

СЛЕВНО
И АСТА
СРАКОСА

СЛЕВНО
И АСТА
СРАКОСА

СЛЕВНО
И АСТА
СРАКОСА

СЛЕВНО
И АСТА
СРАКОСА

СЛЕВНО
И АСТА
СРАКОСА

СЛЕВНО
И АСТА
СРАКОСА

I-85 II 8702 Cym

No 284.

13

20
Meytens

and s/p 53

1/60

№ 55

II 8702 Cym

KLEYNOTY

Stołecznego Miasta

KRAKOWA,

ALBO

KOŚCIOŁY,

y co w nich jest widzenia godnego

y znacznego,

PRZEZ

PIOTRA HIACYNTHA PRUSZCZA,

KROTKO OPISANE,

Powtornie zaś z pilnością przeżyżrane, y do druku
z additamentem nowych Kościołow y Relikwii S.

PODANE,

z pozwoleniem Zwierzchności Duchowney

Roku Pańskiego 1745.

W KRAKOWIE

W DRUKARNI AKADEMICKIEJ.

KLEYNOTY

Stolecznego Miasta

KRAKOWA,

ALBO

KOSCIOLY,

y co w nich iest widzenia godnego

y znacznego,

PRZEZ

PIOTRA HIACYNTHA PRUSZCZA,

KROTKO OPISANE,

Powtornie zaś z pilnością przyżrtane, y do druku
z additamentem nowych Kościołow y Relikwii S.

PODANE,

z pozwoleniem Zwierzchności Duchowney

Roku Pańskiego 1745.

W KRAKOWIE

W DRUKARNI AKADEMICKIEY.

115.55

II 8702 Cym

I. 85

U. A. II 8702 Com

LIBRARY OF THE
MUSEUM OF
ART AND HISTORY
OF THE CITY OF
MILAN

13/2/119

NAYIASNIEYSZEY
Niebá y Ziemie Krolowy,
NAYPOTEŻNIEYSZEY
Krolestwa Polskiego y Stołecznego
Miásta Kráková

OBRONIE,
PRZENAYŚWIĘTSZEY
MARYI PANNIE
ŁASKAWEY.

*Rogi Depozyt Kleynotow Sto-
łecznego Miásta Kráková, nie
może bydź bezpieczniey loko-
wány, iáko w nieośácowánym
Łask Twoich Skárbie. P.M.P. ŁASKAWA.
Skarb álbowiem Łask Twoich iáko iest nie-
przebrá-*

przebrány, tak zewsząd przeciwko nieprzy-
iacielskim impeticyom Niebieską od wieków
opatrzoną amunicją. Ty samą jesteś For-
tecą, w ktorej znayduie się ten Skarb, nay-
obronnieyszą. Jesteś mocną Dawidą Wie-
żą, tyśięcznym uarmowaną orężem. Je-
steś niedobytym Miastem, żadnemu niepo-
dlegającym niebespieczeństwu. Jesteś ogro-
mnym y strąśliwym Obozem samego piekła
zdrądliwe łgniącym syki. Ogniste nawet
strzały w rękách Twoich, lubo za Mácie-
rzyńskim błaganiem zagniewanego na nie-
wdzięcznych grzeszników Syna Twego, zła-
mane; zaostrzone iednak na postrách y po-
gromienie najązdow wszelkich, przy Skár-
bie Łask Twoich za osobliwą obronę stąną.
Nie dopiero Stołeczne Miąsto Krakow w

tym

tym Skarbie wszystkie swoje pokłada nadzieie. Ztąd w niebezpiecznych przypadkach nieomylny zaciąga pomocy. Ztąd ma honor, sławę, zdrowie, y wszelkie pomyslności. Niech się iako chcą nielitościwe wyroki na to Miasto srożą: niech zawzięta na życie ludzkie Libityna, kość y zęby zaostrzywszy na czerstwość zdrowia Obywatelow, iako chce zamysla po Mieście grassować; z nieprzebranego Łask Twóich Skarbu łatwy w tym razie ratunek, łatwa obrona y protekcyja. Doznał tego nie raz podczas morowego powietrza różnemi dolegliwościami ściśniony Krakow; ztąd osobliwsze (lubo y inßych czasow w chwale Twoiey nie ustaię) postanowił nabożeństwo, ktore corocznie w Máiu z wielkim applau-

zem

zem na honor Łaskawego Imienia Twego
odprawuie. Słuszną tedy, aby y Klejno-
ty Stołecznego Miasta Krakowa przez
Drukarską prasę na publiczny wychodząc
widok, oraz nieprzyacielskiej uchodząc
zdrady, w Skarbie Łask Twoich zamknąć
się mogły. Czego z expressyą charakterow
swoich pragnie

**Nayłaskawszej Twoiej pod-
dająca się władzy**

Drukarnia Akademiczna

Do Czytelniká Gościa.

WIele znacznych oboygá stanu ludzi przez Krákov przechodzą ná mieyscá Święte, Kálwaryjskie, Częstochowskie y Gidelskie, Czytelniku łáskáwy; ták z rożnych Prowincyi Krolestwá Polskiego, iáko też z pogránicznych Krolestw y Państw, á nie-wiedzą o tákich znacznych Kleynotách w Krákovie, o ták wielu (mowię, Ciał Świętych, Relikwiách, Obrázách Cudownych, Kościołách wspaniałych, Odpustámi od Naywyższych Pásterzow uprzywileiowaných, o Bráctwách rożnych Duchownych, w ktorých grzeszny człowiek wiele może zyskác, y umárłym pomoc: dla tegoż Czytelniku łáskáwy, chcę ábys wiedział o tych Kleynotách znacznych: to iest o mieyscách Świętych w Krákovie, y gdy się do domu wroćisz, będziesz umiał drugim powiádác, iákiegoś nabożeństwá zázyl, ná ktorýches mieyscách Świętych był, coś pochwały godnego widział; to powiádaiąc inszym, y sam w sobie uważaiąc, rzeczesz, że Krákov iest drugi Rzym, bo niemáisz żadnego dnia y godziny, w ktoráby człowiek grzeszny Odpustow nie miał tám pozyskác, Kościoły y mieyscá Święte ná-wiedzáiąc, á Paćierze mowiac. To gdy uslyszy niewiádomy, tobie doświadczonemu zdziwić się musi: ále ty

Nie baw się, lecz ogladay oczymá ostátek,

Zadziwiś się, iák Świętych ma Krákov dostátek.

Przydźże tedy Czytelniku łáskáwy, iestlić prace y zabawy domowe pozwaláią, á ogladay, przyznasz, że ták iest, á nie ináczey, ábo też pilnie w tę Xiążkę weyrzrey: uwierzysz temu, gdy rzeczenie wszytko zrozumiesz z póciechą twoią.

Zátym cię Pánu BOGU oddáię.

REIMPRIMATUR.

M. MATHIAS ZIETKIEWICZ,
Sacrae Theologiae DOCTOR &
PROFESSOR, CANONICVS Cathe-
dralis Cracoviensis, Librorum per Dia-
cesim Cracoviensem Ordinarius CEN-
SOR, ac Universitatis Cracoviensis
PROCANCELLARIUS.

KLEYNOTY

Stołecznego

MIASTA KRAKOWA.

PIERWSZA CZĘŚĆ,

W ktorey się opisuje Miasto, y Kościoły jego.

Miasto Kraków naysławniejszy y naysprzedniejszy w Krolestwie Polskim, które jest Głową Korony wszystkiey, założone od Krakufa Monarchy, jeszcze Pogániną, Roku 700. od ktorego to Miasto ma swoje imię. Jest zbudowane na miejscu pięknym, rozłożystym, w gruntach dobrych, nad Wisłą Portową Rzeka, przy skalach, murami dwiema mocnymi, wieżami y basztami, przekopą murowaną, wałem grubym, y rzeka Rudawą obtoczone. Ma Zamek twierdzy mocney, wielki y wspaniały, Pałacami przestawnych Krolow Polskich znaczny, na gorze skalistej *Wawel* nazwanej, w ktorym jest Katedralny Kościół, kedy Koronacye y Pogrzeby niezwyćięzeni y świętosławni Krolowie Polscy swe odprawiają. Mieszczanow Krakowskich Leszko Czarny wszystkich nobilitował, y wolnościami nadał, Roku 1287. Ma to Miasto w tobie ladzi uczonych Stanu roznego dosyć, Obywatelow swych bardzo wiele Cudzoziemcow ze wszelkiego Narodu dostatkem w Kupiectwa y Rzemieślniki bogate: w żywność wszelką y potrzeby obfite, Ogrody rokoszne, ze wszy-

skich stron Przedmieścia wielkie. Za Herb używa trzech Wież o jedney Bramie, a w niej Orła białego z rozszerzonymi skrzydłami. Są też przyległe temu Miastu dwa Miasta znamienite, Kázimierz y Kleparz, albo Florencyja, od Świętego Floryána nazwany. Kázimierz Miasto, który Kázimierz Wielki od swego Imienia założył. Te Miasta Praw swych y rady używają: jest y trzecie Miasto przeklętych Zdraycow wszystkich Chrześcian Zydowskie, a tych jest wielkość niemała, zaraz przy mieście Kázimierskim, których takowa wielkość jest, iż się w swoim Mieście zmieścić nie mogą, y ledwie nie w czwartą część Miasta Kázimierzá wdarli się. Co w łobie te Miasta mają, porządnie czytaj w Imię Pańskie, poczynając naprzód od Katedrałnego Kościoła.

Kościół Katedrałny w Zamku I.

Słusznie od tego Kościoła początek się wzięc ma, który między Kościoły Korony Polskiej, y Państw do niej należących, przodek po Gnieźnickim zdawná orzynał. Ten jest na wysokiey Gorze nazwany *Wawel*, w Zamku kosztownie y pięknie, mocnie y kształtnie zmurowany, hoynie nádany; na koniec, wielą Świętych Patronow Polskich, Ciągłami y Relikwiámí dostátne ubogácony. Założony jest z tytułem Arcybiskupim od Mieczysława Pierwszego Xiążęcia w Polsce, na cześć y na chwałę Panu Bocu, y Męczennikowi jego Świętemu Wacławowi, Roku Pańskiego, 866. potym od Bolesława Krzywoustego Krolá Pierwszego w Polsce rozprzestrzeniony. Na ostátek, gdy ogniem zepfowany był, za staraniem B. Nauklera Biskupa Kráskowskiego z Domu Oksza, y Kapituły jego, tym kształtem iáko teraz jest, zmurowany; Roku 1320. a potym wieku terážniejszego od Biskupow sławney pamięci, Bernatá Máćiciowskiego, Kárdynała y Biskupa Krákovskiego, Piotrá Tylickiego, Marciná Szyskowskiego, Biskupow Krákovskich, Cmentarzem y podobzka

szadką ná nim odedrzwiami kámmennemi y marmurowemi, y sam Kościół wśzystek we wnątrz wielkim kosztem odnowiony; Obráżami, Historyámi S. Stánisłáwá, y S. Wácłáwá, do kołá bárdzo kosztownie przyozdobiony, od Krolow, Książát, y Pánow oboygá stanow dostátanie ubogácony, z przyczynieniem Kápłánow, y z przymnożeniem chwały Bożey. Jest przy tym Kościele Biskup, Suffragan, Prábatow sześć, Kánonikow trzydzieści, Togámi farby siałkowej zwierzchu, á zespod kármázynowey bárdzo pozornie przyozdobieni, z konsensu y nádánia Naywyższego Pásterzá URBANA VIII. Wikáryow trzydzieści, Mánfyonarzow piętnaście, Pśalterystow szesnásćie, y innych; rák, iż w káždy dzień niemal sto Mszy odpráwuie się. Jest téż y Szkołá, ktora ma swego Mistrzá, Bákalarzá, Kántorá, Młodzieńce, y zaki do śpiewánia Kościelnego. W tey Szkole jest Káplicá, w ktorey *Sacrum* odpráwuia ná czasy pewne, dla chorych Studentow, y inszych szkolnych. Są téż przy tym Kościele Swiátnicy álbo Poddáni do dzwoniénia, y inszych posług Kościelnych. Jest ich záwsze czterech, á ná Swiętá wielkie bywa ich ósmiu. W tymże Kościele jest Ołtarzow kilkádziésiat, z nádánien od róznego stanu. Przeto w tym Kościele chwálá Páńka we dnie y wnoocy w śpiewánin nie ustáie, Godziny *de Tempore*, o Nayświétszey Pánnie MARYI, y o Swiętym Krzyżu odpráwuia. A gdy to odpráwia, nástępuia záraz Pśalterystowie we dnie y w nocy śpiewáiąc, oprócz tego czásu, gdy Msze y Godziny śpiewáią, ktorych Msze y śpiewánych dziewięć ná káždy dzień się odpráwuie, okrom czytáných, á dziesiáta w Sobotę o Poczéciu Páńny MARYI.

Pierwsza Msza śpiewána o S. TROYCY, w Káplicy tegoż imienia y przezwiská, od Krolowy Zofy Zony Jágielowej, Mátki Kázimierzowej, fundowána; tę Seminárystowie śpiewáią. W tey Káplicy jest Grob ozdoby Piotrá Tylickiego, Biskupa Krákówkiego.

Wtóra Msza o S. Krzyżu, w Káplicy tegoż imienia y prze-

zwická, fundowána od Kázimierzá Trzediego, y Elżbiety Małżonki iego Rodzicow wielu światobliwych to iest S. Kázimierzá, Janá Olbrychtá, y Zygmuntá Pierwszego, Krolow Polskich, y Fryderyká Kárdynała.

Trzecia Msza zá Umárte, ktora spiewáia Pfalterystowie u grobu Jágiellowego, ktory iest miedzy filarámi po lewey stronie, idąc do Grobu Świętego Stánisláwá, od Krolowey Jádwigi Zony iego nádána.

Czwarta Mánşyonárska o Pánnie MARYI, w Káplicy Krolá Stefaná, od Zawisze Biskupá Krakowskiego fundowána.

Piata w Káplicy Kroleyskiej, pod tytułem Zwiástowania Nayświętşzey Pánnny rzeczona *Rorate*, od tegoż słowá poczynájąc, fráktem odprawuá. Fundowána od Krolá Zygmuntá Pierwszego, y Anny Krolowey Corki iego.

Szosta u Grobu Świętego Stánisláwá, w Poniedziátek o SS. Aniołách, we Szrodę o Świętym Stánisláwie, w Piątek zá Umárte. Fundowána od ś. pámięci Marćiná Szyskowskiego Biskupá Krakowskiego.

Siodma, we Czwartek tylko w Káplicy, gdzie stoi Nayśw: SAKRAMENT, o Nayświęt: SAKRAMENCIE, ktora Wikáryowie *solenniter* záwsze z Prozą spiewáia, z Fundácyi J. M. X. Łukaszá Dąbskiego, Kánoniká Krakowskiego.

Osma, w Káplicy tytułu Nayświętşzey Pánnny Snieżney, o Poczşciu Nayświętşzey Pánnny we dni Sobotnie spiewána. Fundowána od Xiędzá Gárwáskiego, Kánoniká Krakowskiego, Jáłmużniká wielkiego.

Dziwiata Rána Msza, u Grobu Świętego Stánisláwá, spiewáia ná każdy dzień Wikáryowie.

Dzięsiata Msza u Wielkiego Ołtarzá w Chorze. W tymże Chorze *Magister Capella* z Muzyku swá, ták Wokálistow, iáko Instrumentálistow rożnych, w káżdą Niedzielę y Fest Msza S. y Nieszpor odprawuá. Fundowána od Piotrá Tylickiego, Marćiná Szyskowskiego, Biskupow Krakowskich; tákże y od Przewacney Kápituły Krakowskiej. Przy tym wielkim

Ołtarzu

Ołtarzu nie godzi się Mżey odprawić inszym Káplánom, tylko samemu J. M. X. Biskupowi, Suffrágánowi, y Kánonikom Krákowskim.

Káplice w tymże Kościele Katedrálnym.

Pierwsza u drzwi zachodnich po lewey ręce, pod tytułem Świętey TROYCE, fundowana od Krolowey Zophiey, ktorey ciało tu odpoczywa w grobie kamiennym. Jest tu w tey Káplicy Relikwiy Świętych Bożych dosyć, Appáraty kosztowne, dostátecznie spráwione od teyże Krolowey. Jest y grob wielce bogoboynego Piotrą Tylickiego, Biskupą Krákowskiego, defensorą y Jáłmużniką Szpitalow, Kłafztorow, Káplánow ubogich, dawce szczodrobliwego, ktoremu Pan Bog niech odpłaca, ten był po wielkiej części pierwszym ozdobićielem tego Kościoła.

Wtora Káplica pod wschodem, tytułu SS. Młodziankow, gdzie jest grob PP. Hynczow z Rogoźná, Fundátorą tey Káplice, w tey Káplicy są znaczne Reliquie śś. Niewinniątek.

Trzecia Káplica nád tąż Káplica Świętego Stánisława, do ktorey po wíchodách chodzić w tey Głowá S. Stánisława bywa wystáwiona ná Świętą iego.

Czwarta Káplica przed Kápitulárzem Świętego Mikołáiz, gdzie grob jest PP. Moskorszewskich y Kámienieckich, ná koniec Ołtarzem nowym przez X. Adámą Szvíkowskiego, Kánoniką Krákowskiego przyozdobiona.

Piata Máćiciowskich, tytułu Panny MARYi Snieżney, krátą mosiężną závártá. W tey jest grob Sámuelá Máćiciowskiego, Biskupą Krákowskiego, y Bernatá Máćiciowskiego, Kárdynałá y Arcybiskupą Gnieźnieńkiego, nád którym Kápelusz Kárdynałski wisi, przed Ołtarzem srebrna lámpá ustáwicznie goráiąca jest, tamże Obraz *S. Mariae Majoris* dla przytomności láski Bożey, y poćiech, ktore od tegoż ludzic odnoszą, pięknymi y kosztownymi worámi ozdobiony.

Szosta Świętego Máćiciá, z gruntu wymurowána od Andrziá—

drzeią Lipskiego, Biskupą Krakowskiego, y iego grobem ozdobiona marmurowym y Fundacya.

Siodma Świętego Wawrzyńca, w szyská ozdoba przez X. Stán isławá Szkárszewskiego, Scholastyká Krakowskiego, między Káplícami Świętego Máciá y Świętego Wawrzyńca. Jest Obraz Chrystusa Pána, Státury iego, iáko naypilniey mogło bydź, wymálowány: ma swe Odpusty uprzywileiowane, kto tu odmowi pięć Paćierzy, y tylož Pozdrowienia Anielskiego, te Odpusty otrzyma, dla więkzey uczćciwości świece przed nim zápaláią ludzie nabożni.

Osmá SS. Kosmá y Dániána, PP. Zebrzydowskich, kratá mosiężná zawárta. W tey jest grob Andrzejá Zebrzydowskiego, Biskupá Krakowskiego, y Mikołáia Woiewody Krakowskiego, Fundátorá Kálwaryi przy Zebrzydowicach. W tey Káplicy w Świętá Uroczyste ukázuia puł gwoździá, którym było Ciáło Chrystusa Pána do Krzyżá przybite, w teyże Káplicy Szkołá Zamkowa *Salve* odpráwuie ná káždy dzień. Z iedney strony tey Káplice jest grob Tomaszá Strzemińkiego, Biskupá Krakowskiego, z drugiey Janá Rzeszowskiego: przeciw icy po práwey stronie ku Ołtarzowi wielkiemu jest grob Władysławá Łokietká Krolá Polskiego, przy którym jest grob kámienny. Przy drzewiach Zákrystyi jest Ołtarz Obrazem Umęczenia Chrystusa Pána sławny, przez Cudá częste y wielkie, których nabożni ludzie doznawáią. Trádycya pewna jest, że do Błogosławioney Jádwiigi Krolowy Polskiej, Zony Jágiełłowej, Corki Ludwiká Láisá Krolá Polskiego y Węgierskiego, mawiał: y rękę do niey ściagał iákoby ná błogosławieństwo, gdy się modlił przed nim. Tey nabożney y swiátobliwie żyjący ciáło odpoczywa przed Wielkim Ołtarzem po lewey ręce. W spomináią icy uczynki dobre, miłosierne, y cudá, *Crom: lib: 16. fol: 328. Bielscius lib: 3.*

Tenżé Ołtarz Krucyxná jest uprzywileiowany od Stolicy Apostolskiej zá Umártych, z wybáwieniem iedney dusze z Czyścá, zá ktorá się Msza odpráwi. U tegoż Ołtarzá sam Obraz
jest

ieść struktury wyborney, Snyczerska robota zrobiony, y świętnie pozłożony. Tablicá szczerofrebrna wielka ná łokci wzwyż siedm, á wszierz pułczwártá, á ná tey ieść wyrobiona Historya Męki Páńskiey, zá stáraniem y nakładem J. M. X. Woyćiechá Serebrynskiego, Kánoniká Krákowskiego. Przed tym Oltarzem w ziemnym sklepie odpoczywa ciało wielkicy pokory, życia świątobliwego, miłosiernych uczynkow, prac Kościelnych pełnego, Wielebnego X. Tomaszá Oborskiego, Biskupá Láodyckiego, Suffragáná Krákowskiego, zmarłego Roku 1645. dnia 4. Lipcá.

Dziewiąta Kápliacá ná wschod Słońcá S. Kátáryny Męczenickicy, krata mosiężna záwártá; w tey grob mármurowy, Piotrá Gámratá, Arcybiskupá Gnieźnieńskiego, oraz y Biskupá Krákowskiego, Ktorá J. M. X. Jerzy Grochowski, Kánonik Krákowski, odnowił Mármurem y obrazámi przyozdobił.

Dziesiąta zá wielkim Oltarzem Mánfyonárska, w ktorey zdawná Anná Gránowska, z Pilcze Jágielová zóná pochowana ieść, ták Jan z Rádlie Biskup Krákowski. Potym grobem Krolá Stefaná z wielu tá Kápliacá bylá ozdobiona. A znowu w Roku Páńskim 1649. z szczerobliwości śpámięci J. M. X. Woyćiechá Serebryńskiego, Kánoniká Krákowskiego, frebrem, mármurem, y kratá mosiężná ozdobiona, do ktorey *Tabernaculū Venerabilis Corporis Xsti*, tákże Antepedium bárdzo kosztowne szczerofrebrne do Oltarzá spráwił. W ktorey Káplicy trzy frebrne lámpy wisza, ogień w sobie ustáwnie máiące, z Koroná, z Jábkiem, y Berłem Krolewskim. Tegoż Roku J. M. X. Łukasz Dąbski Kánonik Krákowski parę lichtarzy wielkicy srebrnych do teyże Káplice spráwił. Miedzy temi Kápliacámi sá Oltarze bárdzo piękne, S. Agnieszki, S. Wincentego y S. Anny, z obu stron przy weściu do Káplice, sá Oltarze bárdzo piękne y nabożne, spráwione kosztem X. Jáku-bá Ostrowskiego, Kánoniká Krákowskiego, á przeciw tymże tegoż ciało w grobie odpoczywa, przy tym nie dáleko wtyle Wielkiego Oltarzá ieść grob Janá Choinskiego, Biskupá Krák.

Jedenasta tytułu S. Tomaszá, Biskupá Kántuariyskiego, Piotrá Tomickiego, Biskupá Krakowskiego, mościezna kratá zawárta, grobem mármurowym dostátkiem kosztownych Apparátow tegoż Biskupá przyozdobiona y ubogácona.

Dwudziesta tytułu S. Janá Ewángelisty, Janá Grotá, ku południowey stronie, człéka świątobliwego, w ktorey ciało tegoż B. Biskupá odpoczywa; także Wálentego Dębińskiego, Káosztelláná Krák: przy tey Káplicy leży ciało Stánisława Borká, Dziekaná Krák: Jáłmużniká wielkiego, który ná 30. Studentow, iáłmużnę zostáwił z pewney fundácyey, y dom Wikáryom (Borek názwány) porządnie zmurowáć dáł.

Trzynasta Kaplicá *SS. Corporis Christi* Janá Olbráchtá Krolá Polskiego, ktorego tu iest grob: Ma tá Káplicá Relikwiy Świątych piękny dostátek, między inszymi iest ciernie z tey Korony cierniowey, którą Chrystusowi Pánu ná głowę włożono, tegoż Páná Krwia przeydroższą skropione, w tey też Káplicy SAKRAMENT Ciála y Krwie Páńskiej przez Oktawę tegoż Świątá bywa, przeciw tey ku gorze Wielkiemu Ołtarzowi iest grob Kázmierzá Wielkiego Krolá Polskiego, y z Ołtarzem dobrze fundowány.

Czternasta S. Janá Chrzćicielá Káznodzieyska, Pánow Kóścieleckich, w tey leży ciało Jákubá Zadziká, Biskupá Krák: człéka we wszelkie cnoły ozdobionego, który Bursę Jeruzálem reformowáł, y fundusz ná 30. Studentow uczynił. Táż Káplicá zá stárániem J. M. X. Alexándrá z Brzežia Brześkiego, Kánoniká Krák: iáko Exekutorá tegoż Biskupá kosztém niemáłym w koło, mármurem czarnym y różnym, pięknym sadzona y sporządzona kształtem.

Piętnasta Poczęcia Najsświętszey Panny Penitencyárska, w tey iest grob Janá Konárskiego, Biskupá Krakowskiego, ten Penitencyarze Piśmá Swiego Doktorow fundowáł, ciało iego odpoczywa w kámiennym grobie.

Szesnasta tytułu Wniebowzięcia Najsów: Panny rzeczona *Rorate*, Krolewika, wedle drzwi południowych, złościstym dáchem

chem w karpiową łuszkę zrobionym nakryta, odpoczywają tu ciała Krolow Polskich, Zygmuntá Pierwszego, Anny Corki, y Augustá Syná iego. Także Zygmuntá III. y Małżonki iego, wespół z Potomstwem, Władysławá IV. Monárchy, w boiu y w pokoiu wielce sławnego; ktorým niech da Pan Bog wieczny pokoy, ozdobiona jest grobem marmuru czerwonego tych świątobliwie zmarłych Pánow; ma Ołtarz srebrny, z konterfektem Páná JEZUSA, jest y Relikwiy SS. Bożych niemáły dostátek, Kleynoty drogie, Appáraty kosztowne, á fabryká sámá przez się wspaniała y pozorna, Krolewskie dzieło pokázująca, ma swe wielkie Odpusty czasow swych.

Siedmnásta Káplicá, w drugá stronę drzwi południowych, w tey przedtym było, Ciało S. Stánisławá, ukázują tu Rękę iego z pierścieniem we dni Uroczyste y Stácye przy teyże Káplicy jest grob stáry S. Stánisławá, kosztownie niegdy przez Zbigniewá Oleśnickiego, Kárdynała y Biskupá Krákowskiego sprawiony. Tu w tey Káplicy odpoczywa Ciało B. Janá Prándoty Biáláczewskiego, Biskupá Krák: podniesione Roku Pánńskiego, 1630. dnia 7. Czerwca, zá stáraniem tego Biskupá, Kánonizácyá S. Stánisławá się stáła, y on cudem wielkim wstawiony.

Osinnásta Száfránczowska pod dzwonámi, tá do *Collegium Juristarum* jest inkorporowána od teyże Fámiliy Potomków, W tey odpoczywa ciało Máciejá Miechowity, Kanoniká Krákowskiego, Medyká y Historyká, człéká we wślyskim nie nágánionego żywotá. Jáłmużniká wielkiego, zmarłego Roku 1523. w teyże odpoczywają ciała wielu y wielce świątobliwych Doktorow, Professorow Akadémiey Krákowskiey.

Dziewiętnásta Káplicá Tytułu Oczyszczenia Naysw: Pánny, MARYI Pánow Rożycow, kratą mosiężną zawárta, od Philipá Pádniewskiego, Biskupá Krákowskiego grobem iego ozdobiona, w tey też Káplicy Chrześć Święty odprawują.

Dwudziesta Krzyżá Świętego, podle drzwi zachodnich po prawey ręce; w tey jest grob mármurowy Kázimierzá Trzeciego Krolá Polskiego, y grob Elżbiety Rákuszánki Fundátorki tey

Káplice: ma tã. Káplicã Reliquiy Świętych obfitość niemãã, y ápparatow kosztownych dostãtek.

Dwudziesta pierwsza Káplicã Władysławã Jãgiellã Krolã Polskiego, między filãrami kratã zelãznã zawãrtã, leży tu w grobie ciało tegoż światobliwego Krolã, Oltarz ma nowy od X. Jãkubã Nãymãnã J. U. D. Kãnonikã Krakowskiego zbudowãny: nãmãlowano nã nim, iãko Krol Jãgieło Litwã przywodzi do Chrztu Świętego, y Jãdwigã Krolowã, ktora tãkże też Litwã do Korony iednoczy, Akãdemiã Krakow: y Psałterystw funduie, &c.

Dwudziesta wtora Káplicã Świętego Stãnišlãwã w poyrzrodku Košciolã, naprzod od Krolã Zygmuntã Pierwizego zbudowãna, y srebrnym Oltarzem, nã którym żywot y smierć S. Stãnišlãwã w Figurãch siã reprezentuie, ozdobia. Tu też ciało Przewielebnego Męczennikã S. Floryãnã odpoczywa. W tey iest grob S. Stãnišlãwã, tã potym zã stãrãniem J. M. X. Marcinã Szykowskiego, Biskupã Krãwskiego, nowo zgruntu wielkim kosztem y strukturã przedziwnie piãknã wystãwiona (że też y zã ledwie w Chrzešciãnstwie temu podobna może bydź widziãna) Naprzod tedy ma gradufe z czarnego mãrmuru, nã których oblištwowãnie nã bãlãfach stoi: w rogãch zãs cztery Postumentã, kãdzy z nich oraz šlupy w siã Koryantowe bierze, ieden mãrmurowy, á dwã mošięzne złošiste: te trzymãiã Xems mãrmurowy bãrdo ozdobia, nã kształt Kãtãfãlku, wysoko aź pod samo sklepienie Košcielne wyniešiony, nãd Xemsem Kopulã albo dãch tey Káplice w kãrpiowã łuskã z miedzi złošniczã robotã pozłocony: w rogãch šlupow Xemsowych nã wierzchu dãchu sã obrãzy mošięzne złošiste odlewãne Pãtronow Polskich nãd tymi zãs wyżej we czterech rogãch tãkże dãchu, sã czterech Ewãngelistow Obrãzy, tãkiegoż wizerunku pod Xemsem frãmugi cerklowe, w ktorych kraty zelãzne, smelcem lãzurowym kwiãtãmi złošistemi, tãkże y Herbãmi Biskupow Krãkowskich ozdobia sã. około tego grobu iest lištwã mãrmurowã z mošięznymi blãsãmi, w poyrzrodku czerwonym mãrmurem szadzona / stolãbo Oltarz z czerwonego mãrmuru, nã którym Aniołow czterech z odlewãnego srebrã

nowã

nowa trunnę szczerofrebrną trzymają: tę sprawił ś. pamięci Zygmunt III. Krol Polski, a w tey druga srebrna y trzecia szczerozłota, w ktorey iuż ciała Przewielebnego Chrystusowego Męczenniká S. Stánissławá, Biskupá Krakowskiego odpoczywa. Przy tey trunnie ná Ołtarzu stoi Obraz odlewány srebrny tegoż Świętego z Obrázem, także srebrnym Piotrowiná wkrzeszonego. Ná Ołtarzem zaś y po stronách są wotá złote, srebrne, y insze różnych ludzi stanu wszelkiego, ktorzy, w potrzebách swych ofiarując się do tego Świętego, pościechy odnošili, y zázawsze proszący odnoszą. Są też postáwione przed tym Ołtarzem lichtarze srebrne, kształtem chędogim y kosztem wielkim sprawione, ná cześć y chwałę Pánu Bogu, y wszystkim Świętym, od X. Woyciecha Srebrnyńkiego Kánoniká Krák: dánc. Tu Krolowie Polscy, y Hetmáni waleczni chorągwie z nieprzyjaćioł, Turczyná, Wołochá, Tátáryzná, y z inszych, zwycięstwo otrzymawszy zá przyczyną tego Świętego, zostáwuią. Są też y lámpy srebrne ná ozdobę y uczćiwość temu Świętemu światłem opátrzone. Pierwsza od Wincentego Kádłubká, Biskupá Krakowskiego. Druga od Władysławá Czwartego, Koronowánego Krolá Polskiego, ozdobnie kosztem niemáłym zrobiona. Trzecia od P. Stánissławá Gárwáskiego, Kásztellaná Płockiego, Stárosty Goštyńkiego, y inszych wiele. Pod tym grobem S. Stánissławá jest grob ziemny, ktory gdy otwierano Roku 1630. náleżiono ciała z wonią wielką w trunnie kámienney. Trádycya pewna jest, że to ciała jest Błogostáwionego Aároná Opátá Tynieckiego, siodmego y ostátniego Arcybiskupá Krák: przy tym jest grob podle filará z nágrobkim, żelázná kratá obwárowány, J. M. X. Marćiná Szyłkowskiego, Biskupá Krakowskiego.

W Chorze Ołtarz wielki Męki Páńskiej, naprzod od ś. pamięci Krolá Zygmunta I. ozdobnie y kosztownie oddány; potym od J. M. X. Piotrá Gębickiego, Biskupá Krák: *de nova radice* ozdobnie y wydátnie wszystek złoćisty wystáwiony, przed ktorym Lichtarce srebrne wielkiej ozdoby y kosztu od X. Andrzejá Łukomskiego oddáne, ná cześć y ná chwałę Pánu Bogu Wszzechmo-

gacemu, są y lampy kosztowne srebrne: także też y Koroná kosztowna od X. Alexándrá z Brzežia Brzeskiego, Kánoniká Krak: przed tymże Ołtarzem jest zawieszona. Wisza też y Kápelusze czterech Kárdynałów y Biskupow Krakowskich; Fryderyk, nád grobem mościadkowym, ze stopniow wypuszczonym. Zbylská Kárdynałá, także nád iego grobem. Jerzego Rádziwiłá, który w Rzymie umarł Roku 1600. u Oycow Jezuitow *al Jesu* pogrzebiony jest. Janá Olbráchtá Krolewicá przed wielkim Ołtarzem, przy Ołtarzu (iáko się wyžey rzekło) Kápláni postronni nie celebriują, tylko Arcybiskup Gnieźniński, Biskup Krakowski, y z Kánonikámi swemi. Jest ná tym Ołtarzu srebro srebrny Ołtarz, przeniesiony z stárego Ołtarzá S. Stánisława, jest y inszych Ołtarzow po rożnych miejscách y filarách niemáły dostátek, á wszystkie ochędożnie, kosztownie, dostátecznie funduszámi opátrzone. Odpráwuią się w tym Kościele Stácy siedmi Kościołów Rzymskich, z Odpuścámi tymi co y w Rzymie, które są aplikowáne siedmiom Kościołom Krakowskim. Te uprosił ná przod s. pámięci X. Marcin Szyskowski, Biskup Krakowski u Naywyžszego Pásterzá URBANA VIII. Roku 1621. dnia 14. Lutego, á powtore znou od tegoż wzwyž miánowaného Oycá S. URBANA VIII. są prolongowáne, zá uproszeniem y stáranieím X. Jákuhá Zádžiká Biskupá Krak: y ludziom opowiedziáne Roku 1638. dnia 22. Lipcá: które to 7. Kościołów, y w nich Ołtarze: są ná końcu tey Ksiáżki spcyfikowáne. Jest też przy tym Kościele dostátnie fundowáne *Seminarium* dla młodych Káplánow, od Jerzego Rádziwiłá, y Bernatá Mácieiowskiego, Biskupow Krakowskich y Kárdynałów: tym rządzi Kápitulá Krakowska. W skárbie Kościelnym jest też co widzieć ku podziwieniu, iáko Krzyżow złotych, srebrnych, w których drzewo Krzyżá S. jest, y inszych Relikwiy Swiętych wielki dostátek: á te Krolewie Polscy, Xiażęćá, Biskupi, temuž Kościołowi spráwiwszy, dostátnie y ozdobnie opráwne w klejnoty dárowáli: są y Infusy Biskupow Krakowskich rożne y bogáte, między tymi jest stara, którą S. Stánisław ná głowie swey miewał, gdy Ołtarę Przenay-
świetszą

- świętsza Pánu Bogu oddawał: druga kosztowna, od J. M. X. Andrzeiá Lipskiego, Biskupa Krakowskiego dáná, ku temu Relikwie SS. y godne widzenia w tym Kościele Katedrálnym te są:
- S. Andrzeiá Apostoła 30. Listopáda.
 S. Albiná Męczenniká 1. dnia Már-
 Święto jego.
 S. Augustyná Doktorá Kościelnego,
 28. Sierpniá Święto jego.
 S. Alex'go Wyznawce 17. Czerwca
 Święto jego.
 S. Agaty Męczenniczki 5. Lutego
 S. Antoniny Męczenn: 17. Wrześniá
 S. Bářehłoniá Apostoła Ręka, 24.
 Sierpniá.
 S. Bernardá Wyznawce 20. Sierpniá
 Święto jego.
 S. Bářbary Panny y Męczenniczki 4.
 Grudniá.
 S. Bonifacego Męczenniká 14. Mája.
 S. Brygidy Krolowej Szwedzkiej 8.
 Páździerniká.
 S. Brykcego Ręka.
 S. Chryz'goná Męcz. 24. Listopáda.
 Ciernie z Korony Pańskiej w Wiel-
 ki Pátek.
 S. Cyryaká Męczenniká 8. Sierpniá
 S. Konstantego Męczenniká.
 Drzewo Krzyża Świętego 3. Mája y
 14. Wrześniá.
 S. Doroty Panny y Męczenniczki 6.
 Lutego.
 SS. Chryzántá y Dáryuszá Męczenn-
 nikow, 1. Sierpniá.
 S. Eustáchiego Męczenniká.
 S. Euberego Męczenn: 28. Listopáda
 S. Eumeniego Męcz. 12. Wrześniá.
 S. Egidziego Wyznawce 1. Wrześniá.
 S. Floryáná Męczenniká ciało, Pa-
- troná Krolestwá Polskiego 4. Mája.
 S. Felicjána y uszá 13. Listopáda
 S. Feliciuszá Męczenn: 30. Sierpniá.
 S. Faustyná Męczenniká 19. Lipcá.
 Gwoźdź Pański w Wielki Czwartek.
 Krolowi Władysławowi od Ursiná
 Kárdynała darowany.
 S. Gierecná Męczenn: 20. Páździer.
 S. Hippolitá Męczenniká Sierpniá.
 S. Hermetá Męczenn: 28. Sierpniá.
 S. Hiácynthá Wyznawce 20. Sierp.
 S. Hermáná Wyznawce.
 S. Janá Chrzciciela 24. Czerwca
 Czelusć z uł.
 Jedenasćcie tysiąc Dzievic 21. Páźd.
 S. Já obá Apostoła 25. Lipcá.
 S. Kámla Papieżá 21. Kwietnia.
 S. Klemenla Papieżá y Męczenniká
 23. Listopáda.
 S. Kalixtego Papieżá y Męczenniká,
 28. Páździerniká.
 SS. Kolmá y Dámiáná Męczennikow
 10. Listopáda.
 SS. Kántego, Káncyáná y Káncyo-
 nála Męczennikow,
 S. Katarzyny Senéńskiej Ręka,
 S. Krytyny 6. Czerwca.
 B. Kunegundy 3. Márcá.
 Lila złota od Juliuszá Papieżá II.
 Krolowi Alexandrowi przysłaná,
cum In'ulgencia Pl'naria, tę ukazują
 w Szrodopólną Niedzielę.
 S. Łukaszá Ewángelisty 28. Páźd.
 S. Domicylle 16. Wrześniá.
 S. Mácieiá Apostoła 25. Lutego
 S. Marcelliná

- S. Márcelliná Papieżá y Męczenniká 26. Kwietniá.
 S. Márcyuszá Męczenn: 26. Wrzes.
 SS. Máchábeyskich Męczennikow 22. Wrzesniá.
 S. Marciná Biskupá y Wyznawce 11. Listopádá.
 S. Máryny Pánný 18. Grudniá.
 S. Maurycego Włocznia.
 S. Máryi Mágdáleny 22. Czerwcá.
 SS. Niewinniátek Męczennikow 27. Grudniá całe ciáślá.
 S. Názariuszá Męczenn: 28. Czerweć Opoká z Grobu Páńskiego w Wielki Tydzien.
 S. Oswaldá Krolá Wyz: 23. Sierpniá
 S. Piotrá Apostofá 29. Czerwcá.
 S. Páwlá Apostofá 25. Stycz. Zab.
 S. Philipá Apostofá 1. Májá dwa páłce
 S. Prokopá Męczenniká 4. Lipcá.
 S. Pánkrácego Męczenniká 12. Májá
 SS. piáćci Bráćci Polskich Męczennikow 12. Listopádá.
 S. Pauliná Wyznawce 21. Lipcá.
 S. Remigiuszá Wyznawce 1. Pázdź:
 S. Stánisławá Męczenniká, Pátroná y Biskupá Krakow: od Bolesławá zámordowánego, 8. Májá.
 S. Stepháná pierwszego Męczenniká 26. Grudniá.
 S. Sebástyaná Męczenn: 10. Sierpniá. †
- S. Syxtá Papieżá y Męcz: 6. Sierp:
 S. Sántuniná Męczenn: 29. Listopádá
 S. Zygmuntá Męczenniká 2. Májá.
 SS. Sergiuszá y Báchá Męczennikow 7. Pázdźierniká.
 S. Serwiuszá Wyznawce 22. Pázdź Sześci Bráćiey Polakow.
 S. Sylwestrá Papieżá y Wyznawce 31. Grudniá.
 S. Stepháná Krolá y Wyznawce 20. Listopádá Ręká.
 S. Tomaszá Kántuariyskiego Bisk. Ręká
 S. Theodorá Męczenniká 8. Listop:
 SS. Trzech Lrolow 6. Stycznia
 S. Urbáná Papieżá y Męczenniká 26. Czerwcá.
 S. Wácławá Męczenniká y Pátroná Krolestwá Polsk: 23. Kwietniá.
 S. Wincentego Męcz: 22. Stycznia
 S. Wáwrzyncá Męczenniká 10. Sierpniá, część głowy.
 S. Woyciechá Męczenniká Pátroná Krolestwá Polskiego 23. Kwietniá
 S. Wiktorá Papieżá Męczenniká 28. Lipcá.
 S. Witá Męczenniká 15. Czerwcá
 S. Wiktoryná Męczenniká 6. Márcá
 S. Wálentego Męczenn: 14 Lutego
 S. Ubáldá Męczenniká 7. Lipcá. Y inszych Swiętych Męczennikow y Wyznawcow, Pánien y Wdow:

Wieże przy tym Kościele są trzy, w iedeney jest Dzwon Zygmuntem nazwany, od Zygmunta Krola Polskiego sprawiony, wielki y głosu bardzo ogromnego: są też drugie, ale już mniejsze głosu iednak náder wdzięcznego, y wielkiego, a to w drugicy wieży Wikaryjskiej rzeczoney: W trzeciey zaś jest Zegar, ludziom czasy zámierzone ogłaszałący.

STACYE RZYMSKIE.

Odprawiają się tu w tym Kościele Stacye Rzymskie, iedne z tych, ktore do siedmi Kościołow w Rzymie należą, u trzech Oltarzow, ktore ná to są nąznączone Tablicámi z takim napisem: *ALTARE STATIONUM*. Są y w inszych Kościołách też Stacye, o ktorych przy káżdym Kościele swym naydziesz.

2. Kościół Świętego MICHALA.

Od Bolesława Chabrego, Pierwszego Króla Polskiego, przedko po przyięciu Wiary Chrześciańskicy, támcz w Zamku zbudowány, y nádány. Potym tenże od Kázimierzá Wielkiego potrzebámi Kościelnemi ozdobnie opátrzony, Roku 1355. Ma dwu Prálatow, Proboszczá, y Kustoszá, y trzech Kánonikow, są y Mánnyonarze, ktorzy Kurs o Pánnie Nayświętszey odprawiają. Ma Odpusty, y Reliquiy Świętych dostátek.

3. Kościół Świętego JERZEGO.

Także w Zamku ten Kościół iest zaráz po przyięciu Wiary Święticy zbudowány, á to dla Stácyi Kátedrálnego Kościoła, zmurowány od Wielkiego Kázimierzá Roku 1346. ma czterech Kánonikow, y Mánnyonarze ma, y Odpusty pewnych dni, ma y Reliquie Świętych.

4. Kościół S. MARYI MAGDALENY.

Ten ná Kánoniczey ulicy iest podle *Collegium Iuristarum*, zbudowány od Piotrá Wyszá, Biskupá Krák: y temuż Kollegium inkorporowány, y ochędostwem pieknym opátrzony, á Roku 1638. *de novo* kształtem pieknym restaurowány. W ktorym Kościele B. Jan Kápištran Mszą S. odprowował, ktory naprzod Zakon Bernárdynski do Polski wprowadził. Ma Reliquie SS. Bożych, y Odpusty pewne. Tu też Studenci z Burle *Iuristarum* Mszy Święticy słucháją, Litánie o Pánnie Nayświętszey, y insze nabożeńtwá wedlug ich ustaw, *ex fundatione Garvasiana* ná káždy dzień odprawiają.

5. Kościół

5. Kościół SS. MICHAŁA ARCHANIOŁA y JOZEFA.

Oycowie Karmeliści Bossi ścisleyszey obserwancyi przy tym Kościele swą rezydencyą mają, (o których przysćiu do Polski czytay Kościół 45.) są fundowani na grunciech rożnych Pánow, gdzie te pláce częścią iáłmużnami, częścią też kupnem są otrzymane do Kościelnego y Klasztornego budowania, za stáraníem IchMM. Pánow X. Piotrá Tylickiego, Biskupá Krakowskiego Jegomości Pána Mikołaiá Zembrzydowskiego, Woiewody Krakowskiego, Jegomości Pána Andrzeiá Tęczynskiego, Kásztellaná Bełskiego, y inszych. Przyłożył się też znacznie do tey Fundacyi Jegomość X. Hieronim Powodowski, Archipresbiter y Kánonik Krakowski. Przy zakładaniu tego Kościoła pierwszy Kámień poświęcony świętey pámieci J. M. X. Hieronim Ręczáyski, Kánonik y Archidyákon Krakowski włożył, Roku 1611. W tymże Kościele najpierwszą Mszą miał J. M. X. Marcin Szyskowski, Biskup Krakowski, y błogosławił miejscu temu, zwystáwieniem na Wielkim Ołtarzu Najswiętszego SAKRAMENTU. Do tegoż Kościoła Zakonnicy przeprowadzili się z Klasztoru NIEPOKALANEGO Pozęcia Najswiętszey PANNY MARYI z Ogrodá za S. Mikołaiem będącego, Roku 1618. dnia 25. *Octobra*. Tenże poświęcony od J. M. X. Já kubá Zádžiká, Biskupá Krakowskiego, Roku 1636. dnia 26. *Oktoobra*. Ma wielkie swoje Odpusty y Reliquie Świętych Bożych, a mianowicie tych: Głowy całe S. Fláwicy, S. Klau dy, Pánien y Męczenniczek, także dobrze znáczna S. Wálentego Biskppá y Męczenniká, dwu Bráćicy Thebańskich, Jedenástu tysiąc Dziewicz, Alexándrá Męczenniká goleń cała, S. Stánisława Biskupá y Męczenniká Krakowskiego Reliquia znáczna, SS. Apostołów, Páwła, Já kubá, y Filippá, S. Floryána, S. Bárbáry, S. Terešsy Mátki tego Zakonu, dwie sztuce ciáła, Drzewo Krzyża S. Obraz Weroniki S. prawdziwie wymálowáncy z tey iáka jest w Rzymie z Odpustámi, y inszych wielu Świętych Bożych w mniejszych pártykułach.

tych. Jest także w tym Kościele Obraz wielce wspaniały y Cudowny JOZEFA Świętego, do ktorego wszyscy w rożnych dolegliwościach uciekający się ratunek odbierają. Jako trąfiło się w Roku 1718. podczas Introdukcy Solemney JOZEFA S. z Kościoła Panny MARYI do Kościoła OO. Karmelitow Bofsyh S. Michała, ná ten czas kiedy Miasto Krakow przyjmowało go zá Patroná J. P. Jan Słowakiewicz Medycyny Doktor, Rádczá Krakowski, Konfilyiarz oraz y Promotor *Archiconfraternitatis S. Joseph*, defignowany ná tę Introdukcyá S. JOZEFA, ciężko zachorował kilka dni *ante Introductionem*, ktory gdy będąc prawie ná śmiertelnym łozku, tlyszy, że Solemna zaczyna się Introdukcyá do Kościoła OO. Karmelitow Bofsyh *in Assistentia* Xiążęcia Biskupa Krakowskiego, ná ten czas Łubieńskiego, z całym Duchowieństwem, kazał się tenże Pan Słowakiewicz do okná zaprowadzić, ktory co tylko oddawszy się JOZEFOWI S. ná zad sam odszedł od okná y uzdrowiony został, ná podziękowanie poszedł do Kościoła S. Michała, krzyżem upadłszy ná ziemię przed Obrazem JOZEFA Świętego dziękował J. S. że go do zdrowia przyprowadził. Ci Zakonnicy wielką y fzczerá obserwancyą Reguły swey zachowują w *silentium*, w umartwieniu ciała ustawicznym. Máiá też ciż Oycowie swoje *Studium*, według nauki S. Tomaszá z Aquinu, Ktorey iáko prawdziwey od samego Bogá, y od Pásterzow Srolice Apostolskiej tak wiele rázy ápprobowaney, nigdy nie odstępuia. Odpczywa też tu Ciało wielce pobożnego y swiatobliwie pracowitego, X. Sebástyána Nuceryna, w Piśmie S. Doktorá y Professorá Akadémiey Krak: Káznodziecie Zamkowego, ktory Roku 1635. dnia 23. *Septembra* umárl, 1. *Octobr*: pogrzebiony. W piéc lat potym było widziane ciało iego naymnicy nienaruszone, ktoremu Pan Bog niech uczynki iego dobre y prace wielkie pláci Niebem. Ciało pobożnego Káplána odpczywa w grobie pod Oltarzem Panny Nayswiętszey. Leży też tu także Ciało W. O. Michała od S. Bártłomiejá tegoż Zakonu Oycá: ktory powróciwszy z Rzymu w tym tu Konwencie mieszkaiąc, przy wielkiej swiatobliwosci w ustawicznym żył umartwieniu. Wzrok

C

utráciwszy

175.55

utrąciłszy na 7. lat przed śmiercią, w puchlinie umarł Roku 1640. dnia 19. Stycznia. Ktorego umarłego ciało przez lat kilka w wapienie niegaszonym leżące należone jest całe, przeniesione jest teraz do Biblioteki y w kryształowey położone trunnie, za ktorego intercessyą już niemáło wielkicy od Bogá doznało łaski w roznych inđiencyách. Leży Ciało wiele y inšzych wielkich Pánow, ktorym upodobało się ieszcze zá życia na tym Świętym po śmierci odpoczywać miejscu, czego świadkiem są wspániałe wystawione Mausolea. Klastrot zaś ói Oycowie z iałmużny J. M. X. Łukasza Dąbskiego, Kánoniká Krakowskiego, także y Wielmożnego J. M. P. Stánisława Lubomirskiego, Woiewody Krak: wystawili. Wielkim także do tey wystawienia Bazyliki był Benefaktorem J. M. X. Stánisław Rozdrzażewski Kánonik Krak:

Máią przezačné *Bremum*, trzy mile od Krakowá, w ktorym tak żyją, iáko S. Eliaż Pátryarchá ich ná Puszczu żył. Po puszczy swe Celle przy Káplicach máią, chlebem á iárzynami iáłowemi, y wodą się niekiedy w tydzień posiłaiąc. Ludzie tu świeccy rzadko bywaią, á iesli kiedy przyidą, *silentium* z tymi powinni zachować. Fundowani przez Jey Mosć P. Agnieszkę z Tęczyńną Firliciową, Woiewodziną Krakowską, Roku P. 1628.

6. Kościół W SZYTKICH ŚWIĘTYCH.

TEN ná Grodzkiej ulicy jest, zbudowany wprzod drzewiany, á przynależał do S. TROYCE, Farnego ná ten czas Kościoła. Potym zmurowány y nájány od Szlachetnego Já kubá Bobole, członka pobożnego, y w sprawách Rycerskich zásluzonego. Ten wiele kosztownych Appáratow temuż Kościołowi zostawił. Ma ten Kościół Odpusty wielkie ná czasy pewne, ma y Reliquii SS. Bożych niemáło, á miáńowicie z Towáryszek S. Urszule iedne Głowę, y w mniejszych pártikulách, SS. Pánien y Męczenniczek, jest y S. Stánisława znaczna Reliquia y cząstka drzewa Krzyża S. Má Proboszczá záwżze Professorá Akádemiey Krakow. Dziekaná, Kánonikow, także Wikaryow. Ten Kościół ozdobiony jest wżyszek, y Wielki Oltarz, y inšzych niemáło, á miáńowicie przy drzwiach

drzwiach wschodnich jest Ołtarz SS. Kryspiná y Kryspiniáná Męczennikow, Mistrzow Cechu rzemieślá Szewskiego, dziwnie bárdzo piękney struktury. Ma tenże Ołtarz Reliquie Świętych y Odpusty, ma także Zegar głośny, zá starániem X. Já Kubá Zákrytýáná zmarłego sprawiony. Jest Szkoła od Máciá Miechowity, Kánoniká Krák: y Chronikarzá stárego zmurowána. Jest y Obraz Panny Nayswiętszey piękności wielkicy kosztownie przybrány, á ten przyniesiony z Węgier przez támeicznego Szláchćicá Roku 1647. y tutecznemu Kościołowi z funduszem dárowány, jest y drugi także cudowny.

W tym Kościele przybyło Nabożeństvá, to jest że kázdego dnia Prymárye odprawuá się z wystáwieniem Naysw: SAKRAMENTU *in Pixide*, Supplikácye, przytym Koronká o TROYCY Przenayswiętszey spiewána bywá w kázdą Niedzielę po pierwszey Mszy Świętey. *Item* w kázdy Czwartek po Prymáryi bywáią spiewáne Godzinki o Przenayswiętszym SAKRAMENCIE, także podczas Postu wielkiego w kázdy Czwartek po południu bywáią Pássye z wystáwieniem Nayswiętszego SAKRAMENTU, z Kazániámi y Dyscypliná Bráctwá Troyce Przenaysw: &c. &c.

7. Kościół Świętego FRANCISZKA.

Roku Páńskiego 1237. od Bolesłáwá Pudyká Monárchy Polskiego fundowány, (w krotce po śmierci Świętego Fránciszká, zmarłego Roku 1226. dnia 4. Páździerniká) gdzie w grobie mármurowym ciáło jego odpoczywá, po lewey ręce w murze nie dáleko wielkiego Ołtarzá. W tymże Kościele leży B. Sálomea Siostrá jego, (ná ktorey instáncyá oraz B. Kunegundy Máżonki swoicy téż Bázylíkę z Konwentem wybudowál) Xieni pierwsza Pánien Świętey Klary Świętego Jędrzeiá, Cudámi zá żywotá y po śmierci sławna. Tá umáriá Roku 1268. dnia 17. Listopádá w Skále, ktora przed śmierciá taká o pogrzebie Ciáła swego uczyniá dyspozycyá. Po śmierci moicy ciáło wydác Bráći nášym Mnicyšym, ieżeli go prágnąc będą u siebie pogrzešć. Po ósmu dniách Ciáło B. Sálomei w proštey drewniáncy trun-

nie zawarłe, do ziemi spisaćy Zakonne Siostry, chcąc aby w pośrodku Corek Mátka odpoczywała, y do niey w potrzebách bliſki zawarłe ákces miały. Lecz Oycowie Fránciſzkáni Konwentu Krakowſkiego, zápozawali o wydánié B. Sálomei Ciáła, Zakonne Siostry, nádevſzyſtko iey álleguiac wola, z kad taką *deſinitivam* otrzymáli. *Corpus V. Salomez ante aliquot menſes Scala ad lapidem S. Maria humatum, exhumetur, Cracoviam transferatur, ac in Aede S. Franciſci Fratrum Min: ſepeliatur.* Gdy ná przenieſienie Ciáła B. Sálomei Dzień 28. Czerwcá był náznáczony, ziecháło ſię było do Kłaſztoru Pánien Zakonnych bárdzo wiele ludzi Duchownych y Swieckich, między ktoremi była S. Kunegundá zycząc ſobie wſzyſcy widzenia Jey Błogóſławionego Ciáła y iemu w przeprowadzeniu áſyſtować. Dobyte z ziemié B. Sálomei Ciáło w ſiedm zupełne Mieſięcy, ználezione, gdy włożono ná woz w ktorym było záprzeżonych ósm wołów, ná znak Jey wielkiey pokory: aſz oto one ósm wołów przy przymuſzaniu bićiem, z mieyſcá ruzzyć Ciáła S. niemogły. Widzi to B. Woyciech B. Sálomei Spowiednik! á wiedzac iák wielkiey przed Bogiem ieſt poſtuſzeńſtwo wagi, nie woły bić, ále B. Sálomeę mocá S. puſtuſzeńſtwá zagádnął, upominájac, aby iák zá żywotá tak y po ſmierci poſtuſzna była, y zwierzchnoſci Duchowney, y woli Przełożonych Zakonnych, ledwo co wymowił, woły iſć záraz dobrowolnie poczęły. Kiedy przez Promnik prowadzono to S. Ciáło, praſzek niezwyčajney piéknóſci, z wyſoká ſpuſzczał ſię ná nie, y uſiadał częſto, znąc pewnie dájac o wielkiey chwale, ktorey w błogóſławieństwie záżywała Niebieſkim. W ſam iuż Kraków w prowadzone to S. Ciáło, iák Miechowitá ſwiadczy, Roku 1269. W pośrodku Choru S. Fránciſzká Bráci mnieyſzych pogrzebione. Ale potym S. Jey Relikwie podnieſione, y do Káplie nie dáleko drzwi (idąc z Bráckiey ulice) ná Jey Honor zmurowáney przenieſione zoſtály. Táż Káplieć była niegdý Cieſielska w ktorey do tychczas odpráwnia Cieſlowie co Suchedni zá Duſze Zmárłych ſwoie Nábożeńſtwo zákupiac Mſze SS. W ktorey Kápliey ieſt Oltarz B. Sálomei wſzyſtek mármurowy, Státua B. Salo-

tua B. Sálomei Alábástrowa biała, y inſze Oſoby, Krolá Pudyká! y Malżonki Jegoy inſzych wiele sztuk Alábáſtrowych, ieſt tumbá nákształt Cymboryũ, w tey Tumbie ſkrzynká z Reliquiámi B Sálomei przed ktoremi we dnie y wnoocy z elemożyny uproſzoney lámpá gorcie Táż Káplícá ádumbrowána pikturámi, odrzwie mármurowe do niey z krata żelázna, poſadzka y ſtopnie mármurowe: wſpániała y kondekorowana, miedziá pobita, w tey Káplicy znáyuáie ſię grob JJ. WW. PP. Morſtynow y JJ. PP. Zborowſkich, W poſzrodku Kościoła ieſt ciało B. Henryká Gwárdyaná, w náuce y wſwiátobliwoſci ſławnego, zmárłego Roku 1269. z iedenáſtá Bráci od Tátárow zabitego. Táż Błogoſławionego Ráymundá zmárłego Roku 1270. Władyſławá, Michála, Błázego, Leonárdá, Eſtárdá, Janá, Mikołáiá, y inſzych czterech, táż B. Boguſławá piátogo ná ten czás Prowincyálá Prowincyi Polſkiey, B. Sálomei Spowiedniká, ktory w pewnym widzeniu po ſmierci B. Sálomei, ná tym mieyſcu, gdzie Káplícá icy, widział dwie kolumny niby mármurowe od Niebá do ziemie wyſtáwione po nich, niby drábinie B. Sálomeá wſtępującá do Niebá, y głós ſtyſzał, zákwiłá y owoc wydálá roſzczká Aáronowa. U- márł Roku 1290. dniá 19. Auguſta. Mamy też to wiedzieć, że ten Koſciół był záłożony pod tytułem Ciála Páńskiego, ále w Roku 1347. Sráło ſię że wyrzucono w błoto Nayſwiętſze Hoſtye (we Wſi názwány Báwoł. Gdzie dziś Miáſto Káżimierz przy Krákwie) cudownie cálemu Krákwowowi Bog obiawił zá ſwiá- tłem z ſtępującym, więc Krol Polſki, ná ten czás Káżimierz Wielki, ná tym mieyſcu Koſciół wyfundowawſzy, otrzymał to u OO. Fránciſzkánow, áby tytułu uſtąpili pierwſzego, á S. Fránciſzkowi Koſciół poſwięcili, czego byłá Confirmácia in *Conſilio Baſilienſi*, iednák ná pámiátkę do tego czásu ná káżdy Czwartek bywa wyſtáwienie Nayſwiętſzego SAKRAMENTU z Odpuſtámi od Stolicy Apoſtolikicy wiecznie nádánemi, ieſt to wypisáne ná mármurze przy drzwiách w chodzac do Kościoła od Kláſztorney Forty. Jeſt w tym Koſciele Brástw Ducho- wnych cztery. Pierwſze *Compaſſionis JESU Chriſti*, z wielką po- budką.

budką ludzi grzesznych do pokuty, gdzie Bracia tegoż Bractwa, w Piątek każdy Wielkopostny, przy złączyniającej się Północy wchodząc do Kąplicy witaia ludzi tymi słowy: *Memento homo mori: Pamiętaj człowiecze na śmierć.* To Bractwo fundowane y wprowadzone od S. p. X. Marciná Szyskowskiego, Biskupa Krakowkiego, dnia y godziny tey, w ktorey Krol Władysław IV. narodził się, Roku 1555. dnia 7. Lipca, godziny 19. stało się to z przeżyźnienia y Opátzności Boskiej, to Bractwo wzięło sobie zaraz za Protektora tego Krolewicá JMci, za ktorego osobliwie bywa Msza S. w każdy Piątek. To Bractwo od Oycá Świętego KLEMENSA VIII. jest potwierdzone, z Odpustami wiecznic nadánemi, ma swoje Kąplice pobok Kościoła przy Ambonie, to Bractwo pomienione używa kap czarnych, zmálowánemi trupieniami głowami, á z napisem takim, *Pamiętaj człowiecze na śmierć.* Do tey Kąplicy bywa Processya z Krzyżem w Piątki y Msza o Męce Pániskiej spiewána. W Márcowe zaś áłbo raczey Wielkopostne Piątki bywa w niey konkurs ludzi wielki dla Odpustow ktorych tam ludzie dostępią, y dla Nabozeństwá, ktore cały dzień trwa z wystáwieniem Najswiętszego SAKRAMENTU z Kazániami czteremá to jest rannym, o godzinie piętwy, o czwartey w teyże Kąplicy y na Kościele rázem, y Processyiami za pozwoleniem Oycá S. KLEMENSA VIII. od ktorego jest tyż Ołtarz za dusze zmárłych uprzywileiowany. Ma ieszcze to Bractwo prerogatywę, że w Wielki Piątek więźniá wyprasza od śmierci. Drugie Bractwo jest w Kąplicy Włoskiej, Świętego Janá Chrzciciela, ktore używa kap białych w Processyách, jest to Kąplica iztukáteryá y pikturá przednią kondekorowana, á kosztem IMCiw Panow Kupcow Włoskich reformowana, ma swoje Odpusty czasow pcwnych. Tá Kąplica reprezentuie strukturę Domku Panny MARYI Loretańskiej, dla tego tę Uroczystość odpráwuie z wystáwieniem Najsw: SAKRAMENTU z Kazániami y Odpustami, tak iáko ná S. Jan Chrzciciel. Trzecie Bractwo jest Chordy áłbo Paská S. Fránciszká, z Odpustami od Stolicy Apostolskiej wiecznic nadánemi. Czwarte S. Antoniego. WKrucganku jest Ołtarz

Kleynoty y Kościoły

23

Altarz Miłosierdzia nazywany, zamknięty, w którym stoją dwie Osoby Pan JEZUS y Najświętsza Panna, o tym Panu Jezusie jest taka fama od dawnych czasów tak w Konwencie między Ojcami, iako w Mieście, że miał niegdyś złodzieiá za czuprynę uchwycić, który Wotá srebrne zdejmował, y nie puścił go póki nie przyobiecał Sąd (do którego należało) kara go darować, z kąd jeszcze do tych czas ręká Státuy prawa zda się byđź ná doł spuszczońa, y otwarta, do chwytania gotowa, ktorey potym trzcinę akkommodowano, że zaś tego zapisanego już nie mają, racya jest iż kilka razy Kościoł y Konwent gorzał, nayprzód w Roku 1462. dnia 29. Kwietniá, w ten czas kiedy prawie połowa Krakowa zgorzała, poczawszy od Kaniowney Ulicy, aż do S. Duchá, drugi raz w Roku 1655, od Szwedów spalony, przy różnych rzeczach áktá zgorzały. W tym Oltarzu Pan JEZUS ná weyźrzeniu jest straszny, grzesznym do skruchy prędki. Potym jest Káplićá Złotników, w ktorey bywa co Suchedni za Dufzê zmarłych Nabożeństwo! bywa także Nabożeństwo raz do Roku z Kazaniem, z wyttawieniem Nayśw. SAKRAMENTU z Odpustami, ná Święto Świętego Eligiego Biskupa Patroná tego Konsztu, co Święto, co Niedziela odprawuie się Miza Święta, ktora w piękny porządku Panowie Złotnicy konserwują, y za swoim kluczem y dyspozycyá mają. Jest także Káplićá S. Klary posadzka ozdobiona, wybielona, y zamknięta, krata má żelazną, y drzwi má żelazne, ktora przedtym była Muzykáncka. Potym jest Káplićá Najświętszey Panny Bolesney, w ktorey odprawia się Litania w Sobotę odwieczora z Odpustami, przedtym Najświętszey Panny Oltarzem Cudá Bog wielkie czynił, y ludzie tak doznawiają, iako tabliczki ná których cudá odmálowane świadczą! bywają tam codzielné Godzinki o Nayśw. Pannie o godzinie piątey z raná y Miza S. przy znacznym konkurście ludzi, do tego Obrázu wielką dewocyá mających! bywa w tey Káplicy Kazanie ná Jey Święto, także w Wielkiy Czwartek, gdy Bráćwo Męki JEZUSOWEY ná śmierć dekretowanego z trupią głową przyprowadzi wyproszonego. Ná boku w tey Káplicy jest Oltarz, w którym jest Passya zakryta, gdzie Ukrzyżowanego

nego

Miasta Kraków.

nego Chrystusa jest wizerunek bardo straszny, lecz pokutującym wielce miły. W ścianach teyże Kaplice ná przeciw Oltarzow innych są Konfessyonały *Penitentiariorum* są y różnych Epitaphia. Między temi Káplícami w Krucganku ná murách są Epitaphia Biskupow Krakowskich doskonale wykonterfektowanych, á to ieszcze od Kánonizacyi S. Stánisława Biskupa Krakowskiego, który w Roku 1253. od Innocencyusza IV. Papieża w Kościele Assyjskim OO. Fránciszkanow Kánonizowany, od ktorego czasu według submissyi, Imieniem wszystkich Sukcessorow Biskupow Krakowskich Konwentowi Assyjskiemu od Postow albo Konmissarzow Krolestwa Polskiego ná pomienioną Kánonizacyą postáných, dáney! Rytráchty Xiążat, Biskupow, Krakowskich zmárłych y piniędzy sto szkutow do Assyżá z Polskicy posyłać zaczęto: Aże odległość mieyscá do przesłania trudność czyniła, zaczym OO. Assyscy Konwentowi Krakowskiemu tego Honoru y práwá ustapili. OO. zaś Krakowscy *in vim* tych Obrázow y summy pomienioney, dali Konwentowi Assyjskiemu Osobę S. Fránciszka trzyłokciową srebrną, która sto dwádzieściá ważyła grzywien. Z początku Sukcessorowie IchMM Biskupow Zmárłych Obrázy ná deskách málowáne dawáli, które potym widząc mieysce sposobne przemienione w kosztowne y bardo ozdobne suto złoćiste Epitáphia. W tym Kościele Oltarz Wielki mármurowy, struktury piękney y kosztowney, w którym jest Obraz S. Fránciszka: Formy bardo wspániáte, y kosztu wielkiego, Perłową máciwą Męká Pána JEZUSA w *flor*es w czarnym Chebanie sadzona jest, gdzie widá ć z jedney strony Historyá Zywotá S. Fránciszka, z drugiey S. Antoniego w poyśrzodku málowaną. Nád temi Formámi Obrázy zbyt wielkie, á pilná pracą sławnego czasow swoich Máláizá Tomaszá Dolábellé wystáwicne, którym się Cudzoziemskie Gieniusze dziwuia y chwala. Z jedney strony reprezentuie się Sąd straszny Boski, zmartwychwstánie umárłych, okropność mák piekielnych. A po drugiey stronie zágniewánie Boskie ná grzesznikow, świat dla złości ich gubić zámyślájące! gdzie S. Fránciszek z S. Dominikiem prezentowani

prezentowani od Naysw: Panny stáwieni gniew Boski tánu-
ia. Ná jedney stronie jest Oltarz Nays: Panny Niepokalanego
Poczęcia rzezbą piékną suto złotą, z strukturą málowaną. Ná
drugiej stronie Oltarz podobney struktury S. Antoniego Páde-
wskiego, u ktorego Obrázu wiele ludzi łask w swych potrze-
bách doznáwaią. Przed tym Obrázem odprawuią się Wotywy przez
dziewięć Wtorkow Nowenny ná którą są nádane Odpusty Zwy-
stáwieniem Naysw: SAKRAMENTU, przez inne zaś Wtorki cále-
go roku bez wystáwienia. W rogu jednym jest Oltarz piéknego
kztałtu S. Ludwiká Biskupá Tolesáńskiego. W drugim podo-
bny Oltarz S. Bonáwentury, u ktorego Mátrony ciężarne łá-
ski doznáią. Wedle tegoż Oltarzá jest Oltarz Przemienienia
Páńskiego. Ná szrodku tego Kościoła z jedney strony jest Oltarz
Nay: Panny Poćieszenia, mieyscámi suto złoty. Z dru-
giey strony podobnyż S. Anny. Wedle niego jest Oltarz Trzech
Krolow strukturą przedniá cały suto złoty z munificencyi J. J. W. W.
PP. Belháckich wystáwiony, pod którym swoy grob máia,
z tych dobroczynności ná wielki Chur posadzka mármurowa jest
dána, y znaczna summá Konwentowi ná fundacyą zápisana.
Ku końcowi jest Oltarz przedni roboty S. Wáwrzyncá, miey-
scámi suto złoty. Z drugiey strony podobny temuż S. Dyda-
ká, Obrázy w nich przedniego Málárskiego konztu. Amboná
suto złota. *Si quaris miracula* reprezentuiąca. Orgány wspaniá-
łe jedne, drugie struktury piéckney pomniyszce. Łáwki w Ko-
ściele dembowe Snycerska robota kosztowne z szczodrobliwey
łáski J. W. JMci P. Jána Morstyná Kásztellaná Wiślickiego wy-
stáwione, z ktorego dobroczynności ma ren Kościół bálásy már-
murowe z drzwiczkámi mosiężnymi, gradusy mármurowe przed
Wielkim Oltarzem, odrzwi mármurowe z Bráckiey ulice idąc,
inná hojność ná ozdobę tej Bázyliki. W tym Kościele bywa Od-
pust wielki od winy y káry, w dzień Panny MARYI Anielskiey,
rzeczoney *Portiuncula*, dnia 11. Sierpnia, ktory od Naywyższe-
go Papieżá Alexándrá nádany. Tákże przez całą Oktáwę S. Frán-
ciszká bywa odpust z Kazániámi ránnemi y wieczornemi, z Zwy-
stáwieniem

stawieniem Najsław: SAKRAMENTU, z Processyami przy wielkim konkursie ludzi. Na Święto Niepokalanie Poczętej Najsław: Panny MARYI Pátronki całego Zakonu, na S. Krzyż, na wypiarnowanie Blizn S. Fránciszka. Na Święto S. Antoniego. Na S. Bonáwenturę, w ktore Orátorką Eloquencyą o odwieczornych godzinách jeden z Przesławney Akadémij Krakówkicy S. Doktorá depredykue. Ma innych wiele Odpustow iáko to na Fest B. Sálomei. Na Świętá niektórych Pátronow Zakonnych zupełne Odpusty, iáko też ma Odpasty na Świętá Pátronow Bráckich, y Mieięczne Bráctw Niedziele. Ma y tę laskę od Nayswyższego Papieżá Benedyktá XII. przy Ołtarzu Niepokalanie Poczętej Najsław: P. MARYI, że zá odprawieniem Mízy S. Duszá z Czyścá uwolniona zostáie, w dni na tablicy przy tym Ołtarzu záwieszoney wyrázone. Ma ten Kościół Reliquiy Świętych Bożych wielki dostátek, z ktorych niektore te speczykowane sá: Głowy trzy z SS. Jedenaštu tyśiác Dziewic, krew wypłyniona, z Obrázow z Rzymu tu do Krakówá dostána, część Ręki Leoná Papieżá, znaczną Reliquiá S. Pauliny w trunięnce, Głowę Świętey Sálomei y Rękę. Rękę S. Kunegundy w trunięnce z Reliquiámi B. Sálomei z Włofiennicy S. Fránciszka. Relikwiá S. Antoniego Pádewskiego, ktora wielką wonnośe y przedziwná z siebie wydáie. Roku 2718. z wielkim áplauzem w prowadzona, przez Jáśnie Oświeconego Xiążęćá Kázimierzá Łubinskiego Biskupá Krakowskiego. Ma w Zákrysty Ołtarz B. Kunegundy wedle ktorego w koło Reliquie znaczne SS. Páńskich, y inych ták wiele. W teyże Záchrystvi znáydujá się Obrázy wísztych Instytutorow Zakonow. Natym Kościele bylá wielkiey wspaniáłości Wieża, ktora przy spaleniu od Szwedow Kościółá zruinowána zostála. Znáyduie się insza, lubo nie ná tym mieyscu miedziá obita z gankiem żeláznym dla Trębáczow, w ktorey jest dzwon głośny. Z Kościółá tego bywa Solenna Procellya z Nayswiętzym SAKRAMENTEM, w Okrawie Bożego Ciála po Rynku Miástá! pod czas ktorey Kongregácia PP. Włochow z świecámi lanemi y z báldachinem swoim ássystuic.

tuic. Przy tym Kościele iest Konwent wspaniały w kwadranguł Ambity obszerne mający, z ambitem przed Refektarzem dosyć szerokim. W ktorym Konwencie blisko sto znayduie się Osob Zakonnych. Jest w nim *Kollegium Szyßkorianum, Illustrissimi Episcopi Cracov: Studium Theologicum, & Philosophicum* Nowicyat y Profesiat. Lubo tak obszerna Fámilia w tym Klasztorze S. Fránciszka Zakonnikow rezyduie, bez wielkich Folwárkow y Máiętności tylko z nickorych Wyderkaffow ma swoię wiwendę. Ale bárdziey Cudowną y nieograniczoną y ledwie do wierzenia poiętą żywi się Prowidencyą Boską przez łaskáwych Dobrodziciow.

STACYE RZYMSKICH KOSCIOŁOW.

Tu w tym Kościele odprawuia się też Stacye siedmi Kościołow Rzymskich, u siedmi Ołtarzow táblicami náznáczonemi.

PAŁAC BISKUPOW KRAKOWSKICH.

Od Świętego Fránciszka idąc po lewey ręce iest Pałac Biskupow Krakowskich, ktory nową strukturą od J. M. X. Piotrá Gębickiego Biskupa Krakowskiego kosztem niemáłym reformowany, y páńsko wystáwiony.

8. Kościół Świętego NORBERTA.

Nie dáleko, záraz przy Bramie Wiślney iest Kościół nowy S. Norbertá, z Klasztorem Imienia y Reguły tegoż Świętego, do ktorego Panny z Klasztoru Zwierzynieckiego są wprowadzone 5. dnia Septembrá, kwitnie ten Zakon w swey szczerrey obserwancyi, pod Regułą S. Augustyná, ma SS. Bożych Reliquie, záłożony Roku 1636. poświęcony Roku 1642. dnia 18. Máia, od X. Tomaszá Oborskiego, Suffragána Krak. zá starániem J. M. pobożney Panny Doroty Kąckicy, Xsięni Zwierzynieckicy.

9. Kościół Świętey ANNY.

Wtey ulicy S. Anny nazwaney, była przedtym Bożnicá Zydowska, mieysce urągania y czci uwłoczenia Imieniu Najświętszemu JEZUS, álcó tę szaráncza piekielná, y Pogánstwo nienásycone przeciw prawowiernym Chrześcianom, z tey ulicy wy-

gnano, z tey przyczyny; iż niewinne dzieciątko w Wielki Piątek zabili 27. *Martij*, Roku 1407. y ná Kápláná niosącego Najswiętzszy SAKRAMENT do chorego kámięćmi ćiskáli, o czym powiadał ná swym Kazaniu Professor Akadémii, Krák: w Piśmie S. wielki y żarliwy Káznodzieićá Budek u S. Bárbáry. Po wygnaniu tych Zydow, á poświęceniu tey Bożnice, ná Kościół, oddány jest Akadémii, áby Professorowie Chwałę Páńską żarliwie rozmnażáli przez młodź im się powierzona, co z łáski Boskiej czynią pilnie. Maten Kościół Proboszczá swego, Dziekaná, Scholástyká, Archidiákoná, Kánclerzá y Kánonikow, z teyże Akadémii, rákże y Wikáryow. Ten im inkorporowál Jágicío Krol, y Succeslorom ich. Jest to Kościół Páráńńalny, w którym Świętymi Sákrámentámi Páráńńanom swoim ádministruiá, ma Bráctwo S. Anny z Odpustámi wielkimi, we Wtorki odpráwiá Wotywę o S. Annie, Bráćia tego Bráctwá używáią kap szárych płóciennych, odpoczywa tu Ciáło w mármurowym grobie w wielkim Chorze po lewey ręce przy śćieinie B. JANA KANTEGO, Doktorá w Piśmie S. y Professorá Akadémii Krákowskiej, wielka poćiechá ludzi wšytskich Korony Polskiej. Tu bowiem przy iego grobie, ślepi, głuszcy, chrami, wrzodowáći, y chorobámi różnemi śćieinie, u Páná Bogá przez przyczynę tego Świętego zdrowie uprąszáią, y opęćáni wolni od diabelstwá zostáią, day Pánie Boże doczekáć tego Świętego Kánonizácyi. Doznál łáski Páńskiey zá przyczyná tego Świętego w swey ciężkiej chorobie ś. pámieći X. Jáknub Zadzik, Biskup Krák: w Roku 1638. gdzie záraz pewná sumę Jálmuzny odłóżył ná Kánonizácyá y ná Káplię tego Świętego. Czego y przedtym inszych wiele różnemi chorobámi złozeni á z tych 83. od rozumu odchodzących, konájących rákże 6. prawdziwie umártych 16. doználi. U tegoż teź grobu Świętego, jest Ołtarz uprzywilelowány zá umárte z wybáwieniem ieđney dusze z Czyścá kto Mszá Świętá zá te odpráwi: znáyduie się wiele y wielce pobożnych (w pracách y wćwiczeniu młodzi codziennym) Mágistrow, á osobliwie Grzegorzá Wigiláncyuszá, Sámborytáná, wielkiej pobożności człeká: Antoniego, Anpáchoniuszá,

pächoniuszá, Szymoná Hálicyuszá, nád którym, gdy umárl, gwiazdá we dnie świeciłá, y inszych wiele żywotá nie nágán- nego, o czym *Manuscripta Collegium* ich, X. Piotr Skárgá w Zy- worách SS. pierwey Akadémiey á potym *Societatis JESU* Profes- sor. Wielebny X. Fábian Birnowski Dominikan w swoich Kazá- niách, X. Szymon Stárowolski *in sua Polonia*, świadcza. Ma- ren Kościoł Reliquiy SS. Bożych dostátek y z Odpustámi, ma- Szkołę zamurowáná od Mácieiá Micchowity, Kánoniká Krákow- skiego, w ktorey Professor y Studenci mieszkaia.

STACYE VII. KOŚCIOŁOW RZYMSKICH.

Trzy tu Oltarze sa náznáczone tablicámi dla obchodzenia Stácyi siedmi Kościołow Rzymskich.

To iest opisanie stárego Kościoła Świętey Anny; Nowego záś z fundámentu erygowánego dosyć wspaniála Strukturá ze wśytskimi swemi szácunku y podziwieniá godnemi ozdóbámi lubo iuz przez X. M. Jędrzeiá Buchowskiego tegoż Kościoła Ká- noniká obszernie y zupełnie w osobliwey Książce, ktorey tytuł: *Gloria Domini*, stylem łacińskim opisana, iednák y w Additámen- tách tey Książki ná końcu podobná tey stylem polskim zebrá- ná deskrypcyá znajdzieisz.

A C A D E M I A

MATER DOCTRINÆ, VIRTUTIS, PIETATIS,
ET REIPUBLICÆ SEMINARIUM.

TV iuz przystápmy do Przezacney Akadémii Krákow- ikiey Mátki wielu ludzi Uczonych, od Krolow Władysława Jágiellá y Małzonki iego Jádwigi fundowána, Roku 1361. ná Ká- źmierzu wprzod, potym do Krákowa przeniesiona Roku 1400. W tey uczá náuk wszelkich potrzebných ludziom młodym: ma Kollegia troie, w ktorych Professorowie mieszkaia, y żyia pod posłuszeństwem (iáko Zakonnicy) iednego Rektora. Te Przy- wileiámi wzwyż miánowány Krol z Rzeczápospolitá umocnił, y ktoby

y ktoby nã nię nie ludzko następował, tego przeklina, mowiąc ták: *Si quis autem has nostra erectionis studij concessionumque pro ipso libertatum & exemptionum ac jurium literas de Successoribus nostris, aut quibuscunque violare & infringere presumpserit, iram vindicem districti iudicis & miserabilem infelicitatis horrendum & inopinatum eventum noverit se incursum.*

Pierwsze Kollegium nãzwane Wielkie, álbo *Univerſitas*, do ktorego wchodząc z ulice S. Anny, jest Obraz Chryſtusa Pánã, przed ktorym się Błogostãwiony JAN KANTY modliwał, gdy bywało Kollegium zãwarte. W tym mieſzka Theologow y Filozofow 20, w tymże Kollegium jest Szkoł álbo Lektorium 6, nã dole, w ktorych *in omni ſcientia & facultate*, co godzinã inſi á inſi Mágistrowie audytorom ſwym przez cãły dzieñ (Hebrãyskiego y Greckiego ięzykã *ex Professo* nie opuſzczãjąc) lekcy czytãją. Siodme Lektorium nã gorze nãzwane *Theologorum* wſpãniãłościã ſwã doſyć ozdobne, w ktorym nie tylko *Professores Theologia* w Piſmie S. lekcy ſwoic, ále teź rozmaite ákty publiczne *in utraq; facultate, tam Theologica quã Philosophica*, tãkże y Promocyje *earundum facultatum*, przy bytnoſci *Serenissimorum Regum, Ducum, Illustrium Cardinalium, Amplissimorum Senatorum*, z wielkã chwałą y ozdobã *totius Christianitatis* odprawuãją. W tymże *Lectorium Theologorum*, jest Obraz Umęczenia Chryſtusa Pánã wielkicy poboźnoſci, tãkże Jãgiellã Krolã y Małżonki iego Jãdwiſgi S. Cudowney wſpãniãłości konterfekt.

Wtore *Kollegium* Mãłc rzeczzone, w tym Artyſtow trzynaſci mieſzka, ci w co dzienney á prãwie niewytknioney pracy żyãją az do ſamey niemal ſmierci, czytãjąc Studentom lekcy, y dyſputuãjąc w *Kollegium* Wielkim. Mãją teź ſwego Dziekanã iãko y Teologowie, ktorych powinnoſć tã jest, podawãć Queſtye do dyſputãcyi Miſtrzom, Bãkãłarzom, y Studentom, nã kãżdã Sobotę y Niedzielę; przy ktorych *presentes* powinni bydź, y Queſtye o rzeczãch trudnych y wãtpliwych rozprawdãżãć, y doſtãtecznie ſolwowãć: pokãzuãć doſtãtecznemi rozumu wywodãmi, w czym jest omykã, á w czym prawdã, y iãko ma bydź obroñona.

nięna. Tę tedy utarczki Filozofskie bywają czynione dwa kroć w tydzień, lubo to są y od samych Professorow argumentami trudnemi zawiślane, y potężnemi racyami z obu stron umocnione, oni te decydują, y prawdę iżczera iako *Indices* uznawają, na ktorey *Disputatores* oną się kontentuiąc, przedstawiają: żyją *ex communi mensa*.

Trzecie *Kollegium* rzeczone *Juristarum*, na Grodzkiej ulicy przy Kościele Máryi Mágdaleny, w którym siedm Mágistrow w Prawie uczonych mieszka, w tymże lekcyje swe czytają, *ex opposito* tego jest Barła nazwana *Juristarum*, zbudowana y nadana od Janá Długoszá, Kánoniká Krákowski ego Roku 1480. dla Studentow Prawá się uczących: przy tym mieszka jeden Professor y jest im Seniozem, do tey fundacyi przybyło inszych niemáło, á osobliwie X. Stánisława Gárwáskiego, Kánoniká Krák. który trzydziestu trzech Studentow rocznym káždodziennym wiktém opátrzył. Powinność studentow: Naprzod bydź Kátolikiem, Pánu Bogu służyć y Nayświętzey Pánnie, *Officium* o Pánnie Nayświętzey ná káždy dzień *in Communitate* odprawiać, także y Litánie; sposob życia im dobry y z kárnością wkszałt Zakonny, ktoremu Pan Bog niech płáci, podał: do czego znácznie się przyłożył s. pámięci Gábryel Władysławski, niekiedy *Alumnus* tey Akádemiey, á potym pilny dozorcá y *Præceptor* w młodych léciech Nayiásnieyszego Władysława IV. Krolá zmárłego w Roku 1648. Tu też o tym wiedzieć potrzebá, że jeden *Doctór Medicina Facultatis*, *ex fundatione & Profess:* powinien ubogich ráda, lekárstwem, wedlug możności ráutować. Wszyscy w tych *Kollegiách* Professorowie, iako Zakonnicy pod rzádem jednego Rektorá: z jedney szpizárnie, y z jedney kuchni żyją, *in Communitate* iadają. Przy swym obiedzie w teyże izbie u tegoż stołu, gdzie y sami zázawsze Ubogiego miewają, *ex fundatione B. Cantij*, równá mu swoię porcyá dáiac: który gdy do izby wchodzi, tak go witają: *Pauper venit, Christus venit*. Piękný uwáženia y pámięci godny zwyczaj stároswiecki przyimowánia gościá. Záprawdę Akádemia Krákowskiá, Mátká nášzá, pochwały wielkicy

wielkicy godna, *ex qua tot togata militia Duses prodeunt*. Wiedzieli bowiem te prace wierności y szczyrości dowcipy bystre Naywyżsi Páterze, y łácnó pozwolili przez swoje *Breve*, czytać Theologią, Piśmo S. wykłádać, wedłóg sensu Oycow SS. á miánowicie *Bonifacius IX. Urbanus V.* tegoż potwierdzili: *Martinus V. Ioannes XII.* y inși. A szufzna, bo co dzień więkzsze *incrementa capiunt alumni* tey Mátki, textu S. Tomaszá nie odstępując.

Przy tych Kollegiách jest kilká Burs, w ktorých Studenci swe refydencye máią, kázda z nich ma swoje fundácye od Biskupow, Xiążąt, Doktorow, Pánow y Miasł, á ci zá Dobrodzieie swoje powinni Páná Bogá prosić.

Bursa *Hierusalem*, od 7. byszká Oleśnickiego, Kárdynała y Biskupa Krakow: Roku 1456. fundowáná, á potym od wielu innych eleemozyná szczodra nádána, ktore się tu nie wylcząją. Ma swoje sposobne *Oratorium* jest ná ścienie mułowány Obraz Pánny Najswiętszey málowány: o nim tá pewna wiadomość jest, że do Studentá niektorego nabożnego mawiał. O czym świádectwo záwieszóné támsze jest ná ścienie w tymże *Oratorium* Dziś mieszkájący Studenci ná kázdy dzień Litánie o Pánnie Najswiętszey odpráwuia. Między inszemi jest znáczna y wielkopomna eleemozyná Bártłomiciá Nowodworskiego, Rycerzá y Káwalerá Málteńskiego dla Tucholczykow. Też Burśę J. M. X. JákuB Zadzik, Biskup Krak: *de novo* restaurował, y eleemozyná dla 30. Studentow Ziemie Sierádzkiej nádał, z tey okázyi, *memor* będąc *bona institutionis*, że w tey Burśie ieszcze młódydym będąc, sam mieszkał.

Bursa *Pauperum*, od Jágiellá Krolá dochodem rocznym opátrzona, Roku 1409. do ktorey eleemozyny Anná Krolowa przyczyniła się. Ma swoje Káplię y Kápláná, ktory we dni Święte odpráwuie *Sacrum*, tę sami Studenci spiewáją, y Litánie w kázdy dzień: ktorých ná tey eleemozynie bywa podczás y 200. z ktorých Studentow wiele ich Káplánámi, Bákálarzámi, Professorámi, zá pilná náuká y błógosławienstwem Páńskim, zostáie: do ktorey się fundácyi Krolowy Anny ś. pámięci X. Piott Tylicki, Biskup Krakowski, znácznie przyłożył. Bursa

Bursa *Philosophorum*, od Andrzejá Nolkowskiego, Biskupa Płockiego, dla 40. Studentow fundowana, Roku 1560. a potym y od rożnych inszych szczerą cleemozyną opátrzona.

Bursa *Zyziniſtarum*, od Doktorá Piſmá S. y Kánoniká Włocławskiego, Janá Zyziniuszá fundowana, y dorocznym dochodem dobrze opátrzona: w tey Studenci w szátách Kleryckich chodzą.

W Roku Páńskim 1643. przybyła Bursa *Staringelliana*, szczerodrobliwá prowizya *pie memoria Perill. olim & Adm. Rndi. Laurentij Staringellij, primo quidem in inclita Academia Zamoscen: Philoſ: Doct: & Profeſſ: deinde Eccl: Coll: S. Thomæ Decani Inſulati* opátrzona. Ktorey Burſe czynſze y dochody, ná dobrách y máiętnoſciách dziedzicznych Jáſnie Wielm: niegdy Jákuhá Sobieſkiego, Káſztellaná Krák: y iego Potomkow zápisane ſą, a drugie ná Leſieczánách, máiętnoſci J.M.P. Marciná Boneckiego, tákże ná Hroſſynie, Jey M. P. Serney w Chełmskiej ziemi Grodowymi zápiſy obwarowane: a po te látá, dla buntow Kozáckich y Tátárſkich, zá powodem y zdráda Chmielnickiego, te máiętnoſci iz ſpuſtoſzały, czynſze teſz zátrzymáne ſą. *Viget in eo Contubernio, uſus Latine Lingvæ perpetuus; Pietatis verò matutina ac veſpertina Officia, ac Litaniarum decantatio religioſe admodum obſervantur. Ac præter auditas in privatis vel publicis Scholis Lectiones ſtyli exercitia: tum qualibet feriá ſextá Declamationes, propoſitis ab Excell. D. Seniore Phyiſicis atque Queſtionibus Politicis, ſecundum cuiuſque alumni ordinem, exhibentur.*

Contubernium Gelanianum, alias Smieſzkovianum dictum, od Doktorá Medycyny Akadémii Krák: ná ten czás Rektorá, człowieká *in Latinis Græciſque Literis* biegłego, Páná Wáwrzyńcá Smieſzkowicá z Brzeżin, ná Ziomkow ſwoich, y ná Szlácheckie dziatki *in vicinia* Brzeżin mieſzkájące, w Roku 1646. fundowane, y dorocznym dochodem *ſufficientiſſime* opátrzone. Do ktorego wſzytko ſwoie doſyć doſtátanie *ex operoſis Medicinæ laboribus* zebrane obrocił *peculium*; chcąc, aby *cultus Divinus* przez Alumnow iego był ná potym promowowany. Wyſtáwione ieſt

przeciwno małemu *Kollegium*, kosztem niemłym, Prowizorem jego powinien bywać z wielkiego *Kollegium* Theologicy Professor, który Brzezińszczyków za Rádných Pánów Miasta pomienionego zálecceniem, á Szlácheckie dziatki zá X. Proboszczá Brzezińskiego áttelstacyá przyimowác, y wszystkie potrzeby do stołu należace opátrowác ma. Do tegoż prowizocy należą Anniwersarze dwa, jeden w Krakowie w Kościele S. Anny, drugi w Brzezinách; Senior pomieniony Burse y Bákálarz Szkoły Brzezińskiej Fárny, którym według ordynacyi Testámentu tegoż Fundatorá máia bydz oddawáne ná kázdy rok zá prace ich *condigna Salaria*. Były y infze Burse, iáko to Niemiecka, Węgierka, ále dla tych Nácyi Herezyámi zaráżonych, Studentow w nich nie máia.

Klases álbo Szkoły mnieysze, te fundowane wprzod z nakładu s. pámieci Bártłomicia Nowodworskiego, Káwálerá Máltáńskiego. A teraz *de novo* z gruntu wystáwione z láski y nádania J. K. M. WŁADYSŁAWA IV. Roku 1643. ná przeciw Kościołowi S. Anny, iáko widziec kázdy moze. W tychze zaraz jest prawie wspániáte y dostáteczne *Oratorium* dla Studentow, gdzie ná kázdy dzień *Sacrum* slucháia, w nim *Officium B. M. V.* y *Rosarium* odpráwuiać, Pieśni nabożne według czásu spiewáiać, ná kázde Swiętá Orácye odpráwuia, Spowiedzi, y Najswiętízego SAKRAMENTU używáia. Máia iwe wielkie Odpusty, nádane od Stolicy Apostolskiej, poświęcone pod tytułem Niepokalánego Poczécia Pánni MARYI, die 2. Junij, Anno D. 1643 przez J. M. X. Piotrá Gębickiego, Biskupá Krakowskiego, Kánclerzá Akádemii, y przy bytności J. M. X. Andrzejá Gębickiego, Biskupá Łuckiego, tákze y wielu znácznych osob, ták stanu Duchownego Przeswíetney Kápituły Krák: iáko y stanu swietekiego wielu Woiewodow Kásztellanow, y róžney Sziáchy Narodu Polskiego, tákze y przy bytności Przezacnego Senatu Miasta Krakowá. W tym *Oratorium* jest Obraz Pánni Przenayswíetszey, dziwnie miłey piękności y znácznych dobrodziestw, ktorých Studentci zá przyczyná tey Pánni doznawáia, iáko Woáá świadczá.

ALBOWIEM

ALBOWIEM

Tu buzny kwiat młodości trzewi się seroko,
 Za przyczyna tej PANNY, wzbiła się wysoko:
 Często bowiem ta PANNA oświeca ciemności
 Młodych Studentow, y im dodaje mądrości:
 Służcież tedy tej PANNIE, a strzeżcie się ztego,
 Da wam mądrość, y przyście do końca dobrego.

W Kolegiach wszystkich y w Bursach wzwyż mianowanych są Oratoria, ábo Káplice, w których Sacra odprawuia, tak dla zdrowych, iáko y dla chorych Studentow, którym gdy potrzeba Sakramentá Święte dają: w tych iáko y w inszych wszystkich Szkołach Litanie y Pieśni nabożne w każdy dzień czasow swoich Studenti spiewają. Czego dogładają Seniores, żeby nie ustawała chwala BOGA Wszchemogącego, y Najswiętszey Panny: czynią to słusznie, gdyż wszystká Uniuersitas wzięła ją sobie za osobliwą Pátronkę dla czego też wszędy w Szkołach Obrázy tej Przenayswiętszey Panny bárdzo piękne malowane mają.

10. Kościół Świętego SZCZEPANA.

OD Tego S. imienia też ulicę tak nazywają. Kościół ten Farny dawny murowany sklepiony, ma swego Proboszczá y Wikaryow, ktorzy Párochiánow swych opátruia Przenayswiętstwiem SAKRAMENTAMI. Jest to Párochia wielka, tak w Mieście iáko y po Przedmieściach, y też po Wsiach rozciąga się cura animarum. Ma też ten Kościół stárodawne Bráctwo Urszule, S. ábo Jedenastu tysięcy Dziewic z Odpustami wielkimi. Używa kap czerwonnych w Processyách. Wielki Ołtarz pod tytułem Świętego Szczepana najpierwszego Męczenniká, ma różnych Świętych Reliquie w różnych Pártykułách. Odpusty we wszystkie Świętá Solenniejsze, nawet y w niektóre Niedziele są temu Kościołowi nadáne y wiecznemi czasy pozwolona. Bráctwo ma jeden Ołtarz S. Urszule y Tey Świętey znaczne Pártykuły Reliquii, drugi Ołtarz Najswiętszey MARYI Panny Łáskami słynácej, zaráz przy Ołtarzu S. Urszule. O obudwoch Ołtarzách

tarzách ma stáranie Bráctwo y osobne do nich należące Inwentarze y niektóre fundácye. O inszych Oltarzách, iáko to o Oltarzu S. Anny Kongregácy a Gárbárzy białych; o Oltarzu S. Szczepaná Krolá Węgierskiego, Kongregácy a albo Cech Gáncarzow Krakowskich. O Oltarzu Nayświętšzey MARYI Pánn y Niepokalánie poczętey, Kongregácy a Krupnikow; O Oltarzu S. Mikołáia Kongregácy a Gárbárzy Czerwonych; o Oltarzu S. Máryi Mágdáleny Kongregácy a Ogrodnikow, máiá stáranie y w przy-padájące Święto Nabożeńštwo swym sumptem prowidiá, Msze Suchedniowe prokuruiá. Przy tym Košciéle od wschodu Stońca jest Káplicá S. Stánisláwa Kostki *Societatis JESU*, Pátroná Kroleštwá Polskiego: z drugá stronę od południá Káplicá Świętego Ignácego Fundátora Oycow, kosztem y funduszem Ich MM. PP. Korycińskich opátrzona. Máiá obiedwie swe Odpusty, Msze Święte fundowane osobliwie Káplicá S. Ignácego, ktore Xięža Wikáryowie odpráwuiá. Do tych Káplic y do całego Košcióła długi czas bo lat sto kilkanašcie intereššowali się Oj. Jezuići, máiáć ná to *Privilegium* od Krolá Stefaná Batorego y pozwolenie z ápprobácyá *Privilegiá à loci ordinario*, ále teraz w Roku 1732. Košciół od nich odebrány, & *Titulus Parochi reintegratus*. Tá tylko obligácy a przy Jezuitách została, że z nich od S. Mácieiá ieden powinien w káżdą Niedzielę w Święto y kiedy potrzebá Kazánie miewáć, drugi Spowiedzi słucháć, do niczego się więcey nie intryguiáć, gdyž wszelka dyspozycy a Košcióła *ab intra & ab extra* y stáranie do Proboszczá zupełnie należy. Ma Szkołę y Professorá, Kántorá y Studentow, y dzieci w náukách progres znáczny biorácy dostátek. Tá Szkoła zbudowana od Mácieiá Miechowity, Kánoniká Krakowskiego, ná tey jest wymálowány Obraz Pánn y Przenayświętšzey, przed którym Litánie dzieci Szkolne spiewuiá. W tey ulicy nie dáleko tegož Košcióła jest Szpital dla ubogich y podupádłych Mieszczanow Krakowskich porządny, ktorych opátruie Bráctwo Kupieckie z Košcióła Nayświętšzey P. Máryi z rynku. Tego Prowizorem jest J. M. X. Archipresbiter y Pánowie Rádcy Krakowscy. Máiá

tu *Commo*.

tu *commoditatem* piękna ubodzy, mają Kápláná y *Oratorium*, w ktorým modlitwy swe cięż stárzy Mieszczánie ná káždy dáteń, y ile ktory chce, odprawują. Tám tymże Szpitálnym ubogim Sákrámentá Święte dáją, y Msze Święte dla nich odprawują z Odpustámi nádánemi.

11. Kościół SS. MACIEIA y MATHEVSZA.

Kościół ten Mácieiá y Mátheuszá Świętych Apostołów, przez Stánisłáwá Reiá z Kobylan, ná ten czas Plebaná támtiecznego, zbudowány w ktorým Oycowie Jezuići swoje Komuniá y Nabożeństvá przy Nowicvácie odprawują, kędy iest Obraz Najswiętżey Panny *Majoris*, bárdzo piękny y cudowny. Máteż y Reliquiy rożnych Świętych niemáło.

12. Kościół Świętego KAZIMIERZA.

Około Roku Páńskiego 1630. wystáwiony był ná Przedmieściu *ex opposito* Kościołá Świętey Anny, oraz z Klásztorem Zakonnikow sćisleyżey Obserwánicy Reguły S. Fránciszká álbo Reformátow. Po ktorego spaleniu przez Szwedow R. P. 1655. inny wystáwiony iest w Mieście ná Rogáckicy ulicy przez J. W. JMci Páná Fránciszká Szembeká Kásztelláná Kámiennickiego. Zyiá przy tym Kościele ci Zakonnicy, we dnie y w nocy chwaláć Páná Bogá, ustáwiczní w sluchániu Spowiedzi, dyspozycyi chorych ná śmierć, máją záfwsze Studium Teologij S y często porożnych Kościołách opowiadáją Słowo Boskie, bofo záfwsze y pieszo chodzą ták niżsi z nich iáko y wyżsi náwet y sami Prowincyałowic. A choć w liczbie znáczney tu mieszkáją, nie máją iednák áni przyimowáć chcą żadnych Dobr, áni Prowizyi, nie máją żadnego Qwestarzá, ále tylko álbo z ońárowánych dobrowolnie iálmuzn, álbo wyproszonych dyskretnie rzeczy, potrzeby swoie opátruia, sami nie włásnego nie máiąc, á wielu ubogich codziennie sustentuiac. W tymże swoim Kościele máją Reliquij wiele, osobliwie Ciáło S. Máxymá Męczenniká dárowáne im w R. P. 1673. od J. W. JEMci Páná Janá Hrabi Wielopolskiego Káncletzá W. Koronnego, tákże Pártykułę Autentyczná

tentyczną Drzewą Krzyżá S. y inne. Znáyduie się tu Obraz Nayświętszey Máryi Pánnny piástuiącey Syná swego, zdawná srebrná sukienką y różnemi kleynotámi ozdobiony, dárowány tym, Oycóm od świątobliwey Pánnny Zuzánnny Amendowney pierwszego ich Kłáosztoru Fundátorki (ktorey y ciáło do tego Kościoła iest przeniesione) u ktorego Łáski różne wierni odbieráią. A ná Krudzgánku Kłáosztornym w Ołtarzu iest Obraz bárdzo powaźny Zbáwiicielá nášzego cierniem ukoronowánego, w ktorey postáwie R. P. 1707. Dniá 24. Listopádá gdy ciężkie y długie powietrze w Krakowie pánowáło, pokazał się ná iáwie W. Oycu Jákobowi Mikowskiemu, po innych Zakonnikách zmártych pozostałemu, y Litánie o Nayśłodszym Imieniu swoim, z nim odpowiadájącym, záczywał, á potym lafeczka którą trzymał w ręku, trzy rázy w stoł uderzył, mowiąc: Dofyć, dofyć, dofyć. Od ktorego czásu y w Kłáosztorze y w Mieście ustáła morowa plagá. Przed tym Obrázem codziennie bywáią Msze SS. y wielu łask, poćiech, ludzie naboźni doznáią. Jest w tym Kościele wiele Odpustów, osobliwie codzienne á wielkie y nieomylné, odpráwujácym Drogę Krzyżá JEZUSOWEGO, dla czego choć iest w káćie Miástá, konkurs iednák ludzi do niego iest znáczny.

13. Kościół Świętego M A R K A.

NA Sławkowskicy ulicy ten Kościół iest (od Bramy nie dáleko) ktory *Boleslaus Pudicus* zbudował y nádał, Roku 1200. w ktory Kościół wprowadził Zakonnikow, ktorych zowią *Fratres de Penitencya BB. Martyrum, sub Regula D. Augustini*, z Prági Miástá sławnego Korony Czeskicy R. P. 1257. żeby we dnie y w nocy Páná Bogá ná tym mieyscu chwalili: zázywáią ci Zakonnicy Hábitu biáłego, y Szkáplerzá, ná którym krzyż czerwoný z sercá wychodzący. Przy tym też Kościele iest Bráctwo S. Zofii, ktore od Oycow Świętych Papięzow Rzymyskich wielá Odpustów ubogácone, á osobliwie od Grzegorzá VIII. y Leoná X. potym konfirmowáne od Páwłá V. á tych powinność Koronkę Páná JEZUSOWÉ odmawiać, ubogich zmártych dármó grześć, y ko-

szule.,

szule, przykryćie zwyczajne darmo dąć, albo użyczyć, ieśli iej nie ma. To Bráctwo ma Káplicę swoię, tymże tytułem Zofiey S. z Obrázem cudownym Nayswiętŝey Pánny, który ieŝt bárdzo podobny Obrázu Częŝtochowskiemu, á ten cudámi wielkiemi ŝynie. W teyże Káplicy leżą troie Ciáta BB. Męczennikow od Tátátow pomordowánych Roku 1260. X. Sámuel Nakielski, *in Historia Miechoviana*. Są też w tym Koŝciele Obrázy ofobliwie Krucyfix, który rozmawiał częŝtokróć z B. Michátem tegoż Zakonu Zakonnikiem, także Obraz drugi przy ŝećenie Pánny Máryi który wielkiemi cudámi ŝynie. Odpoczywa w tymże Koŝciele Ciáło B. Micháta Giedroicá Xiążęćia Litewkiego, Brátá tegoż Zakonu. Przy tym Ciele y Grobie B. Micháta Giedroicá tyŝiaczne iák zá żywotá iák y po ŝmierci Łáŝkawy Bog przez zaŝlugi tegoż B. Micháta z uŝnoŝciá ŝię ućiekáiacym ludziom iáŝki ŝwiadczy, ktore *in Registro Miraculorum* w Skárbcu S. Márká Ewángeliŝty, pretenduiácemu *latius patebunt*. Tu *de recenti* Roku 1537. Dniá 1. Páździerniká JMé. Pan Michał Gárwałki Kápitan ná ten czás pod Drágoniá Buławy Polney przybył y *Conŝcientioŝe* pod przyŝięgá w Konŝyŝtorzu Krák. wypełnioná zeznał iáko *male cadente alea* w potyczce od Woyská Roŝyŝkiego zábrány, áż ná Stolicę prowadzony był. W tey niedoli *ad Patrocinium* B. Micháta Giedroicá ućiekłŝy ŝię, codziennie pięć pácierzy z nabożeńŝtwem mawiał, nie bez ŝkutku iednák próby ŝwoiey, kiedy zá wielowładná tego Pátroná protekcyá dziwnym ŝpoŝobem *miraculoŝe* z niewoli uŝzedł, y tu *pro gratiarum accióne* przyŝedłŝy, *ore tenus* B. Michálowi podziękowawłŝy, nám oznáymil.

W tymże Koŝciele w Grobie Bráci Zakonu tego ŝpoczywa pod Wielkim Ołtarzem Ciáło B. Jákobá z Przyrowá. o ktorym w Fortecy Polŝkiej pobożny *Investigator* doczyta ŝię. Ten B. *honorifice* ná gradufach złożony leży dziwny zá żywotá áŝtynencyi wŝtápiwłŝy álbowiem do Zakonu *Canonicorum Regularium de Penitentia* przez 57. lat *computando* od uczynioney Profelŝyi mięŝa nie iadał, dyŝcyplinámi ciáło martwił, Zimie w ŝniegu, Lećie w pokrzywách taráiac ŝię, podczas ciężkich upałów ná goracym ŝtońcu klękał.

cu kękał. Ostre paski na ciele przyrosłe nosił, straszna Ofiarę Mszy S. z tak rzęsiłtemi odprawował łzami, że częstokroć mokry Korporał do Zakrytyi odnosił, tak dziwną świątobliwośćią slynąc Roku 1650. z tym się pożegnał światem, przepędził w świątobliwośći od Narodzenia swego 76. y Miesiący 6. Jest w tymże Kościele głowá całozupełna S. Doroty Panny y Męczenniczki, także y Ołtarz: przy którym do tey S. Panny Mátrony *pregnantes* o pomoc się uciekają, y poćiechy wielkicy y rá-tunku doznają.

14 Kościół PRZEMIENIENIA PANSKIEGO.

ALBO KOLLEGIUM SCHOLARUM PIARUM.

Swiątobliwy y uczony Zakon *Scholarum Piarum* Przewielebnych Oycow, od Szkoł pobożnych ma swoy tytuł y nazwisko, gdyż gdzie pobożność y boiaźń Páńska, która jest początkiem mądrości, tam oraz nierozdzielnie znajduie się szkoła nauki, y rozumu dobrego doskonałość. Aby tedy w Stołecznym Mieście Krakowie, pobożność większa rozmnożyła się, Boska ordynacya sprawiła, że ci przewielebni Zakonnicy, Szkoł Pobożnych Professorowie, szczęśliwie przybyli wprzod do Kázimierskich, a potem do Krakowskich Rezydencyi.

Roku Páńskiego 1663. Nayaśnicszy Krol Polski Jan Kázimierz w Krolewską swoię wziąwszy ten Zakon S. Przewielebnych Oycow Piarow protekcyą, wyraźnym swoim konsensem, Indultem, y Przywileciem wiecznym z Káncelláryi Koronney w w Wárszawie, dnia 29. Máia, Roku Páńskiego 1654. wydánym, pozwolił tymże Przezacnym Oycóm, aby się mogli fundowác w Krakowie, lub między murámi, lub zá murámi. Przychodzących do Krakowá, przyjął tychże Oycow Uczonych y Pobożnych bárdzo ochotnie Nayprzewielebniejszy Jáśnie Oświecony Xiążę Siewierskie, J. M. X. Andrzej Trzebicki, Biskup Krakowski y z Pásterskicy swoiey czuyności przypuścił ich, iák y innych Zakonnikow, do pospolitey prace duchowney około Chryśtusowey Winnicy, pozwalając im mieycá według ich upodobania

bania, lub ná Kázimierzu, lub w Krákwie, Roku Páńskiego 1660. dnia 2. Czerwca. Tu ná Kázimierzu otrzymáli mieysce, zá promocyá y osobliwšą szczodrobliwošciá Przewielebnego J. M. X. Janá Márkiewiczá J. U. D. Krákovskiego, Wármieñskiego Kánoniká, y Infułatá Tárnowskiego.

Mieysce iednak Kázimierskie, nie było wygodne, dla tych Pobożnych Zakonnikow z wielu rácyi Kánonicznych, sam Pan Bog raczył zniešć tę niewygodę, przenioŹszy tych Oycow do Krákwá Roku Páńskiego 1675. Dnia 15. Márcá.

Dla obrony Stołeczneho Miáštá, przy murách Mieyskich, między bramą Floryáñiká y Słáwkowšká otrzymáli mieysce došć ścišle, zá cátey Rzeczypospolitey Seymie wálnym Grodzinskim, w Roku P. 1679. od wszelkich cięžarow Mieyskich uwolnione.

Osobliwa Pásterska pobožnošć, J. O. Xciá Nayprzewielebniejszego J. M. X. Janá Máłachowskiego, Biskupá Krákovskiego, murowáć y wystáwić im Káplieć pozwołił, R. P. 1682. Dnia 14. Stycznia. Ktorá pod tytułem Páná Jezusa ná Gorze Tabor przemienionego benedykował, álbo błogostáwił, Nayprzewielebniejszy J. M. X. Mikołay Oborski, Biskup Láodyceñski, Roku 1685. Dnia 3. Lutego. Roku záš 1691. pozwołił J. O. X. w teyże Kápliecy odprawiać wszelkie Uroczyštošci Košcielne; rák naležące ná chwałę Boská y iego Swiętych Wybránych, iáko teŹ ná porátowanie dusz prawowiernych słužące.

Z dárú Stolicé ApostolŹkicy w tym Pobožnošci *Kollegium*, máia tu cáleciáło swięte, Swiętego Hyppolitá Męczenniká, ktore w teráźniejszym Košciele, ná póciechę y porátowanie Krákwá, przed Boskim Máieštátem, iešć wystáwione.

Roku Páńskiego 1720. J. O. Xžna Izábellá z Lubomirskich Sieniáwška Kástellanowa Krákovska, Hermánowa W. Koronna, Páni osobliwey ku pomnoženiu chwały Boskicy pobožnošci y szczodrobliwošci, wielu Košciołow, dostátnicmi fundacyámi znamienita, záwdzięczáiac Pánu BOGU przedziwne Korony Polskicy uspokojenie po długich woynách y spustoszeniách, postanowiłá to wypeñnić, ile mogło byđz nayprędzey.

Więc z wrodzonego ku Zakonowi *Scholarum Piarum* od swoich Antecessorow, ná wielu przedtym mieyscách w Polsce fundowanemu, áffektu, deklarowała y szczęśliwie zaczęła przy Kolegium Krakowskim Kościoł, pod przereczonym tytułem Przemienienia Páńskiego, przydawszy do tego drugi tytuł, Przenajświętszey MARYI Panny Opiekunki y Krolowy Polskicy. Ják zá rá wieczney pámięci godna Fundátorká, ná ten Kościoł nie záłowála kosztu, wspaniałość Jego pokázuie.

Przyłożył się do ozdoby tegoż Kościoła znacznemi nie raz iálmuznámi Xiążę ś. p. Konstantyn Felicyan Szaniáwski Biskup Krakowski pámiętny Senator, ktory ręká swoia y pierwszy kámięń ná fundáment záłożył, y potym szczęśliwie dokończony uroczyście Konsekrował, R. P. 1729. w dzień SS. TROYCY, náznaczywszy rocznicę Poświęcenia, Niedzielę Mieściacá Páździerniká nástępującá záraz po Święcie Rozáńcowym. Tenże Xiążę Biskup, zycząc áby OO. *Scholarum Piarum*, w tey Metropolií Krolestwa w pracách ná chwałę Boska y zbáwienia bliźniego zdawná podiętych nieustawali, pobudził ich, że tu Náukę S. Teologii záłożyli, lubo przy szczupłości mieyscá y Prowizyi. Nie mnieyszym stáraniem y promocyá, doświadczoná od kilkudziesiat lat po wielu Kościołách Krakowskich w ustáwicznych Kazániách tychże Zakonnikow ochotę, y prawie codzienná gotowość ná dálszy czas chcąc utrzymác, do Ambony Katedralnego Kościoła zá uprzejmym Przeświętney Kápituły Katedralney konsensem Káznodzieciow ich przypuścił, gdzie częstemi Kazániami iáko też y po inszych Kościołách przyssuguiá się chwale Boskicy. Niěkto re też pláce puste y zániedbáne ná Przedmieściu przy Kleparzu Biskupie názwánym, tymże Oycom osobliwym Práwem y Przywileiem od cáley Przeświętney Kápituły ákceptowaným, ná potrzebny ogrod dárował, wielá inszemi dobrodzieystwy temu Zakonowi pámiętnay ná záwsze Protektor.

Procz wyższego Kościoła, iest tu dragi Kościoł kształtnie między fundámentami ná dól ákkomodowany pod tytułem—
Więzienia JEZUSOWEGO, á w nim osobliwa do Nabożeństwa pobudká

pobudką Stopnie Páná JEZUSA , ná kształt Rzymskich ozdóbnie y kosztownie wystáwione, á roznemi Reliquiámi, iáko też y Odpustámi zá instáncyá Náyiásnieyszego s. p. Krolewiczá Polskiego Jákobá Sobieskiego, od Oycá S. BENEDYKTA XIII. ubogácone. To mieysce lubo codzién ná Nabozeństwo do Męki Pániskiey iest otwárte, szczegulniey iednák w Piarki przez cały Rok , w ktore tu bywa przy Muzyce Msza o Męce Pániskiey z fundácyi s. p. JMCi Xiędzá Stefaná Dembińskiego, Kánoniká Kátedrálneho Krák: Kustoszá Koronnego, Insulátá Tárnowskiego, tudzież y JM. X. Jerzego Miroszewskiego, Kánoniká także Kátedr. Krák: y Kustoszá Koronnego, y intzych zacnych Dobrodziciow , miánowicie JKCi Páná Antoniego Bekierskiego, Obożnego Wielkiego, Koronnego, ktory nie tylko fortuna , ále też krwią swoiá w oddánym do tego Zakonu Synem swoim , znamieniće się do fundácyi przyłożył,

W Kościele wyższym znáyduiá się dwa Bráctwá z osobliwzemi Nabozeństwámi, pierwsze pod tytułem Przemienienia Pániskiego, drugie pod tytułem Opieki Nayświętszey Pánny, Krolowy Polskiey. W dolnym zaś procz pomienionych Odpustow, zwyczajnie co Rok ná Wielki Piątek reprezentuie się Grob Chrystusow, Támże między fundámentámi, są skryte y udzielne Cárakumby to iest groby ná chowánie Ciał przystoynym kosztem rozporządzone. Od Bramy Floryáńskiej, záczetá iest Fábryká Collegij sumptem Xiążęciá s. p. Szániáwskiego, Biskupá Krák: ktorey śmierć nád spodziewánie prędsza dokończyć mu niedopusciłá, zostáwiwszy dotąd Fábrykę w nádzici szczegulney Opátrzności Boskiey.

Przydáie się tu dla wiadomości, że Fundátorem tego Zakonu *Scholarum Piarum* od Bogá przeznaczonym, y dziwniedo tego Zakonu chwalebneho *Institutum* prowadzonym W. X. Jozef Káláfaneyusz rodem zHiszpan Kánonik y Officyał generálny niegdys w Dyecezyi Urgelláńskiej, ktory po wielu chwalebnych spráwiedliwegoZycia,ócierpliwości, y gorliwości pracách, ná chwałęPáná

Bogą y bliźniego zbawienia podjętych, wielą cudami w Procesjach Rzymskich, do bliskiey Kánonizácii wywiedzionemi dotąd pamiętnie slynie. Pełen lat y zasług umarł w Rzymie dnia 25. Sierpnia Roku 1648. przeżywszy lat 92.

Zakon *Scholazum Piarum* Za Instytucyą Władysławá IV. Krolá Polskiego y Szwedzkiego, pierwszego w Wárszawie Fundatora, w prowadzony do Polski Roku 1642. á potym tegoż samego Roku y prawie rázem ná Spisz do Miasta Podolincá przez J.O. Xiążęcia Stánisławá Lubomirskiego, Woiewodę y Stárostę Krak: po ktorey fundácii po róznym mieyscách Krolestwa Polskiego rozkrzewiony jest.

15. Kościół Świętey V R S Z V L E.

NA Świętego Janá Ulicy ten Kościół jest, przy którym Szpital y z Kłasztorem Zakonnikow názwaných *Boni Fratres*, ktorzy są *re vera Boni Fratres*, bo ubogich chorych opátrności żadney niemájących, opátruią Doktorem, Apteką, Cyrulikiem, iedzeniem y pićiem, łozem y pościelą, onym co dzień ścieląc, chustkami białemi ochędażając: owo ze wszystkich miar chorym sami wysługuią y wygadżają. Máją dla nich Infirmarią bárdzo sposobną, wielką, ochędożną y ciepłą: łozek w niey trzynásćie, y Oltarz, przy którym Mszą S. odprawuią, gdzie tychże chorych Sákrámentami Świętymi opátruią. Chorzy tu postu nie máją, bo im to Kościół S. pozwolił, á gdy tu z nich ktory umrze, otrzymuie *in absolute plenariam indulgentiam, concessam á Summis Pontificibus, & toties confirmatam*. Służą y inszym ludziom Indulgencye, ktorzy ten Szpital y chorych w nim nawiedzają. Zakonnicy sami używają Hábitu wszystkiego czarnego, żyia z famey elemozyny, z ktorey y ubogich chorych żywia. Przyprowódzeni do Krakowá Roku 1612. przez Szlachetnego Páná Sebástyaná Montolupiego, Szlachcicá niegdy Florentskiego, á potym od ś. pamięci Nayaśnicszego Zygmunta III. *ob preclara merita ad immunitates & prerogativas Reipub:* przyjętego, y z Domem zagnym spowinowáconego. Máją Reliquią zacną y znaczną.

y znaczną S. Urszule, y infze, Kościół z eleemozyny z gruntu wymurowány: w którym odpoczywa Ciało B. Bonifacyusza, Konwersa Niemcá, życia świętobliwego, Konwentu Wiedeńskiego. Umárł ten miłosierny, poslušny, y ostro żyjący Brát Roku 1633. dnia 17. w Konwencie Zebrzydowskim, tego ciało z pewnych przyczyn, przywieziono do Krákowá, gdzie odpoczywa do tąd ieszcze cále: zá umárłych, ktorzy u tych Bonifratrow umieráią, z powinności Zakonney či Zakonnicy odprawują Święte Rozáńce, á Kápláni Msze SS. W Infirmaryi był Obraz Pánni Najswiętszey bárdzo piękny nád drzwiami, od ktorego głos slyżány był mowiacy do Brátá Infirmarzá, *wstań Bráćcie, o to chory bez Spowiedzi umiera*, ten chory záś gdy się wyśpował, umárł. Ten Obraz Pánni Przenajswiętszey ktory w Infirmaryi zostawał, iest teraz do Kościoła przeniesiony, zostáie przy Ambonie w Ołtarzu, do tego Obrázú ludzie máią nabożeństwo, y ná każdá Sobotę slychájący Litánii zá pozwoleniem Stolicy S. Apostolskiey otrzymują sto dni Odpustu zupełnego. W tymże Kościele iest Pásya do ktorey dány iest Odpust zupełny, zá Dusze w Czystowych mękách zostájące, od Klemensa XII. gdzie wiele ludzi doznawáią łask. Tenże Klemens XII. nádał Odpust zupełny *cum Ośława Sancti Raphaelis Archangeli*. Przybyła w tymże Kościele Reliquia Pátryárchy tegoż Zakonu S. Janá Bożego wielka pártykuła, ktora się wystawia *pro omni Festo Solemni*.

16 Kościół Świętego JANA CHRZCICIELA y EWANGELISTY.

Ten iest ná ulicy tegoż názwiská wymurowány, od Piotrá Duńczyká Komesa z Krzynná, nowo repárowány około Roku 1715. Ma w Ołtarzu Obraz PANNY MARYI Łáskami wślawioney ktory w Roku 1633. tu iest przeniesiony z kátá przy filarce, y w Ołtarz wślawiony, gdzie ludzie wiele łask doznawáią, iáko rózne Votá świadczy, y zeznánia róžnych osob, ktore záchowują. Przy tym Kościele iest teraz *Conservatorium* albo pomieszkánie dla Zgromádenia Pánien pod tytułem Ośławiania

rowania Najświętszey Panny MARYI, których powinność jest dawać ćwiczenie w pobożności y różnych robotach osobliwie Sierotom, y one żywić według fundacyi zaczętey przez pobożną y Szlachetną Zosią Czeską, w Roku 1623. á przez różnych pobożnych Dobrodzieiow przyczyniona. Te Panny z Kámieniczy ná Szpitálney Ulicy są przeprowadzone ná to mieysce w Roku 1726. po zakończonym po części wymurowánym mieszkanie z iálmuzny różnych Fundátorow. Są te Panny pod direkcyą Archipresbiterá Krakowskiego, y máią swego Kápellaná y Spowiedniká.

Jest w bliskości tego Kościoła Dom dla Kápłánow, Prowizorami jest Bráctwo Kráwieckie, á ci należą do Kościoła Panny MARYI w Rynku gdzie ná nabożeństwach bywać powinni.

FUNDACYA PANIEN CHARITATIS.

Albo raczey Siostr Miłosiernych ná usługę ubogich chorych, á pospolicie Siostr Szarych názwnych.

TYch Siostr dwoiáká jest obligacya od Świętego Wincentego á Paulo Oycá Fundátorá y Instytutorá Ich włożona. Pierwsza usługa, pilność y dozor koło chorych ubogich, opátruiać im wszelkie potrzeby przy wygodách, tak co do ducha iáko y ciała należy, przyjmuiąc ich do siebie, y zbieraiąc po ulicach oboiey płci, w osobnych Konserwátoryách álbo Infirmáryách, w jedney dla Męszczyzn, w drugiey dla białyh głów zporządzonych, onych konserwuiąc. Druga obligacya wychowanie ubogich sierot, dzieci Pánienek, których do siebie przyjmuiąc y edukacyą przy boiáźni Bozey, nalezyta dáiać robot niepospolitych uczą z wielkim dozorem y pilnością koło nich chodząc, zápalone miłością Páná Bogá y bliźniego. Y te nayspierwszy początek swoy wzięły we Fráncyi Roku Pánuskiego 1630. od S. Oycá Fundátorá swego. Oktorych Instytucie y pracách koło tak zbawiennych uczynkow, dowiedziawszy się Nayaśnieysza Ludowiká, Zoná Janá Kázimierzá, Krolowa Polska, wzbudzona ogniem miłości

miłości Boskiej y bliźniego, z prowadziłá Ich do Polski y fundowałá Ich w Wárszawie Roku Páńskiego 1552. z wielkim pożytkiem ták Mieczczánow Miásta Wárszawy, iáko téż y Obywátelow Woiewodztw támeicznych. W pędce potym widząc dozór stárania y chodzenie ták około ubogich chorych, iáko téż y Sierotek Pánienek pomienionych Siostr, támeiczna Zwierzchność, nie tylko im Szpitale dawne w dyrekcyá oddálá, ále téż y kilká domow nowych wystáwiłá, máiac obfite żniwo miłości Páná Bogá y bliźniego. Y samym skutkiem doznáiac fátyg y prac wspomnionych Pánien *Charitatis* wielkie pożytki odnosza. Rozszerzył się ten ogień miłości Boskiej y bliźniego po mieyscách Wárszawy, kiedy niektorzy Bogoboyni Fundátorowie, przypátrzywszy się zwyczajóm ták pobożnym po różnych Miásteckách Oneż fundowali.

Wznicił Pan Bog w dobrotliwym Sercu s. p. J. W. IMć X. Michała Szembeká Suffrágáná Dziekaná y Oficyalá Krákowskiego tenże sam ogień miłości bliźniego, y kompássyá nád ubogim, zchorzáłym, kiedy tenże s. p. Fundátor w Roku P. 1714. Dniá 5. Czerweá Toż Zgromádenie Wielebnych Pánien *Charitatis* álbo Siostr Miłosiennych do Krákowá sprowadził y Onym ná rezydencyá Kámienicę swoię wlasną narożną ná ulicy S. Janá leżącą oddał. W tey Kámienicy álbo Rezydencyi záłożony iest Szpital do ktorego pomienione Wielebne Pánny ubogich chorych przyjmuią, y onym w osobnych dwoch Izbách álbo Infirmáryách, ná dole ná plec Męską, ná gorze ná białogłówską zporządzonych, choć przy ciáśności mieyscá z pilnoścíá usługuią. A lubo pomieniony s. p. J. W. Fundátor nie obligował ich tylko do dwunastu chorych opátrowánia, sześć Mężczyzn, sześć białych głow, nádawszy im máłą Wioskę sześć mil od Krákowá leżącą, przecięż kompássyá w nich wrodzona y ogieć miłości Boskiej y bliźniego, tudzież náciśk ubogich do nich náciekáiących się y gárnaących, ile widząc kóto drugich pilnośc y stáránie, á naybárdzicy widząc bárdzo chorych od nich zdrowemi powracáiących y szczuplośc mieyscá, zárámuwác niemogá ustá-

wicznie proszącym się za chorymi, tak że koło dwudziestu pięciu osob oboicy płci konserwują pożywienie dają, w chorobach do zdrowia różnemi lekárstwami pomagają, dozór y pilne staranie koło nich mając, częścią z Wiołki nádancy a wićcey z elemożyny y pracy rąk swoich prowidując im wszelkie wygody ochędostwa y wiktowania. W tymże Szpitalu iest mała Káplića y Ołtarz Najswiętszey Panny Niepokalanie Poczętey, w ktorey dla chorych y námienionych Wielebnych Pánien, co Święto y co Niedziela odprawuie się Msza Święta, przez Káplánów *Congregationis Missionis* tegoż Fundátorá S. Wincentego a *Paulo*, Domu Krakowskiego, Stradomskiego. Mają w tym Szpitalu swoim y małą Apteczkę dla ubogich chorych, ktora domowey roboty Ich prace y fátygi essencyjami, wódkami, liquorami y inżemi przyozdobiona iest, robiąc koło tego też same Siostry, dla czego lubo z Fundacyi czterech Ich tylko bydz powinno, a teraz Ich sześć tu mieszka, aby wystarczyć mogły usłudze ubogim. Aże czekać muszą ná dalszą Fundacyą dla Sierot, Pánienek, żeby drugiey obligacyi zadożyć czynić mogły, teraz Sieroty po ulicach z głowami szpetnemi zbierają y one im opatruią. Aza Pan Bog wzbudzi iakiego Dobrodziecia dla rozprze-strzenia im mieyscá, y ugruntowania Fundacyi należycie, gdyż we wízytkim szczupłość wielka.

17. Kościół PANNY MARYI.

IMMACULATÆ CONCEPTIONIS.

TO mieysce Klasztorem teraz Oycow Bernardynow ozdobione iest, gdzie przedym była Kátedra brzydkich heretyckich Ministrów, Brogiem nazwana, teraz za staraniem y nakładem J. M. P. Stánisława Lubomirskiego, Hrábi ná Wisniczu, Woiewody Krakowskiego, stanał Kościół wspániały lubo nie wielki, ná chwałę Pánu Bogu, y Niepokalánego Poczęcia Najswiętszey Panny. Jey Uroczyłość odprawuią solennie z Oktawą, z wystáwieniem Najswiętszego SAKRAMENTU, z Kázániami y Processyami. Ma y inżce Odpusty, y Reliquiami Świętych Bo-
zych.

zych obdárzony dostátecznie. Stárzy tu tylko powinni mieszkać przy tym Kościele.

18. Kościół Świętego D U C H A.

PRzy tym są Zakonnicy názwáni *de Saxia*, różni krzyżakami białymi od Swieckich Księży, te noszą na sukniách na pierśiach przy boku lewym. Naprzód fundował ich Fulko Biskup Krákowski, w Stáwkowie w swym Miásteczku, ktorych przyzwał z Widniá Roku 1203. Potym B. Iwo Biskup Krákowski z támtąd przeniósł ich na Prádnik Roku 1223. Po trzecie, B. Jan Prándotá Biskup Krákowski dla niesposobności mieycśá przeprowadził ich do Kráková Roku 1244. y dał im Kościół Fárny Świętego Krzyżá z dzieśięciną. Tenże Biskup zbudował im Kościół S. Duchá na gruncie Fárnym, y Szpital przynim bárdzo przestrony z kilką izb, dla białychgłow ubogich y dla dzieciak porzuconych, y dla ich mámek, ktore dzieciaki przerzeczzone karmią y opátruia. W ktorym Szpitalu przechodzi osob trzystá. Prowizorámi tego szpitalu są Pánowie Rádczy Krákowski. Jest w tym Kościele Braćtvo S. Duchá z wielkimi Odpuściami y Stácyámi u Ołtarzow: w Wielką Szrodę támże Odpuśc bywa *instar magni Jubilei* od Stolicy Apostolskiej nádány. Ma też y Reliquii Świętych dostáták, *particulariter Lignum Crucis Sanctae*. Szkoła, ktora *propter hostilitates & defectus Provisionum* lubo upádła, ále iednáak czásu swego erygować się ma.

19. Kościół Świętego K R Z Y Z A.

Tym Kościołem rządzą ci Oycowie wzwyż pomienioni *de Saxia*, y Pátáfiánom we wszystkim usługuią, ma swe Indulgeny y Reliquii Świętych dostáték.

K L A S Z T O R P A N I E N S K I.

Nie dáleko tych Kościołow máia Pánny swoy Kláosztor, teyże Reguły, y tego Hábitu używáią, z prace rak swoich y z elcemozyny świętey się żywiąc, powinności podlegáią tey co y Kápłáni.

20. Kościół Najsł: Panny MARYI, pod tytułem Jey Zwiastowania, y Świętey Scholastyki.

TEN nã ulicy nie dãleko Klasztoru Świętego Duchã zbudowany Roku 1648. dnia 25. Pãzdziernikã y z Klasztorem, wktorym Pãny Zakonne S. Benedyktã swã residencyã mãia. Wprowadzone z Stãniãtek przez Jey M. P. Annã Cecyliã Trzcinskã Herbu Sulimã, Xięniã tãmecznã. Tãkze y przez J. M. P. Marcinã z Swichowã Swichowskiiego Herbu Sulimã, Jey M. P. z Gorek Gãiowskiey Herbu Szeligã, sumptem tychze zbudowany, y prowizyã opãtrzony. Zyiã te Pãny wedlug Reguły swey, onę szczerze zachowuiac, prowadzãc żywot w przykazaniãch Zakonnych prãwie Anielskich, w czuynoœci, w ostroœci, w wielkim nabożeństwie, y pracãch Klasztornych; sã y Kãplãni do słuźby Boźey, ma y Odpusty Zupełne, nã Zwiastowanie Pãny MARYI, nã S. Benedykt, y nã S. Scholastykẽ.

21. Kościół Świętego R O C H A.

PRZY tym Koœciele iest Szpital dla chorych Studentow, wktorym iest łozek 12. dostãtnie wedlug potrzeby ochẽdożonc; mãia tu chorzy wygodẽ, Infirmaryã ciepã, Doktorem, Cyrulikiem, y Aptekã, y teź słuźnym wyżywieniem. Prowizorãmi sã Pãnowie Rãdzczy Krakowscy, ma swego Proboszczã, ktory rezyduie przy tym Koœciele, y chorym ãdministruiẽ Święte Sãkrãmentã, sã y Odpusty, tãkze y Reliquie Świętych Boźych, y Obraz w Oltarzu wielkim dziwney piẽknoœci, y poœiechy chorym. Odprãwuiã tu chorzy Litãnie nã kãždy dzieñ o Pãnnie Nayswiẽtszey, y Psalmy zã umãrtych Studentow.

22. Kościół Świętego T O M A S Z A.

PRZY tym Koœciele mieĩzkãia Oycowie Kãrmeliçi, gdzie przedtym było brzydkie bluźnierstwo Aryãńskie Chrystusa Pãnã y Mãtki iego Przenayswiẽtszey, teraz siã tu słuźbã Pãnska porzãdnie odprãwuiẽ. Jest ochẽdostwo piẽkne, y Reliquii Świętych Boźych niemãlo, zã stãranieciem poboźnego y czciã godnego Sãrcã

Starcą Xiędzą Spiridioná tegoż Zakonu, ktoremu przez X. Ambrożego Korniewiczá z Rzymu przyślano, ktore on po różnych Klasztorách Zakonu swego porozsyłał: temu Klasztorowi zostáwiwszy Ręce SS. Cyryáká y Felixá Męczennikow, wierzchłowy S. Hiácyntá Męczenniká, cále *Crura* SS. Męczennikow, Eweliusza y Antoniná. Jest y Ołtarz uprzywilciowány zá umárte: to jest Ukrzyżowánego Páná JEZUSA ná Fest Świętego Tomasza Apostoła y ná Najswiętszey MARYI Pánny Szkáplerzney, y ná Świętą Cecyliá, iest Odpust zupełny. Ma ná Niedzielę pierwszą po Wielkicy nocy to iest Przewodną bywáią czterdzieści godzin. Jest tu Obraz bárdzo piękny Pánny Przenayswiętszey, przed ktorym w Sobotę y we Srzodę Litánie spiewuá *cum Indulgentijs.*

23. Kościół PANNY MARYI ná Grodku.

TEN ná tymże miejscu ták názwanym Grodek zmurowány, gdzie był pierwszy Grod Krákowski. Ten Kościół y przy nim Klasztor, (iuz ná swoim gruncie) s.p. JMC.P. Anná z Ruśce Lubomirska, Káztellanowa Woynicka, Mátká J. M. P. Stánnisława Lubomirskiego, Woiewody Kráковского, zmurowawszy oddála Pánnom Zakonnym drugiego Hábitu O. S. Dominiká y Instytutu S. Pánny y Mátki Agnieszki *de Monte Politiano*. Ktorcy Świętey Kánonizowánicy od BENEDYKTA XIII. była Solemna Introdukcyá Roku 1727. z Kościoła Archiprezbiterálneho Pánny MARYI *in Circulo*. Do tegoż Pánien Kościoła przy Solemney Assystencyi J. W. JMéi X. Michála Kunickiego, Biskupa Arsyoneńskiego, ná ten czas Suffrágáná y Archidyákoná Krák: y ták wiele inney liczney frequencyi różnych Stanow cátego Miásta Kráková, y przez całą oktawę z Kazániámi y Processyámi odpráwiona Uroczyśtość Kánonizacyi S. Mátki, sumptem Pánien Zakonnych y różnych Dobrodziow. Tey S. Pánnie wystáwiła wspaniáły Ołtarz Wielki, J.M. Páni Kátárzyná Popielowa Miecznikowa Zydáczowska, osobliwsza Dobrodziyká tego Klasztoru, w ktorym dlugi czas przez lat kilkana-

ście upodobawszy sobie to miejsce rezydować. W Wielkim Ołtarzu Obraz N. P. MARYI bardzo piękny, wspaniały, w Rzymie malowany y poświęcony od Urbána VIII. Papieża z Odpustami. Obraz ten różnemi wstawiony Cudami, bo w 7. lat po wystawieniu Kościoła tego gdy ochłanał ogień wielki Kościół y Klasztor, od pobożnych niektorych Osób Zakonnych była widziana Mátká Nays: iák jest ná tym Obrázie, pokrywająca Płaszczem ogniście pożary, iáko świadczą Relacje w Xieęgách zapisane tegoż Klasztoru, y innych czasow pobożnie przyznając, broniła tá S. Mátká y od ognia y od ruiny Szwedzkiej, gdy dobywali Miasta Krakowa. W tym Klasztorze jest Obserwancya wielka Reguły Świętego Augustyna.

W tym Grodku czyli Ogrodku wielkie różnych pobożnych Zakonnic z różnych cnot wonności przy Rozańcowym Nabożeństwie y wonniciający Mistycznej Roży MARYI. Przy śniegách tych kándor Pánieński, różne umartwienia wydátne w Pánnách Zakonnych milczenia wielkie zachowujących medytacye, w czuności wielkiej żyjąc prawdziwe náśládowniczki S. Oycá Dominiká y Mátki swoiey Agnieszki.

Ten Kościół zmurowány Roku 1534. dnia 8. *Octobra* poświęcony od J. W. Xiędzá Oborskiego, Biskupá Láodyckiego, Sufrażáná Krak: Roku 1635. dnia 8. Wrześniá.

W tym Klasztorze pierwszą Przeorzyzką była Ludwiná Koperná wzięta z Klasztoru z drugą Pánną Pobożnych Pánien trzeciego hábitu. Które przy Solenney Introdukcyi ná miejsce Grodeckie wprowadzone ná nową fundacyą, nie rozumiejąc po Łáćcinie ani umiejąc czytać spiewały z náuki Boskiej *Te Deum laudamus*, przed tym Tá była Krewna bliska ś. p. J. O. Anny z Ruśce Lubomirskiej, Fundátorki tegoż mieysca.

W Kościele tych Wielebnych Pánien są różne nádane Odpusty, y Reliquii Świętych Bożych wiele, á miánowicie re: Świętego Serwiliána, S. Márcyuszá, Ziebro S. Sáturniná, S. Felixá Papieżá y Męczenniká, S. Hilárego, S. Euzzebiego, S. Tarcyuszá,

cyuszá, Záb S. Florencyuszá, S. Maurycyuszá, Paćierz S. Florentego, Swiętey Laurencyi Pánn y Męczenniczki cáła kość z ręki, S. Eugeniey, S. Zofij Pánn y Rzymiánki, S. Teofile, S. Cyrille, S. Benedykty czelusć cáła y z zębámi, S. Ruftyki, S. Zuzánn y Pánn y, S. Kándydy, S. Semetrzyi, y inszych wielki dostátek w mnieyszich párttykułách.

W tymże Klafztorze ś. pámięci Rekollekcye swoie y Nabożeńctwo częste odpráwowała Fundátorká tegoż Klafztoru J. W. Jey M. C. P. Anná Lubomirska Kászt: &c. &c. ktorey Obraz jest w tym Klafztorze odmálowány z prawdziwą fizognomiá.

Tákże podczas Jubileusz y wielkiego J. O. Xiężna Sanguuszkowa, y J. O. Xiężna Czártoryjska Roku 1726. odpráwiály swoie nabożeńctwá, y medytácye, y ták wiele innych zacnych Dam Senatorskich, ná tym swiętym mieyscu swoie oddawały nabożne Votá Márcce Nayświętzey.

W grobie tych Pánien Zakonnych jest iedná Pánná leżaca w nieskáżytelności cáła, iuz od lat czterdziestu, iáko widzą ludzie przy sepulturze, y niektore Zakonnice od dáwnych czasow zostájące. W Kościele tym jest pięć Ołtarzy, Káplícá iedná w ktorey dwá Ołtarze, Chur *pro Officio Divino* Pánieński z Pozytywą, tákże y ná dole pod Churem Káplícá z Ołtarzem.

24. Kościół Nayświętzey PANNY MARYI

W N I E B O W Z I E C I A, w R Y N K U.

Jako Author náture położył serce w pośrodku ciáła ludzkiego y innych zwierząt, áby z niego żywot ná wszystko ciáło pochodził, ták Kościół ten wspániály znáyduie się w Rynku Krákovskim, áby z niego ták dufzny przez Sákrámentá y náuki zbáwienne, iáko y doczesny żywot przez przyczyny Swiętych y Modlitwy nabożne Sług Bożych w nim odpráwuiące się, ná cáłe Miásto rozchodził się. Postáwiony y wymurowány jest więkšzą częścią od Błogosławionego Iwoná Biskupá Krákovskiego; Stryjá Swiętego Jácká, Roku 1222. ná zamiánę Kościoła S. TROYCY, gdzie pierwey byłá Fára, y przez Jálmuzny wielu ludzi pobożnych dokończony;

dokończony. Jest wieżami dwiema przyozdobiony, z tych każda ma dzwon Zegarowy, a na jednej są dzwony Kościelne, na drugiej znajdują się Trębacz po godzinach wytrębujący, y uznawający, aby, gdzie się ogień pokaże, przez otrąbienie Miasto wczesnie do ratunku pobudził.

Tenże Kościół nowo jest pokryty blachą miedzianą, za staraniem JMci Xiędza JACKA ŁOPACKIEGO, KANONIKA y ARCHIPREZBITERA Krakowskiego, zdiawszy ołowianą blachę dla ciężaru y ustawicznej reparycyi. Znajdują się teraz w tym Kościele Ołtarze marmurowe, przez pomienionego Prałata nowo wystawione, y Obrazami Włoskimi przyozdobione. Ma ten Kościół, Kąplice pięknej struktury, w których ciała Fundatorów pobożnych odpoczywają, y te Kąplice iako y Ołtarze mają swoich Kąpłanów do odprawowania Mszy Świętych.

Przy tym Kościele jest PRAŁAT ARCHIPRESBITER *Infulatus*, y Kąpłanów wiele zostających pod Jurisdycją pomienionego ARCHIPRESBITERA, z których są mający swoje domy do mieszkania Wikaryowie, Sakramentą Święte chorym y zdrowym administrujący, Penitencyarze dla słuchania Spowiedzi, Mąsyonarzyście dla codziennego śpiewania dwoygá *Officium* Najświętszej Pannie y Mszy Świętych, Psalteryście każdego czasu po skończonym Nabożeństwie we dnie y w nocy Psalmi Dawidowe śpiewający przed Najświętszym SAKRAMENTEM. Są także Altaryście tak przy Kościele iako y gdzie indziej mieszkalni, wedlug Fundacyi Msze Święte przed Ołtarzami swemi odprawujący, ma innych ludzi: Kleryków, Szkołę, Kąpellę, do usługi Kościoła należących. W tymże Kościele Wielki Ołtarz jest wystawiony Sznycerską roborą, piękną, znacznym kosztem wyzłocony, który cały zawiera się, a przy nim Stoł albo Mensa, na którym Celebrują, jest całowity na łokci siedm w długości, grubości puł łokcia, szerokości łokci trzy, z kamienia Gągatkowego, cała sztuka bardzo piękna, y rzadka w swoiey wielkości, z obcych Krájom sprowadzona. Wedle tego Ołtarza Wielkiego po lewey stronie, jest Ołtarz tytułu Świętego Longina Męczennika.

czenniká. *Trzeci Oltarz* podle tego Wielkiego Oltarzá po práwey stronie tytułu Offiárowánia Najswiętszy Pánny. *Czwarty* iest Cymborium *Corporis Christi* y dzieściáciu tysięcy Męczennikow, gdzie Najswiętszy SAKRAMENT konserwuiá, nowo mármurowany, cały z kámieniá, y álábástrową sztuka Kielichá miśernie wyrobioná przyozdobiony, bywa tu spiewána Mfza S. w káždy Czwartek. *Piaty Oltaz* Krzyżá Świętego, który to Crucifix wielkimi Cudámi sŷynie, iáko y *Votá* ŷwiadczá, wŷytko *Corpus* tego rázem y z Krzyżem iest z cáłowitego kámienia wyrobione, ktore gdy chćiano odnowić, ten który był ná odnowienie sporządzony doznał: że nie iáko kámieniá ále iáko człowická ciálá ciepłego się dotknął, czego potym y drudzy doŷwiadczyli, iáko *mánuscripta* Kościoła tego opowiedáią. Od tegoż Crucifixá był głos slyszány do B. Świętosławá Mánŷyonárzŷty Kościoła tegoż, gdy Pŷalteryŷtá zániedbał spiewáć Pŷalterzá: *Cur ŷilet Ecclesia*, czemu milczy Kościół, iáko ŷwiadczy pobożne y ŷwiątobliwe życie pomienionego B. Świętosławá, wielce nabożnego do Ukrzyżowánego Zbáwiciela ná tym mieyŷcu. Crucifix iest w Oltarzu mármurowym przez wŷwyż pomienionego Prálatá nowo wyŷtáwionym, ná którym w Trunience iest zložone Ciáło Świętego Teodorá Męczenniká. Ma ten Oltarz kolumny cztery moŷięzne, piéckney roboty, ktore przeniesione sá z Káplicy S. Anny Pánow Wizembergow, przy filarze będącey, ná ŷrodku Kościoła. Jest ten Oltarz uprzywileiowany zá dusze zmártych, ma rózne fundácye ná Mŷze S. Tu bywáią gráne Páŷŷy w káždy Piátek przez rok cały y codziennie w Poŷcie z wyŷtáwieniem Drzewá Świętego, y inŷze Mŷze spiewáne. *Szóŷty Oltarz* S. Janá Nepomucená w Káplicy, ktorą w tych czásach repárował, przyozdobił, y fundácyá ubogácił, Máciey Barŷch, Rádczá Krákowski, z grobem dla siebie y ŷwoich Sukceŷŷorow. *Siodmy Oltarz* Niepokalánego Poczećcia Pánny MARYI przy drzwiách Koŷcielnych, ná poľudnie leżących. *Oŷmy* w Káplicy nád Bábinem tychże drzwi tytułu *Compassionis B. M. V.* S. Janá y Erázmá, do ktorey Káplicy *Pernus* Rádczá Krákowski fundá-

iki fundacją uczynił. *Dziewiąty* Ołtarz tytułu S. Antoniego Pustelniká, Hieronimá, Kátarzyny, przy tychże drzwiách sto-
iący. *Dziesiąty* w Káplicy Lesniowolskich, gdzie iest fundá-
cja ná Msze y grob tey Fámilij, z nadgrobkkiem pięknym Wo-
iewody Podolskiego z tegoż Domu. *Jedenasty* S. Károlá Boro-
meusza, ktorego Uroczystość iáko Pátroná Bráctwá za Dusze
zmártych y grzesznikow zákamiálych solennie odpráwuie się.
Dwunasty w Káplicy Zbilitowskich, tytułu Pánni MARYI Snie-
żney y Offiárowánia. *Trzynasty* Bożego Miłosierdzia, gdzie-
Dziadkowie Nabożeństwo miewáią w dzień S. Łázárzá. *Czter-
nasty* w Káplicy Pánow Koślinskich, tytułu S. Páwła Návro-
cénia, do tey Káplicy ze Cmentarzá są wschody. *Piętnasty* Oł-
tarz w Káplicy pod Wieżą tytułu S. Alexego, gdzie iest Obraz
Nayświęt: PANNY MARYI Częstochowskiey, dawnego y podo-
bnego do oryginału málowánia (gdyż miał bydź málowany pod-
czas przewożenia támtego Obrázu przez Krakow ná Jásną górę)
Tá Káplicá iest nowo repárowána Ołtarzem mármurowym y
wymálowániem przyozdobiona. *Szesnasty* Ołtarz w Káplicy Sło-
wikowskich przy drzwiách Kościelnych, pod Wieżą drugą, ty-
tułu S. Antoniego Pádeńskiego, y Wencesława, gdzie tákże iest
y drugi Ołtarz. *Siedmnasty* S. Apolonij y Świętego Liboryusza,
teraz mármurowy. *Osmnasty* S. Máryi Mágdaleny y Máryi Egi-
pcyáki, tákże mármurowy. *Dziewiętnasty* przy filarze, S. Anny
y Elżbiety z Hebánu pięknie zrobiony, od PP. Wizemberkow
fundacją opátrzony, pod ktorym iest y grob tey Fámilii. Ten Oł-
tarz był otoczony kratą y kolumnámi mościeżnemi, ktore do Oł-
tarzá Krucyfixá są przeniesione. *Dwudziesty* Ołtarz S. Filippá Ne-
ryusza, w ktorego Święto bywa Wotywá grána, ten Ołtarz iest
mármurowy nowo wystáwiony. *Dwudziesty pierwszy* przed ław-
ką Pánow Rádcow tytułu S. Jákuhá większego, przy tym
filarze odpoczywa Ciáło światobliwego Janá Leopolicy, w Pi-
śmie Świętym Doktorá, pracowitego przeciww heretykom. *Dwu-
dziesiąty drugi* Ołtarz, mármurowy, tytułu Świętych Trzech Kro-
low y S. Jácká. *Dwudziesty trzeci* przy filarze Świętego Jozefa
y Joáchymá

y Joáchymá z Hebánowego drzewá. *Dwudziesty czwarty* S. Se-
 bástyáná, mármurowy. *Dwudziesty piaty* Zwiástowania Nayśw:
 PANNY MARYI, także mármurowy. *Dwudziesty szósty* Oltarz,
 nazwany Loret, gdzie Obraz Nayświętszey PANNY MARYI
 Łáskami slynący, tám jest fundácyá y grob Szembekowski. Ká-
 plicá tá przez Fundátorow piękna mościężná krata przyozdo-
 biona, y fundácyá opátrzona ná Exhorty y Litánie w káżdą
 Sobotę, ná Mszá gráná w pierwszy dzień káżdego Miesiáca, y
 ná insze Msze Święte. *Dwudziesty siódmy* w Káplicy Bonárow,
 gdzie jest Oltarz Świętego Janá Chrzécielá, robotá dawná y
 doskonálá Szyncerská wyrobiony, tám jest grob y nadgrobki
 tey Fámilii. *Dwudziesty ósmy* S. Piotrá y Páwłá. *Dwudziesty dzie-
 wiaty* w Káplicy Chełmskich, gdzie jest fundácyá y grob tego
 Domu. *Trzydziesty* S. Mikołáiá y Benedyktá przy drzwiách Ko-
 ścielnych ná pułnoc. *Trzydziesty Pierwszy* w Káplicy nád Bábini-
 cem tychże drzwi, tytułu S. Micháłá. *Trzydziesty drugi* Oltarz,
 S. Agneczki przy tychże drzwiách stojący. *Trzydziesty trzeci* Cel-
 stow, tytułu Przemienienia Páńskiego, gdzie w Piátki bywáią
 Litánie o Imieniu JEZUSOWYM. *Trzydziesty czwarty* tytułu
 S. Stánisławá y S. Kátarzyny. *Trzydziesty piaty*, w Káplicy ká-
 mienney ná Cmentarzu pod Świętą Bárbará, Ogrodziec nazwá-
 ney. *Trzydziesty szósty* Oltarz w Káplicy także ná Cmentarzu
 pod S. Bárbará, tytułu Imienia JEZUS. Y te wszystkie Oltarze
 máią fundácyę ná odprawowánie Mszy Świętych przez swoich
 Kápłánów.

Przy tym Kościele jest Bráctwo Wniebowzięcia Nayświę-
 tzey PANNY MARYI, odprawuiąc Wotywy gráne w Soboty y
 rózne Świętá. Jest także Bráctwo Nayświętszego Odkupiciela
 zá dusze zmártych, y zá grzesznikow zákámiálych, dla czego w
 káždy Poniedziałek bywa Msza grána y lecty z rozdawániem
 jáłmużny ubogim, w káždy kwártal Kázanie y Vilie ze Mszámi,
 iáko y w Niedziele po dniu Zadusznym przez trzy dni Nabo-
 żeństwo zá zmártych odprawuie się. Obieraią sobie w pisuiący
 się w to Bráctwo godziny dniowe lub nocne, z obligácyá tego

dnia Spowiedzi, nabożeństwa y modlitwy za grzeszników zakamiślonych dusze zmarłych. Odprawuie się w tym wspólnym Kościele nicustanne nabożeństwo, y w różne dni osobliwsze bywa, iako to podczas Świętą Wniebowzięcia Najswiętszey PANNY MARYI z Oktawą, z Kazaniami, y Czterdziestą godzin. W dzień Najsów: PANNY MARYI Łaskawcy, na pamiątkę uwolnienia Miasta od Powietrza. W dzień S. Sebastyána, Filippá Neryusza, S. Apollonij y winsze dni które Kraków z Nabożeństwem odprawuie.

Ma ten Kościół różne Odpufty, osobliwie na dni Najsów: MARYI PANNY na Niedziele Brackie y inne Świętą.

W tymże Kościele są różne Reliquie Świętych Pánfkich, a mianowicie część z drzewá Krzyża Świętego, całe Ciało S. Teodorá Męczenniká, póléc cały z Ciałem S. Kosmy, Damiána, Ciało całe iedno z Młodziankow onych które Herod kazał zabijác podczas Narodzenia Pána JEZUSA. Reliquie znaczne SS. Apostołów, Piotrá, Amrzejá, Jákuabá, Bártłomiejá, Tomaszá, Márká Ewangelisty, Szczepaná, Wáwrzyńcá, Wincentego, y inszych w liczbie 23. Męczennikow, także y Jedenastu Wyznawcow, S. Máryi Mágdáleny, S. Anny y inszych Wdow, także y Świętych Pánien, Dziewicy y inszych Świętych Relikwij w partykulách mniejszych bárdzo wiele, Argenteryi także y Apparatow rożnych, za stáraniem wzwyż pomienionego Prálatá przysposobionych, ma dosyć. Odpoczywa tu w tym Kościele Ciało B. Swietosławá Mánšionarzá, zmarłego Roku 1491. w Káplicy zaś pod Wieżą Zegárová świątobliwego Kápłaná Szymoná Albimontána a Kássuby, Pielgrzymá do ziemię Świętey y do Grobu S. Jákobá, ciało leży zmarłego 1515. dnia 1. Lutego.

W tym Kościele pierwsza Misa ranna *cum expositione Sanctissimi*, bywa z Litánią graną, z pobożney fundácii Wodzickich. Kazania procz Niedziel y Świąt, przez Post codziennie bywają. Zgoła ten Kościół wspólny, zawsze był y jest porządkiem pięknym y ozdobnym opátrzony, nabożeństwem nicustannym y godnemi Kaznodzićiami znacząy.

STACYE RZYMSKIE.

Odprawia tu w tymże Kościele Stacye siedmi Kościołow Rzymskich, z Odpustami tymi co y w Rzymie przy siedmiu Kościołach są, których może żążyć kto chce, odprawiając Pa-
cierze, także ile kto chce przy Ołtarzach tych które są nazna-
czone tabliczkami, może począć od którego mu się będzie po-
dobáło. Ma y inszych wiele ten Kościół odpustow, nád to Stá-
cye ieszcze insze, które są w samym Kościele S. Piotrá w Rzy-
mie, siedmi Ołtarzow, które ilekroć kto nabożnie obeydzie bę-
dąc w łasce Bożey, otrzymuie zupełny Odpust. Jest y Szkoła
zmurowána, która ma Seniorá Professorá zé dwiema Bakałarzá-
mi ná ćwiczenia dziatek Mieyskich: dostátek ma Studentow do
spiewania. W poyśrzodku tey Szkoły jest Obraz PANNY MA-
RYI piękny y wspaniały, przed którym we dni Święte świece
gorywáią, á w káždy dzień y noc lámpá w láterni nie zgasza:
tu też w káždy dzień Litánie spiewáią Studenci z teyże Szkoły.

25. Kościół Świętey B A R B A R Y.

Ten záraz ná Cmyntarzu Pánni Najswiętszey jest zmurowá-
ny pod ten czas, gdy y sam Kościół Fárný stánał. W tym
Nácyá Niemiecka, niegdy Nabożnístwo swe odprawowála, y
Literáckie Bráctwo bywáło; ále w Roku 1783. dnia 7. Lutego zá
Krolá Stefaná, Jezuitom Professorom, tenże Kościół dány, z kąd
potym Bráctwo Literáckie przeniosta się do Kościoła S. Woycie-
chá w Rynku: Wszakże jednák ná mieysce Bráctwa Literáckiego,
przybyły do Kościoła S. Bárbáry Kongregácye inne, iáko to zá
staraniem Wielebnego X. Piotrá Skárgi S. 7. świątobliwością y
náuką sławnego, Bráctwo Miłosierdzia Páńskiego, wespoł S. Ká-
zárzá, y S. Mikołájá z wielkimi Odpustami. Wtorey Niedzieli
káżdego Miesiáca, bywa Spowiedź miesięczna z Kongregácyi
Miłosierdzia, z wystáwieniem Najswiętszego SAKRAMENTU,
z Odpustem zupełnym. Są inne nabożeństvá y Odpusty z tegoż
Bráctwa. Druga jest Kongregácyá Szláchecka pod tytułem Wnie-
bowzięcia Najsów: Pánni; do ktorey także przyłączona jest Kon-
gregácyá

gregacya S. Barbary, ma Kápliec swoię z przystoynym sprzętem u Forty Zakonney. Trzeciá jest Kongregacya Micylka pod tytułem Narodzenia Naysw: Pánný. Ma Kápliec swoię, wspaniałą y ozdobną nád bramą przy tymże Kościele. Te obiedwie Kongregacye, ták Szláchecka, iáko y Micylka, wielkie Odpusty mają, nádane sobie od Stolicy Apostolskiej. Máiá y Obrázy w Ołtarzách, iáskámi słynące. Co do Kościoła samego; ten piątá lokci, jest przyczyniony od wielkiego Ołtarzá, y w semicyrkuł záklepiony przed lat kilkádzieśiát; nie dawno też po więkzsey części, bláchą miedziáną pobity. W wielkim Ołtarzu, jest Obraz wspaniałý Nayswiętszey Mátki Boskiej. W tymże, jest drewniány Krucyfix wielki, cudowny, który przedtym był w szrodku Kościoła wystáwiony, á do modlácey się przed sobą Swiátobliwey Pánný, Barbáry Lángi przemowił; iáko jest w życiu iey. Miałá tá swiátobliwa Pánná, w Káplicy swey domowey, inny z drzewá cudowny Krucyfix; o czym obšzerniey w życiu iey; y ten Krucyfix oddány Domowi Profeslow Soc: JESU, roku 1621. dnia 1. Pázdzierniká. Krucyfix cudowny w Wielkim Ołtarzu, bywa odkryty przez cały Wielki Post, w Uroczyśtości S. Krzyzá, w Niedzielę druga káżdego Miesiáca, w Piátki po Gromniczney Nays: Pánie, aż do Wielkiej nocy. Potym po Wniebowstápieniu, aż do Bożego Národzenia; w ktore to Piátki ná drugiey Mízy bywa Pássa grána; á po Mízy, ciernie z Korony JEZUSOWEY dáie się do pocałowánia wiernym, ktore bywa w Reliquiarzu swoim wystáwione ná teyże Mízy drugiey. Tenże Wielki Ołtarz jest uprzywileiowány, przy którym w Szrody y w Piátki máiácy Mszá S. Káplán, dušzć z Czyścá wybawić może. Co się też ma rozumieć o dniu Zaduszny, y o wszystkich dniách przez całą Oktawę iego. Blisko Wielkiego Ołtarzá, jest Ołtarz S. Michála Archánioła; á pod nim jest Ołtarz máły, w którym jest Cudowny Obraz Naysw: Pánný Lorctáńskiej. Cudá tego Obrázu, są wypisane w Historyi domowey. Z drugiey strony korresponduiący temuż Ołtarzowi, jest Ołtarz S. Stánisláwá Kostki; á pod nim Ołtarz máły S. Jozefa. W tym Ołtarzu Obraz S. Kostki, z Rzymu przywieziony,

wieżiony, iest cudowny, który w Roku 1632. przez cały czas poranny, wszystko był zmoczony, chociaż go często oćierano. Z rozkazu zwierzchności Duchowney, była na to wywiedziona Kommissya. Jest do tego czasu ta chustka, którą pot cudowny z tegoż Obrázu był oćierány. W dzień S. Kostki, na Ołtarzu iego, wystáwnią tę chustkę, y Reliquią tegoż Świętego; którą Reliquią po Niezporách, do pocałowania ludziom dáią. Dálej są dwa Ołtarze, z iedney strony *Salvatora*, á z drugiey S. Rozálii, ktorey Uroczystość dla większego konkursu ludzi, z wystáwieniem Nayów: SAKRAMENTU, z dwiema Kazániami obchodzi się w Niedzielę pierwszą Wrześnią, gdzie y Reliquia tey S. dáie się do pocałowania ludziom po Niezporách. Są dálej dwa Ołtarze, z iedney strony, S. Ignácego, z drugiey, S. Xáwerego; do których Świętych wydáie się nabożeństwo w ludziách, przez odprawione decennia; y w rożnych potrzebách swych zwykli się udawać ludzie. Idzie dálej Káplićá Nayów: Pánny Bolesney, w ktorey wiele Reliquii Świętych iest złożonych. W tey Káplicy iest Státua Nayów: Pánny Bolesney, siedzącey, trzymáiącey na łonie Máćierzyńskim, z diętego z Krzyżá, Syná swoiego. Tá Státua z iednego kámieniá, ofobliwą sztuką y kształtem wyrobiona; do ktorey wielce lud nabożny. W Piątki Wielkiego Postu, na cześć Nayboleśnieyszey Mátki Boskiey bywa odwieczora. Kompletá z expozycyá *Sanctissimi* w Monstráncyi. Po Komplecie Pássa gra Muzyká, gdzie dyscypliny bywáia od ustroionych wkápy; y Kazánie. Na Uroczystość Nayów: Pánny Bolesney, w Piątek przed Kwietnią Niedzielá, iest pozwolony Odpust. bywa expozycyá *Sanctissimi*, Msza śpiewána, Kazań dwoie. Z drugiey strony iest Oltarz S. Joáchimá, w którym také są Reliquie rożnych Świętych. Znáczne Reliquie, oprócz Reliquii S. Kostki, y S. Rozálii, w tym Kosćiele są te. S. Xystá, S. Chrystyny, S. Márcelli, S. Pauliny, S. Lucylli, zupełne Ciáło, také też y S. Seweryná. Jest Ręká S. Kátáryny Pánny y Męczenniczki Alexandryjskiey, ieszcze cała z ciáłem, skora uwiędła. Są Reliquie znáczné S. Bárbáry, S. Pryszki, S. Firmá, S. Anástázego, S. Witálista,

tálišá, S. Fortunatá, S. Piotrá Męczenniká, S. Wiktorá, S. Quadrata, S. Anástazyi, S. Kremencyuszá, S. Serwiliáná, S. Soterá, S. Felixá, S. Synezyuszá, S. Pánkrácyuszá, S. Kálwierá, S. Sekundy, S. Jędrzeiá, S. Cyrylli, S. Pámfilego. Trzy znaczne Reliquie SS. Pánien y Męczenniczek, Towarzyszek S. Urszuli. Ponanieyze Reliquie są SS. Apostołów, Piotrá, Páwlá, Jędrzeiá, Jákuhá większego, Tomaszá, Bártłomieiá, Máteuszá, Tádeuszá, Łukaszá, Márká, Bárnáby. Innych także Świętych, S. Woyćiechá, S. Stánisláwá Męczenniká, S. Stefaná pierwszego Męcz: S. Wáwrzyncá, S. Wácláwá, S. Mikołáiiá Biskupá, S. Kázimierzá, S. Jácká, S. Filippá Neryuszá, SS. Młodziankow, S. Ignácego, S. Xáwerego, S. Borgiaszá, S. Fránciszká Regis, S. Aloizego, S. Anny, S. Jádwiigi, S. Kunegundy, S. Cecylii, S. Agneszki, y wielu innych Świętych. Jest y Ciało świątobliwie żyjącey Pánny Bárbáry Lángi. Umárlá Roku 1621. 16. dniá Wrześniá, przeżywszy lat 54. w ciężkich y ustáwicznych chorobách. Jest także ciało J.W. IMci Páni Doroty Bárziny, Woiewodziny Krák: Páni cnot osobliwych, ktora u kratek w Kościele S. Bárbáry klęcząc, codziennie 10. Mszy śś. słucháá, á ubogich osobliwie Pánien Bogu słužących, więcej nizeli 20, w Domu swoim ustáwicznie swoim sumptem żywiá. Jest wiele innych Ciał, tak Zakonnych iáko Swieckieh ludzi, ktorzy w świątobliwosci żyli, y umárli, á tu są pogrzebieni. Co do innego wtym Kościele naboženstwa. W káždá Niedzielę, w Świętá Chrystusowe, Mátki Boskiej, SS. Apostołów, y innych, bywáią dwie Kazánia, iedné ná Mszy spiewáncy, drugie po wtorecy godzinie z południá, á czásém y trzecie o Nieszporách. Frequencya ludzi, znaczna jest, do używánia SS. Sákrámentow. Co do Odpustow zupełnych, są te pospolite innym Kościołom tegoż Zakonu. Ná S. Ignácego, S. Xáwerego, S. Borgiaszá, S. Regisá, S. Aloizego, S. Kofki, SS. Męczennikow Jápońskich. Jest także pozwolony zupełny Odpust, odpráwuiącym Decennia ná cześć S. Xáwerego. To jest: corocznie odpráwuiący to Naboženstwo, ieden Piątek zupełného dostápią Odpustu. W inne zaś Piątki, nádáne są Odpusty,

puſty, 7. lat, y tyleż Quadragen. Także odpráwuiącym ná część S. Aloizego Gonzági, pozwolone ſą Odpuſty zupełne przez ſześć Niedziel, nieprzerwánie przed Uroczyſtoſcią jego, lub też innego czasu obráných. W dzień Nowego Látá, Odpuſt zupełny ná kſztalt Jubileuſzu, od Páwła III. y od Grzegorzá XIII. potwierdzony. Ná czterdzieſtgodzinne nabożeńſtwo podczas dni Zapuſtných. Ná poſwiáćanie Koſciółá. Ná ten dzień, pod ktorego tytułem ieſt Koſciół S. *J.* Odpuſty Rzymskich Stácyi, y wiele innych Odpuſtow. Jeſt przy Domie Profeſſow S. *J.* dzwonek zá konájących, ktorego dzwonicie ſłyſzacy, á modlácy ſię, doſtępuie czterdzieſci dni Odpuſtu. Inne Odpuſty ſą w drukowáných Xiáżkách wyrázone.

26. Koſciół Świętego W O Y C I E C H A.

W Sámym Rynku Krákowskim ten Koſciół ieſt ktory był przedtym Bálwochwálſki, potym ná Honor S. Woyciechowi poſwiécony, dány Akdemii Krákow. od X. Piotrá Myſzkowskiego, Biſkupá Krákowskiego, do ktorego Koſciółá przeprowadzone Bráćtvo Literáckie, pod tytułem Wniebowzięcia Najſwiętſzey MARYI PANNY, Roku 1583. dnia 1. Lutego, także y Nácya Niemiecka, ktora w tymże Koſcióle Kazánia y Nabożeńſtvo ſwoie miewa. Ten Koſciół bárdzo ſzczupłe fundácyje ma, iáko też Bráćtvo Literáckie, ktore wſzelkie potrzeby y Nabożeńſtvo z Cudowney Páná Bogá Opátrznóſci prowadzić, gdyż do Roku kilká Tyſięcy Mſzy SS. bez żadney fundácyi odprawia ſię; á to z oſobliwſzego Nabożeńſtwa do S. Janá Nepomucená Męczenniká, y Świętego Onufrego Puſtelniká. To Bráćtvo drugi tytuł przyięło S. Janá Nepomucená, zá pozwoleniem Oycá Świętego Benedyktá XIII. z nádaniem Odpuſtow. y Jego Feſt ſolemnie obchodzi corocznie przez dni trzy, z Odpuſtem zupełnym. W Szrody zaś przez Rok cały ludzic nabożni odpráwuiac Nowenny, Koſciół ten wizytuiá liczno. Wielki Ołtarz wyſtáwiony ná Honor S. Woyciechowi, Arcybiskupowi Gnieźnińſkiemu, Pátronowi Kroleſtwa Połſkiego, y Wniebowzięcia,

bowzięcia Najświętszey MARYI PANNY Pátronki Bráctwa. Drugi Ołtarz ná boku Mátki Boskiej. Trzeci Ołtarz w puł Kościoła S. Janá Nepomucená wspaniały złoćisty, przy którym wiele wotow wiśi ná znak odebranych łask ludzicom świadczo-nych przez przyczynę tego Świętego Cudotwórcy. Czwarty Ołtarz S. Onufrego Pustelniká, Krolewiczá Perskiego, z ná-
 turalney skály, misternie wyrobiony, w tymże Ołtarzu wstawio-ny Crucyfix Cudowny, który był przedtym w puł Kościoła ná Tęczy, przed którym klęcząca Státua Świętego Onufrego, jest w Ołtarzu. O tym Krucyfixie jest trádycya, że ieden nabożny Niemiec z niego światło wynikające widywał, y temuż w go-
 dzinę śmierci pokazał się. Są przy tym Ołtarzu niektóre Votá od ludzi nabożnych oddáne, nád tym Ołtarzem gorą jest ták-
 że Obraz S. Máryi Egipcyáki Pustelnice pokutuiących Pátron-ki, w skále naturalney ákkomodowany. Ná Fest S. Onufrego, jest Odpust Zupełny nádány, ná który wiele ludzi zgromadza się. Zá pilnym stárániem Bráctwa Literáckiego, Solemnie w prowadzo-
 ne Reliquie Świętego Nepomucená z Kátedrálneho Kościoła, w Roku 1731. dnia 23. Wrześniá, iáko też y Reliquie S. Onufre-
 go, Roku Páńskiego 1741. dnia 11. Czerwca. Ma tákże to Bráctwo inne Reliquie iáko to Pártykułę Drzewá Krzyża Świę-
 tego, Reliquiá znaczną Błogosławionego JANA KANTEGO Pátro-
 ná Polskiego, y inne iáko to S. Woyciechá, S. Stánisławá, S. Floriáná S. Elżbiety y innych Świętych, tákże S. Wiktoryi y S. Kolumby znaczne Pártykuły. To Bráctwo obchodzi tákże So-
 lemnie Festá Opieki Mátki Boskiej, y Oczyszczenia Jey. Ná tym mieylcu S. Woyciech gdy przyszedł do Krakówá, Słowo Páńskie y Ewángeliá Świętá Krakowiánom opowiadał, tákże S. Jácek, S. Jan Kapistran Bernárdyn. W tym Kościele wiele Heretykow náwrociło się, między temi wilkiew świątobliwości Zakonnik B. Michał Láiczek Dominikan, Cudámi w życiu y po śmierci sławny, o czym świadczy Xiążká Fortecá názwana Krolestwá Polskiego, y Aktá Zakonu Dominikáńskiego Kon-
 wentu Krakowskiego.

27. Kościół Przenajświętszey TROYCE, Wielebnych Oycow Dominikánow.

PRzy tym Kościele Oycowie Dominikáni mieszkają, gdzie przedtym Fára była. Lecz B. Iwo będąc Biskupem Krak. był w Rzymie, tam wzięwszy z S. Dominikiem znaiomość, przypatrując się nauce, życiu, y cudom Jego, prosił Oycá S. o Braciá do Polski, ktorých ieszcze nie wiele miał ná ten czas. Widząc *desiderium* Iwoná Stryjá swego Jácek S. Kánonik Krakowski, á z miłości nowego Zakonu prosił się do S. Hábitu pospołu z swoim rodzonym Brátem Cestáwem, z Henrykiem Moráwiáncem, y z Hermánem Niemcem, ktorých S. Dominik chętnie przyjął. Tych zaś po wyćwiczeniu w Zakonie y uczynieniu Profeslyi do Polski posłał. A gdy do Miásta Krakowá wchodzili, z wielką radością y uczciwością Biskup Iwo z wszystkim Duchowienstwem, także Leczko biały Monárchá z wszystkim Dworem y gminem ludu pospolitego przed Miásto wybiegając w drogę, onych z niewymowną radością przyjmowali, y witáli. Wprzod tedy wprowadził ich B. Iwo do swego Dworu w ktorým przez lat 4. mieszkáli, (kázywając, Spowiedzi sluchając, y inne swe powinności Zakonne odprawując) do tąd, aż Fárny Kościół Pánni MARYI w Rynku zmurowano. Ten gdy skończono, Biskup z Kościołá TROYCE PP. do P. MARYI Fárę przeniósł, á Kościół ^{*vide*} PP. TROYCE Dominikánom inkorporował Roku 1213. kwi- ^{*Br. Gi.*} tnie w tym Kłáztorze Chwałá Páńska, y wszelka obserwán- ^{*gesturól*} cya, według Reguły S. Augustyná y Praw Zakonnych, bo ^{*foli: 8*} iest *Conventus de observantia*; w ktorým *perpetuo* iest *jejunium* od mięsnych potraw; bo w dni mięsne połowá tylko Zakonnikow (z osobliwszego Indultu od Stolicy Apostolskiej pozwolonego, dla prac czy Szkolnych, czy Káznodzieyckich) pożywa mięsá; á połowá z mąslem potraw, ile w Nowicyacie zostájąca Młodź podczas czasu probácyi swoiey, zostáie umartwiona od mięsnych potraw. Tá młodź ná Nowicyacie, według Praw Zakonnych zostáie *sub cura Magistrí Novitiorum*, y káždy z Młodzi Za-

konnik, musi zostawiać na Nowicyacie *usq; ad Presbyteratum*. Maja swoje *Exercitia Spiritualia*. Rekolekcye w wielki Post, y Uroczystosc S. Wincentego Męczennika y Lewity solennie corocznie odprawia, zawsze co osobliwszego w kolumnach ognistych, w rożnych Figurach, tryumfalnych Processyach, reprezentują, w konkursie wielkim ludu całego Miasta Krakowa y wystawiają Reliquia, to jest ramię tego S. Męczennika na frzodku Kościoła w Feretrum. Maja nadane Indulgencye na to Święto od Oycow SS. Ten Męczennik ieszcze od S. Oycá Dominika dany jest za Patroná Zakonowi temu; a gdy Bog wstawil ten S. Zakon tak wielu Świętymi, potym oddany jest za Patroná Nowicyatowi tegoż Zakonu.

W tymże Klasztorze na Nowicyacie nadany jest Odpust zupełny na dzień Nawiedzenia Najs: P. MARYI, od Innocentego Papieża XIII. Benedykta XIII. od Klemensa XII. y jest Nabożeństwo przez całą oktawę przed Ołtarzem Najs: M. P. który Ołtarz niedawno wystawiony z osobliwszey rożnych Dobrodzieiow jałmużny. Ten Obraz Mátki N. był przed tym w Kościele, w Káplicy Trzech Krolow, gdy Archikonfraternia Rożanicá S. odprawowała swe Nabożeństwo w tey Káplicy. Ma ten Obraz sukienkę piękną, y wotá rożne srebrne, dane od rożnych Osob Duchownych za łaski wyświadczone od Mátki Najs: na tym tam miejscu.

Przed tym Obrázem zawsze codzień Rożanie, y salutacye, *Officium B. V. M.* Nowicyat odprawuie, y *Officium Defunctorum* po oktawie Nawiedzenia Najs: P. M. Przez Oktawę zaś solenną *Visitationis* Litanie bywają spiewane y wygrawane Hymny, na ktore Nabożeństwo schodzi się cały Klasztor, y Osoby świeckie Mężczyzny, rożni Goście godni, y Msze Święte odprawia się na tym miejscu przez całą oktawę.

W tymże Nowicyacie znayduie się Xieggá *in magno folio*, w ktorey zápisane są wszystkich Zakonnikow czyniących Professyá

Imioná y Przewiská, poczawszy *ab Anno 1509. usq; ad Annu* Est libro *Nominis presenté 1742.* y rachuiąc wszystkich w pisanych, *summa Professow* tego Konwentu jest *numero 1401.* W tym

W tym Konwencie jest *Studium generale*, w którym jest 3. Professorow S. Theologij, 3. Filozofij, według Przywileciu y approbacyi Przełożonych Zakonu swiego, iako też y Kommissarzã Nayprzew: Damiánã & Fonseca S. Theologij Doktorã, Wizytatõrã Generálnego Prowincyi Polskiej, od S. Stolice dãnego. Temu Konwentowi pozwolono mieć 6. S. Theologij Doktorow, z których kãdzy powinien pracować ná ten honor w Zakonie tym przez lat 16. czy ná funkcyách Szkolnych Filozoficznych, Teologicznych, czyli też ná Ambonách rożnych sławnych publicznych. Tãkże temu Konwentowi pozwolono mieć siedmiu S. Theologij Prezentãtõw, czyli Bãkãfarzõw. Pozwolone publiczne promocyje od Stolice S. Apost: tãk ná Lektoryje S. Theologij, iako też *pro Pradicatura generali, pro gradu Præsentatura Magisterij sivè Doctõratùs S. Theologia*, y ná inne Honory Zakonne y Urzedy, *pro Officio Regentis actualis Baccalaurci, Magisterij Studentium*, tãk Konwentu tego Professom, iako też y caley Prowincyi, *cum licentia Superiorum* wolno się promowowãć. *In hoc Studio Generali* Klastõru tego, bywãią *varij actus Scholastici*, czeste publiczne Dysputãcyje, pracuiãcych y uczonych Professorow, przez konkluzyje *in lucem publicam* wydãne *infra octavam S. Thoma de Aquino A. D.* bywãią y prywatne co tydzieñ dysputy Filozoficzne y Teologiczne z rożnych mãteryi, *examina varia & publica tam pro Officijs Ecclesiasticis, quàm Scholasticis.*

Ma ten Klastõr rożne Przywilecie nádãne od Kommissarzõw S. Stolice Apost: osobliwie od wzwyż pomienionego Damiánã & Fonseca Wizytatõrã, ktõrego Dekretã approbowãł *Paulus Papa V. ad perpetuam rei memoriam pro hoc Conventu & Provincia Polonia*, iako & *ordinationes ejusdem Commissarij. Privilegium* tego Konwentu że ma *Studium Generale pro Provincia, & Ratham pro Officijs Scholasticis, & tertiam partem Kãznodzieciõw Generálnych ma Ratham post duos Provinciales ex Provincia, tertius ex Conventu Cracoviensi eligitur. Eadem Ratha* jest *pro Electione tam Definitoris Capituli Generalis, iako też & Capituli Provincialis.*

Przeor tego Konwentu ma Tytuł, y Urząd przydány, że iest *Vicarius Provincialis, contrata minoris Polonia*, máiąc pod władzą swoją Konwentow pomnieyszych innych num: 14. to iest: Oświęcimski, Przemycki, w którym iest Teologiczne y Filozoficzne. *Studium formale*, Sandomirski, S. Jákuabá Apostoła, y drugi S. Máryi Mágdáleny w tymże Mieście. Gidelski, Dzikowski, Piotrkowski, Klimuntowski, Borecki, Zmigrodzki Łáncucki, Sámbořski, Bocheński, y Opátowiecki, y Konwentow Pánien Zakonnych, Piotrkowski, Przemycki. W Krakowie Grodecki Nayś: P.M. Snieżney drugiego habitu, Wielki Kłasztor y mnieyszy, Pánien Zakonnych trzeciego Instytutu S. Dominiká *de Pœnitentia*.

Ma také ten Kłasztor roznych y sławnych w tálentách, y w Predykácii Apostolskiey Káznodzieiow, ile Káznodzieyskim Tytułem od Stolicie S. Apost. udárowány, Káże w Katedrálnym *Ex Li. bruCan. Genium.* Kościele ná rozne Niedziele ieden Zakonnik tegoż Kłasztoru, zá konsensem łaskáwym J. O. Kápituły Krakowskiey.

W Kościele P. M. *in Circulo* ná Ambonie *per gratiam & liberam Electionem Nobilissimi Magistratus Crac.* odprawia funkcya Apostolská tegoż Kłasztoru Zakonnik, y z łaskáwey ákceptácii tegoż Szláchetnego Magistru. Co wypisuje z zaszczytem X. Dominik Frydrychowicz. *Et professio ita liberaliter duplicatos recipis, quia hac, qua Angelico ore docuit, dum vobis amplissimo auditorio, Torisq; fideli Populo ex Archi-Presbyterali Exedra Mariana, à B. Ivonis temporibus Divo Hyacintho ejusq; Filijs collata, jamq; Predicatorij Ordinis quinq; seculorum irrigata sudoribus, ossibusq; nostris adnata, dum (ingam) vobis per suos discipulos salutis documenta denuntiat. Duo talia à vobis se percepisse gaudet. Primum: Charitatis in omni necessitate misericorditer sublevantis. Alterum manutentione penes eandem exedram nos stabiliter conservantis.* Dawnych lat po S. Jácku Wyzn: y Káznodziei rozniemi subjektámi w Fundácii Káznodzieyskiey szczyći się, ktorzy ná Honor Boski prácuiać, wielki w ludziách słowem Bożym czynili pożyrek, ktorychby kártá szczuplá nie obięła wyliczáiać. Atoli niedawnemi *l. in Pref. ad Nobil. Magist.* czáły miał ten Kłasztor Seweryná Rożoláná Káznodzieicg wielce pracowitego, nástępujacego ná Herezye y ná wy-

ślepki ludzkie. Miał W. X. Melchiorá Moscyensa, który był Spowiednikiem Zygmunta Augusta, ktoremu ten śniąłby stárzec w Piotrkowie czasu Sejmowego pióro z ręki wytrącił, gdy ^{o tym} się chciał podpisać w Xiągách Heretyckich, licencya im ^{Kromski} ^{Polskie.} do druku dájac. Ktoremu gdy Krol August konferował Biskupstwá Przemyckie y Kámienieckie, przyjac ich niechciał. Nád tym S. stárcem, według relacyi Ludwika z Przemyśla tegoż Zakonu, widywáli Bráćia światłość wielką nád głową jego gdy z Schizmátykami y Heretykami subtelne y uczone dysputácye miewał, y Kazánia náuki zbáwienney pełne czynił. Pośmierci jego, ciáło wdzięczną wonność z siebie wydawało. Tenże ^{Vide} ^{Bzoń} ^{in prop:} ^{S. Hyac.} przeciw Ochinowi Apostácie, dziwnie mądry y náuki swiátobliwey pełny pisał List.

Miał W. X. Fábiana Birkowskiego S. T. Doktorá, Káznodzieię J. K. Mści Władysława Zygmunta IV. który tak wiele ^{Basone:} Kazáń y tak wiele Xiąg wydrukował, ná ktorego pochwałę ^{Panegy-} ^{rica ju-} ná pogrzebie májac Kazanie W. X. Adam Makowski, Soc. ^{nebrat:} ^{Makow-} ^{ski, Soc:} ^{IESV.} JESU, wielki Teolog y Káznodzieia, w Kościele PP. Trojcy Roku 1636. dnia 10. Grudnia Obraz w Propozycyi swoicy z wielkich cnot doskonałości z tego Mezá Apost. wystáwił, ná *Thema: Spectaculum facti sumus mundo, Angelis, & hominibus.* Wyprowadzając jego swiátobliwość, gorácość ducha, y pilne ^{S. Pan-} przygotowanie ná Słowo Boże, Xiąg czytánia z pożytkiem ^{dm.} Názwał go tenże Káznodzieia Orátorem: *Orator Dominicanus, Orator Christianus.* Tenże Mąż Apostoliki ná pracy Káznodzieyckiej u P. Máryi zostájac, zakończył życie, cztery rázy y powiedájac się przed samą śmiercią, y 3. rázy komunikujac. W Litániách Imienia Jezusowego słuchájac słow: *Sponse Virginum,* ręce złożywšy podniósł do Niebá, przed śmiercią Litánia o Mátcce Nays: z Brátem odpráwiwszy; y nucac *Canticum Magnificat,* y Hymn *Ave maris Stella* zámknął mowę, *& in osculo Domini,* iáko ^{Omni-} ^{Sede w} ^{Europejski} ^{166 t. 216} Moyesz drugi zasnął w Pánu, żyjac blisko 70. lat. Witał się piwšy do Zakonu 1592. A.

Byli inni iészczé Káznodzieie P. Máryi, iáko to *Hyacinthus* Miakowski,

Miakowski S. T. Doktor, y Przecor Konwentu tego, który tak wiele Pánegirycznych Kazań publicznych podał do druku. Jego mowa *vox dulcis & decora* była u różnych Práfatow, Krolow, Senatorow, &c.

Miał ten Zakon ozdobę z W. X. Floryána Strászyńskiego, Ex Prowincyała Prowincyi Litewskiej y Polskiej przez lat 30. pracującego w słowie Bożym, ktoremu Szlachetny Mágistrat Krakowski konferował *unanimi voto* Ambonę P. Máryi ná długie látá. Był w tym Klasztorze Káznodzieiá P. Máryi W. X. Stánisław Orminski, który lubo w stárości swoiey strácił wzrok, iednák ná funkcyi Káznodziejskiej zostáiacy, otwierał oczy rozumne Audytorowi swemu do czci y chwały Boskiej, rożne také wydrukowawszy pracy Apostolskiej Pánegiryki, osobliwie *pro positione Lapidis* ná Kościół S. Anny.

W. X. Bonifacy Trybowicz *Pradicator* Generálny w náuce Káznodziejskiej, iáko Bonifacy, *bene omnia fecit cum zelo & doctrina*. Záchęcáiac do obserwáncyi Praw Boskich.

W. X. Tomasz Frydrychowicz, S. T. Doktor wielki moralistá y Káznodzieiá, iáko drugi Tomasz iáśniał w konspékcie całego Miasta Krakowa, który *ex sua industria Piętor, multas imagines depinxit mirabiliter*.

W. X. Cypryan Sápecki, S. T. D. y Káznodzieiá P. Máryi, ná ktorey funkcyi iáko *Cypresus in monte Sion* zászczepiony w Winnicy Chystuśowey kwitnął *in odorem* Pánu Bogu y całemu Miastu Krakowu. Pracował ten główny y mowny Káznodzieiá, przez lat 11. w samym Mieście Krakowie, będąc ordynárynym Káznodzieiá w Kosciiele P. M., y Kátedrálnym ná Zamku z fundacyi Gárwálskyánskiej, y po rożnych innych sławnych Ambonách. Poznać iego wielką naukę z Xiążki Rożáncá Káznodziejskiego wydrukowáncy, ná chwałę piętnástu táiemnic Rożáncá S. w 15. Kázániách, y innych Pánegirycznych Kazań, ná Święto B. Stánisława Káźmierczyká, pod Tytułem *Fenix* odrodzony ná drzewie Krzyżowym. Ná Święto S. Norbertá Bisk: pod tytułem y Propozycyá: *Popis generálny S. Norbertá y Zakonu iego*. Ná Konkluzyá

Konkluzya Oktawy Ser: O. y Pátryárchy S. Fránciszká z Propozycyá: Koroná z conceptow Dominikańskich uwita, Filadelficznym áffektem S. Fránciszkwowi. Ná Święto B. Kántego, S. T. D. y Pátroná K. P. z Propozycyá. *Essentia* Cnot y doskonałości Świętych Janow, w Świętym Ianie Kántym złożona. Ná Koronacyá Mátki Nayśw: w Obrázie Częstochowskim Orácyá Káznodzieyska, czyli *Salve Regina*, oddáne nowonárodzoney MARYI. Ná dzień S. Ignácego z Propozycyá: Prace Jezuickie w Winnicy JEZUSOWEY pokazáne. Ná dzień S. Augustyná W. y D. w Kościele Miechowskim *Canonicorum Sanctissimi Sepulchri*, ogłolzonego Sekretarzem TROYCY PP. Te drukowane Kazánia wielká mu dáją Stymę przed światem, y podáją impet do conceptow. Káalendarz roczny Świętych PP. ná cały Rok wydány wierszámí, z expressyá życia SS. Páńskich y wielkim conceptem potomnym wiekom jest ná pámiatkę. Ktorych prac trudno wylczyć boby czas nie pozwolił; ále ten pobożny Káznodzieiá nie pretenduiący chwały światowey oddał się ná chwałę Boská y Duchá swego Roku 1724. przy protekcyi swoiey Pátronki Máryi Mágdáleny, do ktorey z młodości miał Nabożeństwo, tey S. grzeźnice náwiedził grob, w Máryliji *apud S. Maximinum* leżácy, powracájąc z Włóskich Kráíow Lektorem. Y będąc w wielkim niebezpieczeństwie życia swego ná pewney gorze wysokicy, oddawszy się S. Mágdálenie uwolniony był od Łotrow szczęśliwie z szedłszy z gory, wyznał ten cud ná Kazáníu S. Mágdáleny w Kościele TROYCY PP. iáko ieszcze żyją ci ktorzy slyszeli. Smiertelnemi ściśniony bolesćiami zostájąc w ápoplexyi parálizem zaráżony nie mowiąc kilká godzin, iák Zakonni Bráćcia poczęli spiewác Litániá przed Ołtarzem S. Mágdáleny, uprosiłá mu tę łáskę u Bogá, że przyszedł do siebie y generalnie wyśpiewdawszy się wszystkich grzechow W. X. Názáremu Bętkowskiemu, ná tedy Zákryśtyanowi Kościoła TROYCE PP. iák skończyli Nabożeństwo Zakonni Bráćcia, ták teź y ten pobożny Káznodzieiá z żalem zá grzechy serdecznym, otrzymawłszy generalná ábsolucyá, zámknął mowę, y po ták wielu pracách w dzień

Sobotny

Sobotny Nays. M.P. ktorey był wielkim *Cultorem requievit* w Pánu Bogu. Ná ktorego pogrzebie tłum wielki ludzi ássystował, żálniac utráty ták zacnego Káznodzieię. Ozdobá to byłá wielka tych czáłow tego Zakonu, zá ktorego wielkie *suffragia* odprawiały rózne Zakony, osobliwie *Soc. JESU* z *Kollegium SS. Apostołow* Piotrá y Páwłá, wiele odprawiłá Mszy. Z Przeswiętney Akadémij Krák: (z ktorey on iáko z Mátki wszelkiey nábył doskonáłości) znáczny ieden Professor y Orátor, wystáwił ná *Fe-retrum* wiersze nád głowá iego, *cum lemmatibus* czyniac kondolencyá. Tákże Profes Zakonu tego *Frater Melchior* Kozłowski, iáko Oycu swemu, z ktorego rak przyiał Hábit S. wydał Pánegyryk dla więkrszey kondolencyi y pámiátki ták wielkiego Mężá; *4. 1724. sub Titulo Feralis Cupressus, in Laurum transformata. Ten Ká-dic 22. znodzicia P. MARYI, iujus memoria in benedictione est, do* tych czas zostájący w chwale ludzkiey, niech zostáie y w Chwale Boskiey, życzy *totis precandis* ten, z ktorego nábył náuki ná funkcyá Káznodzieyská, ássystuiac mu *pro Socio* przez 4. látá, ná Ambonę P. Máryi, ktory *cum summa animi iucunditate & eruditione* tegoż wielkiego Káznodzieie z godnym Audytorem rad *incessanter* stuchał. Ná ktorego pochwałę máło co podáie Lektorowi pobożnemu wiadomości, bárdziey się oświadczáiac nie ták Orátorem, iák Exorátorem w konspékie Boskim, zá s.p. Przeorá, Promotorá, y Dobrodzieiá swego.

Z tego Konwentu bywa obrány z íáski Szláchetnego Mágistratu Krák: sprzyiáiącego dawno temu Konwentowi Káznodzieiá Niemiecki do Kościołá S. Woyciechá, iuż tákże od kilku-dziesiat lat, słowo Boże opowiadájący, przez rózných Mężów Apostolskich Niemieckiey Nácyi, y zá prace te íáskáwa szczerotá y dobroczynność, záwfsze pensyá tuchedniowa opátruic, z dyspozycyi Szláchetnego Mágistratu Krakowskiego.

W Kościele Kollegiáckim Akadémickim S. Floryáná ná Kleparzu bywa tákże z tego Klastoru Káznodzieiá godny, Professor álbo Filozofij, álbo Teologij *per libe am & gratis am Electionem* Ich MCIow Prálatow y Kánonikow támezcney Kollegiaty obrány.

Z tego

Z tego Klasztoru y w Kościele Kollegiackim Wszytkich SS. z iaskawego respektu Prześw: Kápituły y Kollegiaty Zakonnik ma pozwoloną funkcyą Káznodzieyską.

Tákże w Kościele Kollegiackim S. Anny, Ich MC Prałáci y Kánonicy zá rocznego Káznodzieię, ná Swiętá y Niedziele z tegoż Klasztoru sobie *ad placitum* obieráią iákie godne *Subjectum*, Filádelficznym certuiąc áffektem ku temu Zakonowi z dawnych czasow. Y S. Idziego Kościoł ma uslugę z tych Zakonnikow, gdy codzięń dwie Msze S. odpráwuią, y Rožániec S. ná tymże mieyscu promowuią, ássystuiąc spiewájącym ludziom, y co Swięto Kazánie y Exhortę miewáią, dla pożytku dusz ludzkich.

W Kościele przewielebnych Pánien Zakonnych ná Grodku, słužą słowem Božym, y Spowiedzią przez zacnego iákiego Spowiedniká. Y u siebie w Kościele máią dwoch Káznodzieciow, z ktorých, ieden ráno co Swięto, co Niedzielá opowída z pożytkiem słowo Bože, drugi záš W. X. Promotor ná Nabožęństwie Rožáncowym po obiedzie ma swoje Exhorty. Záš przy wielkich Uroczystoścích Táiemnic Rožáncá S. po Niezporách y Processyách miewa Kazánia. Dziešiaciu tedy w tym Klasztorze zostáie ná funkcyi Káznodzieyskiej, y owszem tego Zakonu Profesya jest *laudare, benedicere & predicare*. Co Dominikan, to Káznodzieiá, bo Káznodzieyskiego Zakonu.

Ten Klasztor ma ták wiele Subjektow, y miał *in varijs Scen-tijs*, ofobliwie z Prześw: Akádemijs Krák: náuki, ktore *in vim obligationis perenni* wotó są ochotne ná wszelkie rozказы.

Szczyći się Filádelfią gruntowná, *in vim* ktorey corocznie záprasza *pro Solennitate* S. Tomaszá z Aqv: ták *pro Officio celebratio-nis* Niezporow, iáko wielkicy Mszy. Sprzyia tá zacna Márká Akádemia Synom swoim, zacnego y mądrego wystawiając záwíze ná pochwałę S. Doktorá, Káznodzieię, y Orátorá po południu. Ktorych práca iák jest zacna, Pánegiryki wydrukowane, práwie z Propozycyámi *per Alphabetum* roznemi, od kilkudziešiat lat są świádkiem. Ktorych Łask będąc wdzięczny ten Klasztor Imieniem swego Doktorá y Orátorá zdobywa się ná ápplauzy:

Benedicat corona Academica Rex Omnipotens & Magnificus Reřtor Dani 12. Illorum in Honore sit, & omnium potentior Sapia non derelinquat Eum, donec afferat Illi Sceptrum Regni & det Illi claritasap: 16. tem eternam. & omnes populi ejus delectantes sedibus & Scsap: 9. ptis Sapia, in perpetuum regnent. Ták žyczyl publicznie pewny tego Konwentu Orator & Dořtor in Oratione Gratiarum ařtoria pro Dořtoratu S. Theologia.

Kořciol ten ma 12. Káplíc pieknych, z Fundácyi rożnych, Pánow y Senatorow, y Dobrodźciow, ktorzy w nich pogrzeby swoje máia.

Pierwsza Káplića, pod Tytułem S. Kátarzyny Seneńskiey, J. O. Xiążąt Zbáráwskich, w chodząc do Kořciola po lewey ręce, tá zgruntu kosztem wielkim zbudowana, z mármuru czarnego y białego, słupami wielkimi koryántowemi, y grobami tych Xiążąt przyozdobiona. Odprawia tu Msze śś. zá dusze zmártych Dobrodźciow y Fundátorow w káždy tydzień, y coroczny Anniwersarz in Martio w Kwádrágezymę die non impedita zá dusze tych ś. p. J. O. Xiążąt Zbáráwskich. Ktory Anniwersarz zdobi dwoch Prálatow Przeřw: Kápituły Krák: prezencyą swoią. W tey Káplicy J. O. Xiążąt Zbáráwskich leży ciało B. Pánny Imieniem Beaty Zakonnicy trzeciego Instytutu S. Dominiká.

Druga Káplića, wedle tey jest pod záłożeniem S. Wincentego Ferreryusza wielkiego Cudotworce. W tey Káplicy Pánny Zakonne tuzeciego Instytutu Dominiká S. názwane de Penitentia (ktorych jest 2. Klastory, większy y mniejszy nie dáleko tego Kořciola) máia swe Nabożeństwo, Mszy S. sluchájac y Komunie przyimujac, w Swiętá wielkie Zbáwiciela P. y Nays: M. Pánny, y kiedy się odprawia iakiey Tajemnice Rozáncowey Uroczystość. W Niedziele pierwszą y drugą káżdego Mieřiacá, w Swiętá Swiętych Páńskich Zakonu swoiego, w Niedziele Adventowe y Kwádrágezymálne, w Piátki Márcowe Postne, ná chwałę Męki Páńskiey y S. Wincentego Ferre: W ktorey Káplicy znáyuie się piękna Státua y bogáto stroyna Nays: M. Pánny od tychże Pánien, také y Portret Obrázu Czeřtochowskięo N. M. Pánny

M. P. Ołtarz w tey Káplicy iest przyozdobiony rożnym appáramentem należącym do Ołtarzá od tych Przew: Pánien. W tey Káplicy odpoczywa ciało wielce świątobliwey Bábáry Dębnińskiey Káfsztelanki Krak: którą wspominaia *manuscripta* Kłasztorne.

Trzecia Káplica Ich MM. PP. Ligęzow ktorých tam spoczywają ciała. W tey iest Ołtarz pięknie wystáwiony expensą IM Ci P. Woyciechá Cichońkiego, osobliwego Dobrodziéiá Kłasztoru tego, w ktorým iest Krucyfix Zbáwicielá Páná, wielce żálobliwy y pobudzający zá grzechy do żalu ludzi; ktorý *ex traditione antiqua Conventus*, miał przemowić do pewnego Zakonniká Kápláná stáruřzká te słowá: *cautè ambula, nam quod gressus facis, tot Sanctorum corpora calcas*. Jáko poznác z otwártých Jego ust. Rożnych doznáia poćiech w utrapieniu zostájący ludzie ućiekający się do tego Ukrzyżowánego P. Jest pod tym Krucyfixem S. Kájetáná W. Ołtarzyk máły, do ktorego w potrzebách udáia się ludzie, żebrząc przez Jego instáncją Prowidencyi Boskiey. Jest y Ołtarz ná boku w tey Káplicy S. Kántego Pátroná K. P. Tá Káplicá dawnych czásow záłożona iest pod Tytułem S. Stániśláwá M. Biskupá Krak: nád ktorą ná znak y pámiątkę záłożeniá iest Obraz S. Stániśláwá. W tey Káplicy przy tym Ołtarzu dawnemi czasy Dziádowie ubodzy mieli swoje Bráństwo pod Imieniem Ubořtwá Páná JEZUSOWEGO, wielkiemi Odpustámi uprzywileciowane, y ci Dziádowie mieli obligácyą w solennych Procesyách przed Zakonnikámi chodźić z świecámi. W tey Káplicy ma grob IMĆ P. Przecław Niewiárowski, Mąż w uczynkách dobrych y miłosiernych pobożny, tych Zakonnikow szczegulny *Benefactor*. W teyż Káplicy złożone iest ciało ś. p. P. Woyciechá Cichońskiego, y Małzonki iego, ktorý z dobroczynności swoiey kazał pokryć cały Kościół dáchówką, zá Przeorořtwá Przew: X. Tomaszá Engwerá S. T. Doktorá; y ná znak wdzięczności Anniwersarz odpráwnić się zá duszę tegoż Dobrodziéiá, y Mřze pewnych czásow bywáia *de Requiem* spiewáne w tey Káplicy zá tegoż Dobrodziéiá y zá innych. W tey także Káplicy iest doř Obrázow rożnych śS. tegoż Zakonu, przez pewnego Brátá Ká-

żimierzá Cisowskiego Konwersa tegoż Zakonu Málárzá málowáných; z których cę Święto iákic Zakonu tego S. álbo Swietey, wystáwiony bywa Obraz, *in honorem* tego, ktorego Uroczyśćóć. A te Obrázy málowane zá stáraniem Przcórá Wielebnego X. Seweryná Oczká S. T. Doktorá, ktory máiac Nabożeństwo do SS. Zakonu swoiego ták Kánonizowáných iáko y Błogostáwionych, ezcił ich Wigilie o chlebie y wodzie. Umárl we Wsi Konwenckiey názwaney Jodłownik. Roku 1726.

Czwarta Káplicá, jest S. JACKA Wielkiego Wyznawce y Syná przyzposobionego MARYI P. do ktorey jest w chod przez schody mármurowe w gorę. Jest to Káplicá struktury bárdzo piękney y kosztu wielkiego, z mármuru y kámieniá, rożncmi sztukáteryámi, málowániem cudow S. Jácká przyozdobiona. Ma Oltarz mármurowy kształtnie bárdzo zrobiony, y tumbę z mármuru, ktora 4. Aniołow trzymáią. W tey tumbie jest ciało Jácká S. W. ktory umárl Roku 1257. przedtym y teraz cudámi niezliczonymi slynie w rożnych Krolestwách y Páństwach, máiac Kościoły ná Honor swoy wystáwione y Státuy. Jest Kánonizowány od Klemensa VIII. Naywyższego Pápiezá Roku 1594. zá stáraniem s. p. Krolá Zygmunta III. y W. X. Seweryná Roxolána Doktorá y Káznodzieic Krák. Ten z Oycá pobożnego Eustáchiego, Odrowázá y Mátki ná Imię Beáty, y w samey rzeczy Błogostáwioney. Z Fámilij S. Jácká dosyć wylicza Świętych y Błogostáwionych X. Dominik Frydrychowicz. Káplicá tá zá szczódrobliwością jáłmużn rożnych Pánow y Pań stáncłá. Jest w tey Káplicy 12. słupow czyli Filarow złotem wedle pos 7. Bae trzeby ozdobionych, z álábástru biálego rożnych figur, Prior Cr. z wierzchámi ná chwałę S. Jácká. Nád grobem Jácká S. często widziane były swiátłóći, y gorciące pochodnie ná 3 C. 43. tym miéyscem, y ryki Diabelskie w ciałách opętáných wydawáły jego swiátobliwość y wielkie łáski ludziom swiadczone, dla ktorych nie raz, nie tysiąc rázy ustępowáć musieli. Bylá y wonność wdzięczna y niesłychána z tych Reliqwij Swięto tym tych pochodzáca, ktora pokázywáła sławnego w cudách S. Jácká

S. Jácká. W Tumbie S. Jácká jest cedulá ná kárdie pár-^{cyjanPi.}
gáninowey pisana, od s. p. Piotrá Gámratá Arcybiskupá ^{za S. Hy-}
Gnieźnińskiego, y Biskupá Krák: w Roku 1544. dnia 8.
Sierpniá, máiaca świádectwo Kości złozenia, tego S. Wyzna-
wce przy liczney ássystencyi IchMM. Biskupow, Prálatow, Ká-
nonikow y Senatorow. Poświęcony ten Oltarz Roku 1583-
w Niedzielę, dnia 7. Sierpniá, od Nayprzew: Jáklubá Milewskie-
go, Biskupá Láodyceńskiego, ná ten czas Suffrágáná Krákow.

W tym Grobie Jácká S. tenże Nayprzew: Biskup złożył pár-
tykuł Reliquij śś. to jest S. Stániślawá, Biskupá Krák: S. Flo-
ryáná Męczenniká, S. Tomaszá z Akw: y S. Seweryná, z nádá-
niem Odpustow, do tegoż Grobu przychodzących ná dni 40.
W tymże Grobie leży ciało B. Witá Biskupá Lubuzáńskie-^{Camil-}
go, tegoż Zakonu, ktorego Heretycy w przepowiadaniu ^{lwa Eal-}
słowá Bożego y Ewángelij S. srodze zámordowali. Łáski ^{liangin}
zás Jácká S. przy Grobie świádczone nie policzone; iedná-^{Vita S.}
że według niektorych Autorow specyfikuią się niektore. A nay-^{Hyacint.}
przod: Umártych wkrześił 54. konáiącym doskonále zdrowie
przywrocił 76. ciężką chorobą złożonych uzdrowił 36. nie-
znośne głowy bolenie uśmierzył 22. Bol zębów cierpiącym od-
dalił 50. Ná oczy choruiącym, między ktoremi byli y ślepi wzrok
dał. 35. Ná gárdlá, ięzyká, uśt, y szyie bolenie 15. Głuchym słu-
ch ziednał 42. Ná áffekcyą piersi západłym dopomógł 83. Ná ręce y
nogi choruiącym 48. od gorączki uwolnił 80. Trędowátých oczy-
śoił 20. Kádúk cierpiących uzdrowił 18. Nieplódnym Pániom
plód uprośił 33. á w niebespieczeństwie rodzenia dopomógł 40.
Opuchłych, páralizem zaráżonych, zránionych, w rózných pá-
roxyzmách zostájących nieprzeliczona rzecz. *Frater Hyacintbus*
młody *Professor* czasu iednego modląc się przed Grobem Jácká
S. prośząc o pomoc w konserwácii czystości aż do śmier-^{Russel}
ci, slyszáł głos z grobu po 3. rázy *Hyacintbe, Hyacintbe, Hy-*
acintbe, ex parte Dei to mu obiecuiąc o co prośił, y potym ^{in Tri-}
prédko záchorowawszy, y Spowiednikowi oznáymiwszy o ^{umyho}
łáscie Jácká S. w wielkicy światobliwosci umárł. J. W. JeyMé
P. Anná ^{S Hyac.}

P. Anná z Rušce Lubomirska, Hrábina ná Wišniczu Káosztellanká Woynicka, Sendomirska, Spiska, Dobrzycka &c. Stáročsína głošitá przed W. X. Jáckiem Miiakowskim Doktorem y Przemysko-
Wskazanie
Contra
na, fol.
28. orem PP. TROYCE, y Káznodzieiá Fárny mowiac: Zem-
 ia wízytkie łáski y poćiechy moje w Košciele Przenayšw:
 180. TROYCE u Grobu Jácká S. sobie y Džiatkom swoim upro-
 siłá. Tákże przypadkiem spadł pewnego času mármu-
 rowy bálás gruby z schodow Jácká S. ná główe mlodey Pánný,
 przy záwołaniu y oddaniu się Jáckowi S. przy ciężkim impećie
 uwolniona od nagley śmierći.

Ná Honor Jácká S. káždého roku po Kánonizácii jęgo so-
 lenna z Kazániami y Processyami przy wystáwieniu Przenayšw:
 SAKRAMENTU odpráwuie się Oktawá, przy wielkim konkursie lu-
 dzi. Ná jęgož Honor po Oktawie názájutrz w Poniedziátek po
 południu o godzinie pierwszey bywa Kazanie ná pochwałę Jácká
 S. po ktorým przy wielkim konkursie bywa jęgo spuszczone
 Choragiew, ná ktorey jest Obraz Jácká S. ktora przy Kánoni-
 zácii CLEMENS VIII. benedykował. Przyniesiona jest przez J.
 W. JMci Páná Stánisławá Mińskiego, Woiewodę Łęczyckiego,
 powracájącego z Rzymskiej Legácii z roznemi insigniami po
 Kánonizácii Jácká S. Tę Choragiew odebrał X. Suffiágan
 Krak: y niošł z wielką Assystencyá cáłego Miastá Krak: y z Pro-
 cessyá do Grobu Jácká S. Cudowny Jácek S. w Choragwi, bo
 Ex mo-
 nimen-
 tacione
 181. według trádycyi dawnych, gdy iedná stroná lewa Košcio-
 ła gorzálá y chor mnieyszy w požárach ogništých zostá-
 iáca Choragiew Jácká S. wišitá nienáruszona, y przez
 przyczynę tego Świętego byłá práwie zasłona, że się dáley
 ogień szerzyć, wzniećony przez iednę złá Osobę námowioná od
 Zydow, by spalić Wielki Oltarz, nie mógł. Tákże o tey Cho-
 ragwi jest relácii ze strážna Czartom, bo gdy raz z spuszczá-
 ńcey upadł kutas ná opętánego, záraz Czárći ustąpili, wyzna-
 ńac moc S. Jácká. J O Xięžna Eufemia Rádziwiłowa Syná máiac
 Grodzic
 181. w
 182. 183. chorobá zložonego, od Medykow opuszczonego, zá do-
 184. 185. tchnieniem tey choragwi zdrowego ogládlá. Siostrá Za-
 konna

4. fol. 5.6. in
Vita, konna małą partykułkę miawszy Chorągwi tey, wolna zo-
stała od ciężkicy choroby paraliżowey. Ná Wiśle toną-
cy Mieczczanin Krak. Jákob, máiąc partykułę Chorągwi
Jácká S. tym znákiem uwolniony od niebepieczestwá. Jedni
w Szkáplerzách, inni w szárách konferwowáli málinkie party-
kułki z tey Chorągwi Jácká S. áby byli wolni álbo od nieprzy-
iaciela, álbo iákiego nieszczęścia. Ták wstawiony Jácek S. y
przy grobie y przy Chorągwi, która przed Grobem Jego bywa
ná Kościele zawieszona co rok przez Oktawę.

Pia a Káplica Trzech Krolow pod Káplica Jácká S. w ktorey
przedtym Archikonfraternia Rożáncá S. miałá swoie Nabożeń-
stwo, teraz zás máiaca ofobliwá Káplicę. Jest w tey Káplicy
trzech Krolow w Oltarzu Obraz S. Piusa V. Papieżá, Kánoni-
zowánego od Klemenfa XI. Tegoż Świętego Introdukcyá po
Kánonizácii byłá z Kościoła Katedrálneho Krak: Roku 1713.
dnia 4. Májá w Sobotę, z wielką Assystencyą Prálatow. Intro-
dukowána byłá y Státua tego S. ná ktorey Introdukcyi assysto-
wał *Pontificaliter* J. O. Xiążę Siewierskie Kázimierz Łubieński,
ná ten czas Biskup Krak: przy assystencyi trzech innych J. W.
Biskupow, & *totius Almae Universitatis Cracoviensis*, Zakonnikow
w wszystkich *Processionaliter* idących y ták wielo Pánow Senatorow.
Ná tey Processyi W. X. Floryan Strászyński S. T. Doktor y Ká-
znodzień Fárny od kilkunaftu lat *in Circulo B. M. V.* zostájący,
niosł Chorągiew, którą spráwił ná honor Introdukcyi S. Piusa.
W tey Káplicy trzech Krolow odpoczywáią ciáła 3. Błogosła-
wionych Bráci rodzonych, tegoż Zakonu, ktorých Imioná:
Brát Wácław Káplan, Brát Władysław Dyákon, B. Wisław Sub-
dyákon. Ktorých iednego dnia do Zakonu przyięto, iednego
dnia zmarli po Kommunij S. w zwykley medytácii. R. 1262.
Oycowie stársi widząc to, rozumieli ich bydz niegodnemi przy-
ięcia Naysw: SAKRAMENTU, y dla tego w sadzie pogrzesć ich
kazáli. Lecz P. Boc ináčzey sadzi, pátrząc w skrytości sercá.
Owi Brácia zmarli po kilká kroć stárszemu cudownie przez wi-
dzenie pokázowáli się, upominájąc go áby ich ciáła ná mieysce
Święte

Święte przeniesić kazał, to przydając, że nas P. Bog w ten czas do siebie wziąć raczył y Niebem dąrował, gdy nas sposobnych widział, dla tego niesłusznie od pogrzebu Braci iesteśmy odłączeni.

Leżą ieszcze y drugich ciałá Błogosławionych, iáko Benedyktá Przeorá, Bogusławá Supprzeorá, Hieronimá y Janá ^{Bzówi} ^{in prop:} ^{S. Hya-} ^{stnbi} ^{fol: 36.} ^{Bzówi} ^{in sup.} Lektorow, Uczniow S. Jácká, tákże y B. Floryáná, ktorego S. Jácek pod Wisłogrodem ná Kápce przewiośł. Tego widziano ciało całe Roku 1589. Z tey Káplice do Choruru idąc, w rogu Chorowym iest Ołtarz Rożáncá S. á podług tego iest grob mośiadzowy Filipá Kálimáchá człowieká uczzonego. Przy tym Ołtarzu odpoczywa ciało, wielce świątobliwey Pánny Anny Wierzbowskiey. Máły chor dość iest wspólniały, w którym Formy Snycerskiey roboty, po práwey stronie żywot S. Dominiká, á po lewey S. Jácká reprezentuią. Przed wielkim zaś Ołtarzem odpoczywáią ciałá wielce pobożnie żyjących 4. Suffrágánow Krák: tegoż Zakonu, Jákobá z Bydgoszczu ieszcze, Páwłá z Krák: zmarłego Roku 1544. Przy Zákrytyi iest Ołtarz, ná którym stawiaią Relikwiarz wielki pełen Reliqvij SS. Bożych. W ścianie przy tym Ołtarzu iest *Epitaphium* Leszká czarnego Monárchy Polskiego, ktorego kości w tymże Ołtarzu są złożone. Przed drzwiami Zákrytyi leży ciało ieszcze całe wielce świątobliwey Pánny Kátárzyny Biáłuszyny z Melsztyná zmarley Roku 1418. przeciw tey ná drugiey stronie odpoczywa tákże ciało w cnoty wielkie przybráne Eufrozyny Fámilij Xiążąt Oświećimskich. Zá pulpitem w máłym chorze iest Grob mármurowy kosztownie wysławiony od s. p. JMci X. Węzyká Arcybiskupá Gnieźnińskiego. W tym leży ciało B. Iwoná Biskupá Krák: Fundátorá tego Zakonu, zmarłego w Mutynie Mieście Włoskim, ktorego Oycowie z támtąd przeniesli y tu pogrzebli; wstawiony cudámi: o czym *manuscript* a Kłasztorne opiewáią. Ukraty iest grob Janá Zaborowskiego Biskupá Helmińskiego, człowieká wielkiey świątobliwości w iednym Grobie y z Mátką rázem pochowanego.

Szość Káplicá Rożáncowa nayprzed wystáwiona od PP Polakówskich,

wskich, w ktorey odpoczywa ciało (ták rzeczonego) Polaká *de Kárnkow* Kárnkowskiego, Káasztelaná Gnieźniéńskiego, Stárosty Głogowickiego y Międzyrzycznego, ktory umarł Roku 1503. Potym repárowána y rozszerzona z roźnych jałmuźn Dobrodźciow, Roku 1688. iáko nád Káplica jest wyráżono, zá stárániem W. X. Laurentego Sádowskiego L. y X. Atánázego Ciężkiewiczá Promotorow. Tá Káplicá pobita jest miedziá z láski niektorych Dewotow Roźáńcowych, zá stárániem wzwyż pomienionego Promotorá X. Ciężkiewiczá. Tá¿e málowanie ścian, y podniebienia zá iego stárániem. W tey Káplicy jest Obraz Nayśw. P. MARYI Cudowney, niewypowiedziányey piéknosci, y wielkiego Májestátu, w Oltaru wspaniałym pozłóciłym z roźnemi Zakonu tego Olobámi y z Oltarzykiem máłym niżej stojącym JOZEFA S. Oblubieńcá N. M. P. Ten jest málowány w Rzymie poświęcony, od Oycá S. CLEMENSA VIII. y od tegoż Odpuściami ubogácony, á przez Bernatá Máćiejowskiego, Kárdynałá y Biskupa Krák: przywieziony, y Bráćwu Roźáńcá S. dány. Ten zdeymuá z Oltarzá 1. *Dominica 8bris*, z ktorym Processye po Rynku Krák: *cum magna Solemnitate & devotione*, Stanu roźnego czynia, przypominájąc cudowne zwycięstwo, ktore P. Bog pokazał nád Turczynem. Około tego Oltarzá jest 2. Kolumn Reliquij roźnych SS. Páńskich, y jest *Altare Reliquiarum*, zá stárániem X. Fránciszká Bystrzyckiego ná ten czas Promotorá Roźáńcá S. Tá¿e W. O. Atánázy wymogł u Stolicy S. Apostolskiey Indult ná 100 Mężow y ná 100 Mátron w Roźáńcu S. zostájących, y zowie się Konfráternia Centuryáńska, pozwolona od Innocentego XII. Roku 1694. y od Benedyktá XIII. potwierdzona Roku 1724. *Congregatio centum Virorum & centum Mulierum sub Titulo B V M. de Rosario*. Ufundowána tá Centurya ná ráunek dusz w Czyscu będących, y z Odpuścem zupełnym, tym ktorzy się wpisuią w to Zgromádenie, z pewnemi kondycyámi, ktore widzieć w Książkách Centuryáńskich y w Bulli. Liczbá Mężow w pisanych w Centurya *ab A. 1694.* jest *n. 304.* Niewiaśc zás *n. 349. usq. ad A. 1742.* Odpráwia się *Dominica 2. post Festum Omnium Sanctorum* z Odpuściami

stami, nądánemi Centuryánom, ktorzy będą ássystowác Nabozéństwu. Centurya tá ná iálmuznie postánowiona, káždy álbowiem Centuryan dáie po groszy 40. z ktorých powinno się odpráwió 100. Mszy zá Duszę zmárłego Centuryána, przy sieqyencyi wszytkich Centuryánow żyjących ássystuiacych Mszy S. wielkiej, káždy z świecá zápaloná ná *Offerorium* idacy. Tá Konfráternia Centuryáńska z tákiemiz Indultami nádána iest Kościołowi Poznáńskiemu Dominikáńskiemu, y Kościołowi Wárszawskiemu. W Káplicy Rozáńcowey co Święto roźni Urzędnicy Arcy-Bráctwa Rozáńcá S. odpráwiają *Officium B. M. V.* z ráná po godzinie ósmey Mízey S. słucháiac.

W Káplicy tey Rozáńcowey iest *ad interim* w Ołtarzu ná boku Ołtarz S. Wincentego Ferreryusza W. który Obraz przywiozł z Rzymu W. X. Benedykt Burzyński, benedykowany od O. Świętego Benedykta XIII. Ten Obraz przystroiony w Hábit Dominikáński z Lámy bialey, y w Kápę z czarnego Axámitu, roźnemi Wortami (dla wielkich łask, ktorých doznáią ludzie od tego S. w potrzebách uóciákáicy się) przybrány. Jest Reliquia tego S. w prowadzona sólennie z Processyami z Kościoła Kollegiaty Świętey Anny, do Kościoła PP. Troycy, przy Assystencyi W. JMci X. Janá Lukiniego, Kánoniká Krák: ná ten czas Rektorá Prześw: Akadémij Krák: Roku 1740.

Ná práwey stronie iest tákże Ołtarz, w ktorym iest Obraz Pána JEZUSA z bokiem otwártym bárdzo miłosierny, od JMci Pána Jozefá Krásińskiego, dány z sukienką piękná, y z Relikwiámí około tego Obrázu, y z wszelkim porzádkiem należącym do Ołtarzá. W tey Káplicy iest grob J. WW. IchMM. Pánów Czernych.

Siodma Káplica X. Piotrá Mytżkowskiego, Biskupá Krák: iálmuzniká wielkiego, zmurowána z mármuru. Odpráwiają tu Zakonnicy Míze Święte zá dusze zmárłych, tákże wigilie, Kazánia czásow pewnych. Z tey Fámilij máią tu pogrzeby swoje. W tę Kápliec wniesiony iest Obraz Dominiká Świętego *de Suri-*

Pánná MARYA z Niebá málowány przyniosła, y Bráci támte-
czney dárowála zá wielki upominek, przed którym gorájąca
lámpę mieć kazála, samá w nię oliwy wprzod nálawszy, y onę
zápaliła, ktorey oliwy biora chorzy ná rózne uleczenia) z tám-
tego *proportionaliter* odmálowány, przed tym tám rózne stáią się
cudá, y tu przy tym w Krákovie niemnicysze, ktorych codziéń
doznawamy, przez przyczynę tego Świętego Pátryarchy, iáko
wotá gęste dáią znáć. Ten Obraz s. p. X. Jan Wáxman, Pro-
fefs y Przeor Konwentu Krák: powracájac z Cudzych Kráioy
Roku 1642. przywiósł z sobá, y zá drogi Kleynot w Ołta- Pater
rzu lokował. Ten Ołtarz poświęcił s. p. JMé X. Tomasz Ioannes
Oborski, Biskup Láodyceński Suffrágan Krák: ná ten czás. Dama-
Obraz ten wielkimi cudámi stýnáł. Nayprzod cud u- scenus
znał W. O. *Alanus* Chodowski, Przeor *quondam* Krák: á Ordinú
potym Prowincyał. Ktory przyechawszy ná wizytę do Prad. in
Konwentu tego ták był ciężko západł, że mu až w wnę Lib. de
trznościách piekielny wszczął się ogień. Zdesperowány Im gini
od wszystkich Medykow, gdy się do cudownego uciekł O- bus sub
brázu S. Dominiká, przecudownie zdrow został, wolnym Tis. Nic
będąc od ognia piekielnego, ná ktorá pámiatkę zá do breichb
brodzicystwa doznáne, oddał *Votum*, to jest lámpę srebrną farb z
do tej Káplice. ziem-
skimi
prawy.
anie,

W Roku 1684. Pánná Reginá Gniemczołká utrapioná będąc
ed czártá, kiedy zá instrukcyá OO. Dominikánow dwie do ro-
ku poszczac Qvindenny w Poniedziałki do S. Dominiká, dnia
20. Sierpnia przy wszystkich ludziách z podziwieniem uwolnioná
została od czártá, chwalac Bogá w S. O. Dominiku, oddála *Votum*.

Roku 1684. dnia 11. Lipcá, Sławetna Máryánná Mieszczká
Krák: ośárowála Syná, ktorego umárlego porodziła, przed ten
Obraz S. Dominiká, przyniossży go, żywego ogladáła y do Orym
Chrztu zániosła, y dáno mu Imię Dominik. Ná pámiatkę mon-
tego Cudu jest ośárowáne *Votum* srebrne *sub figura* Dzie- menta
cięciá pod nogámi Świętego Dominiká. Roku 1694. dnia Klaszár
18. Lipcá Sławetná Kátáryzná Więckowicowa Wdowá, dwá ne.

rązy zarażona paralizem, nie mogąc mówić ani się zegnąć, przy-
szedłszy do Kąplíce S. Dominiká przemowiła y zdrowa została.
Tákcze iedná Mieszczká udawiwszy siękością z Ryby, ofiarowa-
wízy się do Ołtarzá tego Świętego, zdrowa została, kość-
wyplanawszy z gárdła, tá kość została do tychczas ná Obrázie
S. Dominiká, ná łańcuszku srebrnym wisząca. Inni ludzie do-
znają rożnych łask przy tym Obrázie, co wyswiadcziá *Vota* y
manuscripta Klasztorne.

Ná Honor tego Obrázu corocznie Bráćia Konwersi odprá-
wuią Uroczystość w oktawę Narodzenia Nayśw: MARYI Pán-
ny z jáłmużn rożnych Dobrodzieiow. Z tego Obrázu biorą
miáry Mátronom ciężárnym, áby szczęśliwie mogły rodzić, y
doznáją łask Świętego Oycá Dominiká, iáko osobliwego Pá-
troná w tey potrzebie.

Osma Kąplícá Orlikowska názwana, Ołtarz w niey pod Tytu-
łem S. Mikoláia, w ktorey odprawuią Nabożeństwo swoje Piekár-
skiego Konzstu czeladź, gdzie tákcze co Suchedni spiewána Msza
S. Rekwiałna bywa. W tey Kąplicy są rożne Reliqvie SS. tákcze
y Głowy z iedenástu Tyśięcy Dziewic, tákcze y innych Świętych.

Dziewięta Kąplícá Włochá Profaniego, *de Familia Columnorum*
w ktorey Szewskiego Konzstu czeladź odprawia swoje Nabo-
żeństwo, słuchájac Mszy S. co Niedziela y co Święto.

Dziesiąta Kąplícá S. Bartłomiejá, w ktorey Mszy S. słucháją
Kráwieckiego Konzstu czeladź. Ci wszyscy ássystuią z Pochod-
niámi w Kościele ná Processyách przed Nayśw: SAKRAMEN-
TEM chodząc, w Świętá Uroczyste y Niedziele Mieśięczne. In-
ne Cechy, iák Kowálki, Stolárki, y Mulárki ma swoje de-
wocye w tym Kościele, y Msze Święte náymuia zá zmártłych
Bráći swoich co Suchedni. Tych słuchájac spiewáných.

Jedenástá Kąplícá J. WW. Ich MM. PP. Lubomirskich *de Lu-
bomirz* Komessow *de Wisnicz*. Jest to Kąplícá sumptem y dostá-
tkiem Páńskim wystáwiona. Tu w tey Fámilie przerzczone má-
ią swe pogrzeby. W tey leży ciało niewinney Páńny Eleonory,
Corki J.W. Sebástyána Lubomirskiego, Kásztelána Woynickie-
go, y An-

go, y Anny z Ruśce Małżonki iego, á Siostry J. W. Staniśławá Lubomirskiego, Woiewody y Generałá Krák: doyrzżáley w cno-
tách Świętych. Ktora w Domu u Rodzicow zostáiąc, żyła w
Anielskiej czystości, w szesnastym roku ná Gody Niebie- *Domini-*
skiego Oblubieńcá poszła. Przybył iey ná pomoc P. JEZUS *cus Fri-*
z Niebá, gdy się do niego zábierála, gdy po rozmowách *dricha-*
serdecznych, ogniſtych y Niebieskich, ktore miałá z JEZU. *wicz, in*
SEM, od samego tegoż Páná nákarmiona iest Przenayś: *dedicato*
SAKRAMENTEM Ciála y Krwie Pánſkiej, y tę dobro- *ria Praef-*
czynność w klar wszystkim przytomnym opowiedziála. *in Vitas,*
Ják kwiat naywonniefzy dnia 19. Kwietniá do Ogrodu Niebie- *Rosalie,*
skiego przeniesiona iest. Roku 1613, według świádectwá, mie-
dziánego pozłóciſtego nadgrobku, ryſowanemi literámi wysta-
wionego w głowie tey niewinney Pánny; ná ktorey do tych
czas nie zwiędły wieniec zostáie, z podziwieniem oczu ludzkich.
Przybyła áxámitem obita czerwonym trunná, y galonem zło-
tym ná kości tey Pánny, z szcudrobliwey láski od J. O. Xiążę-
ciá Sánguszká Mieczniká Litewskiego, Roku 1742. Tá Ká-
plicá J. O. Xiążąt Lubomirskich opátrzona wiecznemi fundá-
cyámi, y ná káždy dzień powźedni zá Prześw: Antenatow od-
práwowániem Mszy Sw. *de Requiem* spiewáney ubogácona. Ma
w sobie málowanie piękne y nabożne. Oltarz w tey Kápliey pod
Tytułem S. Sebáſtyána y S. Roży Limáńſkiej Zakonu tegoż, ma
kratę mosięzną w Floresy robioná. W tey Kápliey pogrzebione
iest ciáło ś.p. J. O. S. R. P. Xiężny ná *Wisniczuy* Járośławiu Hrá-
biny, I. M. P. Anny Konstáncyi z Lubomirzá Máláchowskiej,
Woiewodżiny Poznáńſkiej, Stárościny Łukowskiej, Krzczow-
skiej, ofoblivew Dobrodżieyki tegoż Kłafztoru ktora umárlá
Roku Pánſkiego 1727.

Dwunaſta Káplieć iest Świętego Antoniná Arcy Biskupá Flo-
renckiego w Kruchóie, w ktorey ſpoczywáia ciála Ich MM. PP.
Mierzeńskich, przvozdobiona rożnemi Obrázámi.

W Krucyganku iest Krucyfix konterfektu bárdzo záľobliwego,
odnowiony Roku 1636. sumptem iedney zacney Mátrony. Przed
tym Krucyfixem támteczni Zakonnicy odpráwuia pácierze swe
y modli-

y modlitwy za Dusze zmarłych co Piątek. Ten Krucyfix przypłynął Rzeką wisłą pod Kraków, który gdy chcieli różni Zakonnicy y Kąpláni brąc do swych Kościołów, tych opśściwszy dał się OO. Dominikanom wziąć, y na to miejsce postawić gdzie teraz cudami słyńc. Podle tego leży ciało B. Staniśława Kokoszkki, Zakonnika, w Piśmie S. Bakałarza, do ktorego ten Krucyfix gdy się przed nim modlił, mawiał, a Bracia Zakonni widywali ogniste koła nad głową jego. Na troje stapienia od tego jest grob, w którym leży on sławny Zydek *Severinus Roxolanus*, ktorego prace są wiadome światu a żywot Chrystusowi Pánu. Wielki to był Dysputator z Heretykami y zwycięzca ich, złotey wymowy Stárzec, y światobliwości wielkicy, Káznodzieja w Kościele Katedrálnym Krakowskim y w Kościele potym P. MARYI NA Herezye dowodny, na występki Frogi, za ktorego praca y stáraniem, łzczęśliwie Kánonizácia S. Jácká doszła. Ten iedził z Possámi od Korony Polskicy, po Zygmuntá III, ś. p. na Krolestwo Polskie obránego. Przy śmierci z jego ciała wielka wonia wychodziła, którą czuć było po wszystkim Kościele, Kruczgan-ku, Dormitarzu y Celách. *Ex relatione Patrum ejusdem Ordinis.*

W Kápítularzu jest Grob wymurowány Bráci Zakonnych, w tym odpoczywa ciało Zakonnych bárdzo wiele, między ktoremi te są Błogosławionych ciała. Dominiká z Seceminá, Káncierzá Gnieźnińskiego, y B. Rudolfa Prowincyała tegoż Zakonu obá *Doctores S. T. & jurisutriusq.* iednego dnia zmarli y pogrzebieni w iednym grobie Roku 1110. Jest tá onich tradycya, że po śmierci znaleźiono ich wzáiem obłápionych; toby miłość spráwiła ktora oni mieli za żywotá z soba, iáko wyświadcza *Epitaphium* ich w ten sens. *Hoc compressi lapide Beati manes requiescunt &c.*

W tymże Kápítularzu leży duzo ciał wielce mądrych y pracowiryh Doktorow, Káznodzieiow, y innych pobożnych Zakonnikow. Jest ciało ś. p. Ferdynándá Ochmá Jánuřzowskiego, S. Teologij Doktorá, wielce pobożnego żywotá, ktory pracując kilkanaście lat w tymże Klasztorze, będąc Bakałárzem

S. T. Regentem, y w *Archiepiscopio* Tynieckim będąc Professoreiu u Wielebnych OO. Benedyktynow, wielką pracę swoięcy zostawił pamiątkę, ten D. w Xieęgach wydanych y wydrukowanych Filozoficznych y Teologicznych całe wydrukowawszy *secundum sententiam* Świętego Tomaszá, *Sententias morales pro confessionibus, ac sententias pro utilitate ordinandorum.*

Spoczywa ciásto ś. p. Teologá y Doktorá wielkiego Dominiká Frydrychowiczá, który z młodości wstąpiwszy do Zakonu S. wielkim był sługá Boskim y Rozáńcowey MARYI, kiedy ná chwałę Jey nápiisał *Sermones & var os conceptus, in Dominicam Orationem & Rosarianas quateras, in Salutationem Angelicam impressam in Claro monte Czesłochowia, & in Symbolum Apostolorum. Remanent ejus scripta ad Typum parata in Typographia Clari montis Ut a inveniuntur libri manuscripsi 30. in varijs materijs in Bibliotheca illius Conventus.* Które byłyby wydáne *in lucem publicam*, gdyby były dobroczynności iákiego Benefaktorá. Wydrukował tenże Ociec Frydrychowicz Xiazkę, czyli żywot S. Rozálij, y *Modum introducendi Rosarium cum ceremonijs*, Xiazkę o S Jácku dowodząc że iest wielkim Pátronem Korony Polskiey. Xiazkę *sub Titulo* Przyziáciel w ostátniey potrzebie doznány, czyli o Bráctwie Nayśw: Odkupiciela Ukrzyżowánego, ná ráunek Dusz w Czyścu gorájących, sumptem Bráctwá tegoż. Kazánia niektóre Pánegiryczne, ná S. Jan Kánty, ná Koronácyá Cudowney Mátki Nayśw: w Obrázie Czesłochowskiem. Y kiedy Kázánia záčynał ten pracowiry Káznodźciá to od tych poczynał słow: *CHRISTUS JESUS*, ná fundámencie Páwła Świętego, *nos pradicamus JESUM Christum, & hunc Crucifixum.* Wydał rózne Teologiczne máteryc. *In honorem Serenissimi Augusti II. Regis Poloniarum*, Nápiisał przeciw Teologowi Wárszawskiemu *Sapientissimam resolutionem sub Titulo: Saxo percussit Philisteum.* Wy-pisał Pánegiryk wierszami o Świętym Alexym w Kleynotách Herbownych niezwyćięzonego Ruskiey Monárchij Czará Náyiá-śnięyszego, Piotrá wielkiego, 28. Kleynotow, wierszami opisu-jący rózných Xieęstw Monárchij Ruskiey. Ten Zakonnik umiał

Język Grecki y Hebráyski, iáko świadczą *Scripta* iego y tran-
slácyce rożnych Textow Pismá S. *Ad Polyantheam Marianam in*
Libros 18. distributam ab Authore Hyppolito Maraacy e Congregatione
Clericorum Regularium przydał z wielką pracą Registr, ktoremu
dał Tytuł, *Concordantia Rerum & verborum Marianae Polyantheae.*
w Dzikowikim Klasztorze pisał *ob hostilem Suecorum incurfionem*
calamo itinerario. Śmierć tego Wielkiego Doktorá była Roku
1716. który niż umarł, generálną uczynił Spowiedź w dzień ten
w który spiewał ná chwałę Najsów: MARYI Pánni Wotywę
Rorate; ná iego pogrzebie był wielki konkurs Godnych Prálatow
Centurya solennie odpráwiona była zá Duszę iego, ná ktorey
ná wielkiej Mszy po Ewángelij miał Kazanie Przew: JMé X.
Antoni Rozmárynowski Proboszcz Świętego Krzyża ná Kle-
parzu, w którym wyráził *ex relatis* cáte życie iego pobożne,
osobliwie, że gdy go raz do Kościoła przyniosła Mátká iego
máłego w powiciu, w ciźbie wielkiej iákoś trefunkiem zginę-
ło owo dziećię y upádkło, ktore potym po kilku godzinách ná
ziemi w ławce znalezione bez żadnego náruszenia zpodziwie-
niem Rodzicow. Ten pracowity Mąż starał się y wymogł Cen-
turyą od Srolice Świętey Apostolskiej, z Xiędzem Promotorem
wzwyż pomientonym. Tenże wymogł pozwolenie u Przełożo-
nych, Pánnom Zakonnym trzeciego Hábitu ná Szkáplerze białe,
w ktore ie przybrał Wielebny Xiądz Tomasz Mdzewiki, ná ten
czas Prowincyał Prowincyi Polskiej, w dzień Świętego Domi-
niká *de Suriano*, zá Prceorostwá ś. p. Kázimierzá Napolskiego, zá
pozwoleniem Nayprzewielebniejszego Generála Antoniná Klo-
chego, Roku 1695. dnia 15. Wrześniá.

Spoczywa tákże ciało Wielkiego Świętey Teologii Doktorá
Mikołaiá Oborskiego, Exprowincyałá Fámiliántá znacznego y
Kolligatá Jásnie WW. IchMM Łubicńskich. Ten *dilexit deco-*
rem Domús Dei, bo dwa áppáraty ieden biały háftowány srebrem,
drugi zielony tákże háftowány (obádwá bogáte) spráwił do Ko-
ścioła, Chorągiew zieloną srebrem háftowána Najswiętszey
MARYI Pánni Wniebowzięcia. Jego sumptem odmálowáne

Obrázy

Obrázy Świętych Apostołów wiszące ná Filarách w Kościele, także nád Zákrystią y Kruczgankiem, Obrázy iego fundácyi. Ten Mąż był wielkicy estymácyi, zá iego Przecorostwá w tym Klasztorze wicelo przybyło ozdoby. Prácowáł przez kilká lat w Kościele Katedrálnym będąc niektorych Swiát z Fundácyi Gár-wáscyáńskicy Káznodzieiá. Xiąg drukowáných wicelo przybyło po iego śmierci. Umárl Roku 1716.

Támże w Kápítularzu iest złożone ciáło dwóch wielkich Téologow s. p. Albertá Káduá, Świętey Teologij Präsentátá, Bákálarzá y Professorá, ten wielki Teolog umiáł ięzyk Hiszpáński, Fráncuski, Włoski, Niemiecki, Polski, y Łáciński. Był znaczny w śpiewániu w grániu, y w wszelkicy Muzyce Mágister. Umárl *in Festo Pentecostes* Roku P. 1727. Także odpoczywa ciáło S. T. Bákálarzá Pátrycego Liczewiczá, który był Sekretarzem Prowincyi, u trzech Wielebnych Prowincyałów, Przeorem w kilku Klasztorách, Profes Konwentu Gdańskigo, umárl z wielką dyspozycyá *munus omnibus Sacramentis* Roku 1737. Leży także ciáło Sławnego w Prowincyi y Woiewodztwie Wołyńskim Teologá y Doktorá Tomaszá *de Aquino* Słubicz, Załęskiego Biskupá, Nominátá Bákowskigo, Wołoskigo, ktorému przed śmierciá expedyowáne od Stolicy Świętey Apostolskicy *Sacra*, ále ciężká złożony chorobá niemógł bydź Konsekrowány, umárl Roku 1733. z wielką skruczá. Był Profes Konwentu Łuckiego znaczney Fámilij.

Umárl w tymże Konwencie zacny Teolog y Káznodzieiá, Roku 1730. *Albertus* Balcerkiewicz. To *Subiectum in Theologicis & Philosophicis* było *in admiratione* innych Teologow który *fluidé, fundamentaliter, & ingeniosé cum nova specie* dawał rezolucyje ná wielkie trudności. Jáko też *oppugnando sententias adversariorum sapienter instabat*. Sławny przez 2. Roki ná Ambonie w Kościele TROYCY Przenayswiętszey, y po rożnych Kościołách ná Chwałę Boską prácuiać. Umárl Roku 1730.

Reverendus Pater Lektor *Atbanasius* Ciężkiewicz, *Plenus meritorum & meritorum Promotor SS. Rosarij ferventissimus* przez 28.

lat pracujący y promowujący po różnych miejscach Honor Ro-
 zánca S. codziennie się spowiedając, w Hábitách sukiennych cho-
 dząc, w uboſtwie Zakonnym *ſtricté* żyjąc, w pokorze wielkiej,
 dla ktorey nie ákceptował wyższych Honorów Zakonnych, -
 Nayſw: MARYI PANNY ſługá, poſpoliście názwany od ludzi Apo-
 ſtołem Rozáńcowym, wiele dobrego uczyniwszy Konfráternij
 Rozáńca S. y w Wárfzawie y w Krák. Zoſtájąc w chorobie, nie-
 uſtawáł w chwale Bożey z wielką gorácoſcią Duchá, przyjąwszy
 Sákrámentá Święte, umárl Roku 1731. z wielkim zálem całego
 Krákowa. Tenże Káplán pobożny ná drugich Prymicyách w No-
 wy Rok odpráwionych, R. 1726. miał liczną áſtyſtencyá wielkich
 Pánow y Szláchetnego Mágíſtratu Krák. z káżdego Bráctwá ktore
 ieſt w Krákowie bylá áſtyſtencyá ná Proceſſyi y Mízy tego Ká-
 plána, ktoremu ſławny Káznodziecá JMó X. Rozmárynowiki,
 Proboitz S: Krzyżá dał pochwałę ſłowy Świętego Auguſtyná,
 názwawszy go Symeonem. *Symeon famoſus, annofus, probatus,*
ſeronatus, qui plenus erat pietate. Wiele ten uczynił porzadku
 w Konfráternij Rozáńca Świętego, wydał Xiazki o Nayſw:
 MARYI PANNY Rozáńcu y Nayſłodzſzego Imienia JEZUS,
 w tych ieſt opiſane Nabożeńſtvo o Sw: Oycu Dominiku, to
 ieſt *Quindená*, czyli 15. Poniedziátkow poczynájących się od
 Świętá S. Woyciechá, aż do Świętá S. Dominiká. Wiele przy-
 było Nabożeńſtwá, Protektorow, Dobrodzieiow, Bráći y Sioſtr
 do Archikonfráternij Rozáńca S. y znaczny porządek uczynio-
 ny ſtánył zá iego ſtárániem.

Támże w Kápitularzu pogrzebiony ieſt ſ. p. R. P. L. *Sigif-*
mundus Grycyni, ktory przez 32. lat był *vigilantiſſimus Superior*
 tegoż Konwentu, wednie y wnoce áſtyſtując Chwale Boſkiej
ex vi Officij ſui, Praw Zakonnych y Reguły znaczny *Obſervator*.
 Umárl *in ſeneſcute ſua* po odpráwionych drugich Prymicyách
 Roku 1729. Leży tákże ciáto ſ. p. Ambrożego Szczepánow-
 ſkiego, S. T. Doktorá y Exprowincyałá, ktory iádac do Rzy-
 mu ná Kápitulę Generálná, będąc Definitorem umárl w tym-
 że Kłaſztorze Roku 1731. Umárl w tymże Kłaſztorze Roku

1724. Adm. Rever. edy Pater S. T. Magister Pater Justyn Gostkowski, który 2. razy będąc tego Klasztoru Przeorem znaczną uczynił pamiętkę *in edificijs* y tak wiele młodzi uczonych z Akadémij Kr: przyjmował do Hábitu S. za swego Przeorostwa, którzy temi czali żyją w tymże Klasztorze ná różnych zostając Funkcyách. Miał także ten Konwent Abráchámá Bzowiuszá, który ten Kościół Obrázami w Rzymie zrobionemi przyozdobił, który także uczynił fundacya w Rzymie ná dwóch Professow Konwentu Krák: *in Collegio S. Thoma de Urbe super Minervam* Ten pisał siła Xiąg ^{O tym Forteca fol. 272.} które są iáwne całemu prawie świata. Miał także s. p. Ká żimierzá Napolekiego, S. T. Doktorá, który 3. razy był Przeorem w tym Klasztorze. Ten przyozdobił Kościół Tęczą wyzłoconą w środku Kościoła, nád którą jest Ukrzyżowány Pan JEZUS, także Amboną wszytką wyzłoconą, Státuą S. Jácká nád Grobem tego y promieniámi około niey. Jest tak wiele innych Mężow Zakonnych ciał w tym Kápitularzu spoczywających, które dla szczupłości karty nie wyliczają się. W tym Kápitularzu miewáli przedtym Ich M. PP. Studenci z Akadémij Krák: *Oratorium*, iáko poznać *ex tabula fixa* nád Kápitularzem. Tamże znáyduie się odmálowáných Obrázow málarzką sztuka n. 12.

Kruczganek tego Kościoła idzie w kwádrat, dość obzerny, ná jedney stronie, Historye Swiętych Zakonu tegoż ná Obrázách odmálowáne, *circumcirca*, ráchuiąc jest ich n. 28. za Przeorostwa s. p. W. X. Cypryaná Sápeckiego. Te Obrázy jedne *de novo* odmálowáne, á drugie repárowáne z większey części. Ktory także W. X. Sápecki, Fortę nową kazał wymurować, przyozdobiwszy ją Obrázami y drzwiami należytemi. Obrázow tych w Fortcie z różnych Historyi tegoż Zakonu jest 8. zaś ná drugiey stronie, *circumcirca* w Kruczganeku około Protele wielkiej, są Obrázy Biskupow Polskich Dominikánow różnych Dyecezyi, expensą W. X. Hieronimá Miłońskiego S. T. Doktorá y Exprowincyała N. 24 málowáných. Tenże s. p. X. Miłoński uczynił fundacya ná Wótywę do Grobu Jácká S., áby była odprawiana raz w tydzień we Szrode, ieżeliby nie było iákiey przeszkody. Uczy-

nił także aukcyą Prowizyi ná Professorow támtécznego Klasztoru, pracujących *in Studio Generali*. W tymże Kruczganku jest dość grobow; przy Forcie zaś Apteká znacznym wystawiona kosztem, dla wygody tychże Zakonnikow, y sumptem pewnego Zakonniká ieszcze żyjącego opátrzona, w rózne medycyny, y rózne do Apteki potrzebne máteryaly.

Ten Klasztor ma znaczną Bibliotekę, pokrytą blácha w R. 1732. Ma tá Biblioteká Bánkow czyli szaf wielkich N. 17. mnicyfzych zaś 16. pełne te szafy wszystkie Xiąg rozmaitych, których jest ná kilkã Tysięcy, *in diversis materijs & varijs lingvis*, iáko to OO. Świętych Doktorow, Expozytorow, Teologow, S. Tomaszá z Aquinu, S. Augustyná, rózných Tomistów, y rózných Sentencyi Autorow *in varijs Scientijs*, Jurydykow, Historykow, Káznodzieciow, Ascetow, Artystow, Orátorow, rózne także ma Instrumentá do Mátemátyki, Geometryi, y innych náuk należące. Tá Biblioteká przyozdobiona Obrázami tego Zakonu róznymi Świętymi, y sławnymi Mężámi. Przyozdobiona także Stołami, Chorowemi Xiegámi Párgániowemi do Kościoła należącymi, których jest 26. Mánuscriptámi rózných starych Doktorow y Mężow pracowitych, ktore godne by *in Lucem publicam* wyszły, gdyby iákim Dobrodzieiem Pan BOG opátrzył ten Klasztor. Okien wspaniałych w tey Bibliotece jest 16. Ten Klasztor jest szeroki, y dostátni w rezydencye. Ma ieden wielki Dormitarz, ná którym jest Cel 43. Ma Nowicyat wspaniało wymurowány, w którym Cel 26. Salę jednę wielką zá Káplicá S. Jácká, gdzie przedtym był Nowicyat stáry z piętnástá okien, Dormitarzow czyli Kurytarzow pomnicyfzych 3. Wszystkich Cel z mieszkaniami y Officynámi, w tym Klasztorze jest *numero* 128. Szkoł wymurowánych 4. Refektarzow wielkich 2. Studzien 3. między ktoremi jest jedná, w ktorey Duszá pokutująca pokazała się B. Stánisławowi Kokofce, w proteli mnicyfzney. Jest trádycya o tey, iż zá czásow S. Jácká wystáwiona, y przez przyczynę tegoż S. wiele ludzi piących wodę z tey Studni, doznało w chorobách pomocy, bo ten S. Wyznawcá Jácek Cudowny ná wodách,

gdy po nich suchemi nogami chodził, y Bráci Zakonnych ná płaszczu przewoził. Dla tych éi Cudow czeząc Kościół Święty S. Cudotworce postánowił ná Uroczystość Jego, y pozwolił święcić wodę, y tá benedykcya iest w starych Mszałach Dominikańskich. Tá wodá iest pomocna ná różne áffekcye, y była doświadczoneym skutkiem zdrowym y zbáwiennym. Kropiac polá gospodarze tą wodą, álbo polewájąc, obfity w Niwie mieli pożytek, ile że ten S. Zboża pótłuczone grádem wielkim do pierwszej ^{Grodzic} ich ozdoby cudownie przywodził. Około ktorey iest Cudow ^{119 1716} S. Piufa, ná Introdukcyá Kánonizácyi málowáných ^{12 S. Hjo} num: 11. ^{acinski}
 B. Cestáwá num: 4. Miał ten Klasztor Przeorow *ab A. 1509. Cap: 19. usq; ad presentem A. 1742. n. 97.* Ktorzy po 3, po 6, po 9 lat Przeorowali z pozwoleniem Stárszych, *per liberá Electioné vocalium* tegoż Klasztoru. Teraz w tym Klasztorze iuż po drugi raz, iest Przeorem Przew: X. Justyn Jakielski, *S. T. Doktor, Vir bene meritus* w tym Zakonie, máiający pod sobą Zakonnikow num. 104. W tym Klasztorze *ab Anno 1605. usq; ad Annum 1742.* było promowanych Subjektow ná Doktoryá n. 112. Zás Bákálarzow promowowanych *ab Anno 1596. usq; ad Annum 1742.* było n. 240.

Kościół zaś TROYCE Przenayswiętszey różne ma Nabożeństwą, y nádane Odpusty. Ma Oktawę solemną *Sanc̄tissimi Rosarij Dominica 1. Oǳobris*, iáko y inne Kościoły Dominikańskie z Odpustami od S. Stolice Apostolskiey, y przez tę Oktawę lub w sam dzień spowiadájący się y Komunikuiący w tym Kościele dostępuie Odpustu zupełnego. W samó Święto zaś po obiedzie po Rożáńcu prześpiewánym, bywa Prócessyá solenna po Rynku Krák: z Cudownym Obrázem Naysw: MARYI PANNY Rożáńcowey, przy wielkim konkursie ludzi, dla niepogody zaś, álbo przeszkody w sam dzień, tá Prócessya może byđ w ktorykolwiek dzień między Oktawą, czy ráno czy po obiedzie, álbo też w samę Oktawę odpráwiona, według Przywilciu pozwolonego od S. Stolice Apostolskiey, Archikonfraternij Rożáńcowey. Przez Oktawę zaś tę Rożáńcową ráno, co dzień bywa Wotywá solenna z Muzyką, z wystáwieniem Naysw: **SAKRAMENTU** y **Kazániem,**

Kazáníem, po Rožáncu po szoftey godzinie w Kaplicy przed tym-
 że Obrázem Naysw: MARYI PANNY. Po obiedzie zaś, káždego
 dnia po czwartey godzinie, bywają Litánie o Nays: MARYI P.
 spiewáne, z rozneimi supplikacyami, z Expozycya Nays: SAKRA-
 MENTU. Zaś w Oktawę solenna Rožáncá S. Uroczystość Po-
 šwiácánia tego Košciola, zawsze się odprawuie. Po Oktawie zaś
 názájutrz, álbo w inny dzień (byleby niebyła przeszkoda) odpra-
 wia się Naboženstwo z Wigiliami, y ze Mszami SS. zá Bráci y Sio-
 stry Rožáncá S. ráno o godzinie szoftey po Rožáncu, ná kterym
 ktoby był Mszy S. slucháiac, álbo máiac, dostępuie Odpustu zu-
 pešnego, y wybawia Duszę z Czyścá. Táže w tym Košciele, Ar-
 chikonfraternia Rožáncá Świętego Naysłodszego Imienia JE-
 ZUS, po Uroczystości Świętych Niewiniátek, przez trzy dni
 przed Nowym Rokiem, odprawia Wotywy z Kazániami y
 Procesyami, ná co iest nádaňy Odpust *ad instar Jubilei*, po o-
 biedzie zaś po *Salve Regina* Supplikacye odprawia, y w samo
 Nowe Lato Naboženstwo cáty dzień odprawia ná honor Nays-
 łódszego Imienia JEZUS, oraz z Procesyá po Miešcie z Obrá-
 zem Naysłodszego Imienia JEZUS, przy wielkim ludzi konkur-
 kursie. W kážda Sobotę przez Rok, (wyiawszy wielkú Sobotę)
 po 7. godzinie odprawia się Wotyvá *de Rosario B. M. V.* z ex-
 pozycyá Nayswiět: SAKRAMENTU y z Procesyá, á to zá In-
 dultem š. p. Papiezá Klemenša XII. pozwolonym Roku 1736.
 dnia 21. Lipcá. Tož Bráctwo Rožáncá S. odprawia Nowenne
 Naysw: M. PANNY, oczekiwánia Národzenia Syná Boskiego przez
 dni 9. przed Národzeniem Páńskim; á to ráno po Rožáncowym
 Naboženstwie z Wotyvá solenna y wystáwieniem Przen: SA-
 KRAMENTU, z Kazániami y Procesyami. Po obiedzie zaś,
 po *Salve Regina* Supplikacye, áto zá Indultem Oycá S. Papiezá
 Klemenša XII. pozwolonym temu Košciolowi *ad futuram rei*
memoriam Roku 1730. dnia 25. Czerwca. Odprawia táže Se-
 ptennę w káždy Piátek, przed Świętem S. WINCENTEGO FERRE-
 RYUSA tegož Zakonu, ná ktore Naboženstwo nádał Odpust
 wzwyž pomieniony Klemens XII. Roku 1730. dnia 25. Czerwca,
 y terážnicy-

y terńńieyfzy Benedykt XIV. dla więkſzey Chwały Boſkiey, S. Wincentego nadał ná 7. Piątkow Oduſt zupełny, do tego Kościoła uczęſzczającym, y Uroczyſtość by była odprawiona w tym Kościele tegoż S. w Niedzielę 1. po Oktawie Wielkanoconey. Ten Święty ſławny ná cały prawie ſwiąt Cudotwórcą, y w Mieſcie Krakowie, różne już wyſwiadczył łaski ludziom, w różnych zoſtającym pároxyzmach od wyſtáwienia Obrázu ſwego. Ktorych łask ieſt wypifany Regeſtr, wyznáiaczych ludzi cudow doznáných *numero 28.*

W tym Kościele ſolenna odprawia ſię Oktawá Bożego Ciáła; między Oktawá w Niedzielę, z tego Kościoła odprawia ſię Proceſſya po Rynku Krak: ráno po Kazániu o godzinie 9. z Stácyami y Ewángeliami 4. álbo też y po południu gdy iáka przeſzkodá. Tákie y w Oktawę tę po południu, po ſkończonych ſátnych Proceſſyách, odprawia ſię Proceſſya po ſzerokiey ulicy, wſiępując do Kościoła S. Jędrzeía Pánien Zakonnych S. Klary, y do Kościoła Kollegiaty Wſzytkich Świętych, ná czterech mieyſcách S. ſpiewając Ewángelie. Do tego Kościoła przychodza Proceſſye z różnych Zakonow, y J. O. Kápituła Krak: dwa rázy *Proceſſionaliter* náwiedza ten Kościól, w Poniedziałek po Niedzieli Krzyżowey, w ktory bywa Orácia Łáćnińka przez támtecznego Zakonniká, y w ſamę Uroczyſtość Jácká S. (ktora bywa zázwſze po ſkończoney Oktawie Wniebowzięcia Nayś: MARYI PANNY, w Niedzielę pierwſzá przypadájąca) álbo w ktory dzień między Oktawá Jęgo ſolenna, álbo też w ſamę Oktawę. Toż czynią y inne Kościoły, Kollegiaty, tákie y Zakony. Oltarzow, y w Káplicach ráchuiąc w tym Kościele ieſt *numero 4°*, ktore z Indultu BENEDYKTA XIII. iáko y po innych Dominikańſkich Kościołách ſá uprzywileiowane. Ktory Kápłan támtecznego Zakonu Mſzá S. odpráwi zá zmarłych przed ktorym z tychże, wybáwia Duſzę z Czyſcá. Oprocz tych ieſt Oltarz ná Dormitarzu czyli Kurytarzu Nayś: MARYI PANNY *ſub titulo Aſſumptionis*, przed ktorym odprawuą Nabożeńſtwá ſwoie wieczornego czáſu przez cały Rok Zakonnicy, y przez Oktawę Wniebowzięcia

P. MARYI. Konfesyonałow ten Kościół ma *num.*: 26. ná wielki Jubileusz, w R. 1726. miał Spowiednikow *n.*: 42. Bywał ten Kościół dawnych czasow náznaczoney ná Obchody, ná Spowiedz y S. Komunią po Kościele Katedrálnym drugim, albo trzecim, z łaskawey dyspozycyi J. O. Biskupow Krák: Xiążat Siewierskich, á to *propter Sanctuarium* Jácká S. y ták wielu Relikwij ktore są *Joannes* w tym Kościele, iáko zá czasow ś. p. J. W. JMci X. Marciná Szyzkowskiego Bisk: Krák: w Roku 1626. Ma ten *Fons de* Kościół w małym Chorze Orgány mnieysze, á ná frzodku *chiditio* Kościółá wielkie, y w Káplicy Rożáncowey iedne-
nus Ec- *clestiaCa* *theatrali:* *CracoG.* Dwzon ieden wielki, á 3. pomnieysze. Dzwonicę wspániało wymurowána, pokrytą bláchą. Okien, w Kościele y w Káplicách, wielkich y małych jest *numero* 42. Przez cały Post codzién bywáią Páslye gráne po *Salve Regina*. W Niedziele záś po Nieszporách y po Kazániu bywa Páslya z Muzyką, ná ktorey kilkadziesiąt par Bráći Rożáncowych odpráwiają swe dyscypliny w kápách czerwonych. Ciż Bráćia Rożáncá S. po Szrodopostney Niedzieli lub przed nią odpráwiają Proceslya czyli Obchody 7. Kościołow, zdawná náznaczoney od J. O. Biskupow, Krákowskich y w Wielki Piątek przed wieczorem kilkadziesiąt par w Kápách z Obrázami y Járzácemi pochodniámi obchodzą siedm Kościołow, náwiedzáiąc Groby Páńskie, y po Obchodách w wieczor bywa Exhortá do tychże Bráći. Stacyonalne Oltarze w tym Kościele są: TROYCE PP. Oltarz Wielki, w Kruczganku Páslya, Grob S. Jácká, S. O. Dominiká Oltarz, y w Káplicy Rożáncowey Nays: M. P. Przyozdobiony ten Kościół Obrázami wielkimi kosztownymi, ktore reprezentuią historye rózne Swiętych Zakonu tego, á te postáwione są w frámugách w gorze pod okny, ktorých jest *numero* 20.

Oltarze záś porzádkiem idą w tym Kościele; A nayprzed Wielki Oltarz TROYCE PP. cały pozłóciсты. Imienia JEZUS, y Imienia MARYI, po práwey stronie S. Máryi Mágdaleny nowo wystáwiony z wielkim porzádkiem y expensá ś. p. P. X. D. Apollinárego Bielowiczá Exprowincyałá, jest ná tey stronie Oltarzo

tarz z Státua S. Janá Nepomucená po boku, S. Tomaszá z Akwinu D. Anielskiego, Oltarz Zwiástowania Nayśw: MARYI Pánni, z Zastoną Obrázem S. Agnieszki z Policyánu. S. Kátarziny Męczenniczki. Oltarz Páná JEZUSA y Nayś: M. P. Boleiácych. Zdrugiey strony lewey odedrzwi jest Oltarz B. Benedyktá XI. B. Cestáwá, z záloženiem Náwrocenia Sw. Páwłá, Páná JEZUSA upadájącego pod Krzyżem, wielce miłosierneho, od ktorego, wiele łask y poćiech w frasunkách zostájący ludzie odbieráią, z zastoną Błogosłáwionego Jákuabá *de Mevania*. Świętego Piotrá Pierwszego Męczenniká, Zakonu Káznodzieyskiego. Ná boku Boleiacey Nayświętfzey MARYI PANNY. W Kruczganku, Oltarz Świętego Erázmá Męczenniká, przed ktorym bywa Benedykcyá ludziom dáná, Przenayświętfzym SAKRAMENTEM ná káżdey Processyi.

Ma tákże ten Kościół Relikwij SS. Páńskich wielki dostátek. Dwie Pártykuły Drzewá Krzyżá S. ofobliwie iedná znáczna od J.W.J.P. Alexándrá Wielopolskiego, Stárosty Opoczyńskiego. Roku 1705. według Autentyku ofiárowána. Y trzy Tárnice z Korony Cierniowey Páná JEZUSA, Głowá S. Tárfycego Męczenniká Akolity, ktorego Uróczytość bywa dniá 15. Sierpnia poslána od O. S. URBANA VIII. przez W.X. Bzowiuszá Roku 1632. Ten S. zá Honor Przenayś: SAKRAMENTU od Pogánownikámi y kámieniámi zábity. O tym *in Martyrolog: Rom: 15. Aug.* Sa teź Kosteczki SS. Páńskich, SS. Apostołów Jędrzeiá, Mácieiá, Filipá, Bárnáby, Márká, Máteuszá. Wáwrzyncá y Wincentego Męczennikow Rámioná. Sa tákże máte SS. Pánien, Bárbáry, Agnieszki, S. Kordule y S. Erázmá M. Pártykuły, Pálec z ręki S. Máryi Mágdáleny. Między ktoremi jest teź y Głowá Jácká S. korznośi 4, Zakonnikow w Pluwiały przystroionych, po Rynku ná Processyi Solenney między Oktawá Bożego Ciáśá. Tákcze y Głowę Sw. Tárfycego M. co tákże bywa ná Nowe Láto, ná Nayświętza Pánnę Rozáncowá, y ná Konkluzyi Bożego Ciáśá, gdy Processiya odprawia się po Szerokicy Ulicy.

Zeby záś Głowá S. Jácká miáśá swoie obserwáneya, Klemens

Papież X. *ad futuram rei memoriam* za czasow Nayprzew: Jana
*Ex An-
 1 canon* Tomaszá de Rocaberti, Generalá całego Zakonu Kázno-
 dzieyńskiego, nádał Przywiley áby nie tykáć tey Świętey
 Głowy, áni udzielać, y pozwoilił publiczney Expozycyi tey Głowie Roku. M. DC. L. XXI. Tákże jest inchiwicva PAULI V.
 áby nie tykáć tey Świętey Relikwij, do wydánia komu, iáko y
 ná inne Relikwie. Jest tákże Rámie tego Świętego, ktore
 wysławia w tym Klasztorze ná Pierwszey Mszy, gdy się od-
 prawia przed S. Jáckiem, y w kázdy dzień Uroczysty pod czas
 Choru, tákże y w kázdą Srzodę ná Summie. Którym Relikwi-
 om JAN III. wyiezdźziác pod Wiedeń przeciw Turczynowi,
 Wiáry Świętey Nieprzyiaćielowi uczynił wenerácyą, wziąwszy
 Benedykcyą przed Grobem Jácká Świętego.

Wielce wślawił Boc Jácká S. Reliquie, gdy y Święci Boscy,
 ludźi odsyłałi do nich, jest álbowiem relácyá o niektorey Bia-
*Głodzie
 1111
 1111
 1111
 1111* Głodzie łyglowie, że głodem morząc dziećię swoje, pokármu nie
 dáiąc; umorzyłá, którą wziął žal srogi z owego grzechu,
*1111
 1111
 1111* rożnych SS. przyczyny zebrałá, zwlászczá u Jędrzeiá S.
 Apostoła, w ktorego Święto złość popełniłá, ktorey się potym
 pokazał z Krzyżem, te do niego mówiący słowa, nieślásty się
 Niewiásto, żeś mnie wzywála ná pomoc, dziećię twoie ożyć,
 tylko idź do Grobu Jácká S. do Kościoła TROYCE PP. gdzie
 Jego leżą SS. Relikwie, to powiedziawszy zniknął S. Apostoł.
 Jákte tylko ná perswázyą tegoż Świętego Apostoła, owá nie-
 wiásta poleciłá Jáckowi Świętemu, dziećię zaráz ożyło, ktore
 przyniosłá do Grobu Tego Świętego: ślub wypełniwszy. O
 iák cudowny Jácek S. w Relikwij swoiey, że y Apostołowię od-
 syłaiz do niego w utrapieniách. Pewnemu Indyánowi z Indy
 Okcydentálnych czyli Zachodnich (ktore były ználezione oso-
*Ruśel
 Conc. S.
 1111* bliwie pierwsze wyspy w dzień S. Dominiká R. 1502. ktore
 się też nazywáiz do tych czasow Prowincyá Dominiká S.)
 będącemu w Rzymie, y powiádájacemu o wielkich cudách
 Jácká S. w ślátecznych podziemnych Kráizách, X. Páweł Ruśel
 Dominikan, náiz przy sobie nie wielkáz partykułę Relikwij Jácká
 S. dárował

S. dárował iá temu Indyánowi Dominikánowi, która on wziąłwszy pokłęknały całował iá, y do oczow swoich przykładał, mówiąc do owego Zakonniká: O! Oycze byś wiedział iáko będę wdzięcznym gościem w támtych Kráinách, gdy sie tám wrocę, dowiedziawszy się o tey S. Relikwij, w wielkiey iá będą mieli uczciwości, y gdyby wiedział Biskup tego Miásta o przyjeździe moim, z tą Relikwią, tedyby z Processyá wszystkiego Duchowieństwa y ludu onego Miásta, ku mnie ná uczczenie tey Świętey Relikwij wyszedł, to taki áffekt ku Relikwij Jácká Sw. Z wielkimi prágniéniami żadały Klasztory rózne y Krolestwa Jácká S. Relikwij, y dostąpiwszy; wielce się cieszyły y chwaliły Bogá w Jácku S. Y Narod Polski cudámi Jácká S. y Relikwiámi iest swiátu wstawiony, łáskami swoiemi świecąc w Kráinách Południowych y Zachodnich, bárdziej podobno niżeli w ciemnych y oziębłych stronách Polskich. Ma Relikwią Jácká Świętego Rzym, ma y Nabożeństwo. Sławny ow cud ktorego doznał sławny Senator Rzymski, *Tibenus Calius* iuż práwie umieráiacy do zdrowia przywrocony. Y ow wielki Doktor *Thomas Lemos*, który 21. lat pracował *in materia de auxilijs gratia*, dysputuiąc z przeciwnemi dyscypulámi w tey máteryi Świętemu Tomaszowi, w obecności Naywyższego Pásterzá Papieżá, przy protekcyi Kátrzyny Świętey Męczenniczki zwycięstwo otrzymawszy. Cudowny to był Teolog w swiátobliwosci zá żywotá, y po śmierci. Náwiedził tego Mężá Bog w stárości ślepotá, iednák mu dał Pan BOG tę łáskę, że kiedy mu przyszło odprawiać Mszá Świętá, tedy záwsze przecizrał, poki Mszá Świętá odprawiał, á skoro skończył znowu się do niego ślepotá wracała, że potym nie widział. Protekcyi to y łásce Jácká S. przyznác, bo ten Teolog nayczęstiecy u Ołtarzá Jácká S, w Kościele Minerwitáńskim Mszá S. odprawiał, y wielkie miał Nabożeństwo do tego Sw. Wyznawcy, który Ołtarz, potym ná Honor S. Jácká, drogiemi przyozdobił mármurámi BENEDYKT XIII. Támcze w Rzymie wstawił się Jácek S. zá żywotá swego gdy w Klasztorze S. Sábiny zászczepił drzewo Pomaráńczowe gáłąská ná doł; z posłuszeń-

św. S. Dominik, tak się przyjęło to drzewo, że do tych czas
 jest urodzajne, y pomarańcze z tego drzewa, na różne są pomo-
 cne choroby, przez przyczynę S. Jácká. *O tym X. Frydrychowicz.*
 W Bononij sławny Jácek S. przez swoją Świętą Relikwią, na
 którego honor *Bzovius* widział cztery tysiące srebrnych y zło-
 tych wotow zawieszonych. W tamtym Mieście Jácek S. Janá
 Liwiuszá Syná zmarłego, przez wypádnienie z okná wysokie-
 go ożywił. W Florencyi mając honor od tamtychże Dewotow,
 przybył na pomoc, leącemu z wieże wysokiey S. Márká Kościoła
 Strozowi, y utrzymał go na rękách swoich obecnym się stáwiwszy.
 Wenecya czcząc Relikwie S. Jácká, doznała śaski jego, że Tre-
 wirzeński okręt ludźmi nápełniony y różnemi towárámi, od na-
 wálności morskich uwolnił, y do szczęśliwego przyprowadził
 portu, zá co choynemi, toż Miásto, bogáci jáłmuźnámi Bráci S.
 Jácká, y bogáte tak srebrne iák y złote dáie wotá. W Włoskim
 Páństwie ma Kościołow na Honor swoy wystáwionych *n. 24.*
 Fráncya czci tego S. mając Relikwij pártýkulkę. Tego Pátro-
 ná zá osobliwego Protektorá w wszelkich potrzebách, osobli-
 wie w ogniitych pożárách, w chorobách, y inszych osobliwych
 przypadkach doznáie, y Na honor Jácká Świętego ma Kościo-
 łow wystáwionych *66.* Hiszpánia ma také Pártýkulę Reli-
 kwij Jácká Świętego, y gdy pewne Miásto Hispális fluktámi
 swe mi zálać chciáło morze burzliwe, odrobinę Relikwij Jácká
 Świętego w puścili Obywátele tamteczni z rewerencyą, y le-
 dwo co się dotknęła Relikwia głębokiego Oceánu, swáwolne-
 mu morzu Jácek Święty położył termin *posuit mari terminos, ne*
transiret fines suos, że uspokojone w miejscu swym stáło. Ko-
 ściółow pod Tytułem Jácká S. w różnych tamtecznych Krá-
 iách y Indyách *n. 54* Także w Hiszpáńskim Krolestwie rzad-
 kie Miásto álbo Miástečko, wieś, gdzieby ten Święty nie-
 miał osobliwej Káplice, álbo przynajmniej Ołtarzá, tak wie-
 le Wotámi srebrnemi, y inszemi Kleynotámi przyozdobionego,
 jest y wiele Lamp Srebrnych bárdzo wielkich od ludzi Nabó-
 żnych, na Chwałę temu S. omiárowáných, ktore we dnie y w no-
 cy często

cy często przed Obrázem jego goreią, marmurowe, srebrne, y z innych metallow robione mistrzynie wystawiają Statuy. Sámó Imię Jácká S. iest u nich wdzięczne. Gdy w pewnym Mieście Hiszpańskim, Zagna iedná Páni máiąca Nabożeństwo do S. Jácká, wszystkie dzieci swoje miánowała Imieniem Jácyntowym s. Corek máiąc, nazywając Jácyntá, pierwsza Jácyntá, druga Jácyntá, trzecia &c. tráfiło się z woli Bożey, że Jácyntá pierwsza, w ktorey się naybárdziej kochála, y która iuż była záslubitá pewnemu Káwálierowi, zachorowawszy umártá, co widząc wielce lámentowała, y niby się żalítá ná S. Jácká, iż iá w tey Corce, która iuż ná wydaniu była zásmucił, y szedłszy do Kościoła do Káplicy Jácká S. upadłszy ná twarz przed Obrázem jego, pocznie mówić: o! Oycze S. iam tobie wszystkie dziatki moje oddála w opiekę, á tyś mnie zásmucił, przywróc mi moię kochaná Corkę, swoią protekcyą, y ná inne słowá gorące w Nabożeństwie zdobywała się, raz drugi, przyszedłszy z Nabożeństwa od Jácká S. zástáie Corkę zmártá, trzeci raz powróciwszy do domu z wielką ufnością, záwołała ná nią wstań Corko moiá, wstań, rozkazał ci Jácek S. ábys wstála, ná ktore słowá pełne wiary wzbudził Bog onę Corkę od śmierci, y zá Máż temu, ktoremu była posła-biona, iest oddána. W Cesarzkim Páństwie Niemieckim, Węgierskim y innych Prowincyách ma Kościołow n. 45. Dość tych Cudow Jácká Świętego w obcych Narodách, z ktorych może każdy miárkować, iák sławny u Bogá Święty Wyznawcá. W Polsce naszey, num: 27. Kościołow. (*Pisze Petrus Sos*) w ktorych Kościołách (osobliwie Dominikańskich, gdzie zostáią Relikwie S. Jácká) rożnych łask y cudow doznáią ludzie. W Poznaniu iest Relikwia Jácka S. są też y wielkie łaski tegoż S. gdy zá dotkniением chorzy, kálcocy, przy wielkiej ufności dostępują zdrowia. Máją Nabożeństwo támteczni Obywátele Poznáníscy do tego Świętego Pátroná, y przez Oktawę tego Świętego w Káplicy przy Relikwij, w każdy wieczor odprawnią Zakonnicy Litánię, y inne Nabożeństwa do S. Jácká. Ten S. bronil támcześniego Klasztoru y Miásta nie raz od wielkich powodzi, y od nieprzyaciół.

przyacielskich impetow, gdy albowiem Szwedzkie szylwáchy ná murách Klasztornych zostawały, y w samym Klasztorze Poznańskim, rózne uciemiężenia y przeszkody czynili w Nabożeństwach, y innych pobożnych uczynkach, przez rózne wrzaski y kompanie swawolne, widzieli ciż nieprzyjaciele Wiary S. Dominikań w Hábiacie y płaszczu chodzącego, który im zawierał ustá, że niemogli mówić, y policzkował, y niciednego uspił snem twardym, widząc nieposzanowanie Domu Bożego y Klasztoru, y przyznawali to ciż nieprzyjaciele, że tákicy symetryj Mąż był widziany, iáko ná Obrázie jest odmálowány Jácek S. w Káplicy támeczney, przyozdobiony srebrną sukienką, y róznemi wotami. Doznał ten tám Klasztor osobliwszey providencyi nie raz w potrzebách swoich od Jácká S. y doznáć, máiac liczbę znaczną Zakonnikow. Ma Wárszáwski Kościół Dominikański, jego S. Relikwiá, Przemyński zaś Státuá alabástrową Nayśw. M. PANNY róznemi Cudámi wślawioná, którą przyniósł Jácek Sw. z Kijowá, y przy tey Státui iák y przy Relikwij Jácká S. rózných łask ludzie doznáją. Ma Kościół Lubelski Relikwiá S. Jácká z wielką weneracyá wystáwuiacią. Niedawnemi czásy y we Lwo wie, była solenna Introdukcyá Relikwij Jácká S. do Kościoła Dominikańskiego z róznemi Processyámi y Tryumfami, temu się S. polecíwszy. Tego Klasztoru Prowincyá Ruská jest pod Tytułem Jácká S. Ma Kościół Gdański Relikwiá Jácká S. przy ktorey Bráćia Jácká S. Zakonnicy doznáją obrony w rózných przeciwnościách y turbácyách, bo ten Klasztor y Miásto Jácek S. ma w Opiece, gdy zá czásow Jego ustąpiło morze ná plác y mieszkánie Zakonnikom około iedney Wyspy, y Miásto tám obronne Gdańsk, z portem wielkim y bogátym wystáwione. Y to osobliwie przyznáć zasługom Jácká Świętego, że choćiasz tám.

Domin. ten Klasztor Akátolicy kilkákroć nádchodzili y złupili,
om Fri- przecię go iednák złość Heretycka wydrzec nie mogła,
dricho. protekcyá to Jácká Świętego sprawiła. Tá jest osobli-
Wiz. 10 wíza y w naszym Krakowie że Klasztor y Kościół ten,
Prasat. w którym drogi jego Świętych Kości jest złożony depozyt-
 broń

broni od przypadkow, y iczełiç Naywyższy Pásterz GRZE-
GORZ XIV. spoyżrzawszy ná Portret Jácká Sw. ofiárowány
od Krolá Polskiego przez Legatá ná ten czas Bernardá Mácie-
iowskiego, Biskupá Łuckiego, ná rákie zdobył się pochwały,
*Verè Sancti hominis Facies est, DEUS mihi hanc concedat gratiam
ut hujus Beati Viri honoribus serviamus.* Dopieroż ná pochwałę
Relikwij Jácká S. wieleby trzeba pisać y mówić, átoli dla szczu-
płóści kárty całym sercem y áffektem Polska Koroná, Krakow
Koronne Miásto, y nasz Klasztor to wyznáie, że przy tych Re-
likwiách SS. Jácká S. iák zá murem bezpiecznie stoi, y fabrykę ná-
dźiei swoiey, iákó ná iákim mocnym fundámencie y kámienu
przed Bogiem przy Świętocy Protekcyi pokłada, wielkiego jest wa-
loru przy drogim Hiácyciçie, wolna od iádowitych trucizn, przy
kosztownym tym Kleynociç. Zá co niech będzie honor oddány
Jáckowi S. że *in brachio virtutis suae auxiliatur* temu Klasztorowi.
Insze ieszcze Relikwie znáyduia się w Kościele tym

Przybyła Relikwia S. O. Dominiká pártykułá máła, ofiáro-
wana od Navprzew: Fránciszki Tárlowney Ábbátysy Klasztoru
Sándomirskiego S. Benedyktá Roku 1727. S. Piotrá Męczen-
niká z Werony z Głowy pártykułá Roku 1723. dnia 25. Listopá-
dá. Y S. Piufa pártykułá máła, przywicziona przez W. X. Sewe-
ryná Oczká, S. T. D. R. 1725. dnia 5. Czerwca. Tegoż S. Papiežá
dawnieyszemi czasy jest Mszal w szkło opráwny, z ktorego od-
prawiał Msze S. łzami go polewáiac, dány z Autentykiem, *ab
Illustr. & Reve: D. D. Damasceno Lubieniecki, Episcopo Baccoviensi,
Ord. Præ: A. 1713.* Jest y Korporał tegoż S. ktory przywiozłs p.
X. Tomasz kngwer z Kápituły powracájac A. 1722. Jest y *Agnus*
tegoż S. Oycá. S. Tomaszá z Akwinu. Jest Relikwia, S. Kátáryny
Seneńkiev R. 1730. ofiárowána, ktora przybyła zá stárányca
Przew: Pánny Benedykty Chárskiej, Mátki wielkiego Klaszto-
ru, Pánien trzeciego Instytutu S. Dominiká. Tá Relikwia bywa
wystáwiona w Uroczystóš S. Mátki Kátáryny, ktora solennie
odprawia tenże Kościół, *Dom: immediate post Fest: Inventionis S.
Crucis,* z Kazániámi y Procešsýámi, sumptem obudwoch Klaszto-
row

row Przew: Pánien. Także jest partykuła S. Wincentego Ferrery-
usza, Partykuła B. Cestawa W. którą przywiózł z Autentykiem
z Wrocławia X. Apollinary Bielowicz powracający z Rzymu,
y tę potym oprawić kazał. Było y innych tak wiele Relikwij
osobnych, ale te są złożone w pospolitości w Tumbie. Jest tak
wiele y innych Kości w grobach Osob Swiatobliwych, ale nie-
má sz wiadomości pewney czyieby były.

Ma ten Kościół Przywiicy od Jwoná Bisk: Krak: że uwalnia
od zapłaty czwartey części Fárze należącej, tych którzy grzebią
Ciała zmarłych tamże. X. Frydr: de Patr. S. Hyac: fol. 138. & f. 185.

Ná Promniku ná Folwárku należącym do tychże Oycow, jest
Káplica pod Tytułem założenia SS. Janow Chrzóciela y Ewán-
gelisty, májaca w Oltarzu wielkim Nayśw: MARYI Panny Łá-
skáwey Obraz, do ktorego co rok w dzień S. Janá Chrzóciela
Archikonfraternia Rozáncá S. solenną odprawia Processyá. Jest
tám nádány Odpust ná Świętá SS. Janow, świeżo od BENEDYKTA
XIV. w ktorey odprawia się Nabożeństwo ná teź Świętá z Kázá-
niami, y Processyami. Tá Káplica Poświęconá jest od J. W. X.
Tomaszá Oborskiego, Suffragáná Krak: R. 1642, oprócz Wiel-
kiego Oltarzá. Nácyá Niemiecka z Nabożeństwá ku S. Woycie-
chowi Biskupowi y M. wystáwiła Oltarz tegoż Świętego, do kto-
rego odprawia swoje Nabożeństwo w dzień Jego, y Kazanie—
ma Niemiecki Káznodziejá Dominikan, ustępujac Nácyi Pol-
skiej w Kościele Tegoż S. Drugi Oltarz S. Tomaszá z Akwinu.
Tám podczas powietrza w Krakowie, gdy Oycowie tamtego Kon-
wentu mieszkáli odprawiali różne Supplikacye, Leży tam dosyć
Bráci Zakonnych tego Klasztoru podczas powietrza zmarłych.
Między ktoremi spoczywa Ciało Brátá Alexego Konwersa; ten
Brát był pełen SS. uczynkow y ostrego życia. Kochał się w po-
korze, w miłości Boskiej y Bráterskiej, wielki *Silentarius* w Za-
konie, Obserwánt, mięsa nie iadał, włościannieć raz ná siebie
włożywszy, więcey icy nie zdeymował. Powziawszy wiadomość
od P. Bogá, o dniu y godzinie śmierci Brátu swemu Zakonnemu
trzy rázy opowiedział. Umárt R. 1623. w dzień Wszystkich SS.
O *im* W. X. *Nicchol Sienkowski, S. T. Doktor, Kościół Kázdýalnego Káznodziejá,*
w *Królewsce księcy Dzul SWIĄTNICA PANSKA,* *Klasztor*

KLASZTORY PRZEWIELEBNYCH PANIEN DO

MINIKANEK Trzeciego Hábitu S. O. DOMINIKA.

Nie daleko Kościoła PP. TROYCY, są dwa Klasztory mrowane Pánien Tercynek (tegoż Instytutu są Klasztory w Poznaniu y Płocku Miastách Polskich) ná większą Chwałę BOGA w TROYCY S. Jedynego fundowane. Te Zakonne Pánay służą BOGU świątobliwie, żyją z prowizyi y wyderkawow łobie zápisanych od Rodzicow, Krewnych, y Dobrodziciow ná dobrách y Wsiách rożnych Szlacheckich, y ná Kámienicách w Miastách zostających. Lubo z trudnością od Ichmościow Kredytow y prawie po iedney części (ieden, drugi rok, á czáfem y kilka lát czekając) oddane im bywają. Niemając żadnych gruntow áni dobr, doznają Opátrznosci Boskiej nád sobą. Żyją z ciężkicy pracy rak swoich, rozmaite umiciąc roboty. Prowadzą życie swoje w Obserwancyi Zakonney, według Reguły Augustyná Świętego, Nabozeństwa swe w *Oratorium*, Paćierze czyli *Officium* o Naysw. P. MARYI, o Męce Pániskicy, y ná Honor SS. PP. odprawują, Tákże co Piątek zá Zmarłych Bráci, Siostry, Krewnych, y Dobrodziciow tegoż Zakonu, mowią żałobne *Vigilie*, ná Jutrznia o pułnocy wstają, y Páná BOGA wszystkie wespół chwala: Oprocz postow od Kościoła S. postanowionych, zachowują posty inne Zakonne, według praw nádanych, gdy od Podwyższenia Krzyża Świętego, aż do Wielkieynocy raz tylko ná dzień (to jest w południe) iedzą; y dwa dni ostatnie przed wstępną Szrodą obserwują z Postem. Máją inne swoje umartwienia iáko to dyscypliny, medytácy, w każdy rok Rekollekcy, czyli modlitwy umyslowe, zwłaszcza w Adwent, w Wielki Post *Qwádrágezymálny* przed wielkim Tygodniem, álbo też ná Uroczy, stoć PP. TROYCE, y Oktawę Bożego Ciáła, przez dzieśc dni odprawują, dla pożytku duszy y dostąpienia Odpustow nádanych od Oycow SS. Ofobom, ná tych Świętych zabáwách przestájącym. Do Márki twey S. Kátárzyny Sencúskicy obchodzą *Quinquennę*, przed Uroczystością tey S. pięć Szrod poszcząc, y ná

kážda z tych Szröd czyniac uwagi o iákiey cnoćie S. Kátarzyny, czczac w tey Przeeudowney Pánnie y Mátce, Záslubienie z Chry-
stusem w Miesopustny Czwartek uczynione, y Rány Zbáwiciela P.
Chrystusa JEZUSA, (ktore były wyrázone ná Jey ćiele) wielbiac.

W tych obudwoch Klasztorách jest Klauzurá Zakonna, ied-
nak do Kościoła Przenayśw: T R O Y C E blisko będącego,
codzień, y co Święto, ráno y po obiedzie ná Nabożeń-
stwo wychodzą, y gdyby Ich Pan BOG Dobrodzieciem iákim zná-
cznym opátrzył, ktoryby im Klasztor ná Cmentarzu, (z tych
Kámienic ktore teraz są) albo ganki z ich Klasztorow do Ko-
ścioła tegoż wymurować kazał, pewnieby nie wychodziły, y
wielkaby tym Pobożnym Pánnom, uczynił łáskę táki Dobro-
dziey, boć nie raz tymże Zakonnicom słoty, deszcze, błotá-
wiátry, dáią się we znáki, czyniac niewygodę idącym do Ko-
ścioła, lubo to dla miłości P. BOGA mile przyimaia, dla więkzych
zassug ná zbáwienie. Solenac miewáią y publiczne w tymże Ko-
ściele Obłoczyny, czyli Postrzyżyny z wystáwieniem Nayśw:
SAKRAMENTU, y ze Mszą gráná od Kápeli, z Przemową
Przew: X. Przeorá támtiecznego Klasztoru, tychże Pánien Prze-
łożonego. W wigiliá Obłoczyn, bywa Msza S. czyli Wotywá
o Duchu Przenayśw: w Káplicy Rozáńcowey, zás po tey, w Kla-
sztorze głofy czyli wotá Zakonnice dáią, ná káždą Aspirántkę
álbo też y Probántkę, ták przed Obłoczynámi, iáko y przed S.
Professyá, do ktorey odprawia kážda dzieśięć dni Rekolekcyi
z roznemi Medytácyámi, według ustáw támtiecznych Klaszto-
row. Przyśięgáią ná trzy Sluby Zakonne, to jest Postuszeństwo,
dobrowolne Ubostwo, y Czystość Anielska: po Mszy S. odpra-
wioney z Muzyką grájącá Litániá w Káplicy S. O. Dominiká,
przed Przew: X. Przeorem, lub Spowiednikiem. Pogrzeby swo-
ie máią w Kościele PP. TROYCY, y w nim dwa Groby, ieden
przed S. Mátką Kátarzyná, drugi pod Káplicá S. Jácká, przy
Ołtarzu S. Piotrá Męczenniká. Máią tékże w obudwoch Kla-
sztorách ná ćwiczeniu Duchownym (roźnych robot uczac,)
Swieckie Pánie y Pánny. Obádwa Klasztory iednegoż máią (we-
go iákiego

go iákiego gódnego y mądrego Spowiedníkás, czyli Oycá Duchownego, który ich według náznáczonych czásów, y Praw Zakonnych powinien sluchác Spowiedzi. Z tych Pánien byłá Imieniem y rzeczą samá *Beata* z wielkiej Fámilij Tęczyńskich, która przepędziwszy látá swoje ná umartwieniách wielkich, poszła do Oblubieńcá swego, Cnotámi przyozdobiona. Roku P. 1508. O *Tej. Fortecá Duchowna, ná kárćie, 198.* Od tychże Pánien y Siostr byłá wychowána w náuce, y obyczájach, slýnáciá swiátobliwosciá, P. Anná Wierzbowska, która z temi Pánnámi w Sukniách Swieckich przestájac y konwersuiác, nábylá wielkiej doskonałości. O *tey swiátobliwey Pánnie y Cudách Jey widziéc Fortece, ná kárćie, 237.*

Od tych Pánien Zakonnych Pánny Drugiego Hábitu S.O. Dominiká ná Grodku wzięły swoy początek. Pięc álbowiem mądrych y róstronnych Zakonnic, których Imioná są te. Ludwiná Koperná, Tereśsa Bobowska, Domicellá Błázeiowska, Benedyktá Lonatowska, Fránciszká Moršztynowná, rezolwowały się przed Nayprzewielebniejszym X. Jerzym Trzebnicem, ná tenczas Prowincyałem Polskim, przyiác Klauzurę sóistsá ná Grodku, do *tey* intencji pomoglá Im osobliwŷza Dobrodziejeká Jáśnie Wielm: Jeymośc P. Anná Graffowa Bránicka, potym Małzonká Jáśnie O. X. Sebástyáná Lubomirskiego, Kászteláná Woynickiego. Tá Pobożna Páni częste rozmowy z Ludwiná swojá Krewná, y Tereśsá zmártego Małzonká swego Kolligatká miewájac, z Ich swiátobliwey konwersacyi, wielce nábylá pobożności, y zákupilá ná Ich Klauzurę pářac wielki názwány Grodek, od Jáśnie Wielm: Graffa z Tárnowá Gábryelá, Gubernátorá Miásta Kráková, y wymurowawszy Klastor wlpániály, z wšzelkim porzádkiem, oddalá Im go Roku 1635. Do ktorego były wprowadzone w dzień S. Michála Archánioła, w Obecności y ássystencyi Wielkich Pánów y Senatorow. Po uczynioney ná ten czás Konsekracyi Kościoła Nayśw: MARYI P. Sniežney od Jáśnie Wielm: y Nayprzew: Jegomości X. Tomázá Oborskiego, Láodyceńského Biskupa, Suffrágáná Krá-

kowskiego, od którego była śpiewana Msza Wielka, polecając te pięć Pánien Oblubieńcowi JEZUSOWI. Te Pánny, każda świecąc wręku trzymająca, były przywitane Kazaniem Pánegirycznym, na miejscu Grodeckie od Wielm: y Nayprzew: X. Jakubá Monstrowskiego, Kánoniká Krakowskiego, proszące o Miłosierdzie Boskie y Zakonne, Przew: X. Erázma Koniuszewiuszá na tenczas Przeorá Krakowskiego, którego gdy dostały, w wielkim umartwieniu y świątobliwości życia, te przedtym Tercynki, a potym Drugiego Hábitu Zakonnice służyły BOGU. Tá relácia jest z monumentow Klastrotnych wypisana. To się námienna o tych Pánnách, z okázyi tych dwoch Klastrow, które mają Przywileje różne od OO. SS. y od Stolicy S. Apostolskiej nádane, tychże pártycypując, co y Zakonnicy S. Dominiká, ile do Stanu swego y kondycyi należących. Wolne mają obieranie Przełożoney swoiey, według Kánonow Kościoła S. Przełożona u Tych Pánien nazywa się Przeoryszą czyli Mátką rządzącą, y zostając na Urzędzie trzechletnim na miejscu swoiey Mátki, Świętey Kátarzyny. Osobliwe są y oddzielone fundacye, y tych dwoch Klastrow Pánieńskich.

Wielki Klastór jest z fundacyi od Jáśnie Wielmożney Páni Kátarzyny Michałowskiej, Kásztelanki Krakowskiej, R. 1455. Wielki dla tego się nazywa, że ma obszerniejsze miejsce do mieszkania, y części więcey Zakonnice jest w nim, niżeli w mniejszym; iednak mniejszy Klastór pierwszey y dawniejszey jest fundacyi. Na tym miejscu gdzie Wielki Klastór, była Kámienicá Ich Mościow Xięży Kánonikow Regulárnych Grobu Páńskiego do Klastóru S. Jádwiigi należąca, ale jey ci Kánonicy ustąpili, pewną sumę wzięwszy, y z innych Kámienic przykupionych ten Klastór jest złożony, o tym Xięgi támtecznego Klastóru świadczą: Tych Pánien, y Siostr, w tymże Klastorze Większym, w Xiędze Imioná y Przewiská są zápisane, które wstąpiły tamże, albo poumieráły, zwłaszcza począwszy od Roku 1627. aż do Roku 1743. umárło z tych Pánien 87. W Refektarzu swoim mają Krucyfiks wielki Páná JEZUSA konającego, wielce miłego y łaskáwego, przed

przed którym Modlitwy swoje, po Stole skończonym, Rożńce, także Wieczorne Nabożeństwo odprawia, przed tą Półszą lampą się co noc świeci. Jest tych Zakonnice 22. Przełożoną tego Klasztoru znowu na drugie trzy lata, przez obranie tychże Zakonnice jest, Przew: Panna Siostrą Ozanną Jastrzębska.

Według zaś tradycyi Xiąg małego Klasztoru y X. Fryderychowiczá w Księdze o S. Jácku twierdzącego. *Na karcie. 210.* na tym tam miejscu mieszkála w Kámienicy (która na ten czas była) Bábká S. Jácká, nazwana Przezwiśkiem Iwánia, tá widząc Cudá wielkie Jácká S. wzgardziwly światem, z Rak tegoż S. przyięła Hábit Siostr tychże od Pokuty, y Ich się stála Fundatorká, z tá także y Mátká Jácká S. Imieniem Beata, pobożnie służyła BOGU, przez długi czas odprawiając swoje Nabożeństwa, poki Duchá Pánu BOGU obiedwie nie oddáły. Tá Kámienicá dostála się tym Pobożnym Pánnóm z rożnych Dobrodzieiów łask, ktorých Imioná są w Xięgách Klasztornych zapisane. W tym Klasztorze w Refektárzu jest Krucyfix żáłosny ná weyżrzeniu, do skruchy pobudzający, przed nim Zakonnice támteczne odprawiaia swe Pacierze, y w uciśkách, czyli turbácyách y potrzebách swoich, Dobrodzieiów, łask, y poćiech doznáją. Zakonnice w tym Zgromádzieniu jest 21. Przełożoną w tym Klasztorze mniejszym, jest Przew: Panna Siostrá Mágdalená Woyciechowska. Niżeli były te dwa Klasztory wystáwione, w Domách y Kámienicách (iák w Cudzych Kráich) te Zakonnice mieszkály. Máją Klasztory Dominikańskie wiele Świętych, y Sług Bożych Cudownych, osobliwie w kontemplácyi Męki JEZUSA, y w doskonałey wzgardzie światá, iáko to S. Kátárynę Seneńską, S. Rożá Limáńską, S. Agnieszkę z Gory Policyánu, B. Joánnę Lutzeráńską, Ozannę Mántuańską, B. Lucyá Nárnienńską, B. Kolumbę Reátyńską, B. Máłgorzátę z Sábaudyi, B. Stefaniá z Qwinzánu, y inne, ktorých Historye życia y Cudow krotko zebrał z rożnych Autorow, ták Zakonnice drugiego, iáko y Trzeciego Hábitu liczbę 271. w Księdze *fol. 79.* wydány R. 1743. pod Tytułem Świątnicá Páńska. X. MICHAŁ SIEYKOWSKI, S. T. D. Kázno dzieciá Kościoła Kátedralnego Krákowski: wzwyż námieniony.

28. Kościół Świętego J O Z E F A.

POd Tytułem Świętego JOZEFA Oblubieńcá Czystego PANNY Przenajświętszey. Jest ten Kościół prawie według wymiáru w puł Miasta Krakowá, od Nayprzewielebnieyszego s. pamięci Xiędzá Jákuhá Zádžíká, Biskupá Krakowskiego fundowany. Przy tym Kościele iest Kłasztor Pánien Zakonnych Świętego Frán-ćiszká trzeci Reguły, ktore wprowadził Nayprzewiel: Jegomości X. Piotr Gębicki, Biskup ná tenczas Krakowski, wziáwszy te Zakonnice z Kłasztoru S. Agnieszki, y postanowił zá Márkę y Przełożoną temu Kłasztorowi, Pánnę Teresę Zádžíkównę, Ró-dzoną Siostrę S. pamięci Jegomości X. Jákuhá Biskupá Kráka:

29. Kościół álbo KáPELLÁ Świętego PIOTRA.

TEn ná Grodzkiej Ulicy iest, ma go Kápitulá Krakowska w swoim opátrzeniu, y w podawániu z funduszámi, ma swoje szczegulne Indulgencye y Relikwie Świętych.

30 Kościół SS. PIOTRA y PAWŁA Apostołów.

OD Zygmunta Trzeciego, Polskiego y Szwedzkiego Krolá, Pániká szczodrobliwosciá, ná cześć y chwałę Pánu BOGU wystáwiony, przy którym iest *Collegium Societatis JESU*. Pier-wlýzy tego Kościolá Kámięń z Uroczystosciá, po odpráwieniu Ofiáry Świętey iest záłożony, od Naydosłtoynieyszego Jegomości Xiędzá Kárdynałá Jerzego Rádziwiłá, Biskupá Krakowskiego, dnia 23. Czerwca, Roku Pánskiego, 1597.

Ma ná sobie ten kámięń Inskrypcya taka.

Sigismundus Tertius, Polonia & Svecia Rex Potentissimus, me sua erga DEUM Religionis, erga Principes Apostolorum venerationis, erga Societatem JESU Liberalitatis, Firmum & constantem voluit esse testem. Et nunc, cum terrá obruor, cunctis testabor inferis: dum vero veniente CHRISTO, e tumulo prodibo meo, cunctis testabor Superis, Sigismundum Tertium, neque erga Deum Religione, neque erga Divos Veneratione; neq; erga Societatem JESU Liberalitate, cuiquam concedere voluisse.

Credens

Credent Superi, & Inferi, quia Saxum dicit.

Pod tenczás zâkladánia pierwizego Kâmienią, z szcudro-
bliwości J. K. M. rzucono pieniądze, złote y srebrne, ná kto-
rych táka byłá Inskrypcya:

DEUS Regi tribuat Regnum. Rex DEO statuit Templum.

Sic Deus in caelis honorat Regem, Sic Rex in terris honorat Deum.
Przy dokończeniu Kościoła, za błogostwiciństwem Jego Mości
X. Tomalzá Oborskiego, Suffrágáná ná ten czas Krákowſkie-
go przy wystáwieniu Krzyżá ná Kopule Kościelney, przy Reli-
kwiách Swiętych, wiożono Inskrypcyá táka:

*D. T. V. & omnes BB. Calites, Tuque imprimis Petre Calipotens,
& Paule caelestis Theologe, benigni accipite, qua loquor.*
Sigismundus Tertius, ille uester Cliens, Polonia Rex, Suecia Heres,
qui uestro numini, sacrum primum ejus molis in solum decrevit lapi-
dem, religionis sua in Vos inferis testem, Ille ipse me aureum honorí
uestro tanta molis, ne quidquam obstantibus inferis, animo Regia,
avita pietate, magnificentia tanto Principe digna, iterum exstructa
alterum testem, superstare jussit. Quare ego priore splendidior, Cali
usurá felcior, perditus & pernox, astris omnibus, Caloq; toti, quin &
mortalibus longé prospicientibus admirantibus predicabo. In DEUM
TRINUM UNUM avitam Religionem, in Calites venerationem pro-
batissimam, in Societatem amorem constantissimum. Sigismundi Ter-
tij Regis Polonia, Sueciae Heredis, &c. &c. Quin, & exorabo supplex
Rezi Pijissimo incolumitatem, Augustissimo Sanguini Regio Immorta-
litatem, Regno Pacem, & tranquillitatem, Urbi huic amplissima splen-
dorem perpetuum. Hinc Saxum prohibet mala; quid noceant Inferi?
hinc ego cuncta fortunata apprecor; quid negent Superi? Illi firmita-
tem, mihi splendorem, utriq; auctoritatem conciliat Regis Invidiss-
imi Pietas. Illi spem victoria, consecratio Pontificia, mihi auctori-
tem Sacri Beatorum Crvium, in sinu inclusi Cineres; utriq; Dei Ho-
minis JESU triumphantis insigne Crux adoranda: utriq; Augustis-
sima Petri & Pauli Apostolorum nomina inscripta promittunt.
Votis addunt fiduciam.

Fave, ó DEUS, Regi. Favete Apostoli Principes, Magno Polonia
Principi, Favete omnes Calites Civibus illius, & nobis p...

Wspniałości Kościoła dodać poważney ozdoby nowy Ołtarz Wielki, wielką częścią czerwonym marmurem gruntowny, częścią kształtnym marmuryzowaniem y znamenitą Architekturą ozdobny. Po prawey ręce Wielkiego Ołtarza, jest Káplića, w ktorey jest Ołtarz pełen SS. Relikwy, wniesionych z wielką Uroczystością wszystkiego Miasta z Tumskiego Kościoła, podczas wielkiego Jubileuszu, Roku Páńskiego 1626. dnia 10. Páździerniká, ktorých Imioná te są: Ciało S. Piotra Męczenniká, S. Alexándra M. S. Wiktorá M. S. Anástazyi Pánny y M. S. Albiny Pánny y M. Głowá, á druga z Jedenastu tysiąc Dziewic. Roku zaś 1639. dnia 22. Máia, przy obecności Jegomości X. Erázma Kretkowskiego, Offycalá y Archidyakoná Krakowskiego, wzwyż pomienionych Świętych Męczennikow Ciála wspól y z drugimi są do Káplice ná to zgotowány przeniesione, ktorých te są Imioná: Ciało S. Pámphilá M. S. Wiktoryná, M. S. Jácká M. S. Theodulá M. S. Boná M. S. Fortunatá M. S. Serony Pánny y M. S. Cyryáki Pánny y M. *Velum* S. Mágdaleny *de Pazzis* Kármelitánki, y jey obrazki, ktore oná malowála *in extasi* będąc, á szczegulnie Świętego Tomaszá z Aquinu Anielskiego Doktorá, Głowy zaś są tych Męczennikow Świętych Dezyderyuszá, Gaudencyuszá, Qwiryná, Márcellá, S. Seweryná M. S. Názaryuszá M. także Głowá S. Stánisławá Kostki, y żebro cáte, niech będzie Pan JEZUS błogostawiony ze Wszystkich y z tego Syná Korony Polskiej, cudownego przy grobie swym w Rzymie, y tu u nas w Polsce. Są ieszcze y tych Pánien SSw. Głowy, SS. Márcelliny, Ermy, Semidy; y Rámioná zaś tych Świętych Ramię S. Páwła Apostoła, Ramię S. Sebástyaná M. S. Amáncyulzá, Andrzejá, Eustáchiego, Firmiuszá, Innocentego Soterá, y Amántyuszá, S. Kátarzyny, Juliáná, Eufrázyi, Łucyi, Pánien y Męczenniczek, y B. Sálomei Xiężny Polskiej; z Goleni SS. Bożych, tych są Męczennikow Rzymskich, SS. Innocentego S. Abundyuszá, S. Albiniego, S. Apolloniego, S. Kássyáná, S. Krecicentego, S. Dácyaná, S. Dyonizego, S. Domicyáná, S. Gábiniego, S. Maurycego, S. Máximilláná, y S. Fortunatá, są y in-

szych w cząstkách mniejszych wiele Świętych; iáko Janá 3. Jeremiašz Proroká, Drzewo Krzyžá S. y ziemiá Krwiá Páńská polana: te wszystkie Relikwije SS. Božych są z wielką uctwiwością w Relikwiarzu álbo w Ołtarzu ná to zrobionym zówárte, Roku pomieniońego 22. Májá, od Przewacnych y Wielebnych Práttatow Kápituły Krakowskiej.

Przed tą Káplićą dáie się widzieć kofztowne y wspaniałe aż pod gzems Kościelny wyniesione *Mausoleum* Jáśnie Wielmożnych Bránickich: ták robotą iáko przedniemi mármurámi y Antenatow zmártych portretámi znamienicie przyozdobione. Polewey też ręce Ołtarzá Wielkiego jest tákże wspaniałe *Mausoleum* Jáśnie Oświeconego Xiążęćią Jegomości Andrzejá Trzebickiego, Fundátorá *Collegium* ná wiekopomną sławę y wdzięczność znamienitą strukturą z rożnych mármurow poważnie wystáwione. Widzieć y w Káplicy Świętego Borgiaszá Wielmożnym Ich Mścióm Pánom Brzechsfom mieyscá tego ofobliwżym Dobrodźcióm wiekuiące ná ozdobę Kościołá y ich sławę nieśmiertelną wspaniałe nadgrobki.

Są inne Káplice y Ołtarze ofobliwżym rożnych ludzi Nabożeństwem ufzánowánie, iáko to Ukrzyżowánego Páná JEZUSA, Nayświętżey Pánný Niepokalánego Poczęćia, y Loretáńskiej, Świętych Ignácego, Xáwerego, Stánisławá Kofki, . A ofobliwie Ołtarz Opátrznosci Boskiej y Świętego Michálá od śzczęśliwie rządzącego Kościołem Bożym Benedyktá XIV. uprzywilejowány wybáwieniem Duszy z Czyścá, zá ktorą Míza S. odpráwiona támże będzie. Tu też ciało odpoczywa w grobie Oycow, Wielebnego, pracowitego, świątobliwie żyjącego, Oycá Piotrá Skárgi, J.K.M. Zygmunta Trzećiego Káznodźcie, sławnego w Kazániách y piśaniu Ksiąg, á ten umárł. Roku 1521. dnia 22. Wrześniá, więcey czytay o tym Przewacnym Káplánie Wielebnego X. Fábianá Bierkowskiego, Zakonu Świętego Dominiká, Káznodźcie J.K.M. Spoczywáia tu y inni znákomici Słudzy Boscy świątobliwością niemniejszyá iáko y szcęgelnemi y cudownemi łáskámi Boskiemi chwalebni, o których

in manuscriptis Collegij.

Mają przytym Kościele swoje Kongregacye ludzie nabożni. Jako to jest Kongregacya pod tytułem Niepokalanie Poczętej Mátki Boskiej, ktorey Uroczystość z osobliwą Kościoła ozdoba y pospolitym Stołecznego Miasta tego Nabożeństwem corocznie się obchodzi. A *Officium Majus* Nayświętszey Panny, co Niedziela y Święto, Przezacni *Sodales* śpiewać zwykli y gorące Nabożeństwa swoje Mszy Świętey słuchając przed Obrazem Mátki Boskiej odprawiać. Jest y Kongregacya Nayświętszey Opátrznosci Boskiej, ktorey Uroczyste Nabożeństwo z Odpustami od S. Stolice Apostolskiej nádánemi, pięć rázy do Roku bywa. To jest w Niedzielę wtora po trzech Krolách; w Niedzielę czwartą Postu, w Niedzielę Krzyżową, albo piątą po Wielkieynocy, w Niedzielę szostą (kiedy y Processya Solenna bywa) y w Niedzielę dziewiętnastą po Świątkách. W każdy zaś Poniedziałek w Káplicy lub w *Oratorium* Kongregátyskim znaczny nabożnych ludzi do Spowiedzi y Kommunj Świętey bywa konkurs, y około dziewiętey Msza Święta lub Wotywa grána z Litániami o Boskiej Opátrznosci.

Jest nádto Kongregacya dobrej Smierci, ktorey Nabożeństwo z Odpustem Zupelnym w druga Niedzielę kázdego Miesiáca odprawiać się zwykło. Oprocz wzwyż námienionych. Szczegulne Uroczystosci y Nabożeństwa Kościoła tego są: naprzod w Dzień Nowego Roku z Zupelnym dla wszystkich Wiernych Odpustem, Przez trzy dni zapustne, przez ktore czterdziestodniowe Nabożeństwo odprawiać się zwykło z Solenna przy dokonieniu Processya, ktora się też y Oktawa Bożego Ciála kończy. W dzień SS. Apostołów Piotra y Pávła, Świętego Ignácego, S. Stánisława Kostki, S. Xáwerego, S. Fránciszka Borgiasza, ktorego Uroczystość przypada w ten dzień, w ktory przy publicznych do Kościoła tego Processyách zá cudowne práwie nád Turkami zwycięstwo, Naywyższemu BOGU Oyczyzna násza dziękować zwykła.

Dodacie Kościołowi niepospolitey ozdoby znacznym kosztem y szcudrobliwosciá Jánic Wielmożnych Andrzejá y Zofij Morizynow,

sztynow, Kąsztelánow Sadeckich, wystawiony Chor dla liczney przy tymże Kościele zostający Kąpeli, piękną robotą obszernością y kształtem widzających kontentujący.

Niemniej ozdoby iako y wspaniałe powagi strukturze Bazyliki przyczyniają Świętych dwunastu Apostołów Statuy, z twardego kamienia kształtnie wyrobione, które na kamienny chodnik także proporcjonalnych postumentach żelaznymi kratami rozdzielonych stojące, pierwszy y wspaniały na Cementarz Kościelny czynią przystęp.

STACYE RZYMSKIE.

W Tym tu Kościele odprawuią Stacye Siedmi Kościołow Rzymskich, u Ołtarzow na to naznaczonych tablicami Są y Odpusty insze, kiedy kto chce może otrzymać y ich zażyć, nawiedzając ten Kościół, y w nim się modląc.

31. Kościół Świętego ANDRZEJA.

Przy tym Kościele Zakonnice Świętey Klary swe mieszkanie mają, Reguły pokornego y ubogiego Frąciśzká Świętego, fundowała go y zmurowała S. Sálomea Krolewná Hálicka, á Krolowa Polska, opatrzywszy go osobliwie Kleynotami y apparatusami Kościelnymi. Maja Relikwie znaczne B. Sálomei Fundátorki swoiey. Pánnę Mátkę zá Stárszą sobie obieraja, z poyszczodká Siostr co trzy lata, które onę Xięnią nazywaja. (co nie jest według Świętey y pokorney Reguły S. Frąciśzká) Te w protekeya wzięte od Ich MM, Xięzy Biskupow Krakowskich, á naprzod od J.M.X. Jerzego Rádziwiá Kárdynała, y Biskupá Krakowskiego, y pod ich záwsze są władza, &c. Maja swych Káplánow Swieckich do Służby Bozey, y do administrowania Sakramentow. Odpoczywa tu w tym Kościele ciáło wielce świątobliwie żyjacego Roehá Boznánsyzá, Akadémij Professorá, Spowiedniká y Káznodzieie tutecznego, przed gradusami, po ktorego grobie nigdy nie stąpił, lubo ze Mszą y ode Mszy idąc, s. pamięci Xiędz Adam *Opatovius*, Pisimá Świę-

tego Doktor, Káplán *vita vere Sanctitatis*, to mowiąc, niegodnym potym grobie tak Świętego Męża chodzić. Ma też y Odpusty pewnych czasow tenze Kościoł.

32. Kościoł Świętego M A R C I N A.

ZAcney Fámilij Ostoiá z Domu Gryphow, wprzod ten Kościoł zbudował, lecz Roku 1618. dány jest Pánnom Zakonnym Święrey Terešy Kármelitow Bošych, w pięć lat po przyprowadzeniu ich do Krakowá, Kościoł tych Pánien y z Klastrorem, z gruntu nowo wymurowány kształtem pięknym y jałmużny, Roku 1638. Poświęcony zaś Roku 1644. 24. Májá, w Niedzielę czwartą po Wielkieynocy, od Przewielebnego Jegomości Xiędzá Piotrá Gębickiego, Biskupa Krakowkiego. Ja tu pioró swe powściągam, y rękę swą zadržymywam do opisanía życia tych Pánien: álbowiem żyją w wielkiej ostrości, w záchowaniu Reguły, y ustaw Zakonnych, *silencium* ustawnie pilnie záchowują, mortyfikácyce ciáła ostre y frogie czynią, owo zgoła rozum moy ustáie, uważájący żywot tych Aniołow w ciéle ludzkim żyjących. Odpoczywáia tu Ciáła dotąd ieszcze czáste, iáko to Wielebney Konstáncyi z mirowá zmarley R. 1627. dnia 14. Májá, y Wielebney Chryštyny zmarley Roku 1628. dnia 9. Wrześniá, tey ciáło po śmierci iáko Alábástr białe było przez czas długi, y Wielebney Kátárzyny zmarley Roku 1629. dnia 2. Wrześniá. Máią Relikwij Świętych dostátek, y Odpusty ná pewne czasy. Oycowie Kármelići Boši Msze SS. tu odprawują, y Sákrámentá Święte im ádministrują.

33. Kościoł ábo oratorium dla Káplánow Stárych.

PRzy tym *Oratorium* Káplánow Stárych, chorych, w Páráfiách wypracowánych rezydencya jest, máią tu swe pospolite miežkánie, zawiáduie temi Kápitulá Krakowika, ktora ich prowíduie odzieżá, wiktem słusznym y pocziwym.

34. Kościoł

34. Kościół Świętego IDZIEGO OPATA.

TEN ná Grodzkiej Ulicy iest pierwszy od Bramy Grodzkiej w Miásto idąc, zmurowány Roku 1082. od Władystawá y Judyty Małzonki jego, po otrzymaney w potomstwie poćiefce, zá ofiárowaniem się temu Świętemu. Zakonnicy Dominiká S. z Konwentu Krákowikiego, tám rezydencyą swą máią y z fundacyą, z przyległemi temu Kościołowi Domostwami y Dworkiem od Wielmożnego Jegomości Páná Felixá Czerckiego Sędziego Ziemskiego, y Janá Komefa z Tęczyná dánemi. Ci Dobrodzieie do tego Kościoła ofiárowáli dwie wsi, Gorke y Sadowie, na Mśze Święte, by zá ich dusze y Krewnych były odprawiane, co umocnił Dekretem Oćiec S. Grzegorz Papież XIII. Tákże te Wsi, iáko y inne dobrá Zemskie, Sziácheckie, należące do Klasztoru Dominikáńkiego SS. TROYCY, Święta Kongregacya Naydosłowniejszych Kárdynałów *Immunitatis Ecclesiasticae*, zważywszy niestufznie włożoná kontrybucyá hibernowá, ná dobrá Tych Zakonnikow, uwolniá od ták ciężkiej solucyi y exákcyi ubogi Klasztor, przez Dekret dány Roku P. 1725. dnia 29. Grudniá, ták konkludowawszy. *Bona PP. Ord. Prad. de quibus agitur, non teneri ad pratenfam contributionem bybernalem.* Tę ták spráwiedliwą rezolucyá y Dekret potwierdził Oćiec S. Papież Benedykt XIII. przez *Breve Apostolskie, ad futuram rei memoriam* 25. Stycznia. Roku P. 1726. Ktore się ták záczyňa, *Nuper à Congregatione VV. FF. Nostrorum S. R. E. Cardinalium Immunitatis Ecclesiasticae, ex controversijs Jurisdictionalibus proposita ad favorem Dilectorum Filiorum Fratrum Conventus Sanctissima TRINITATIS, Ord. Prad. Civitatis Cracov. & c.* Támże w tym Kościele káżdego dnia ludzie nabożni schodzą się ná Rożaniec chwalać Matkę Nayświętszą, y Mízy S. Słuchájąc, zá co otrzymuią Zupełny Odpust nádány od Naywyższego Pásterzá Kościoła S. Páwła III. Ná tych Rożáńcách, dáją zbáwienne náuki Przez Kazánia, y Exorty w Świętá Uroczyście Oycowie Dominikáni, náuczáiąc. Táciemnic Zywotá Páná JEZUSOWEGO, y Nayświętszey MARYI Pánny

RYI Panny ludzi słuchających. Dawnych czasów ieden z tych tam Xięży miezkości przy Kościele, bywał Penitencyarzem w Kościele Katedrałnym Krakowskim. Ten Kościół dla Rożánca S. który się odprawia, ma też Odpusty, co y inne Kościoły Dominikańskie, y te, w których iest Rożániec S. oprócz tych Odpustow, ná S. Idzi pod ktorego Tytułem iest, odprawia się Uroczystość z Odpustem, pierwszego dnia Września. Zás Poświęcanie tego Kościoła, przypada w Niedzielę pierwszą po Uroczystości Nawiedzenia Najswiętszey MARYI Panny. Ma y Obraz Mátki Najswiętszey Cudowney w Oltarzu, od ktorey doznał pewny Miezczanin łáski, w taki sposób. Była białogłowa Imieniem Máryanna, ktora zwykła była chodzić ná to Święte Nabożeństwo Rożánca S. do S. Idziego w Krakowie, Mąż iey Erazm gdy trochę omieszkał do domu, łájąc iá chciał iá siekierą dobrze wezbrać, ále gdy rękę do uderzenia jey podniósł (oná serdecznie zawała, o Panno Najswiętsza, Opiekunko Rożánca S. rácz byđz ze mną) zaráz mu tak zapamiętałemu ztrętwiała ręká, że iey z siekierą áni do gory, áni ná doł spuścić nie mógł, co on widząc, zawałał głosem, Panno Najswiętsza Rożánca S. ráty mnie, y do Zony swoiey rzekł: słuź Tey Pannie, chodź do Kościoła szczęśliwie, y Rożániec Panny MARYI nabożnie odprawuy, y iá sam bez omieszkania do tego Sw. Arcybráctwa dam się wpitać; gdy to do Zony mówił, ręká oná zdrową zostála, á on y z Máłżonką swoią Pánu BOGU w Rożánca S. aż do śmierci nabożnie służyli, było to Roku Páńskiego 1532. dnia 4. Sierpniá; w sam dzień Świętego Dominika. O tym znajdziesz w Książce ktorey Tytuł *Morze Łáski Boskiey*, niedawno przedrukowány, ná kárdie 36. Ma y Relikwij Świętych Páńskich dośtátek, á osoblwie Świętych Męczenników, S. Jędrzeia Apostoła, Páwła, Justyná, Seweryná, Wáłentego, Piotrá, Teodorá, Geńcyáná, Antoniego, Lára, Relatá, Dezyderyusza, Felicyáná, Felicyssymá, Cyryllá, Sulpicego, Mámiliáná, Pontyáná, Juháná, Klemenśa, Hyppolitá, y dzieśięć Tyńcy Męczenników Thebańskich. Pánien y Męczenniczek, Świętych Theodory,

dory, Justyny, Antony, Konkordyi, Klaudyi Manswety, Prymitywy, zab cały S. Fortunacyi, y z Jedenastu tyfięcy Dzie-
wic, y inſzych, wiele w mnicyſzych częſciach doſtannie z ro-
żnych mieyſc Świętych, za ſtaniem Wielebnego X. Ludwiká
Kolankowicá, Zakonu Káznodzieyſkiego R.P. 1642. nábytych.

Wtora Część opifańia Kościołow w Stradomiu y w Kaźmierzu

35. Kościół Świętego BERNARDYNA.

Pierwszy Kościół ná Stradomiu z Kłaſztorem Oycow Bernár-
dynow, Reguły Świętego Fránciſzká *de Obſervantia*, od S.
Janá Kápiſtráná Towáryſzá S. Bernárdyná założony, á wpro-
wádzony do Polski ze trzynáſta Bráci przez Kárdynałá Zby-
gniewá Oleſnickiego, Roku 1422. tych Krol Kaźmierz III. y
Krolowa Zofia Mátká jego, z Rycerſtwem, Dworem, także
z Duchowienſtwem wdzięcznie bárdzo przyełi iáko Poſtáncow
Chryſtuſowych. Zá tego Błogoſłáwionego Janá Kápiſtráná przy-
ełciem, ták ſię ludzie do tego Zakonu obroćili, iż tenże Błogo-
ſłáwiony Jan Kápiſtran, z ſamey Akádemij Krákovſkiey Do-
ktorow, Mágiſtrow, Bákálarzow, Studentow ręka ſwá w Há-
bit Zakonny obogł, y do Zakonu przyeł ſto czterdzieſci.
Nápcniwſzy tedy niemi Kłaſztor, y wyćwiczywſzy w Zakonie,
ſam odchodząc: Kłaſztor im zoſtáwił. (o iáko płodná Márká
Akádemia Krákovſka w Męże dobre, których do róźnych Za-
konow poſyłałá y poſyła) Zbigniew Biſkup Krákovſki, Kár-
dynał; tymże Oycow ná plácu Bráta ſwego Janá Oleſnickiego,
Woiewody Sandomirſkiego, Kłaſztor z Kościołem zmurował,
Roku Páńſkiego 1454. gdyż przez dwá láta w drewniánym tyl-
ko mieſzkáli Kłaſztorze. Jeſt w tym Koſciele Obraz Páńny Nay-
ſwiętſzey Cudowny: ieſt y grob Błogoſłáwionego Szymoná
z Lipnice, tegoż Zakonu Cudámi wſłáwionego. Ten umárl
Roku 1488. odpoczywa y inſzych Ciał Błogoſłáwionych przy
tym Kłaſzto-

tym Klasztorze niemáło, á miánowicie Błogost: Leonárdá Gwárdyaná, B. Stánisláwá S.T.M. B. Andrzejá S.T. Bák: Błogostławionych Antoniego z Rádómská, y Alexego Láiczká, oczym ich *manuscripta* świadczą. Nieustála w tym Zakonie Święta Obserwancya życia Zakonnego. Jest też Bráctwo S. Annyz sw oia Káplicą, używa Kap płóciennych szárych w Procesyách: ma to Bráctwo Odpusty wielkie. Ma ten Kościół Relikwij SS. wielki dostátek, á miánowicie Paćiorek S. Joánnny, od samego Páná JEZUSA poświęcony, y wielá łask uprzywileiowány, iáko Historya Zyworá Sw. Joánnny świadczy. Jest y Pártykułá Drzewá S. Krzyżá, y jedná *Spina* z Korony cierniowey, wielka kroplá Krwie Chrystusa Páná, Włos z Głowy Nayświętzey Pánny, zupełna Ręká S. Roży, iednego z Apostołów znaczna Relikwia, á te dárowáne od Księżney Kurlándskicy temu Zakonowi. Ten Kościół Roku 1646. z gruntu zmurowány z Jáłmużny S. Sá w tym kosztowne Ołtarze, y *Tabernaculum* sumptem niemáłym z Hebánu zrobione, O tych Zakonách *dictum* piękne J. M. Ci. X. Piotrá Tylickiego Biskupá Krakowskiego, Mężá mądrego y cnotámi wielkimi ozdobionego, przy Stole między Senatórými; mawiał bowiem ten Pan że Bernárdyni przez pokorę, Dominikáni przez náukę, Polskę od herezyi uwolnili.

S T A C Y E R Z Y M S K I E.

U Piáci Ołtarzow tu w tym Kościele, odprawuia się Stácy Rzyskich Kościołow z Odpustámi, á te są náznáczone Tablicámi. Ma y inszych Odpustow niemáło, iáko to w Roku Pániskim 1734. jest wprowadzona Drogá Krzyżá JEZUSOWEGO ná czternaście Stácyi rozdzielona, ktorą obchodząc, ludzie, y dostępuia Odpustow tych które są nádáne w Ziemi Świętocy Jerozolimskicy.

Jest w tymże Kościele Bernárdyná S. Bráctwo Niepokalánego Poczęcia Bogá Rodzice Nasw: MARYI Pánny, które zá pilnym stáraniem, y pobożną dewocją Nayprzewielebniejszego O. Janá Kápistrána Polánieckiego, S. T. Lektorá Uprzywileiowánego,

nego, ná ten czas Kustoszá, y Gwárdyaná Konwentu Stradomskiego, á potym Prowincyá, Solennie iest wprowadzone z Kościoła Archi-Presbyterálnego Pánny MARYI, do Kościoła S. Bernárdyná ná Stradom, *Pontificaliter* przez Jáśnie Wielmożnego JMCi Xiędzá Micháła Kunickiego, Biskupá Arsyonéńskiego, Suffrágáná Krákowskiego, Roku P. 1736. dnia 7. Grudniá. Tá Introdukcyá Solenna, ozdobiona byłá Assystencyą znákomitá, nie tylko *Clerici Sacularis ac Regularis*, ále teź wspaniá, Szláchetnego Mágistratu Krákowskiego przytomnością ze świecámi idącego w Processyi; rożnych Bráctw znáczná, y liczná freqwencyá máiaca: gdy álbowiem J. W. Solennizant z Kościoła P. MARYI w Biskupim Apparácie wychodził, iuż do Kościoła S. Bernárdyná z wśelkim porządkiem Processye Bráckie wchodziły. To Bráctwo ma osobliwy Przywiley od Świętey Stolicy Apostolskiej, iż w káżdą Sobotę przed Ołtarzem Niepokalánie Poczętey Nayświętšzey MARYI Pánny z wystáwieniem Nayświętšzego SAKRAMENTU odprawowána bywa Solenna Wotywá ô Táiemnicy Niepokalánego Poczęcia Nayšw: MARYI Pánny, która ma *Introit Egre dimini*. Tych Wotyw naypierwszym iest fundátorem Jáśnie Wielmożny JMC Pan Piotr Konstánty Stádnicki, Kásztelan Woynicki. Ma to Bráctwo Odpušty wielkie, á oprócz tych, pártycypuje Odpuštow nádáných Bráctwom Rożáncá, y Szkáplerzá Świętego, według Bulli Benedykta XIII. Poczynájący się *Ex quo Sedes Apostolica*. Pomienione Bráctwo ná Processyách Solemnych, używa Kap Szkotowych, lub płócienných koloru Niebieskiego z znákami Imię MARYA, dwánaštu Gwiazd, y Miešiacá.

Klasztor Wielebnych Pánien Koletek Zakonu Świętego Oycá FRANCISZKA.

Niedáleko Kościoła S. Bernárdyná, y Klasztoru Oycow Obserwántow zosiáie nád Stará Wislá Klasztor Wielebnych Pánien Trzeciey Reguły Oycá S. Fránciszká, od Imienia Świętey Kolety Márki Iwoicy, názwáných Koletki. Te Pobożne Zakonnice

Zakonnice dawno przedtym swoy początek Zakonney Obserwancyi od Stolicy Apostolskiej mając approbowány; w drewnianym mieszkały Klasztorze. Potym za pobożną wolą W. JMCI Páná Zygmunta z *Dembian* Dębnińskiego, Stárościcá Gostyńskiego, na placu niniejszym wymurowány jest Klasztor dla rychże Pobożnych Zakonnice R. 1593. w którym do tych czas swiętobliwie rezydują. Też Oblubienice Jezusowe lubo nie przysięgają na Klauzurę, iednak ją ściśle obserwują. Akty Solenne Oblóczyn, Profesyi Świętey, y Pogrzebu odprawują w Kościele Oycow Obserwantow. Zostają pod zupełną Jurisdycyą Nayprzewielebniejszego Oycá Prowincyałá OO. Obserwantow Prowincyi Małopolskiej. Przy tym Klasztorze jest murowána Kaplica Roku P. 1739. za pilnym dozorem, y osobliwym staraniem Nayprzew: Pánny Máryanny Russockiey, (iuz po kilkárázy godney Mátki y Przełożoney tamtecznego Zgromádenia) w ktorey pomienione Zakonnice odprawują według swey Reguły Nabozeństwa nocne o pułnocy, y inisze dzienne według ustaw swoich. Na publiczne zaś Nabozeństwa tak ranné, iáko y Nielzporne chodzą codziennie do Kościołá S. Bernardyná przez Ganek na Filarách murowáných wystáwiony R. P. 1728. za staraniem wzwyż pomienioney P. Máryanny Russockiey. Ma ten Klasztor w swey Kaplicy nieofzácowány Kleynot, to iest, Státuę Páná JEZUSA Łáskáwego w Ołtarzu; przed którym, Nabozeństwa zwykle tak nocne, iáko y dzienne odprawują też pobożne Zakonnice. Jákie zaś Łáski, y Dobrodzieystwa odbierają uciekające się do teyże Páná JEZUSA Osoby, oprócz innych dokumentow, same świadczą ofiarowane Wotá.

36. Kościół Świętego PAWŁA NAWROCENIA.

A L B O K O L L E G I U M

Przewielebnych Káplánow Missyonarzow.

Kongregácyá Przewielebnych Káplánow Missyonarzow wprowadzona iest do Krakowá na Stradom przez Jáśnie O. Xciá Nayprzewielebniejszego J. M. X. Janá Máłáchowskiego, Biskupa Krakowskiego, Roku Páulskiego 1685. Powinność

Powinność tey przezacney y wielce w Kościele Bożym potrzebney Kongregacyi jest tá, nauczać ludzi młodych, biorących się do Stanu Duchownego, iákim sposobem máią się przygotować do przyięcia Káptáńskiego Cháráktetu, iák nabożnie przez ósm dni powinni odprawić medytácyę, y rekolekcyę, iák świątobliwie zostawszy Káptánami, máią życie swoje prowadzić, y swoim Owieczkom Święte Sákrámentá administrować, Spowiedzi słuchác, Przenayświętzy SAKRAMENT Ciá-łá y Krwie Páńskiey rozdawác, dzieci chrzcić, y cokolwiek nale-ży do zbáwienia wiecznego, z wielką ochotą, z przykładem y nabożeństwem wykonywác; á ták wielką pracą tey Przezacney Kongregacyi Káptáni, nie tylko pod czas Suchedni, gdy Po-święcenia Káptáńskie, według ordynánsu Kościoła Świętego następuią; ále ile rázy ktoregokolwiek czasu ktokolwiek do nich przyidzie, lub to z ludzi świeckich (iákoż y Senatorskie Osoby bywáią tam ná rekolekcyách) lub do stanu Duchownego bio-rących się, tedy ták około iednego, iák y około wielu, nie zá-luią swoiey prace, duchowną podájąc instrukcyą.

Oprocz tey prace domowej, przykładem Apostolskim, iáko prawdziwi Missyonarze!, álbo Posłáncy, Legáci y Káznodzieie Ewángeliczni, kilká rázy przez rok, cátey Dyecezyi Krákow-skiey, nawiedzáią wzystkie Miásta, Miásteczká, y Wioski, y w támtychże Kościołách, dawszy znác o sobie, lud zgromádo-ny od kilku mil, nauczáią táiemnic Wiáry Świętey, ráno y w wie-czor Kazánie mewáią ná káždy dzień: ták ná iednym mieyscu według wielkości liczby ludzi pracuiąc, po cztery álbo po pięć, á czasem y po sześć Niedziel, Spowiedzi słucháią, iák pożyte-cznie zá grzechy żáłowác y pokutowác nauczáią, Odpusty Apo-stolskie z dozwoleńia Stolicy Apostolskiey, y zá konsensem J. O. Xiążęcía Biskupá Krákowskiego rozdáią; á ponieważ Nay-przewielebniejszy Pásterze, gdy się już Missya kończy, álbo na-bożeństwo, przez tychże przezacnych Káptánów Missyonarzow záczyć, że zwykli Święty Sákráment Świętego Bierzmewáńia Prawdowiernym Owieczkom swoim rozdawác, lub to przez sie-bie samych,

bie samych, lub przez swoich Nayprzewielebniejszych Suffragánów, tedy dostatecznie o tym Sákrámenście Bierzmowania świętego, dają naukę, aby się godnie do tego świętego Sákrámentu przygotowáli. Te zaś wszystkie prace tak ciężkie, y pożyteczne dufszom prawowiernym, odprawiają ciż Ewangelicznymi Missyonarzami, swoiemi nákladami y sumptami, nikomu się nie náprzykrzając o jałmużny ná pożywienie, ani cále nic nie biorąc, aby nayprzedniejszego Missyonarza Chrystusowego Páwła Świętego, (ktory opowiadać Ewangelia, nic bynajmniey od nikogo nie brał) prawdziwymi stáli się Synami Káznodziejami, y Apostolskiemi Missyonarzami: w tey máteryi, tak pisze Páweł Święty *1. Corinth: cap: 9. Nescitis, quoniam qui in Sacratio operantur, quae de sacratio sunt; edunt: & qui Altari deseruunt; cum Altari participant. Ita & Dominus ordinavit ijs, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere. Ego autem nullò horum usus sum.* Wielka to doskonałość, miawszy, Ordynans y Dyspensę od Chrystusa Pána, á przecię o dynansu prowizyálnego ani Dyspensy osiárowány nie záżywać, heroicznym sercem mówiąc w rzeczy samey. *Ego autem nullò horum usus sum.*

W tym tedy Apostolskim Missyonárskim Kollegium, záwsze przy doskonałych y starych w náuce, przykładách, w Kościelnych ceremoniach, znáydują się młodszego wieku Klerycy, Subdyákoni, Dyákoni, y Kápláni, ktorzy się uczą y ćwiczą w życiu Duchownym, w medytacyách, ceremoniach Kościelnych, w Kazaniách, y w Teologicznych sumnienie káżdego oświeccających náukách. Ato z osobliwey Pásterskiej szcudroblivosti J. O. Xiążęcia Nayprzewielebniejszego J. M. X. Konstántyna Szaniáwskiego, Biskupa Krakowskiego, ktory własną spezą murować y wystawić kazał obszerniejsze Kollegium dla wygodnego pomieszkánia, á potym Roku 1732. wieczną uczynił fundacyą ná Seminárium, dla piętnastu Kleryków Swieckich, wikt providuiąc, także y ná dwánastu Kleryków Kongregacyi *Missionis*, ktorzy po skończoncy dwuletniey probie, álbo po zákończonym Nowicyacie sposobiają się do Stanu Kápláńskiego, y do funkcyi

do funkcyi stanowi swemu przyzwoitych, odprawowania.

Przy tym *Kollegium* ná Stradomiu wystáwiony od fundámentow Kościoł wspaniały y piękny kosztem Nayprzewielebniejszego J. M. X. Michała Szembeká Suffragána Krákovskiego, który Kościoł pod tytułem Návrocenia S. Páwła Apostoła, Roku 1732. dnia 22. Czerwcá Konsekrował Nayprzewielebniejszy J. M. X. Michał Kunicki, Biskup Arsyoneński, Suffragan Krákowski. W tymże Kościele Wielebnych Káptánow Missyonarzow znáyduie się Czástká Drzewá Krzyżá Świętego, w Pácyfikał wpráwiona, Relikwia Błogosláwionego Ianá Kántego, Świętego Wincentego *à Paulo*, Fundátorá y Pátryárchy teyże Kongregácyi *Missionis*.

37. Kościół Świętey J A D W I G I.

TEgo Kościoła pierwłze początki *Statum & originem* wielkiej sławy y świątobliwosci Jan Długosz, Kronikarz Polski, y Kánonik Krákowski, a potym Nominat ná Arcybiskupstwo Lwowkie, ná którym go śmierć nieużyta zástáła, ták opisał: że iest záłożony ná Stradomiu przez Kázimierzá II. Wielkiego Monárchę Polskiego Roku 1311. zá powstanie z grzechu Mężoboystwa y morderstwa, ktore był popełnił gdy *Martinum Baryczká, Virum de Vicarijs Basilica Cracoviensis, cum mandatis monitorijs Clementis Papa VI. jussu Bozenta Episcopi Cracoviensis, ad se missum*, áby wízystkie swoje Konkubiny wygnał, utopić w Wiśle kazał: ktorego Kościoła tylko fundamentá, wzwyż ná dwa łokciá wymurowawszy, umárł nie skończywszy y żadnego funduszu nie uczyniłszy. Ten potym Roku 1360. Elżbietá Siostrá iego rodzona Krolowa Węgierska dárowála Zakonnikom Klasztoru Miechowskiego, którzy się zowia *Canonici Regulares, Custodes Sacrosancti Dominici Sepulchri Hierosolymitani*. A ci z Jerozolimy do Polski przez Jaxę Herbu Gryph Szláhcicá możnego Roku 1162. są wprowadzeni. Pierwłze postánowienie swoje prowadzą od S. Já kubá mnieyszego Apostoła, naypierwłzego Biskupá Jerozolimskiego, y Jego zá Fundátorá y Pátryárchę Zakonu swego

maia, pod Regułą zaś S. Augustyną zostáia, noszac ná sukniách *Crucem de serico rubro conduplicatam, in sinistra parte ẽ vestigio cordis, á to ná tę pámiatkę; (iáko świadczy Petrus Lull. in vita Venerabilis Abvera de Virmund Canonissa Regularis SS. Sepulchri Priorissa Conventus Juliacensis, parte zda cap: 16. ex Libro antiquissimo Catalogus Hierosolymitanus diçto:)* Gdy Chrystus Pan ná Krzyżu dzieło zbáwienia nášzego zákończył, y z tegoż Krzyża był zdięty, pátrzac ná niego krwáwopláczacemi oczymá Najswiętsza MARYA Pánná, przy obecności wielu Świętych, (iáko to Janá, Jozefa z Arymathei, Nikodemá, trzech Máryi, między ktoremi był y Jákub Apostoł Spráwiedliwym názwány, nád zwyczaj y bez porównánia nád zmęczonym JEZUSEM pláczący) uznála iáko Twarz Syná Jey przedtym podobna Twarzy S. Jákubá, po śmierci zaś dla ciężkich ran odmienna, co ná ten czas nowy smutek y žal w sercu Jey spráwiło, Po którym smutku y żalu z nátnienia Duchá S. oznáymitá S. Já kubowi że on w Jerozolimie Strożem Grobu Syná Jey, y tá mze Náuczycielem y Biskupem prawowiernych bydź miał, y że przez niego rozgłoszona bydź miała Męká y Smierć Chrystusa Páná, co żeby w ustáwicznejy miał pámieci, zmaczáłá pálec swoy we Krwi Rány Boku JEZUSOWEGO y S. Já kubowi ná sukni náprzeçiwko sercá Krzyż uczynitá ná tę formę, iákiew był ten, ná którym Chrystus Pan był ukrzyżowány, potym nád pierwszym Krzyżem drugi pomnieyszy przydálá ná pámiatkę inskrypcyi od Piłatá dáney mówiac: Niechçi ten Krzyż Já kubie będzie wieczną pámięciá gorzkiey y niewinney Męki ukochánego Syná moiego.

Post aliquot autem suspiria ad se rediens nuntiavit Jacobo suo Cognato, ex instinctu Spiritus S. quod ille Hierosolymis Custos Sepulchri sui Filij, Pradicator & Episcopus Fidelium, Propagator Passionis & Mortis Christi esse debeat, ne autem bujus obliviscatur, sed semper in recenti memoria hac retineat, intinxit digitum suum in pretiosissimum Sanguinem, qui in ejus vestes dum Christus in Cruce penderet guttatim decidit vel potius defluxit, tum etiam in illud vulnus quod Christus ad Latus factum erat in veste alba ac linea ad pectus Jacobo Crucem expressit

cem expressit juxta formam & figuram illius, in qua Christus affixus fuit. Postea verò adhuc alteram parvulam Crucem super primam signavit in memoriam illius Inscriptionis quam Pilatus super Crucem affigi jussit, qua fuit: JESUS NAZARENUS REX JUDÆORUM. Sit tibi etiam hac Crux (ajebat MARIA) Jacobe aeternum memoriale amara & innocentis mortis mei dilecti Filij. Te są słowá Petri Lull, o czym obzernieysz czyni informacyą W. X. Jákub Rádliński S. T. D. in Libro sub Titulo, Sepultura Viventium in Praefatione ad Lectorem, którą wydał. Roku 1734. będąc ná ten czas Proboszczem Leżajskim, y Komissarzem WW. Pánien Zakonu S. Benedykta Konwentu Járossáwskiego. Ciż Kánonicy w Kościołách tak swoich iáko też y innych, lub Swieckich lub Zakonnych ná Proceście, Kazánia, lub ná insze funkcye Kościelne, ex vi Instituti sui, & Privilegiis Summorum Pontificum, zázywáią Rokiet y Mucetow cum praedicta duplicata Cruce rubea. Máią také facultatem a Sacra Sede Apostolica sibi suog, Ordini że im wolno Párochiálne Kościoły trzymać, y Sákramentá SS. administrować, dla tego w Koronie Polskicy Domos Conventuales ac Praepositorales, & Ecclesias Parochiales więcey nad trzydzieści in perpetuum sobie inkorporowane máią. Y tu ná Stradomiu miał byđ Fárny Kościoł, o czym wspomina Joannes Długosius, á przeto nie ma się urażać Clerus Ecclesiae Parochialis Omnium Sanctorum Urbis Cracoviensis, że w pierwšcy Kleynotu Stołecznego Miásta Krá-kowá, przez Piotrá Hyácinthá Pruszcá Alumná Akadémij Krá-kowickicy edycyi, ob defectum plenariae informationis ten Párochiálnym Kościołem nazwany. Są iednák ci Zakonnicy wielce pomocni Wikáryom Wszystkich Świętych, á zwłaszcza do chorych y dziełek nowo zrodzonych, podczas (mowię) zawárcia Bramy, y niepogod, lub też złey drogi. Pomienioni Kánonicy Zakonni, máiąc ex vi Instituti sui osobliwą obligacyą y powinność rozszerzác Chwałę Przenaychwałebniejszego Grobu y Zmattychwstánia CHRYSUSA Páná, zá usilnym stáraniem swoim przy promocyi y protekcyi Biskupow Polskich: otrzymáli terážnieyszemi czásy nowy Dekret u Stolicy Apostolskiej,

skiey, aby wszystko Duchowieństwo tak Swieckie iako y Zakonne oboicy płci, w całym Krolestwie Polskim, y Wielkim Xięstwem Litewskim, także we wszystkich Prowincyách do Krolestwá Polskiego y Wielkiego Xięstwá Litewskiego należących, zostájące, corocznie w Niedzielę druga po Wielkiej Nocy, ná większą część y chwałę Grobu CHRYSZTUSOWEGO, odprawowało Pańczerze Káptláńskie y Mszą Świętą o Grobie CHRYSZTUSA Páná: Wczym dla zupełniejszy Czytelniká informácii, kładę tu pomieniony Dekret Stolicy Apostolskiej.

Cum Sacra Rituum Congregatio sub Die 1ma Decembris 1742. concefferit Officium proprium cum Missa Sanctissimi Sepulchri Domini Nostri JESU CHRISTI Universo Ordini Canonorum Regularium, Custodum ejusdem Sanctissimi Sepulchris; Cumq; ad magis promovendum illius cultum, ex parte Episcoporum Regni Polonia, necnon JACOBI RADLINSKI, electi Praepositi GENERALIS, VENCESLAI MURATOWICZ, dum vacaret Praepositura Custodis & Administratoris Generalis, ac FLORIANI BUTDECKI, Procuratoris Generalis, praefatae Congregationis Canonorum Regularium, Sacrorum Rituum Congregationi enixe supplicatum fuerit, quatenus extensionem praedicti Officij & Missae sub ritu duplici, ad Regnum Polonia, Magnum Ducatum Litvania, adnexasq; Provincias, extendere dignaretur. Sacra eadem Congregatio ad relationem Eminentissimi & Reverendissimi Domini CARDINALIS, Sancti CLEMENTIS, attentis peculiaribus circumstantijs, petitum Officium cum Missa ab omnibus tam Saecularibus quam Regularibus utriusq; sexus, qui ad Horas Canonicas tenentur singulis Annis sub ritu duplici Dominica secunda post Pascha in praefato Regno Polonia, Magno Ducatu Lithvaniae, ac Provinciis annexis recitari ac respective celebrari posse censuit, si Sanctissimo Domino Nostro visum fuerit. Hac Die 1ma Februarij Anno 1744.

Factaq; deinde per me Secretarium de praedictis eidem Sanctissimo Domino Nostro relatione, Sanctitas sua benigne annuit. Die V. ejusdem Mensis & Anni 1744. F. J. A. CARDINALIS GVADAGNI, Praepositus mpp. F. Patriarcha Hierosolymitanus Secretarius.

Tym tedy Zakonnikom od Elzbiety Krolowy Węgieckiej,

skiey, Siostry Kázimierzá II. Kościoł pod Tytułem Świętey Jádwiigi oddány, potym *per incurfionem Sveticam* (w ten czas kiedy y Zamek Krákowski) zburzony iest. Dopiero po zburzeniu pierwszego Kościoła, Wielebny Xiądz Augustyn Wolfski, Świętey Th. Doktor, tegoż Zakonu Profes, y Proboszcz Konwentu Krákowskiego S. Jádwiigi, Kánonik Kámieniecki, Konwentu Miechowskiego Kustosz Generálny, zá przedziwną Opátrnością Boská przy swoim stáraniu nowy á *fundamentis* wystáwił, ktorego portret dla potomney pámiéci w tymże Kościele w kompártymencie mármurowym nád drzwiami Zakrytyálnemi *cernitur*. Zá iegoż tákże stáraniem y pilnością tenże Kościoł Konsekrowány iest przez Jáśnie Wielm: IMCi Xiędzá Mikołájá Oborskiego, Biskupá Láodyceńkiego, Suffrágáná Scholástyká y Officyalá Generálnego Krákowskiego, o czym ná tablicy mármurowey nád drzwiami z Kościoła wychodząc do Konwentu informácyá iest tákowa: *Anno Domini MDC.L. XXIV. ipso Festo Divisionis Apostolorum Die 15. Julij. Ego Nicolaus Oborski, Dei & Apostolica Sedis Gratiá, Episcopus Laodicensis, Suffraganeus, Scholasticus, Vicarius in Spiritualibus & Officialis Generalis Cracoviensis, Consecravi Ecclesiam hanc post ruinas Sveticam, nunc á fundamentis erectam, in Honorem S. Hedvigis. In ea Ecclesia tria Altaria: Majus in ejusdem S. Hedvigis. Dextrum in B.M.V. Assumpta, SS. Catharina, Barbara & Agnetis VV. MM. Sinistrum in SS. Augustini, Matbie Apostoli & S. Stanislai Episcopi & Martyris Honorem. Reliquiasq; in eis SS. Clementis, Justi & Maximi Mart: inclusi. Diem Anniversariam Dedicationis Festi SS. Divisionis Apostolorum quotannis celebrandam assignavi. Procurante eandem consecrationem Illustri & Admodum Reverendó Dominó Augustinó Wolfski, Canonico Camenecensi, Prapósito S. Hedvigis Cracovia, Canonice Regularium SS. Sepulchri Christi Domini Conventus Miechoviensis Generali Custode, cujus impensis & curá hac Ecclesia stetit. Odpráwuią w tym Kościele ták iáko w inszych Kurs o Pánnie Nayświętzey. Do tego Kościoła w dzień Rozestáncow 15. Julij ze wżyskich Kościołow Krákowskich przychodzą Procesyje-*

cum debitis Ceremonijs & Indulgentijs, dziękując P. BOGU za Zwycięstwo od Władysława Jágełłá otrzymane nád Prusakámi. Jest przy tym Kościele Kleynot stárodawny, misterney roboty sklenicá S. Jádwiigi, z ktorey oná napoiu záżywała podczas postow : dáią z niey nabożnym ludziom w chorobách pić, á ci do zdrowia przychodzą, ták iáko y Święta Jádwigá czyniła. Więcey o tym w Historyi W. X. Sámuelá Nakielskiego, Pismá S. Doktorá, *circa Annum 1634.* Proboszczá tegoż Kościołá znajduiesz. Ma tenże Kościół y insze Relikwie znaczne SS. Bożych, iáko to: cząstkę Sukienki Páná JEZUSOWEY, Relikwiá znaczną S. Jádwiigi Krolowy Polskieu, S. Urbáná Męczenniká dwię párttykuly znaczne, S. Bonifacego, S. Leoná Męczenniká, B. Julity, cząstkę Cylicium S. Fránciszka Seráfickiego, S. Wenuty M. S. Plácydá M. S. *Vitricis* M. y inszych wiele: Ma tákże y Indulgencye ná pewne Świętá. Jest w tymże Kościele Obraz Pánny Przenajświętšzey wielce dziwney wspaniáłości, y piękności, przy którym Pan BOG zá przyczyná Mátki Swey, wielu w rożnych fráfunkách y w boleściách poćiesza. Przy tym Kościele jest Konwent wyžey námienionych Kánonikow Grobu Chrystusowego, ktorzy tu máią Studium ták Teologiczne iáko też Filozoficzne niedawnemi czasy ná tym miejscu erygowáne y záczęte przez IMCi Xiędzá Iákubá Rádlińského, S. T. Doktorá, terážniejszego tychze Kánonikow Grobu Chrystusowego Proboszczá Generálnego Miechowskiego Intułatá. Temu Kościołowi przybyła temi czasy aukcya fundacyi ná Kurs y Mszą *de B. M. V.* uczyniona przez W. X. Wálentego Jozefa Wścíšłowskiego, S. T. D. terážniejszego tegoż Kościołá Proboszczá, Professa pomienionych Kánonikow, á przedtym Kánoniká Zamoyskiego, Akádemii Zamoyskieu kilká rázy Rektorá, Trybunału Ordynacyi Zamoyskieu pierwszego Assessorá, Proboszczá Tomaszowskiego. Przy tymże Kościele jest Szpital podeszłych w lećie y wypracowanych w Koronie Polskieu Szláchty, ktorzy swoje osobliwe od Konwentekich máią fundacye. Swoie zaś Nabożeństwą y obligácye zá Fundátorow y Benefaktorow swoich ták w Kościele pomienionym iáko też y w Szpitalu codziennie odprawuią.

38. Kościół Świętych AGNIESZKI y LVCYI.

PRzy tym Kościele iest Kłasztor Pánien Zakonnych S. Klary pod obserwancyą Reguły S. Fránciszká, trzeciey Reguły. Do tego Kłasztoru wiele Domow zacnych Fámilij, Corki swe do ćwiczenia w boiázni Bożey dáją, z ktorych się wiele ná świat nie wraca. Fundowány y zmurowány ten Kłasztor iest zcze zá Zywoťá Błogosławionego Jána Kápistráná, po pogorzeniu nápráwiony od Xiędzá Janá Korsbáchá, Kánoniká Krákowskiego Ma swe Odpusty y Świętych Bożych Relikwij niemáło.

39. Kościół Świętych KATARZYNY
Y MAŁGORZATY.

TEN Kościół ná Kázimierzu záłożony Roku Pánńskiego 1342. y wystáwiony Archyitekturą Stároświecką, w ozdobę y inwencyą zrzadká widziáną, od Krolá Kázimierzá Wielkiego, á osadzony Zakonnikámi Świętego Augustyná Eremitow, ktory sá przyprowadzeni z Prági do Polski od tegoż Krolá. Do budowánia Kłasztornego przyłożył się Pan Melsztyński, Kásztelan Krákowski, á potym inši wízelkich Stanow Fundátorowic. Ten Kościół iest poświęcony Roku Pánńskiego 1378. od JMCI Xiędzá Jána Biskupá Botyńskiego, zdozwoleniem Florianá Morckiego, Biskupá Krákowskiego, był ten Kościół dostátne ozdobiony y obdárzony, od swoich Fundátorow, práwie nád podziwienie májac w sobie Ołtarzow 24, z przyśtoynymi y kosztownymi appáratami, ále to wśzystko pogorzáło požárem Roku 1556. dniá 3 Májá, w ktory czás y sklepienie wśzystko upádoło, co się też było zstáło Roku P. 1443. przez trzęsienie ziemie. Jest w tym Kościele wiele znácznych Relikwij, między ktoremi znácznieysze, znáczna sztuká drzewá Krzyzá S. Czáská z Głowy S. Ambrożego, Doktorá Kościelnego, tákże Czáská z Głowy S. Rochá, Czáská z Głowy Sw. Konstantego, Ręká S. Szczepáná Męczenniká, Ręká S. Tomáśyá Kánturyjskiego, znáczna Relikwia S. Janá Chrzócićielá, y

część odzienia jego, pálec S. Andrzeiá Apostoła, S. Filipá Apostoła, Krople mleká y krwi y znaczna Reliqwia Świętey Kátarzyny M. Ręká S. Prymeniuszá, te Relikwie są opráwnce we srebro, także osobnych jest y innych wiele Relikwij w różnych Pácyfikałách srebrnych. Jest w tym Kościele kilká Káplic Nayprzod pierwsza w Kruczganku tego Kościoła w samym wchodzienád drzwiami. Jest Obraz ná murze wymalowany Miłosiernego PANA JEZUSA. Zá Pánowania Władystáwá Jágielcy, Monárchy Polskiego, stáranie B. Ezáiaszá Bonerá, tegoż Zakonu Przeorá Pismá S. Doktorá. Ten zaś Obraz iák wielkimi y dotad slynie Cudámi, same to Wotá około niego wistzące wyświadczyć mogą. Do tego bowiem Obrázu piáćiu kulmi śmiertelnie ná woynie postrzelony Towárysz ód światowych Medyków odstąpiony, o własnym życiu zwatpiwszy. Ják się tylko do tego w tym Kościele będącego Miłosiernego udał, z ufnością Lekárzá, tego dnia do zdrowia pierwszego przywrócony został. Swiádkiem są tego te same kule przy tym Obrázie záfieszzone. Ale to ieszcze mnieysza. W Wielicce Gornik máiąc wielką do tego Obrázu dewocyá, osobliwiey w tym że ile rázy do Krakowá przez Kázimierz przechodził, tyle rázy záfwsze przed ten Obraz wstępując ná modlitwę parę świec łoiowych oddawał, y iáką mógł z pracy swoiey jáłmużną ubogiego przed tym Obrázem udárował, nieszczęściem, czyli też żeby lepiej w tym Obrázie moc swoię PAN JEZUS wstawił. Tráfiło się: że ten Gornik w dole od soli záfalony został pobożna zoná lubo inż o życiu záfalonego mężá zwatpiona, pámiętáiac iednak dewocyá Mężá swego, tę samę część przez cały rok temu Obrázowi przy jáłmużnie dla ubogiego czyniá, w rok gdy znowu w tym mieyscu gdzie on záfalony zostawał, gdy sol inśi kopác poczéli. Ten uslyszawszy głos kopiacyh wołác poczał, áby mu bez náruszenia y szkody pomoc do wysćia dáli, ztrwożeni, niewiedząc coby było, wezwawszy W.O. Bernardyná ná ten czas támtęyszego Rezydentá ná poráde, gdy zá zdániecm iego kopác poczéli, żywego bez żadnego náruszenia zdrowia człowická.

wieká dobyli, który zaraz to nietylko przed całym Miastem, ale też y tu przed tym Obrázem, przy Procesyonálnym tego Miásta ludzi konkurście w Klasztorze pod przysięgą zeznał. Ze zázwsze przez cały Rok ten Obraz Miłosiernego PANA JEZUSA przed sobą widział, y przed nim dla lepszey wygody jego parę świec łoiowych ustawnie palących się. A záz ná posiłek zázwsze z przed tego Obrázu który przed sobą widział codziennie bułkę chleba odbierał: Jest dowodem jego przysięgá, y infzych Cudow ták wiela.

Idąc dálej ku Kościołowi wielkiemu od Ganku Miłosiernego PANA JEZUSA, po prawey ręce tego Ambitu jest Káplicá Nay świętzey PANNY MARYI pod Tytułem Poćieszenia. Stáraniem tegoż B. Ezáiaszá, tákże ná murze odmálowány Roku 1453. ktorego Obrázu Cudow gdyby ráchować przytżło, pewnieby się przedzey nie iednemu sprzykrzyło zázczyby ich z komputował. Ledwie co tylko bowiem ten się Obraz Poćieszenia Nayświętzey MARYI PANNY zázwił, zaraz przed nim naypierwizy Cud się pokazał. Kiedy záz uczynioná B. Ezáiaszá modlitwą, w ten czas *Monstra te esse Virgo Maria Matrem*. Imieniem Stánisław Mieczczánin Kázimierski drugiego dnia po śmierci, do pierwszego życia przywrocony został. *Item* przed tym Obrázem dwoie Bliźniát nie żywo ná świat wydáne przez Mátkę, tey Mátkce Poćieszenia ofiárowáne, do życia są przywroczone. Podczas ognia pożaru kiedy od Stradomia y Kázimierz gorzał Ten Obraz tylko sam bez naruszenia choć ná przepalonych murách ná poćiechę wszystkim został, Przed tym Obrázem z swiádecstwá nie tylko Zakonnikow tego Zakonu ale też Święckich ludzi po kilká kroć Anielskie koncenty podczas nocnych Wigilij slytżáne bywały. Osobliwiey raz gdy dla iákiegoś zázrudnienia przed tym Obrázem zwyczajnego Hymnu *aliás* Prozy *Ave Regina Calorum* spiewác zániedbáli Zakonnicy, sami Aniółowie Święci przy ognistey w około zorzy tę ich powinność codziennego spiewánia púty wypełniáli, poki się znowu z większą y gorętszą dewocją do zwyczajnego spiewánia teyże prozy nie przywrocili pomieni Zakonu Brácia. Tu

Tu przy tym Obrázie Nayświętszey MARYI PANNY ślepi wzrok, kuláwi y párálizem zaráżeni, powietrzem ruszeni, kóniący życie, tonący wybáwienie, w nieszczęściu będący poćiechy, w niebezpieczeństwie bezpieczeńś, iák wiele odbieráli, świádectwo samych Wotow wydáie: to y *manuscripta* tego Zakonu konfirmuią. Tu przed tym Obrázem Roku 1621. dnia 7. Listopáda Andrzej Wáwrzeniec Száfráński Wielgopolánin párálizem zaráżony ták ciężko, że iuż tylko ostátniego śmierci punktu sam stábym się widząc oczekiwał. Przecięż z á ráda przyiaćioł przed ten Obraz przyniešiony; iák tylko Krzyżem z wielką ufnością poćieszenia prosząc upadł, tey godziny zaráz o swoiey mocy zdrowy powstał y odszedł. Gdzie dla lepszey wiáry ná boku teyże Cudownego Obrázu Kaplice, jáko tu zdrowie odebrał z wlásnym podpisem y zeznániem Wotum ná tábláturze málowane zostáwił. Roku 1722. Kázimietz Mieszczánin dla ciężkiej choroby wzrok stráciwszy, przed tym Obrázem przyżrzał. Kupiec pewny z Towárem iádac od zboycow obškoczony, iák tylko Poćieszenia Nayświętszey PANNY MARYI ná pomoc y obronę wezwał, dziwnym sposobem ich rąk uszedł, bo ci sami ktorzy mu życie odebrać usłówali, sami się pozábiliáli. To sam zeznał tenże.

Nowszy Cud przed tym stał się Obrázem Poćieszenia Nayświętszey PANNY MARYI Roku 1719. Tomaszá Donicá, Prezydentá Kázimierskiego, sześcioletni Syn Imieniem Antoni, dla wielkiej puchliny wzrok utráciwszy, y práwie z á śmiertelnego miány od Rodzicow przed ten Obraz z ufnością przyniešiony, nie tylko wzrok utrácony, ále życie odebrał sam tego świádkiem. Tákże Roku 1734. Szláchćie pewny podczas Zimowey rewolucyi, jádac przez most Wilicki ná Kázimierz, gdy lodu sztuká w most uderzeł, kón pod nim przestrášywszy się, rázem y z Pánem z mcstu w Wisse między fale y płynące sztuki lodu skoczył, gdy przez niemáły czas ták się y z koniem narzał, á od nikogo rátowány byđz niemogł. Jáko tylko ná pomoc y ráunek Nayświętszey PANNY MARYI Poćieszenia wezwał, z á-

raz z naywiększey od mostu tonie falą y z koniem do brzegu wyniesiony, bez szwánku żadnego wyszedł, y teyże łamey godzinny tu ná podziękowanie MATCE Poćieszenia MARYI także ieszcze zmaczány przyszedł. Swiádectwo tego Cudu iest ieszcze tu dotąd mieszkájących niektorych tego Zakonu Bráci y inszych niezliczonych Cudow ták wiele ktorych niepodobno wypisać.

Od tey Káplice wracájąc się náзад, iest znowu druga od Zakrytyi ná boku Káplicá Brácka pod Tytułem Nayswiętszey PANNY MARYI, Bráctwá Poćieszenia Paská Rzemieennego, w tey Káplicy leży Ciało Błogosławionego Marcína Barycki Polaká, Pismá Świętego Doktorá, Wikáryego y Káznodzie Kościoła Katedrálnego Krákowskiego, który iák niewinnie od Kázimierzá wtorego Krolá Polskiego o prawdę y nápomnienie zámordowany został. O tym Kroniki álbo Fortecę Duchowną czytay.

Dáley ku Gánkowi Miłosiernego PANA JEZUSA o ktorym wyżej. Jest ná boku Káplicá czyli Kápítularz.

RELIQUIE W OŁTARZU S. JANA ŻAŁMUZNIKA.

Swiętego Jędrzeiá Apostoła, S. Hilaryána Męczenniká, Sw. Spántáleoná Męcz: S. Chrystoforá M. S. Szczepáná. S. Máryi Mágdáleny, S. Łucyi Pánni, SS. Dziesięć Tysięcy Żołnierzow Męczennikow. SS. Jedenaście Tysięcy Pánien Męczenniczek, S. Woyćiechá Znáczna kość y część Dalmátyki w ktorey był pogrzebiony. Te zaś Relikwie rázem z Ołtarzem zprowadził Wielmożny Pan Woyćiech Lánckoroński y z Autentykami swoiemi.

W Wielkim Ołtarzu. S. Lucyuszá Męczenniká, S. Anástazyi Pánni y Męczenniczki, S. Innocentego Papieżá y Męczenniká, S. Peregryná Męcen. S. Felicyty Pánni. *W Káplicy S. Doroty* Trunienká, w ktorey są Relikwie Błogosławionego Ezaiasza Boncrá. Y inszych ták wielá Relikwuij znáydują się przy tym Kościele w srebro opráwnych.

Przy tym Kościele odpráwiają nabożeństwo swoje Zakonnice Reguły Świętego Augustyna, z prace rak swoich żyjąc, w Kłástorze swym pod postuszentwem Przewielebnego Prowincyálá teyże Reguły mieszkájąc.

40. Kościół Święty Z O F I I.

Tym Kościołem zawiadują Oycowie z Skałki, który Farażowia, przy tym Páráfiánowie swoje pogrzeby mają, a zbudowany nad Sádzawką, w którą był wpał pálec Świętego Stánisławá Biskupá Krakowskiego.

41. Kościół SS. MICHAŁA y STANISŁAWA.

NA Skale szczerym kámienu ten Kościół zmurowány Roku Páńskiego 1472. po zabićiu y Kánonizácii S. Stánisławá, tym Imieniem názwany, ábowiem była przedtym Káplićá pod Imieniem S. Michála Archániolá. Mieszkaia tu Zakonnicy S. Páwła pierwszego Pustelniká, żyją pod Regułą S. Augustyná, IMć X. Jan Długosz Kánonik Krakowski do Polski, y ná Skałkę wprowadził, y Klasztor przy tym Kościele założył: bywa tu ludzi konkurs bárdzo wielki dla Odpuřtów y Nabożeńřtwa, ktore się odpráwuie ná dzień S. Stánisławá, y ná káždy Piątek nádány od Stolicy Apostolskiej miejscu temu, ná którym Święty Stánisław Koronę Męczeńská podiał, gdy go wřiedmdzieřiat y dwie sztuce rozřiekáno. Leżało tu tego Świętego Ciáło przez lat dzieřieć, á potym do Zamku ieřt przeniesione, y ná tym miejscu gdzie Ciáło odpoczywało Świętego Wáciáwá, ieřt położone, w tym Kościele ieřt grob krata żelázná záwártty, gdzie Ciáło S. Stánisławá przedtym leżało: w tym tu Kościele ieřt Ręká lewa tego Świętego, ktora ludziom do pocałowánia dáia, wodę z tey Sádzawki, w ktora był wpał pálec S. Stánisławá, ludzie nabożni biorą, y poćiech przez przyczynę tego Świętego nábywáia. Leży tákże Ciáło Świętořřawy Mieszczki Kázimierřkiej, nabożney do S. Stánisławá. Jeřt y Ołtarz PANNY Przenayřwięřzey, ná podobieńřtvo Częřtochowskię, przy którym Obrázie pokázuie Pan BOG dobrodźieřřtwa rożne, o czym Wotá záwieszzone řwiadcza. Jeřt y Bráćtvo Aniołá Storożá z Odpuřtámi wielkimi, ktore to kap białyeh używá, á Zakonni Kápláni Páráfiánom w adminiřtrowániu Nayřwięřřzych SAKRAMENTOW pilnie wyřluguia. Ma ten Kościół Relikwuij Świętych dořtátek, ochędořtvo pićkne bárdzo, y Odpuřty

y Odpuſty bårdzo częſte. Tákże y onego wielkiego ſlawnego Piſarzã Kronik Polſkich, niegdy Inſpektora Kázimierza Świętego, Jánã Długofzã, umártego Roku Pánſkiego 1480. tego dnia właſnie gdy był zãbity iego Pátron Święty Stãniſław.

To ieſt ſtarych Koſciołow Skałecznych opiſanie, ktore dla niebeſpieczeńſtwã wielkiego ludziom, to ieſt zãwãlenia ſie podniecienia ze wſzytkim rozebrãne y rozburzone, a nowe *fundamenti* wſpãniało wyſtãwione ktore wolno bẽdzie kãzdemu ſwego czãſu; iãk ich dokończã, obaczyć.

42. Koſciół Świętego JAKVBA ná Kázimierzu.

FArny to ieſt Koſciół fundãcyi Srzemieniorum, iãko o tym wſpomina Okoľski *in ſuo Opere ſub titulo Orbis Poloni Tomo 3.* tákże y Páprocki *in ſuo Opere*, gdzie dwã Koſcioły rãzem były, ktorych y teraz wielkie ieſt podobieñſtwo; ieden pod Tytułem S. Jákubã Apoſtołã Więkſzego, drugi S. Krzyſztofa Męczeni-
kã, y dwoch tákże Plebanow, czego dokumentem ieſt Erekcya tegoż Koſciołã R. P. 1462. reformowãna, gdy ze dwoch Koſciołow ná ieden pod tytułem S. Jákubã Apoſtołã, iãko teraz ieſt, obrocono, y pod iednego Probofzczã dyrekcyã z Mãnſyonarzãmi *officioſe* oddãno. Tenże Koſciół X. Probofzcz nieniãki Głãdyſz dał zãſklepić. połowẽ zãſ Cmentarzã W. J. X. Frãciſzek Skãrbek Borowſki, Kãnonik Kãtedrãlny Krãkowſki, ná ten czãſ Probofzcz tegoż Koſciołã S. Jákubã de novo murem obwiódł. Przy tymże Koſciele ieſt Mãnſyonarzow 4. do ſpiewãnia Kurſu. Prebendarz ieden, ktory ma Ołtarz ſwoy PANA JEZUSA Ukrzyżowãnego *Tituli S. Chriſtophori*, przy wielkim Ołtarzu od poľudniowey ſtrony, do ktorego ludzic mãiã wielkã dewocyã, czego dokumentem ſã wotã zãwieszona, iãko Łasky Dobrodziejſtw Boſkich doznawãiã. Kãpelan tákże albo Promotor Archikonfrãternij Niepokãłãnego Poczęcia Nayſwiętſzey MARYI PANNY, ktora to Archikonfrãternia zã konſenſem Rzymſkiey, przy Koſciele S. Wãwrzyñcã *in Damaso* zãłożoney, ná uſilne ſtãranie W. X. Janã Olchãwkiego, Kãnonikã Opãtowſkiego,

towskiego, na ten czas Proboſzczą tegoż Kościoła S. Jakubá, przez Jáśnie Oſwieconego Synowcá Papieżá ś. pamięci Grzegorzá XV., Ludowiká Ludowiuſzá *Tituli S. Laurentij* táżże *in Damaso* Kárdynała y Podkánclerzego S. Kościoła Powſzechnego, oraz tegoż Bráctwá Protektorá, ze wſzystkiemi Łáskami y Odpuſtámi oboiey płci nádánemi w Roku P. 1630. Kościołowi S. Jakubá na Kázimierzu udzielona, że od tegoż Arcybráctwá przy Kościele S. Jakubá będącego, z remiż Łáskami y Odpuſtámi inſzym Kościołom komunikowána bydź może, iáko ták wiele rázy *practicatum* iuż ieſt. Potym w rok do tegoż Kościoła Sw. Jakubá na Kázimierz Solenniedniá 23. Liſtopádá introdukowána, y przy tymże Kościele lokowána, gdzie záraz y Cudem nowym potwierdzona, iáko o tym ſą trádycye: Iż ieden wielki kálíká ná nogi, offiaruiąc ſię z wielką uſnoſcią Niepokalanie Poczętey Nayswiętſzey MARYI PANNIE, gdy ſam o ſwey mocy nie mógł iść, podczas teyże Solenney Introdukcyi przynieſiony był, gdzie oſobliwſzey przez przyczynę Niepokalanie Poczętey Nayswiętſzey MARYI PANNY w ciężkim kálićtwie ſwoim doznawſzy pomocy, y doſkonále uzdrowiony zoſtawſzy, wſzedł z Proceſſyá do Kościoła ná podziękowanie zá odebráne dobrodziejſtvo Niepokalanie Poczętey MARYI PANNIE. Raz táżże w rok bywa Proceſſyá z tym Obrázem PANNY Przenayswiętſzey *Solenniter* po Rynku Kázimierskim z wielkim Nabożeńſtwem y konkurſem ludu różnego. Táż Archikonſrátornia ma Kápliecę z funduſzem wſzedłszy do Kościoła po lewey ręce, á przy niey záraz Ołtarz Brácki, w którym ieſt Obraz Nayswiętſzey MARYI PANNY Niepokalanie Poczętey piáſtuiącey ná Ręce lewey PANA JEZUSA wielce Cudowny, do ktorego ludzie oſobliwſze máią Nabożeńſtvo, wielkich łask y dobrodziejſtw doznáiąc zá wezwániem Niepokalanie Poczętey Nayswiętſzey MARYI PANNY iáko to w kłopotách y fráſunkách poćiechy, w przygodách y niebeſpieczeńſtwách ráunek, w chorobie y rożnych pároxymách zdrowie, ſwiádecłwem ſą tego liczne wotá przy tym záwielzone Obrázie, ná znak Łask y Dobrodziejſtw Nayswiętſzey MARYI

szey **MARYI PANNY** Niepokalanie Poczętey odebranych, z których tu przypominają się niektóre (iako to:)

Roku Pańskiego 1692. dnia 7. Grudnia Jákub Donicz Rádzca Kázimierski, który ná Uroczystość Nayświętszey **MARYI PANNY** Niepokalanego Poczęcia zdobiąc Kościół, przypadkiem pod nim w drábinie złamał się szczebel, y spadł, gdzie z owego ciężkiego upádnienia wielka bolączká w iunkturách mu się uczyniła, ktorey Doktorowie porádzić niemogli. Więcgdy iuż od Medykow był opuszczony, iedyną tylko po **BOGU** w Mátce Miłosierdzia máiąc nádzieię, która jest uzdrowieniem chorych, kazał się w krzesle zanieść do Kościoła S. Jákubá przed Obraz Nayświętszey **MARYI PANNY** Niepokalanie Poczętey, ktorey się z wielką ufnością oddając, y o rárunek w ták ciężkim pározymie supplikując, nie zawiódł się ná swoiey nádziei, bo zaráz potym do kámienice będąc przyniesiony, cudem wielkim owąż bolączká, w ktorey iuż piekielny pokázował się ogień, samá się rozeszła, y zdrow został. A gdy ták wielkiej od Nayświętszey **MARYI PANNY** Niepokalanie Poczętey doznał Łáski, Synom y Córkom swoim z obligacją Oycowską do Jey Niepokalanego Poczęcia zalecił Nabożeństwo, á osobliwie mowienia Godzinek, iako się drugim pokázuie Cudem.

Roku Pańskiego 1714. Tomasz Donicz Rádzca Kázimierski, wzwyż wspomnionego Jákubá Doniczá Syn stárszy, po swoim postanowieniu zániedbawszy Oycowskiey obligácii, to jest Nabożeństwá do Nayświętszey **MARYI PANNY** Niepokalanie Poczętey; śmiertelnie się rozchorowawszy w ciężką wpadł málignę, ták dálece, iż się ná Xiędzá do siebie z Nayświętzym **SAKRAMENTEM** przychodzącego porywał, y o to tylko prosił, áby wschod y zachod widział, á choć mu pokázowano rozcznać niemógł, gdzie potym uspokoiwszy się zasnął, y wćśnie pokazała mu się Osobá w białym odzieniu mowiąc do niego, áby się ofiarował do Kościoła S. Jákubá przed Obraz Mátki Boskiej Niepokalanie Poczętey, w tym ocknąwszy się, to

żonie swōiey opowiedział, która niemiezkając poszła y ofiarowała go przed tymże Najswiętszey MARYI PANNY Niepokalanie Poczętey Obrazem, y zaraz potym ową ciężką máligną, á prawie szaleństwo wielkie ustąpiło, y názáiutrz zdrow został y do tego czasu żyje. Co że tak jest; sam wszystko wyznał y prawdziwie zeznał.

Jest także Ostrarz po prawey ręce idąc ku wielkiemu Ostrzowi, á w nim Obraz S. Jákubá Apostoła Większego bárdzo piękney á prawie żywey exptelsyi, pod ktorego Tytułem tenże Kościół fundowany, gdzie także niemáło ludzi w swoich do niego udających się potrzebách; wiele Łatk y Dobrodziejstw Boskich doznawáią, sami tego przy iego rezydnuacy Kościele wyznáią Kápláni, á osobliwie: Roku Páńskiego 1731. W sam dzień Solenney Jákubá S. Uroczystości z zupełnym odpráwuiący się Odpustem, z Zywcá dwoie ludzi przyszło ná dziękczynienie zá odebrane w osobliwey przygodzie swoiey od BOGA Dobrodziejstwá przez przyczynę S. Jákubá w tymże Obrazie Cudownego, iáko ciż sami ludzie dobrowolnie wyználi przed Káplánem, ná ten czas przy tymże Kościele S. Jákubá ná Kázimierzu zostájącym, iż máiąc nápomnienie we śnie, áby się w przypadku swoim do S. Jákubá ná Kázimierz ofiarowali y Jego náwiedzili Kościół, co iák tylko samym wypełnili skutkiem osobliwszego zaraz S. Jákobá doználi ratunku y pomocy. Swiádectwo prawdziwe tegoż samego Káplána przed którym wyználi to wszystko, náwiedzájąc tenże Kościół S. Jákubá. Przy tymże Kościele oprócz inszych są Odpusty zupełne dwa rázy do roku; ná dzień Najswiętszey MARYI PANNY Niepokalaniego Poczęcia, y ná dzień S. Jákubá Apostoła Większego przy wielkim konkursie ludu. Jest także Relikwij SS. Bożych niemáło, á osobliwie Relikwia S. Jákubá Apostoła Autentyczna w Relikwiarzu srebrnym czteremá pieczęćmi J. Wielmożnego JMCi X. Oficyalá Krakowskiego zápięczętowána, przez W.J.X. Fránciszká Skárbká Borowskiego, Kánoniká Kátedralnego Krakowskiego, y ná ten czas Probošczá tegoż Kościoła Sw.

śa Sw. Jákubá z Rzymu prokurowána, ktorey w Solennieyſze Świętá, á oſobliwie w S. Jákub publiczna bywa expozycyá.

43. Kościół Świętego WAWRZYNCA Y BARTŁOMIEIA.

Jeszcze od Wielmożnego Hrabie Herbu Łábęciow, Piotrá Duniná z Skrzywná, był ten Kościół zbudowány z drzewá, wedle ktorego, záſiedli mieyſce dawno od Páná BOGA prze-
kleći Zydzi, lecz J.M.X. Marcin Kłoczyński, Proboſzcz Bo-
żego Ciáá, w ktorego rezydencyi był ten Kościół, dał murem
od Zydow przemutować, áby Nabożeńſtwu Chrześciáńskiemu
ſwym Czártowski wrzaskiem nie przeskadzáli, dał także y
Kościół zgruntu pięknie wymurować, ochędoſtwo wſzelkie,
Appármentá Kościelne doſtátne ſpráwił, bywa tu Odpuſt Zu-
pełny ná Święto tego Świętego, ſá y inſze Odpuſty rożne. Ma
y Relikwie ŚŚ. Bożych. Roku Páńſkiego 1624. ledwie był ten
Kościół rátowány, gdy Zydowskie Miáſto gorzáło, Pan BOG
ábowiem karze y nas dla złoſci Zydowskiey, ktorzy po powie-
trzu tegoż Roku ze wſiow z ſobá náwieźli Chrześciánek ná-
grzech nieczyſty, z tych iedná dziecię ſwoie Zydow przedáá,
ná zábiócie y czáry, lecz Urząd Kázimierſki tę złoſć z Miáſtá
wykorzenił: zá to im Pan BOG niech pláci.

44. Kościół BOZEGO CIAŁA y Niepokálanego Poczęcia Nayſwiętſzey MARYI PANNY.

Ten Kościół ieſt pryncypálná Fárá Miáſtá Kázimierzá, ieſt
záłożony z tey przyczyny: Złodzieie Puſzkę z Nayſwięt-
ſzym SAKRAMENTEM ukrádlu byli w Koſciele Wſzyſtkich-
Świętych, między Oktawá Bożego Ciáá, y onę miáſto ſre-
brney Zydow chcieli przedać: lecz gdy obaczyi łorowie że
nie ſrebrna, w bágńiſte błoto onę wrzucili, weſpoł z Nayſwięt-
ſzym SAKRAMENTEM: tę cudownie potym znaleźli Chrze-
ściánie, ábowiem ſwiátłość z Niebá ná tym mieyſcu widziána
byá, nákształt iáſnego ſłupá, ná którym mieyſcu Przenay-
ſwiętſzey

świetszy SAKRAMENT był. Nakazał tedy Biskup Duchowienstwu wszystkiemu post dni trzech, po tych znalazłszy Nayświetszy SAKRAMENT JMC. X. Biskup, on wziął y do Farty Wzystkich Świętych zanioł, *magna cum Solennitate*, z Procesyą Duchowienstwá y gminu polpolitego ludzi, &c. Te Cudá widzac Krol Kázimierz Wielki, ná tym micyfcu gdzie znaleźiono Przenayświetszy SAKRAMENT, Kościół dał zbudowác, fundacyą opárrzywszy, Roku P. 1347. przy tym Kościele był Pleban niemal 58. lat (ná ten czas tám wieś była názwana Bawoń) Ale Krol Jágiello Roku 1405. rezygnacyą Plebanowi uczyniwszy, (według woli Krolá Kázimierzá Wielkiego) z Kłocká Zakonnikow, názwaných *Canonicos Regulares* Świętego Augustyná,, zá pozwoleniem JMC X. Piotrá Wyższá Biskupa Krakowskiego, ktorých y prowizyą dobra opátrzył, przez Pánná Ligęzę Woiewodę Łęczyckiego, *bonorifice* 6. w Piśmie Świętym Doktorow przyprowadził. Z tych był pierwszym Proboszczem *Conradus I. V. D. & Theologia* po Plebanie. Pilni są ci Zakonnicy nabozeństwá y powołania swego, wygadziac Świętymi Sákrámentámi Páráńšanom swoim. Ma ten Kościół Káplie niemáło, między infzemi tá jedná, w ktorey Obraz PANNY Przenayświetszey Cudowny, y srebrnemi wotámi ozdobiony. Poświęcona tá Káplie ná chwałę PANNY Nayświetszey Wniebowzięcia, y Trzech Krolow, Roku 1470. tę ubogáćili Odpustámi Naywyżsi Pásterze Kościoła S. Paweł II. Papież Roku 1470. Alexander VI. Roku 1496. wielkie tu Odpusty, niemniejszy Cudá BOG Wszzechmogący przy tym Obrázie PANNY Nayświetszey pokázuie. Jest y w Káplicy tuteczncy Obraz PANNY Nayświetszey Loretáńskiey piękny.

W Chorze máłym iest Ołtarz, Formy y struktury pozorney y piękney, pobok Ołtarzá wielkiego po lewey ręce przy Zákrysty iest Cymboryum szczerosrebrne, kolztem wielkim y kształtem pięknym spráwione. W ziemi pod Kościołem wzystkim są groby murowáne, w ktorých umárłych chowáją.

Nie dáleko drzwi pobocznych od wschodu Słóńca, leży
Ciało

Ciało Błogosławionego Staniśława Kázimierczyka tegoż Zakonu, zmarłego Roku 1389. Cudami wielkimi y częstemi (bo ich rachuie *Baronius 170. sub Anno 1400.*) wstawionego. Temu ś.p. X. Marcin Kłoczynski Proboszcz tuteczny, grob zacny zbudował, y ciało z choru małego do niego przeniósł: iest y inszych wiele Błogosławionych, y Cudami przed śmiercią y po śmierci wstawionych, iako ich *manu scripta* świadczą. Czytay więcęcy o tym Zakonie, przy Zywoćie Błog: Staniśława, wydany ną świat Roku P. 1617. przez Xiędzã Krzysztofa J. oniewskiego tegoż Zakonu, *ex opposito* tego grobu wzgorę iest *Oratorium*, w ktorym Kápláni *Horas Canonicas* odprawuią. Ma też y te Świętych Bożych Relikwie, Pálec S. Janá Chrzcicielá, ktorym ukázował Chrystusa Páná, zacna Relikwia S. Staniśława Biskupá Krakowskiego z Węgier przyniešona, Głowy; S. Maurycego, S. Wáwrzyńcá, S. Wiktoryi, S. Pryscyle, Głowá S. Mauryoniuszá Męczenniká Romistrzá, Tebańczykow SS. znaczna kość S. Tymotheuszá Męczenniká y Biskupá, S. Fláwiáná Męczenniká y Zołnierzá, cztery sztuki Drzewá S. Krzyżá, Zuchwá spodnia S. Eufeemij, dwa Zęby S. Apoloniey, y inszych Relikwij Świętych w inszych pártykułách niemáły dostátek. Kwitnie tu Bráctwo Nayświętszego CIAŁA Páńskiego, ktore iest wielkimi Odpustami uprzywileiowane, dla tego Bráctwá bywa Kazánie co Piátek o Męce Páńskiej, to Bráctwo używa w Processyách kapod spodu białyh, zwierzchu czerwonych kápturow. Kościół to bárdzo wesoły, piękny, ozdobny, *patet videntibus*. Ma przy sobie kruchty trzy, w tey od Szkoły iest sznycerká robotá Historia Męki Páńskiej, przy ktorey ludzie nabożeństwą swego záżywaią. Kościół ten y Kłasztor *de novo* restaurowány, zá stáraniem Xiędzá Proboszczá wyzey miánowane. Iest tu Szkołá przy tym Kościele, Mágister, Kántor, Studentenci, y Młodzieńcy do spiewánia: Ci wszyscy z Prowizyi Kłasztorney żyją, á przed temi w Processyách we dni Niedzielne. Żydzi powinni by (iako przed láty było) Processyonał nosić, y insze Księgi ną pulpit wykłádać, také stársi wszyscy Żydzi we dni Święte Kazánia słucháć.

45. KOSCIÓŁ SS. TROYCE,

Oycow *Redemptionis* ná Kázimierzu.

Roku Páńskiego 1683. Zakon Przewielebnych Oycow Bosych *Sanctissima TRINITATIS*, według Pospolstwa Trynitarzami názwaných, przysłány jest do Polski od Oycá S. Innocencyusza XI. Nayprzed tedy po oddaniu Listow Papieskich Nayiásnieyszemu Krolowi Polskiemu Janowi III. zá promocyą Krolewską we Lwowie, mieysce otrzymáli: á potym do Krakówá Roku Páńskiego 1688. szczęśliwie záwitáli; naprzod od Oycow Dominikánow Krakowskich SS. TROYCE przyięci, u ktorých przez kilká Niedziel pomieszkwawszy, wybráli się do Kielc, w ktorých ná ten czas mieszkał J. O. X. Biskup Krakowski J. M. X. Máláchowski. Ten Przeswiętny Pásterz z póciechą wielką przyjął Oycow Trynitarzow, uważiájącich swiátobliwosc przykádną, y bárdzo wielce potrzebnych Krolestwu Polskiemu, dla wykupowánia Więźniow zostájących w niewoli Pogáńskiey: zaráz tedy Władzą swą Pásterską, pozwoлил się im fundowác ná Kázimierzu. Tákowa fundácya działa się z otobliwey Boskiey woli y promocyi, gdyż ubodzy Bosacy, żadnych nie mieli pieniędzy ná kupienie plácu álbo Kámienice dla chwały Bożey, y swoiego Zakonnego pomieszkwánia, ále BOG, który pátrzy ná sercá násze, w nimże samym przez státeczną nádzicieię ugruntowáne, wprzod nim przyszli ná Kázimierz, zgotowál dla nich mieszkwánie J. M. P. Jozef Lubowiecki, Kásztelan Oświęcimski, miał rám ná Kázimierzu swoje Kámienicę, nád ktorey wrotámi te były wyrysowáne słowá: *Benedic Domine Domum istam, & omnes habitantes in illa: sitq; in illa Sanctitas, Humilitas, Castitas, Virtus, Victoria, Fides, Spes, & Charitas, Benignitas, Temperantia, Patientia.* To jest: Błogosław Pánie ten Dom, y wwszystkich w nim mieszkwájących: Niech tu będzie Swiátobliwosc, Pokorá, Czystosc, Cnotá, Zwycięstwo, Wiará, Nádzicieá, Miłosc, Łáskáwosc, Wstrzemięźliwosc, Cierpliwosc.

Te słowá ná Kámienicy bárdzo dawno od záłożenia zaráz wypisane,

wypisane, prorokowały y znać dawały, co za obywatela mieli tam mieszkać, iż tylko Święci, Pokorni, Czystością, Męstwem, Zwycięstwem ciała, y innemi doskonałościami przyozdobieni. Widział te cnoty Apostolskie Wielmożny J.M.P. Jozef Lubowiecki w Przewielebnych Oycach Trynitarzach, y z Duchą S. natchniony, oddał im tę swoją Kámienicę na Kościół y na Klasztor, którą oni z rąk dobroczynnych odebrali, według Prává y Kánonow, státeczną táżże záłożyli rezydencyą, wprzód wystáwiwszy Ołtarz wielki, y *Tabernaculum* dla Przenajświętszego SAKRAMENTU, Roku Páńskiego 1690 w samęż noc, álbo w pułnocy samego Bożego Národzenia, witaiąc swoim Zakonnym Nabożeństwem Nowonárodzonego Zbáwicielá, od ktorego nazywáią się Zbáwicielámi, *Patres Redemptionis*, dla tego, że Więżniow w niewolá Pogańską zábranych, wykupiaá iáłmużnámi, o ktore się z wielką pracą stáráią: á gdy pieniędzy nie máią na wykupno więżniow, tedy siebie samych dobrowolnie dáią w ręce Pogańskie, y tym sposobem więżniow od ciężkicy niewoli wybawiaá.

Powinność tedy tych Przechacnych Zakonnikow, tá jest: áby Więżniow wykupowáli. Tá zbáwienney usługi doznáie Krolestwo Polskie, gdyż dopiero będąc w Polfcze lat 27. czasów tak skąpych y niebezpiecznych á zaráz w Roku pierwszym swóiego przyścia do Polski, wykupili w Kámiencu więżniow ósmi. w Roku 1690. czterdziestu piáci, w Roku 1694. trzynaście, w Roku tymże powtore czterdziestu piáci. w Roku 1695. dwádziesią y jeden w Roku 1699. na Budziakách, czterdziestu trzech. w Roku 1706. na Dunáiem w Kiliy trzydziestu sześci. Wszystkich wykupionych liczbá, jest dwieście dziewięć Osob: zá káżdą zá Osobę nowy targ y summa nie jednáka idzie: czasem dwieście, czasem sto, naytánicy pięćdziesiąt złotych dáć zá jednę Osobę.

A któżby tak zbáwiennych nie kochał Zakonnych Dobrodzieiow? któżby im miał záłowác swoiey substáncyi, iáłmużny, y szczodrobliwości, na tak święte y zbáwienné dzieło, przykładem Zbáwicielá nášzego, który áby nas wykupił z więżenia

T

piekielnego,

piekielnego, dobrowolnie dla naszego zbawienia, dał siebie samego nam wszystkim na okup nieofszacowany. Przykładem Pana JEZUSA naszego Redemptora postępują sobie *Patres Redemptionis*: Jeżeli iakmużny na Klasztor uproszą, na przykład złotych trzy: to na Klasztor y na Kościół obracają się złotych dwa, a trzeci złoty chowają na wykupienie więźniów: jeżeli zaś w żywnościach co uproszą, na przykład trzy bochenki chleba, to dwa na Refektarz, a trzeci przedają za pieniądze dla wykupienia więźniów, rączey wolą sobie od gęby odiać, y zimną, y innych niewczasów wycierpieć po dostarku, byle jedno więźniem w niewoli ięczącym, zbawienny iak nayprzedezy gotowali ratunek. Gdy zaś kto z Dobrodzieiow znacznych, odda im sumę na wykupowanie Więźniow, albo też intencją uczyni fundacją, tedy takie summy całe oddają na wykupienie więźniow, iednego naymniejszego kwartniką ztąd nie obracając ani na Klasztor, ani Kościół.

Aby tedy ten zbawienny okup w Koronie Polskiej przez tych Przewielebnych *Redemptionis Patres* był ugruntowany, Najjaśniejszy Krol Polski Jan III. na fundacją ofiarował y oddał dwadzieścia tysięcy. Jaśnie Wielmożny J. M. P. Stefan Biedziński, Woiewoda sędomirski, testamentem legował sto tysięcy; ale ieszcze w samey rzeczy nie przyszło do exekucyi tak szczerobliwego testamentu. Day Boże abyśmy okup oddali, jeżeli w więzieniu wiecznym nie zyczymy sobie ciężkiego ięczenia. Przeświętna y Nayprzewielebniejsza Kápituła Krakowska, po kilką razy znaczne summy ofiarowali na wykupienie niewolników, w samey rzeczy wyświadczając, iż są y będą na zawize, *Amplissimi Redemptionis conscripti Patres ac Senatores*. BOG miłosierdny, niech poda innym Dobrodzieiom do tercá, zeby swoje substancye y majątności na okup Chrześciáńskich ludzi ofiarowali, a onychże na pompy y zbytki niepotrzebne nie zázywáli.

Mowić zaś o świątobliwości tego Przewacnego Zakonu *Sacrosanctissima TRINITATIS Redemptionis*, nie jest tego miycsá, y tych kilku liter szczipłych: a to przypominamy z Historyi, iż za wi-

rę Świętą

rę Świętą Zakonników umęczonych, mają dwa tysiące siedm-
dziesiąt: Świętych znacznych Wyznawców, mają 86. Doktorów
znacznych 36. Pátryarchów, y S. Kościoła Kárdynałów bárdzo
wiele; iák świadczą ichże Historye? náwet Pánien Świętych—
Męczenniczek, trzydzieści cztery; y innych bárdzo wiele, kto-
rych iuż Niebo ukoronowało wiecznym błogostáwienstwem A.

Już z łáski Bożey ten przezacny y zbáwienny Zakon fundo-
wany jest nayprzód we Lwowie, przez Wielmożną JeyMość—
Pánią Annę Wielochurską, Kásztelanową Wołyńską, ktorey Syn
Roku 1703. dnia 7. Wrześniá, pod czas záłożenia pierwszego
kámieniá fundámentalnego Kościelnego, Hábit Święty Zakon-
ny, tychże Przewielebnych Oyców *Sanctissima TRINITATIS Re-*
demptionis przyiął, y Świętą Professyá w rok uczynił, oddawszy
siebie samego ná okupienie więźniów.

Drugi Konwent tegoż Zakonu jest ná Kázimierzu przy Krá-
kowie, znájąc zá Fundátora nayprzedniejszego samę Opátrność
Boską, á przed Boskim Máiestátem modlac się, zá W. I. M. P. Jo-
zefa Adámá Lubowieckiego, Stárostę Oświęcimskiego, że swoię
Kámienicę dárował ná wymurowanie y miészkanie Klasztorne.

Trzeci Konwent jest ná Wołyniu w Beresteczku, fundowa-
ny od Wielmożnego J. M. P. Tomaszá Kárczewskiego, Kászte-
laná Hálickiego.

Czwarty w Wárszawie, fundowany od Jáśnie Wielmożnego
J. M. P. Fryderyká Felkierzamb, Woiewody Liwońskiego.

Piąty w Stánisławowicach ná Pokuciu, fundowany od W. J.
M. P. Mikołájá Strzałkowskiego, Stolniká Zydakowskiego.

Siodmy w Wilnie, fundowany od Jáśnie Wielmożnego Je-
gomości Pána Janá Kázimierzá Sápiechy, Wielkiego Hetmána
Litewskiego.

Ósmy w Trynopolu pod Werki, fundowany od J. O. y Nay-
przewielebn: J. M. X. Biskupá Wileńskiego terážniejszego.

Dziewiąty w Kámieńcu ná Podolu, temi czasy funduie sa-
má Opátrność Boska nád więźniámi miłosierna. Dayże Boże,

aby innych Dobrodzieiow sercá skłonne były, ná tak zbáwienné fundácye tegoż Przeżacnego y zbáwiennego Zakonu.

W káżdym Kościele tegoż Zakonu, iest bárdzo wiele Odpustów, o których wyráźnie mowią Oycowie Święci w dawnych Przywileiách. Sámych zaś Zakonników, fundátorowie są dwa: Pierwszy Sw. Jan *de Mattha*, Doktor Páryski, ktorego Święto iest dnia 8. Lutego. Drugi, S. Felix *de Valois*, z Krolow Fráncuskich idący, ktorego Święto odpráwuie się d. 20. Wrześ.

Temi zaś czasy nowy záczynáją ciż Oycowie mrowáć *à fundamentis* Kościoł, który swego czasu przy dokończeniu iego, káždy żyjący obaczy sobie.

46. Kościół Świętego L E N A R T A.

Szpitalny to Kościół iest, do Fáry Kázimierskiej należy, ma Subogich dosyc, plci Męski y Białogłowskiy, w izbách rozdzielonych mieszkáją: ten był fundowány dla trędowátých, zmuromány od Mieszczan Kázimierskich, z porády Zbigniewá Kárdynała y Biskupa Krákovskiego. Miał ná czasy pewne Odpusty, y Proboszczá. Ten tedy Kościół lubo Wisłá zdezolowálá ze wszystkím, iednakże czasu swego ma bydź ná inżym miejscu wystáwiony.

47. Kościół Świętego B E N E D Y K T A.

Ná gorze iest przed Miástem, odpráwuia Mszc Święte w Piątki, *de Saxia* Xięża od Świętego Duchá, iest tu nie dáleko grob Krákufa Xiążęciá co Krákov záłożył, názwány Rękawká, dla tego iż ludzie z nabożeństwá Pogáńkiego rękawámi nánieśli ziemié ná ciáło iego, y tak wyłoko usypáli, iáko teraz widzieć.

Trzecia Część opisanía Kościołow

Ktore są w Kleparzu y po Przedmieściách.

48. Kościół Świętego S E B A S T Y A N A.

Ná Stáwie iest wyspá, ná ktorej iest zbudowány ten Kościół między rzekámi Wisłá y Rudáwą, (Staw ten iest ná tych-

tych glinkách, gdzie glinę ná cegłę brano, gdy Kościół w Rynku PANNY Najswiętšzey murowano (przy tym iest Szpital z izbámi dla zaráżonych złą chorobą. Ma ten Kościół swego Proboszczá, Mieszczanie tego Szpitalá są Prowizorámi, y czynią opátrzenie tym chorym, żywnościá, Apteká, Cyrulikiem, y wszelką wczesnościá, ták y zápowietrzonych: ztąd idąc ku Świętey Gertrudzie, iest izbá álbo klozá dla szalonych, ktorých Mieszczanie Krákowšcy opátrnią będących tám. Ma ten wzwyz miánowany Kościół Relikwie SS. y Odpusty ná pewne dni, iest y Proboszcz, ná ktorego prowent iest.

49. Kościół Świętey G E R T R U D Y.

Jest ten Kościół ná wale zbudowany, przy ktorym bywa po-
grzeb ludzi ściętych, iest Kościółek piękny choćiaż mały, przyozdobiony Obrázem PANNY MARYI bárdzo ślicznym, zá-
wárty kratá żelázna. Ma swego Proboszczá, Odpusty, y Reli-
kwie Świętych Bożych.

50. Kościół Świętego M I K O Ł A I A.

Kościół ten ná przedmiešciu Fárny fundowany od Krolow
y Xiążat Polskich oddány potym Zakonnikom S. Benedy-
krá, tym co ná Tyńcu od Kázimierzá pierwszego Monárchy Pol-
skiego, á záś od Mácieia Niemierzy człowieká cnot wielkich
obdárzony. Dány ten Kościół potym Akadémij Krákowškiey
Roku P. 1400. ktory po dziśdzień trzymáia, y przy nim záwsze
bywáia, Proboszczowie Písmá S. Doktorowie, ábo teź w Ká-
nonách á w Práwie Duchownym biegli Professorowie z teyże
Akadémij, między temi ma wielkie zálecenie X. Adam Stężycá,
Renovator tegoż Kościoła, Pisma Świętego Doktor. Było przy
tym Kościele siedm Mánšyonarzow, ktorých Swiątobliwa Zofia
z Tárnowá Janá Amorá *de Taruw* Kásztelaná Krákowškiego Cor-
ká fundowála, ále że fundácyce iedne nie dochodzą, drugie tyl-
ko *per medium* oddáia, więc teraz czterech Káplánow ma ten
Kościół, to iest X. Proboszczá iáko Rządzęc, y trzech Wiká-

ryow, ktorzy mają swoje mieszkania. Obligacya pomienionych Wikaryow Sakramenta Święte chorym y zdrowym administrować, Kazania porządkiem w Niedziele, y we Świętą miewać, codziennie Prymarya czytana odprawiać, po ktorey zaraz spiewają *Officium* o Nayświętzey Pannie, a potym Wotywę. Ma ten Kościół Relikwie rożnych SS. Páńskich, iáko to S. Mikołaiá Biskupá Mireńského Zab, ktory trzyma Státuá tegoż Sw. Mikołaiá srebrna. Jest y druga Relikwia tegoż S. Pátroná świeżo bo dopiero *in Anno 1741.* exportowaná y w Kofyfistorzu Krakowskim ápprobowaná, lokowaná w Pácyfikale srebrnym. Relikwie S. Amáty Męczenniká, S. Piufa Męczenniká. Relikwie SS. Kántego y Mákárego Męczennikow. SS. Kolumby, Honoratá, Fábriáná, Benedyktá, Felixá, Wiktoryná, Krescentego, y Anániaszá, Męczennikow.

Ołtarzow w tym Kościele jest dzieśięć, Ołtarz Wielki Stároświecká sztuka wśzystek wyzłocony, ma Obraz wśpániáły Nayświętzey MARYI PANNY, w ktorym po práwey stronie S. Mikołay, po lewey S. Stánisław Biskup Krakowski, między Kolumnámi tego Ołtarzá y między murem sá Ofoby dwie wśpániáte Szniceriská robotá, to jest SS. Piotrá po práwey á Páwłá po lewey stronie Apostołów. Nie dáleko Wielkiego Ołtarzá po práwey stronie jest Ołtarz pod tytułem S. Janá Nepomucená, w wierzchownym záś kompertymencie jest Sw. Máciey Apostoł. Po lewey stronie jest Ołtarzyk Stároświecki z rożnemi Ofobámi. W tym Ołtarzu jest *Effigies* Miłosiernego Páná JEZUSA z Nayświętzą Panná y z S. Janem Ewángelistá. Idąc dálecy do Choru wielkiego po lewey ręce jest Ołtarz Przenayświętzey MARYI PANNY, w ktorym jest Obraz *MARIÆ Majoris* spráwiony zá stáraniem Wielebnego Xiędzá Bálcera Sturmicizá Zákrystyáná tutecznego dziwney wśpániáłości y piękności, koło tego Obrázu w rámach znájduiá się Relikwie te, SS. Innocentego Artemiuszá Męczennikow, SS. Aurelij, Dáry, Kátárzyny, Dygny Pánien y Męczenniczek, SS. Gaudencyuszá, Plácydá Męczennikow, SS. Pryski, Wálcenty, Pánien y Męczenniczek, Witalifa

Wiráliła, Stánistáwá Biskupá Krákovskiego Męczénnikow Eu-
femij, Urzule, y Towárytzek SS. Pánien y Męczenniczek. Ma
ná łobie wotá rozne srebrne od ludzi záwieszone, ktorzy łáski
Boskiey przez przyczynę Nayświętsey Pánný doználi. Po prá-
wey stronie jest Ołtarz S. Mikołáíá, w nim Obraz tegoż S. Pá-
troná godnie przyozdobiony w ramach koło tego Obrázu są
Relikwie SS. Páńskich, iáko to SS. Mikołáíá y Jácká Wyznaw-
cow, SS. Floryáná y Zygmunta Krolá Męczennikow. SS. Bene-
dyktá, Bernárdá Opátow, SS. Wálentego y Wincentego Męczén-
nikow. SS. Stefaná, Wáwrzyńcá Męczennikow, SS. Agnelzki,
Bibiány, Pánien y Męczen: SS. Piotrá Márcellego Woyciechá
Arcybiskupá Gnieźnińskiego, Stánistáwá Biskupá Krákovskiego
Męczen. Doznawáią tu ludzie wielkiey poćiechy w roznych
kłopotách, frásunkách, przygodách, niebespieczeństwach swiá-
dectwem tego są rozne wotá ná znak odwdzięczenia zá odebrá-
ne łáski záwieszone. Rodzice naboźni ofiárują tu mále Dzia-
tki swoje áby się chowały áby zá błogostáwieństwem S. Miko-
łáíá rosły, nie tylko w látá, ále też w rozum, y boiaźń Bożą.
Gospodarze zás z wielką ufnością temuż S. Pátronowi oddáią
bydło y wszelkie dobytki swoie w opiekę, áby wolne były od
chorob y od zwierzow drapieźnych. Ma Odpusty wielkie, iáko
ná Solenná Uroczyśóć S. Pátroná y ná Szrodę po Wielkiej
nocy y po Swiátkách pierwszá. Szosty Ołtarz ten Kościół ma
wspániáły Ukrzyżowánego Paná JEZUSA z Osobámi pod Krzy-
zem stojącemi, y z Aniołámi *Insignia* Męki Páńskiey trzymáią-
cemi. Siódmy Ołtarz pod Chorem jest Nayświętzey PANNY z O-
sobámi SS. Sebástýáná y Rochá. Inne trzy w Káplicy Bráckiey.

Bráctwo Świętey ANNY Sámotrzcéiey jest w tymże Kościele,
gdzie ma swoię Káplicę, y Kápellaná álbo Promotorá ie-
dnego z Xięży Wikáryow. W tey Káplicy jest Ołtarz wielki po-
ważny z Osobámi SS. JOACHIMA y JOZEFA po bokách. W tym
Ołtarzu jest Obraz S. ANNY Sámotrzcéiey Rzymská sztuka má-
lowány. Ma też tá Konfráternia zá osobliwzy zaszczyt y ozdo-
bę Relikwiá teyże S. Patryárchini dopiero w Roku 1741. ex-
portowáná

portowaną z Rzymu z Aurentykiem, aprobowaną w Konfysytorzu Krakowskim, która lokowana w srebrnym Pacyfikale, Pienne to Bractwo y czuynie w promowowaniu Nabożeństwa ku S. ANNIE, y zachowaniu wszelkich powinności y obligacyi. Albowiem w każde Święto y w Niedzielę odwieczora schodzą się Bracia y Siostry pomienionej Konfraternij, y śpiewają o reyzie S. Pátryarchini Koronkę. We Wtorki zawsze Wotywa bywa w Káplicy śpiewana. Zás podczas S. Quadragezimy w każdą Niedzielę Niezpor Solenny z wystawieniem Najswiętszego **S. KRAMENTU**, po którym Kazanie, y Passya y z dyscypliną.

Ma Odpusty Solenne y zupełne, kilką rázy od OO. SS. Papięzów nádane y pozwolone, iáko ná Solenną Uroczystość tey S. Pátryarchini, ná Wtorki Wielkonocny y Święteczny, y pierwsze po Suchychdniách następujące. Niezániedbywa swoiey obligacyi zá Dobrodzieiow zmárłych, álbwim ná każde Suchedni bywają Msze SS. Requiálne zá tych wšytskich ktorzy tu żyjąc dobrodzieystwem y iáłmużną opátrzyli tę Konfraternią, po ktorych bywa Exhortá, gdzie X. Promotor wylicza wšytskich Dobrodzieiow, zalecájąc nabożnym modlitwom y pámięci.

Przy tym Kościele jest Szkoła od Máciéiá Miechowity przed tym fundowana, teraz nowo repárowana, gdzie we troistym mieszkaniu Studenći mieszkáją, w wielkiej záś Izbie Dzieci się nie tylko początkow do náuki należących, ále też co się tyka skromności, pobożności y Kościelney usługi ucza.

Przez drogę przeszedłszy jest Szpital murowany z dolną y gorną kontygnacyą, w ktorym Szpitalu są Ubodzy, nie ták z funduszu bo máły, iáko z iáłmużny násládowncow Świętego Mikołáiá żyjący: Máią swego Proboszczá Szpitalnego iednego z Xięzy Wikáryow.

51. Kościół Poczęcia Najswiętszey **MARYI** **PANNY** ná Strzelnicy.

Kościół ten Oycow Kármelitow Bosłych, przeniesiony jest z bliskowidocznego sadu z wilgotnego micylá, záłożony Roku

Roku 1534. J. M. X. Tomášzá Oborskiego, Suffragáná Krákovského, Biskupá Láodyckiego, który narożny kámień temu Kościołowi poświęcił, zmurowány jest z iáłmużny świętey, w tymże stárym Kościołku odpoczywają ciała Oycow pierwszych światobliwie żyjących, ktorzy też prędko umieráli dla wilgotności wielkiej. Z tey okázyi ci Oycowie zostáli się w Krákovie, iż Oćiec Święty Naywyższy KLEMENS VIII. posłał ich do Persyi ná opowiadanie Ewángelij S. ále dla niebezpieczney drogi ná ten czas dla woyny Moskiewskiej, musieli nieco pomieszkać w Krákovie. Gdzie J. M. X. Biskup Krákowski y Kárdynał Bernat Máciociowski, z Przełożonemi tak duchownymi iáko y Swieckimi, widzac ich bydź pożytecznymi, y życia światobliwego, y przykádneho, zá prozbą tychże Przełożonych ná miejscu w tym Roku 1605. dnia 18. *Septembr.* osadził. (gdzie były chałupy Heretyckie, co swe Kazania w nich odgádywáli) Przemieszkáli tu Oycowie Miesiący sześć. Potym im zbudował Kościołek ten, ieden zacny, godny y pobożny człowiek Justymonty, pod tytułem Nayświętszey PANNY Niepokalánego Poczęcia, poświęcony w dzień Świętych Apostołów Szymoná y Judy, przez Jego Mości X. Máciociá Pstrokońskiego, Biskupá ná ten czas Przemyckiego, Podkánclerzego Koronnego, przy obecności J. K. M. Zygmunta III. Krolá Polskiego, także Biskupá Krákovskiego y wielu inszego różnego stanu ludzi, gdzie też w nim pierwszá Mszą przerweczony J. M. X. Máciocy Pstrokon-*ski solenniter* odprawiał Roku 1606. Teraz Nowicyat przy tym Kościele Oycowie przerzeczeni mają, gdzie Młodz im powierzona ćwiczenie swoje ma w obserwancyi Zakonney y záchowaniu Reguły, pierwotni Zakonu Nayświętszey Panny z Gory Kármelu Tuteczny Kościół ma swoje Relikwie y Odpusty częste.

52. Kościół S. Mátki TERESSY y S. IANA Od Krzyżá ná Wesoły.

Roku Páńskiego 1719. Był záłożony pierwszy kámień tegoż Kościoła Dnia 23. Lipca, przez J. W. Iego MSCi Xię-
u
dzá Krzy-

dzá Krzystofa ná Słupowie Szembeká, Biskupá ná ten czas Przemyskiego, Rodzonego Brátá J. W. Jego MSĆi Páná Janá Szembeká, Kánczlerzá W. K. Fundátorá tego Kościoła y Kłasztoru, ná którym Akcie był przytomny tenże J. W. Fundátor z J. W. Jey MSCią swojá Ewą, z Domu Leszczyńská, Woiewodziánką, Káliská. Tá Ceremonia odpráwiła się bárdzo Solemnie z znaczną pompá, przy wielkim konkursie Zacnych Ichmościow y roznego Stanu ludzi pobożnych. Ná tenże Akt był zprowadzony Obraz S. Mátki Teresy z Rzymu, przez Jáśnie Wielmożnego Jegomości Fundátorá, y ten Obraz iest w wielkim Ołtarzu tegoż Kościoła.

Roku zaś 1725. Dniá 26. Lipcá, odpráwiła się Solenna Introdukcyá z Kłasztoru Świętego Marcína do tego Kłasztoru, gdzie wprowadził Jáśnie Wielmożny Xiádz Michał Szembek, Suffrágán Krakowski (ktory y w Wigiliá tego dniá wiele prácował, święcąc Dzwony do nowego Kłasztoru, iáko y Appáraty Kościelne, od Jáśnie Wielmożney Jeymości Fundátorki dáne) Cztery Zakonnice, między ktoremi zá Przełożoną pierwszá ná tym mieytcu, náznáczona była W. Mátká Anná od Páná Jezusa, z swiátá Konstáncyá Rupniowska, Rodzona Ciotká Jáśnie Wielmożnego Jegomości Fundátorá wieku swego ná ten czas 70. lat. Zakonniciá wielkich cnót y swiátobliwosci, ktora w obudwu Kłasztorách znaczné przykłády zostáwiła dołkonálego życia swoiego, lecz w tym Kłasztorze nowym, żyła tylko trzy látá y cztery Miesiáce. W Roku 1730. dniá 15. Kwietniá w Niedzielę Przewodniá, był poświęcony ten Kościół przez J. O. Xiáżciá Jegomości Biskupá Wármińskiego Krzystofá Szembeká, ktory teź był záłożył kámién pierwszy ná tenże Kościół, w którym Ołtarz wielki mármurowy, Cymborium, ganeczki y posádzkę wystáwił s. p. J. O. Xiáżę Jegomość Felicyan Szániáwki, Biskup Krakowski, z szczodroblivey swoiey Páńskiey łáski.

Ołtarz wielki uprzywileciowány Indultámi Rzymskimi zá dużte w czysecu. Mamy Relikwie SS. Rożnych od godnych Prálatow, ofobliwie teź całą Głowę S. Máxymiáná Męczenniká, ktora—

która Ociec Święty KLEMENS XI. przy Błogossławieństwie swoim na tę fundacya offiarował na proźbę Fundatora, temu Kościołowi. Jest także Relikwia z całego Ciąła Kostki S. Faustyná Męczenniká, od Jegomości Xiędzá Nuncyuszá Fundatorowi offiarowana. Odpusty mamy na pewne czasy, Regułę tę trzymamy co y u S. Marciná y zostaiemy pod posłuszeństwem Wielebnych Oycow Kármelitow Boslych.

53. Kościół Świętego F L O R Y A N A.

Sławnie wieczney pamięci Krol Jágielo, Teologom Akadémij Krákowskiy ten Kościół podał, z Káncellaryami Poznáńską, Łęczycká, y Sierádzką: do tego Kościoła Krol Stefan Probstwo inkorporował, y naprzod ie podał onemu w pracách sławnemu, w Teologij Świętey biegłemu, więzykach uczonemu Professorowi Akadémij Krákowskiy, X. Stánisławowi Sokółowskiemu Káznodźci swemu: Jest przy tym Kościele Prálatow 4. Proboszcz, Dziekan, Kustosż, y Kántor, Kánonikow 8. Wikaryow także. Ma y Relikwie SS. Bożych, iáko to Drzewo Krzyżá S. w Krzyżu srebrnym pozłociłym, fistulá od ramięniá z ręki práwy S. Floryáná Zołnierzá y Męczenniká, Pátroná Polskiego, uczciwie w srebro opráwna, á tę w każdy Poniedziałek wystawiaią na Ołtarz wielki przez rok, gdy się odpráwue Wotyvá o tym Świętym, jest ieszcze y druga Relikwia okazała tegoż Świętego Pátroná, álbo ráczey ramię w Pácyfikale srebrnym, á tá závártá przez W. X. Woyciechá Borowiuszá w Piśmie S. Doktorá, Proboszczá tutecznego, są y w Krzyżách 16. srebrnych y pozłociłych, wiele inszych rozmáitych Świętych Relikwij, oprócz tych ktore we dwuch osobnych tekách są závárté, á Imioná są ich te:

Pálec cały S. Andrzejá Apostolá, tegoż Párttykuły dwie znázorne Krzyżá Iztuká na ktorym ten Święty umárl. S. Janá Chrzcicielá. S. Filipá Apostolá. S. Já kubá większego Apostolá. S. Já kubá mnieyzego Apostolá. S. Bártłomiejá Apostolá. S. Márcuśá Apostolá. S. Wáwrzyńcá Męczenniká. S. Chrystophorá

Męczenniká. S. Grzegorzá Męczenniká. S. Mikołaiá oleiek z kości plynący. S. Kátarzyny mleko z gory Synái. S. Málgorzátý Pánný M. S. Cecylíj P.M. S. Urszule P.M. S. Máryi Mágdaleny. S. Elżbiety Wdowy. SS. z Jedenástu tyśięcy czástkí z Głow.

Są y Obrázy stároświeckiego málowánia PANNY Przenay-świętszey bárdzo cudowne, koło tych w ramách są te Relikwie Świętych Bożych.

Świętych Szymoná y Judy.
 Świętego Benedyktá Opátá.
 Świętego Augustyná Biskupá.
 Świętego Lázarzá Biskupá.
 Świętego Remigiáná Biskupá.
 Świętego Alexandrá Biskupá;
 Świętego Mikołaiá Biskupá.
 Świętego Sylwestrá Biskupá.
 Świętego Stánisławá Biskupá.
 Świętego Woyciechá Biskupá.
 Świętego Wawrzyńcá Męczenniká.
 Świętego Wacławá Męczenniká.

Świętego Wálentego Męczenniká.
 Świętego Eustáchiuszá Męczenniká.
 Świętego Maurycyego Męczenniká.
 Świętych Młodzieniázkow álbo niewniátek część I.
 Świętych Kołmy y Dámianá.
 Świętego Zygmunta Krolá.
 Z Obrusa Wieczery Páńskiey.
 Z jáśleczek Paná JESUSOWYCH
 Z słupá biczowánia Paná JEZUSA.
 Z zawińcá Nayswiętszey PANNY MARYI.

Y inszych wielu w párttykułách mnieyszych, y to tu w tym Kościele wiadomości godna rzecz, iest iedná świecá z wosku gruba nákształt słupá, ná siedm łokci zrobiena, y pod Krucyfíxem zdawná wśrzed Kościołá postáwiona, ktorą tylko raz do roku palą przy Mszy Świętey, która się odpráwiuie o TROYCY SS. w Poniedziátek z NayswiętszymSAKRAMENTEM przywodny, á to ná pámiątkę ognia zbyt wielkiego, który był Roku 2528. w dzień S. MArká. Gdy ten pożar poczáwszy od S. Gertrudy ná wále, S. Mikołaiá Kościoł, y okoliczne Przedmieście, Podwále, Kleparz, Biskupie, część Gárbárzow, w Krakowie zás nową Bramę, y S. Mikołaiá Ulicę, y aż do rynku, y insze aż do świeckiey Bramy, wszystko w perzynę obrocił; tegoz Roku w tymże pożarze był widziány S. Floryan ná powietrzu z naczyniem wody, zálęwájąc Kościoł podiego Tytułem zmurowány: potym widzeniu on pożar ogniowy zaráz ugásił, zá co Pánu BOGU y po dziś dzień w Poniedziátek Przywodny przy Mszy Świętey Obywá.

tey Obywatele z postronnymi ludźmi y Świętemu Flotyánowi dziękuią; ofiaruie się tu wiele ludzi w tych podobnych nie-fzczęściach, y uciekaią się do S. Floryána, á bywaią pocieszeni, iáko wielkie wotá albo Regestrá Kościelne dáia znać. Ma Bráctwo pod Imieniem Ubostwá Pána JEZUSA, Ołtarzem y Obrá-zem PANNY Nayswiętszey, bárdzo pięknym ozdobione. To Bráctwo uprzywileiowane jest od Naywyższych Pásterzow Od-pustami wielkimi, Dyrektorem tego Bráctwá Káznodzieiá tu-teczny. Powinność tego Bráctwá, ubogich zmárłych darmo grzesć (miánowicie Braciá tego Bráctwá, y ceremoniá Chrze-sćiańská ciała powinna oddać: używa to Bráctwo kap zielo-nych w swych Processyach: Kościół to jest piękny, ma swoje wielkie y częste Odpusty, zmurowány Roku 1185. *teste Miecbo-vio.* Odpozywaią tu wiele ciał starych pracowitych Dokto-row, Professorow Akádemiij Krákowskiej, o którychby wiele pi-sać trzeba.

54. Kościół Świętych SZYMONA y JVDY.

OD Pobożnych był ludzi zbudowany, zgorzał po dwa rázy, teraz *de novo* z gruntu wymurowány, przez Prowizorow z uproszenia jałmużny Roku 1639. Dla zápowietrzonych był to pierwszy Szpital: teraz ma dosyć ubogich Mieszczan Klepár-skich, ktorých, opátruią ciż Mieszczanie zczyńszow. Ma 1we Odpusty, y Xieźdzá Probošzczá.

55. Świętych FILIPA y JAKVBA.

TEN Kościół należy do Proboštwá Wszystkich Świętych po kilká rázy pogorzał, teraz jest restaurowany przez Xieźdzá niektorego Wikáryego Świętego Floryána, który go kosztem swoim własnym máiac podány z rąk Kolegiáckich restaurował.

56. Kościół Świętego WALENTEGO.

PRzy tym jest Szpital dla białychgłow, ná ten czas trędowá-tych zbudowany, ma ten Kościół ochędostwo piękne zá stáranie

stąpieniem pobożnego, wielkiej uciechy Xiędza Adama Małaga Proboszcza tego Kościoła, Káznodzieie S. Floryána: ma. Odpufty kilkakroć do roku zupełne, ma y Relikwie S. Wálentego Prześcierádo, y Welum Najswiętszey Pánny, restaurowány *de novo* za stąpieniem wyżej miánowanego Oycá, ktoremu niech będzie Pan BOG zapłátą.

57. Kościół Świętego KRZYŻA ná Kleparzu. niegdy Słowacki zwány.

TEN Kościół był z fundamentow erygowány od S. Jádwiży Nayaśnieyszego Władysława Jágellóna Krolá Polskiego, Małżonki dla Słowakow, którzy w tym Kościele swoim Słowiańskim ięzykiem nabożeństwo odprawiali; lecz nie zewszystkim ieszcze skieńczony będąc, w krotce potym zgorzał, y więcej iák przez pułtorásta lat w ruderách swoich leżał. Potym Łaskáwych Dobrodzieiow iásmużny ná tych rozwałinácg Káplikáplię drzewiáną wystáwiły, ktora Xiędzom Wikáryom Świętego Floryána, rázem przy Inkorporácii Kollácii Kościoła S. Floryána Przeswétney Kápitułe támeczney przez Nayaśnieyszego Alexándra Krolá Polskiego iesť dárowána. *Tandem* w Roku Páńskim 1584, wzbudził Pan BOG nowego Dobrodzieia Szlachetnego Jego Mości Pána Janá Sroczyńskiego, Łáwniká Wyższego Práwa Mágdeburskiego, Zamku Kráковского, który z Małżonką swoją Agnieszka nie tylko ten Kościół wymurował, y Prowizya opátrzył, ále też w Roku 1586, od Nayaśnieyszego Janá III. Krolá Polskiego pensya pewná z Zup Wielickich (áby wiecznemi czasy Chwałá Pána BOGA w tym Kościele odprawiała, y Kápellan przy tym Kościele swoię mógł miec subystencya) wyiednał, y Przywilecy ná tę pensya otrzymał; *Jus patronatus* tego Kościoła wymurowanego przy Kápitułe Świętego Floryána ná iednego Xiędza z Xięży Wikáryow zostáwiwszy. W tym Kościele dwa rázy wrok Odpušt bywa, raz ná Ználezienie Świętego Krzyża w Máju, drugi raz ná Podwyższenie S. Krzyża w Wrześniu. W tymże także Kościele iesť Ołtarz pod tytu.

pod tytułem Najswiętszey MARYI PANNY zą Dusze zmártych w Szrody, y przez całą Okawę zaduszną uprzywileiowany, przed którym gdy Káptan Mszą S. odprawi, duszę z mąk czyscowych uwolniona. Tákże w Advent ná dziewięć dni przed Bożym Narodzeniem, odpráwue się Nowenná *Expectationis Partus B. V. MARIE* Odpustámi od S. Stolicy Apostolskiey uprzywileiowana. Tákże w tym Kościele znáyduie się znaczna Pártykułá Drzewá Krzyżá Świętego Autentykowána, w Relikwiarz srebrny pozłóciły wśadzona, z drugiey strony Relikwia S. *Modeste Mart.*: máiaca, którą pártýkułę Xiądz Krzyzecki, Pleban w pároxymie swoim do tego Kościoła ofiárowány ná ząwdzięcze, nie łask od Páná BOGA odebránych, *proprio sumptu* prokurował y do tego Kościoła Roku Páńskiego 1730. oddał. Przy tym Kościele rezyduie ząwśze Xiądz Prebendarz.

58. Kościół Pánien Zakonnych, Wizytek názwánych przy Kleparzu Krákowskim.

Klasztor Pánien Zakonnych od Náviedzenia PANNY Przenajswiętszey názwánych przy Kleparzu Krákowskim fundowany iest od Jáśnie Oświeconego Xiążęciá Nayprzewielebnieyszego J. M. X. Janá Maláchowskiego, Biskupá Krákowskiego, wielkim bárdzo á prawie Krolewskim sumptem wystáwiony, oraz y z Kościołem, pod tytułem S. Fránciszka Sálezýuszá, przez samegoż Xiążęciá J. M. Roku Páńskiego 1695. dnia 24. Czerwcá, z nádaniem czterdziestodniowych Odpustow poświęcony, ktorego Poświęcenia Uroczystość dorocznie odpráwue się w Niedzielę pierwszą po Okawie Náviedzenia Panny Przenajswiętszey. Przy Ołtarzu wielkim są Odpusty w káždy Poniedziałek, dla wybáwienia dusz z ognia czyscowego. Jest w tymże Kościele Bráćwo Sercá Páná JEZUSA Chrystusa, ktore ma osobliwe Odpusty sobie pozwolone w Piątek po Okrawie Ciála Bożego. Przy tym Kościele Panny Zakonne, żyją ru prawie po Anielsku, według Reguły Apostolskiey, nabozeństwá y bogomyślności we dnie y w nocy odpráwuią w Chorze y w Celách:

y w Celách: iest tu wiele Pánien Szláchetnie wysoce zrodzonych ná Duchowne dánych wyéwiczenie, przy ktorým uczą się oraz ięzyká Francuskiego: więcey jednák czásu trawiac ná modlitwie, ániżeli przy Grámmátyce Fráncuskiej. Między Pánnami Zakonnemi, Possuszeństwo, Czystość Anielská, Ubostwo Apostolskie, kwitnie y kwitnąć będzie ná wieki. Amen.

59. Kościół Świętego PIOTRA ná Gárbárzách.

Pod władzą Fáry Świętego Szczepaná zmurowány ten Kościół od M. Janá Melsa Medycyny Doktorá, y fundacyą opátrzony Roku Páńskiego 1498. tám w progu tego Kościoła leży człowiek w wielkie cnoty ubrány, Powinien tu Xiadz Niemiecki mieszkáć dla Gárbárzow: lecz teraz swe Nabożeństwo Niemcy odpráwuią w Kościele Świętego Woyciechá, (iákom tám przy tym Kościele wspomniá,) teraz tedy iest w podawániu Akádemij Krákowskiéy. Ma fundacyą dobrą, Relikwie Świętych Bożych, y Odpusty swoje, ma y Cmyntarz wielki dla zmártych grzebienia: Ná tym Cmyntarzu, ná zachod letny Słońcá, od Kościoła, ná niektóre czasy, widuią światłość ná kształt świec piąci, ludzie nabożni, co to znáczy, BOG sam wie.

60. Kościół Nayświętszey MARYI PANNY Náwiedzenia ná Piasku.

Władysław drugi Monárchá Polski rzeczony *Hermanus* Kościół ná tym mieycsu zaczął fundowáć Roku P. 1087. á to zádoznániem tákiego cudu. Miał ten Monárchá chorobę w nosie nieuleczoną, w ktorým się záległo było robáctwo, á tak y fektor przykry, y boleść nieznośna Monárchę dręczyła. Gdy ludkie nie pomagály lekástwá, do Boskiej udáie się pomocy. A myślac o tym, snem zmorzony, záśnął. W tym pokaże mu się Nayświętsza MARYA PANNA, y pokázuie to mieysce, gdzie teraz Kościół y Klásztor stoi, mowiac áżeby tám szedł, á gdy obaczy siálki, pod nimi żeby kazał kopáć y szukáć piasku. Tym piaskiem (mowilá Lekárká chorych MARYA) nos potrzáśnąwszy

trząsnawszy uzdrowiony zostánietz. Co gdy przy obecności Lambertá Biskupá Krákovskiego, y wielu Duchownych, uczynił, ná tych miast cudownie został uleczoney. Więc ná zawdzięczenie Pánu BOGU tak wielkiego dobrodzieystwa Kościół ná tym mieyscu fundować zaczął, ále mu ledwo chor máły y Zákrystya wystáwić, á dla większego choru tylko fundamentá záłożyć przyšlo dla woyny postronney, domowych rozruchow, y śmierci. Po nim Piotrowi Duninowi Hrábi ná Skrzynnic-Stároście Wrocławskiemu ledwie ściány choru wielkiego śmierć zátkoczywszy wywieść dopuściłá. Aż dopiero Roku Chrystusowego 1300. świętey pámieci Władysław Jagello Krol Polski, z Jádwigą Krolową Máłżonką swoią, dzielá niezupełnego szczęśliwie dokończył, y Kłáztor przy Kościele wystáwił, do którego Roku P. 1307. Oycow Kármelitow wprowadził z Prági, y Kościół im do rządu podał.

Ten Kościół poświęcony iest pod záłożeniem Świętá Náwiedzenia Náyswiętszey MARYI PANNY, ktore świežo od URBANA Szostego Papieżá pochwalone, y postanowione było. Odpust ná to Święto, y przez całą Oktawę od Stolice S. Apostolskicy pozwolony iest zupełny. Który się podziś dzień odpráwić przy tak licznym ludzi konkursie, iż w Święto samo y przez Oktawę, więcey, mniey, nád sto dwádziesciá, álbo trzydziesci tysięcy ludzi, BOGU przez Sákrámentálną Spowiedz uspráwiedliwionych w tym Kościele Ciáło Páńskie przyjmują, y z poćiechą duchowną do domow swoich wracáją się.

Ma ten Kościół Káplicę wspaniálá ku południowi położoną, w ktorey iest Obraz MATKI Náyswiętszey piástuiącey Syná swojego, á ten Obraz nie iest málowány penzlem málarńkim, ále od iednego swiátobliwego tegoż Zakonu Kápłáná, ocyrklowány niby do málowánia ná murze, sam cudownie zá spráwá Boskicy Wszehmocności wyniknął. Przy tym Obrázie wiele ludzi siedm świec gorájących, y swiátłość z Niebá widywáli, y spiewánie Anielskie slyszeli. Co gdy się doniosło do Zwierzchności Duchowney Miásta Kráková, náznáczyli nocną stráž ięcę-

li to nie dziecie się przez takich ludzi lekkomyślnych. Sam także Szlachetny Magistrat Krakowski nazańczył Mężow zacnych y wiary godnych, ktorzy tego doświadczyli, y prawdę tę rzetelnie wyznali. *Ex Speculo Carmelit: edito Antwerpiae Anno Domini 1680. pag: 662.* Cudá także niezliczone działy się, ale ich dokumentá przy deflagracyi Kościoła y Klasztorá w Roku P. 1587. w wielkiej liczbie pogorzały. Więć dopiero od Roku 1520. opisuje ich dość znaczną liczbę Przewielebny J. Xiądz Mikołay Grodziński, Sekretarz J. K. M. w Książce nazwanej: *Diva Virgo Cracoviensis Carmelitana.* Która to Książká ná Polski język przetłómaczona, y z druku wydána jest od Zakonnikow tegoż Klasztoru.

Wszystkie w tey Książce wypisane Łáski, Cudowney w Obrazie swoim Mátki Naysw: ludziom w rożnych przygodách y nieszczęściách zostájącym świadczone ogłaszaia, niezmierną Jey dobroć, á do nabożeństwa y dziękczynienia fercá czytájących zapalaia. R. P. 1634. d. 15. Pázdź: tak się był ten Obraz zmienił, y on śliczny Xiężyc *Pulchra ut Luna Cant: 6. v. 9.* tak się zaciemil, że Twarz Święta Obrázu tego stála się bárdzo bláda niby smutek iáki pokázuia. Zbiegáli się ná ten cud Obywátele Miasta Krakowa, y inni z poblížszych Wsi y Miasteczek. Rokowáli wszyscy nieszczęśliwe przygody ná Oyczyznę: A przestráżeni będąc ráką Obrázu odmiáną, znaczną pokutę y poprawę czynili, ile że Káznodzieie przerázliwym głósem po Ambonách woáli. *Sol factus est niger sicut saccus cilicinus Apoc: 6. v. 12.* Wybrána iáko Słońce Piałkowa MARYA, stála się czarna, iáko żalobna włósiennicá. Trwála rá, fercá ludzkie przeražiająca Obrázu odmiáná dni dwánaście, až dopiero w trzynastym dniu w dzień SS. Apostołow Szymoná y Judy do pierwszey ozdoby y wdzięczności Obraz przywrocil się. Potym w lat 21. Roku 1655. pocił się ten Obraz potem nádprzyrodzonym, krople potu były iáko orzech laskowy, ktore, częścią że ná czole Obrázu S. stály, częścią że ná podłożoną tuwálnią splywały y spadały, wiele ludzi Duchownych y Swieckich widziało. Trwał ten cudowny pot godzin dwie. Krotko potym nastąpiła inkursya Szwedzka do Krakowa, pamiętna całcy

tna cała Polska wielką grogosią, a względem tego S. mieysca, obmierzliwością y spustoszeniem bardzo żaloina. Albowiem heretycka złość Obrázom Świętym nieprzyjazna, za powodem Wiertczá Generałá woyská Szwedzkiego, które się było w Krákovie zamknęło, z okázyi zabitego od naszych przekłętego Obrázoborce (ktory szpadą uderzył w Nayświętszą Twarz Cudowney ná Piasku MARYI, bluźniersko mówiąc: *Dorwiadcze jeżeli wásza MARYA cudá ieszcze czyni*) Umyśliłá tedy przekłętá złość heretycka Kościoł y Káplicę, oraz y Klasztor zrujnować, y dziedzielną Obrázowi z káwątkiem muru, wydrzeć possessyá ná Piasku, w proch mur rozsypawszy. Wykonáli to wszystko z wielkim gniewem, a niemniejszym żalem pátrzących. Zrownáli z ziemią mury wszystkie wspaniála robotą y kosztem wielkim stawiane, iedney tylko sztuki, ná ktorey iest Obraz, z dáru Bożego ani ármatą skruszyć, ani minámi wysadzić nie mogli. Więć nayprzod z rumow wysypáli mogiłę wyłoká nád Obrázem, a potym ná wieczną wzgárdę, zdechłych szkap swoich ścierwy z Miásta wywłoczyli, y ná tym mieyscu, gdzie cudowny Obraz zágrzebli, zdechłe ścierwy grzebli. Już káždy rozumiał, że Obraz ná wieki zginął, a pátrząc zdáléká płakáli ludzie wielkim płaczem, wołájąc z lámentuiącym Prorokiem: *Cecidit Corona capitis nostri Tbr. 5.* upádła ozdoba głowy nászej. Aż też P. Bog dał, że Szwedzkie woysko R.P. 1656. różnemi krwawemi potyczkami niszczyć znacznie poczęło, y stwożeni Szwedzi odmiáną szczęścia, ustąpić z Kráková ze wstydem musieli. Więć gdy trochę wytchnął sobie Krákov od iármá nieprzyjacielskiego uwolniony, schodźili się gromádnie ná to Święte mieysce obywátele tuteczni y postronni, rzewliwemi głósy płacząc y nárzekájąc że ich póćiechá zginęła. Y z nabożeństwą a żarliwości poczęli odrzuć rumy, ścierwy śmierdzące wywłoczyć, chcący szukać zágrzebánego w żalofney mogile Obrázu. Aż nád spodziewanie, gdy onę wdzięczną Bogu, y Mátcce iego Nayświętą czynią robotę, cudownie bez wszelkiey ludzkiey pomocy odslápiły rumy, pokazał się Obraz wdzięczny y nienaruszony, ie-

dnę tylko w twarzy swoicy zostáwiwszy ránc, zádána od szpady niezbożnego heretyká. Więcz wielkim nabożnictwem powitawszy Krolowá swoię, á kámiennie y rummy lepicy uprzát nawszy, ná předce Kápliczkę drewniána postáwiono, w ktorey pierwsze Mszą S. miał J. W. J. X. Mikołay Oborski, Biskup Laodycki, Suffrágan, Archidyakon, y Oficynał Krákowski. Z iáknuzn zás nabożnych Pánow Duchownych y Swieckich, y innych ludzi, stánał ten, który teraz jest Kościół, Klasztor, y Káplićá. O tym wszystkim czytác może łáskáwy Czytelnik szerzey w Książkách wzwyż pomienionych.

Ze zás te Książki jedne dawnostíá czásu są steráne, insze poginęły, y máłoco się ich znáyduie, á coraz to więcej przybywa cudow, łásk świadczonych od Krolowy Niebieskiej, ktore práгна wyniść z pod prásy Drukárskiej ná widok świata Polskiemu, á są konfiterwowáne *in Archivo* tegoż Klasztoru; dla tego Oycowie támteczni proszą codziennie Páná Bogá, á żeby iákiego Dobrodziela nátechnął Duchem Świętym, któryby szcrodobliwostíá swojá dopomógł do przedrukowánia dawnych, y wydrukowánia świeższych, ku więkzszey czczói y chwale Páná Bogá, y Mátki iego Nayświętszey.

Jest tákże przy tym Kościele Káplićá Brácka, Arcybráctwá Szkáplerzá S. ktore w wielkiej nabożności przedziwnie kwitnie. Ludzie do tego Bráctwá S. zewsząd tłumámi się schodzą, osobliwie podczas Odpustow, y Szkáplerz S. nabożnie przyimują. A tym ktorzy się wpisują, y Szkáplerz S. przyimują, o powinnościách do tego Bráctwá należących, Xiádz Promotor, który przyimuje, intormácya dáie. Ma to Bráctwo osobliwsze swoje Przywilecie, ktore samá Nayśw: PANNA uprosiła, y nádała. Między ktoremí są te nayznácznicysze. Pierwszy, że kto w pisany w to Bráctwo, Szkáplerz S. ná sobie nosi, á pilnie y nabożnie záchowuie powinności Bráckie, uydzie potępienia wiecznego, álbowiem Nayśw: PANNA szczegulne iemu u Syná swiego jedná łáski, á żeby w grzechu śmiertelnym nie umárl. Ktory to Szkáplerz MATKA Boská oddájac Sw. Szymonowi Stokcyuszowi ná

ten czas

ten czas Generalowi całego Zakonu Kármelitáńskiego, mowia *Accipe Fili dilectissime hoc tui Ordinis Scapulare... In quo moriens aeternum non patietur incendium.* Drugi: że Nayswiętsza PANNA káżdey Soboty zstępuie do czyścá, y z támatad dusze Bráci y Siostr Szkáplerzá Świętego ktorekolwiek znáyduie, miłościwie wybawia, á do Krolestwá Niebieskiego doprowadza. Jáko o tym świadczy *Bulla Sabbatina JOANNIS XXII. Pontif. Max.* potwierdzona od ALEXANDRA V. KLEMENSA VII. GRZEGORZA XIII. y inszych Oycow SS. Papieżow. Ma y Odpusty wielkie od Stolicy S. nádáne. Y absolucya, ábo rozgrzeszenie od winy y káry w godzinę śmierci, ktore ma bydź dáne tym, co Szkáplerz noszą w to Bráctwo wpitani, przez Kapłana ná to władza májacego od Przełożonych Zakonu Kármelitáńskiego. Jest ubogácony Kościół ten y w Święte Relikwie. Jáko to: Jest cząstká drzewá Krzyzá S. pártykułá z kości S. Máciá Apostofá, Głowá S. Klemensa Męcz: Świętych, Aniołá Kármelity, Konstáncyusza, Wiktorá, Plácydá, Tranquilla, Gaudentego, Konkordyuszá, Bonáwentury, Fortunatá, Cyryáká, Błáżeiá, Kalixta Papieżá, Tytusa Dyakoná, Tarsycyusza, Seweryna, Urbana, Witalisa, Felixá &c: Doroty S. Pánni y Męcz: Ręká. SS. Urszule, Angele, Klemencyány, Málgorzát, Lucyi, &c. SS. Jędrzeiá Korfyná Biskupá Fesuláńskiego, Świętego Woyciechá Wyznawcow, Świętey Máryi Magdáleuy, Zakonu Kármelitáńskiego, y inszych wielu Świętych Páńskich.

Ma Odpusty Stácyi Rzymskich. We wszystkie tákże Świętá wielkie ktore się zowiá *Domini Sabaoth*, iáko to Nárózenie Páńskie, Obrzezánie, &c. y w Świętá Nayswiętszey PANNY, tákże w Niedziele Bráckie, to jest w Niedzielę drugá káżdego Miésiacá, Odpust zupełny. Y winsze dni całego roku, á osobliwie przez cały Post wielki w káżdy dzień modlącym się w tym Kościele zá podwyższenie Kościołá S. Kátolickiego, zá wykorzenie heretykow, zá zgodę Pánow Chrześciáńskich, są wielkie Odpusty od Stolicy Świętey nádáne, byle tylko modlący się w łá. sce Boskiej byli, do ktorey codzienne przygotowánie jest, wzbudzenie w sobie żalu serdecznego zá grzechy. A osobliwie są dni dwádziesciá

dwadzieścia siedm, w które Stolicę Świętą Apostolską modlącym się w tymże Kościele (i jako też y w innych Karmelitańskich) uwolnienie dusze z czyśćca pozwala. Są zaś te dni. Dzień Popielcu, Wtorek y Szrodą po Niedzieli pierwszey postu. Szrodą po Niedzieli drugiey postu. Niedziela trzecia postu. Szrodą po teyże Niedzieli. Niedziela czwarta postu. Poniedziałek y Szrodą po tey Niedzieli. Szrodą, Czwartek, Piątek, Sobota po Niedzieli piątey postu, Szrodą y Czwartek, po Niedzieli Kwietney, Szrodą po Niedzieli Wielkonocney. Szrodą Krzyżowa przed w Niebowstąpieniu Pańskim. Szrodą, Czwartek, Piątek, Sobota po Świętách Zesłania Duchá Świętego. Dzień Przenayśw: TROYCE. Dzień Bożego Ciąta. Dzień S. Janá w Oleiu szosty Májá. Szrodą, Piątek, Sobota Suchych dni w Wrześniu. *Ex Bullario Carmelitanum.*

61. Kościół Najswiętszey PANNY MARYI Zwiastowania OO. Kápucynow ná Ogrodnikách.

Roku Pańskiego 1695. wdzień Dominiká Świętego przyszło do Krakowa trzech Oycow Kápucynow Zakonnikow Fránciszka S. Przewielebny Jan Fránciszek Komisarz, *ab Arcti*. Ociec Bernárdyn *á Senis* Káznodzieciá: y Brát Károl *ab Uzzano*. Tych trzech Oycow przyjął w dom do siebie J. M. P. Dyonizy Mecotti, Prefekt Poczty J. K. M. y Rzeczypospolitey, á dnia trzeciego prezentował ich J. O. Xciu J. M. Janowi Małachowskiemu, Biskupowi Krakowskiemu, od którego wdzięcznie przyjęci, otrzymáli zaraz konsens, aby się mogli fundować przy Krakowie: y gdy długo szukáli miycscá sposobnego, upátrzyli sobie Ogrod wielki J. M. P. Kántellego Ráyce Krakowskiego, ten zaraz, y drugie przy nim zá znaczne pieniądze Dobrodzieciow swoich zákupili: máiac tedy plác gotowy y przestrony, dał im BOG zá Fundátorá Kościoła y Kłáztoru, Wielmożnego J. M. P. Albrychtá Dębińskiego, Chorążego Zatorskiego. Ten Pan pobożny z własney swoiey substancyi, bárdzo prędko Kościół im wystawił y Kłáztor, y Roku Pańskiego 1699. gdy Oycowie Kápucyni z máley swoiey Kápliczki, czyniąc Processyá z Przenay-

z Przenajsświętzym SAKRAMENTEM przy szli przed nowy Kościół, czekał ich przysćia przy drzwiach Kościelnych pobożny Fundátor J. M. P. Albrycht Dębiński, pospołu z swoją Małżonką Jey Mością Pánią Zuzanną Doliwą Zydowską, wonnieiąca Cnot doskonałych Rożą. Witając tedy nowych gości, naprzód przed przenajsświętzym SAKRAMENTEM oboie poklekáli, y czołem o ziemię uderzyli: potym sam J. M. P. Fundátor obszerną, nabożną y wyborną Oracyą po łacinie iako do Włoskich Zakonnikow, ktorzy po Polsku nie rozumieli, onychże witał, z rak swoich klucze Kościelne, y Kłasztorne onymże oddał, y wiecznemi ich Kościołá swojego postanowił y deklarował Dziedzicami. Odpowiedział zátym z podziękowaniem, przemową po łacinie, z wielką żarliwością y płaczem Ociec Komisarz, przed Processyą Krzyż niofacy. Wprowadzeni w Kościół Oycowie *Te Deum laudamus* śpiewáli y solenne nabożeństwo odpráwili, ktore niech kwitnie aż ná wieki, ná większą chwałę Boską. Amen.

W tym Kościele iest osobliwszy specyał, to iest w Ołtarzu wielkim, Obraz Panny Przenajsświętszey MARYI Zwiástowania, (gdyż y Kościół iest pod tytułem tymże) doskonale odmálowány, z Obrázu tego, ktory iest w Florencyi Mieście głównym, Jáśnie Oświeconego Wielkiego Xiążęcia Hetruryey, w Kościele Zakonnych Oycow Serwitow, przedziwnie cudami slynacy, ręką y penzlem S. Łukaszá málowány. Z tego tedy Prototypu od S. Łukaszá wystáwionego, rozkazał Nayjáśnieyszy Xiążę Hetruryiskie *Kosmas III. Medices* nazwany, Obraz doskonale podobny, swojemu nayprzednieyszemu Málarzowi odmálować, y zá osobliwy podárunek do Polskiej, ná instancyą J. M. P. Antoniego Bruni Bároná, dla Kápucyńskiego Krakowskiego Kościołá odesłać.

Tenże Święty Kościół, máiac iuz Ołtarze wśzystkie, ozdobnie przez wielkich Dobrodzieiow wystáwione, ná instancyą Wielmożnego J. M. P. Fundátorá, z wielką Uroczyłością poświęcony iest, przez Jáśnie Oświecone Xiążę, Jego Mości Xiędz

Xiedzã Kázimierzã Łubińskiego, Biskupã Krakowskiego.
Roku Pãńskiego 1730.

Między inszemi Ołtarzãmi Kościoła tego, jest w Ołtarzu ie-
dnym Státuã Cudownã Swiętego Felixã z *Kantalicium*, Kãpu-
cynã w rożnych porzebach doświadczonego Patronã, za kto-
rego przyczynã wszyscy do niego uciekãjąc się szczerze, wiele
łask y Dobrodziejstw z rãk Boskich odbierãją, tak dãlece; że kã-
żdy od Felixã uszczęśliwiony y pocieszony odchodzi. Swięty
ten po rożnych miejscach y krãiach wielkimi cudãmi od Pãnã
Bogã wstawiony, w Roku 1712. dnia 19. Májã od Klemensa XI.
Pãpierzã szczęśliwie nã ten czas pãnujãcego w poczet Swiętych
Pãńskich policzony jest, ku ktoremu wiele potym ludzi do oso-
bliwszey weneracyi y nabożeństwa zãcheciło się.

Y tu w Krakowie nã prãgnienie wielu osob godnych po-
mieniona Státua jego w tymże roku dnia 18. Pãździernikã z Ko-
ścioła Archipresbiterãlnego Nayswiętszey PANNY MARYI in-
Circulo zostãjãcego do Oycow Kãpucynow z wielkim y nabożeń-
stwem *Solennissime* wprowadzona. Pod czas tey Introdukcyi
splendidissimo apparatu odprãwioney, osobliwsze ku temu Swię-
temu pokazãło się nabżeństwo y áffekt J. O. Xiãżeciã Jãsci Sie-
wierskiego, Kázimierzã Łubińskiego, Biskupã Krakowskiego,
kiedy nietylko ákt ten, wspaniãłã przyozdobił áppãrencyã—,
Konwent wielkã opãtrzył iãłmużnã, ále y sam nie zãluziac fa-
rygi swoiey tak nã poczãtku solennizãcyi tey, iãko y nã kon-
kluzyi Oktawy Pontyfikãlnie Celebrowãł, wízytskich wiernych
do gorãcego nabożeństwa zãcheciãc.

Jãkoż swiãtobliwym nieśmiertelney godnego pãmięci Pãnã
tego przykãdem pobudzeni, wiele Ichmościow Pãnow Obywã-
telow Przeświętnego Woiewodztwã Krakowskiego, tak też y
samego Miãsta Stołecznegò Krakowã, honor Swiętemu Feli-
xowi, y wielkie czynili przyślugi, Konwentowi zãs niemnicy-
sze swiãdzczyli dobrodziejstwã: w ten czas bowiem od rożnych
Dobrodzieiow tak dostãtnia doszłã iãłmużnã, że dla sufficyencyi
icy Solennizãcyã mãjãcã trwãc przez 3. dni, przecięgnęłã się
przez

przez całą, Oktawę. Ten Kościół pod tytułem Najswiętszey PANNY MARYI Zwiąstowania, wiele Duchownemi Skarbami Odpustow Zupełnych, od Oycow SS. Papieżow ubogacony: bo oprócz Świętá Niepokalanego Poczęcia Tytułárnego, y Świętego Felixá, pomienionych Błogostawionych także, y oprócz inszych Uroczystości, Świętych y Błogostawionych trzech Zakonow Seráficznego Oycá y Pátryárchy Fránciszka Świętego, w każdá Niedzielę trzeciá każdego Miesiáca bywa Odpust Zupełny, z Kommuniá Generálná, zá dusze zmarłe, y w też Niedzielę ták z ráná, iáko y po południu odprawuie się Nabożeństwo z wystawieniem Przenajswiętszego SAKRAMENTU; z Kazániámi ráno Polskim, po Nieszporách Niemieckim, dla pożytku y zbawienia dusz naydroższá Ktwią Chrystusa Páná odkupionych.

Nádto ieszcze we wszystkie Świętá przez cały Rok przypadające, iáko też y w Niedzielne, po Nieszporách Kazaniu Niemieckim, Litániách Loretáńskich Najswiętszey PANNY MARYI dáie się wieczorem Benedykcyá, dla tego iedyńie (co po wszystkich Kościołách nászych zachowuie się) że iáko ci Oycowie Miałt tego, od Prześwíetnych Woiewodztw, y całej Najsłáśniejszey Rzeczypospolitey Polskicy, nieprzeliczone odbieráią dobrodzieystwá, tak w rekompensę łask dobroczynnych Najsłáśniejszey Rzeczypospolitey, wszystkim Obywátelom Korony Polskicy á swoimi Dobrodzieiom wieczne od Májestátu Boskiego przez tę benedykcyá ziednáć prágná błogostawieństwo.

Od rózných CHRYSZTUSOWYCH Namieśtnikow Kościoł ten Oycow Kápucynow wielu Przywileiámi y Odpustámi udárowány, wielkimi Łáskami ozdobiony y poświęcony iest, kiedy w nim nie tylko Felix S. ustáwicznymi slynie Cudámi, nie tylko Kájetán S. uciekáiacy m się do protekcyi swoiey osobliwie tym, ktorzy się przez niego Opátrznosci Boskicy zupełnie polecáią, wielkie fawory y dobrodzieystwá świadczy, ále y samá Najswiętsza MARYA PANNA LORETANSKA, Mátká Boska nikomu do siebie szczerym uciekáiácemu.

uściskającemu się sercem łask y dobrodzieystw swoich nieodmawia. Uroczystość Świętego Kálectána odprawia się co rok z Odpuštěm Zupełnym 7má Augusti.

Káplica zaś Najswiętżey PANNY MARYI Loretáńskiey *in contiguitate* z Kościołem będąca, *ad normam* prawdziwego Domku Loretáńskiego, we Włotzech w Prowincyi Márchyi, w Páństwie Papięskim, wystáwiona jest sumptem znacznym, z szcudrobliwości Wielmożnego Jegomości Pána Albrvchtá Dębinskiego Konwentu oraz Krak: OO. Kápucynow Fundátorá.

Tenże nieśmiertelney pámięci Fundátor pomieniony Loretáński Domek tak *ab extra* Osobámi, iáko też *ab intra* znacznym nakładem, *in ambitu* także ozdobną pikturą y kálká Otarázami przyozdobił.

A iáko w sercu tego Pána większe co raz ku Mátcy Boskiey pomnażało się nabożeństwo y áffekt, tak też co raz większey Domkowi Jey przyczyniał ozdoby y Fábryki: wystáwiwszy przystöyną *cum omni supellectili* Zákrystya á co większa o poświęcenie jedno usilnie się starał, ktore *Solemni ritu* odpráwiło się w Niedziele piątą po Wielkánocy. Státua zaś Najswiętżey PANNY MARYI Loretáńskiey, w prowadzona jest solemną y dołyć piękną ákkomodowana Processya, z Kościoła Świętey ANNY, Przesławney Akadémij Krak: wiele dla Mátki Boskiey z wrodzoney miłości ku Krolowy swoiey Polkiey ná ten czas czyniącey.

Nieprzeštáie y teraz táż Polkie Syny pielęgnująca Mátká Przesławna Akadémia Krakowska czcić y wenerować Mátki Boskiey Najswiętżey PANNY MARYI Loretáńskiey, nieustájącym Nabożeństwem kiedy Uroczystość Konsekrácyi Domku iey corocznie *Solemnissime & devotissime* z całą frekwencyą swoią przy Kazaniu tánniejszym y Panegiryczney poobiedniey Otácyi: *faventissimo utrisq; ab exedris ore* celebrować y enkomizować godnymi zwykłą tytułami. *Postremo* w teyże Káplicy Najswiętżey PANNY MARYI Loretáńskiey w káżdą Sobotę *ad intentionem* Wielmożnych IchMęciow Pánow Fundátorow Miża Święta Wotywá z ráná, wieczorem zaś Litánię Loretáńskic z wystá.

skie z wystawieniem Przenajświętszego SAKRAMENTU y Supplikacyami odprawuie się na wieki i sta cześć y chwałę BOGA w TROJCY Świętey Jedyne go y Przenajświętszey PANNY MARYI, Krolowey Polskiej.

62. Kościół BOZEGO MIŁOSIĘRZDZIA:

Kościół pod tytułem Miłosierdzia Bożego przy Krakowie na Smoleńsku, między Wisłą y Rudawą zdawną jest zmurowany, o którym że żaden nie pisał, ktoby iego Patronem y Fundátorem był: przeto ia taką o nim pewną dáię relacyą. Zmurowany jest sto lat przeszło, á nie máiąc ktoby o nim zawiádomał, przyszedł do wielkiego spustoszenia: Pobożny jednák Obywátel mieyscá támtecznego, nieiáki JákuB Smukálá Cieślá zawiádomał o nim y poprawiał, á gdy miał umierác, żony swoiey prosił, żeby go w tym Kościele pochowác kazálá, tę máiae nádzicie, że tego mieyscá Pan BOG nie zápomni. Uczyniłá to oná, y nád to w káždy Poniedziátek Mszą S. zá te dusze, ktorých tám ciálá leżą, odprawiác kazálá, o nim aż do samey śmierci miałá staránie. Potym przed lat dwudziestá kilka, ieden Káplan z liczby Spowiednikow Zamkowych, máiae swoje nabożeństwo do tego mieyscá, á widząc Kościół spustoszony, poczál myślic o murowaniu nowego, iákoż co z większego jest iuż wynurowany z iátmużny ludzi pobożnych. Kiedy zás tenże y o budowaniu Szpitálá zámysla á mieyscá nań nieznáyduie, w tenże czás (dziwna rzecz) ieden Jurystá Jan Dłuski z Grodu Krakowskiego oddáie mu pewne Práwá, w Księgách Ziemi skich y Grodzkich Krakowskich ználezione, krotce dáia znác, że Jan Zukowski z Bystrzyce, Roku 1473. u Janá Myszkowskiego z Mirowá, w Krakowie ná Sejmie, kupiwszy Dwor Smoleńsk názwány (od ktorego názwiská. tám to Przedmieście Smoleńskiem się y teraz zowie) kazał przed nim Kościół zbudowác, dáiać mu tytuł Miłosierdzia Bożego, á Dwor ná Szpital obroćic, czego że po iego śmierci powinni nie uczynili, y owszem

sobie go przywłaszczyli, tenże Kápián zą dozwoleńiem y rozkazaniem J. M. X. Piotrá Gębickiego (szczęśliwie pánującego, possefsory mieyscá tego pozwał, y dekret w Trybunale Lubelskim otrzymał Roku 1646. Czytáiąc tę fundacyą pilnie uważałem, że ten pobożny fundátor, swemu Kościołowi y Szpitalowi, dawa zą Pátrony Osoby pierwsze Miásta tego Stołecznego, á osobliwie zą naywyższego obrońcę J. M. X. Biskupá Krakowskiego, ná ten czas będącego, *Sede vacante* Kápiułę Krakowską, Rektorá Akádemii Krakowskiej Burmistrzá, y Rádcę Krak: y Pásterzá ich X. Plebaná PANNY MARYI w Rynku. Ináczey ja rozumieć nie mogę, tylko, że Miástu temu y iego Obywátelom, dáie zą Pátroná Miłosierdzie Boże: zą co Páná BOGA chwalać, mielibyśmy prosić, áby modlitwy nászey y Miłosierdzia swego od nas nie oddalał ná wieki. Ma też ten Kościół Świętych Relikwie z Rzymu zą pewnym świadectwem, y zą pozwoleniem Oycá Świętego Urbána VIII. ze Cmentarzá Kálixtego wzięte, á przez Páná Hiácyntá Wáxmáná Stárostę Lipowieckiego temuż Kościołowi dárowáne: ktorých Świętych ta te Imiona: Theodorá, Gencyáná, Justey, Antoniney, Lárzá, Relárá, Dezyderego, Felicyáná, Felicyýmá, Konkordego, Klaudyi, y Mánswecyi: ktorých modlitwom żeby się ludzie Chrześciánscy zalecáli, y one czcili, Oćiec Święty pozwala. Ma też Odpusty zupełne ná S. Krzyż w Máiu, od Oycá S. nádáne. Przy tym Kościele ludzi w powietrze zmárłych, y ubogich sumptu ná pogrzeb niemájących, bárdzo wiele leży: zą ktorých Mśza S. w káždy tydzień, iedná pobożna Wdowá, wiecznemi czasy fundowála. Zą co Pan BOG w TROYCY Świętey iedyny, niechay będzie pochwalony ná wieki, á da zapłatę miłosierdzie czyniącym.

63. Kościół Świętego A V G V S T Y N A.

TEN ná Zwierzyńcu przez Jáxę z Domu Gryphow Roku 1162. zmurowány, á potym przez Gedeoná z tegoż Domu Biskupá Krakowskiego prowentem Kościoła S. Sálwátora opátrzony, przy tym

przy tym jest Zakon Pánieński S. Norbertá Pátryárchy Premonstrátenfow, pod Regułą S. Augustyná zyiących. Teraz ten Kościół *de novo* jest kształtem pięknym y wesołym wymurowány, zá stáraním Pánny Doroty Kąckiey Ksieni tuteczney, dawno zmárley: Ma ten Kościół ápparámentá piękne y kosztowne; ma y Bráctwo Nayświętszey Pánny Rozańcá S. jest y drugie S. Anny, y trzecie w tym Kościele stáre Przenayświętszey TROYCE z Odpustámi wielkimi, wżyskie uprzywileiowánye y ubogáconc. Lczy tu ciáło B. Bronisławy, Pánny tegoż Zakonu, o ktorey Historye wspominiáją, iż widziáła dufczę S. Jacká do Niebá prowadzoná od Aniołow: rákże y B. Judythy Krákowiánki, wielkiey swiátobliwosci Pánny, wślawionej cudámi, ktora umárlá Roku 1255. dnia 9. Márcá. Ma ten Kościół Relikwii Swiętych Bożych niemáło, á miánowicie w srebrney ná teź zrobionej ákrzyńce, ktorych tám niemáło jest, znápisem imion; Zakon ten kwitniewobserwáncyi Reguły w nabożeństwie w czuyności wielkiey, zá stáraním Pánien Przełożonych. Ma teź swego Proboszczá teyże Reguły co y Pánny.

64. Kościół Świętego SALWATORA. PRZEMIENIENIA PANSKIEGO.

FArny to Kościół przedtym był, ále przeniesiony do Kłásztoru: jednák odpráwuiá tu swoje pogrzeby Párafianie. Kościół ten nayprzod był zbudowány od Piotrá Duniná z Skrzynná, człowieká cnot wielkich y swiátobliwosci. Ten B. Piotr *Cómes de Skrzynno* zbudowál ná cześć y chwałę Bożą Kościołow 77. po rózných mieyscách w Krolestwie, ktoremu *Una Regina-um pessima* oczy wylúpić y ięzyk urznać bez przyczyny kazáła: jednák potym przez pięć lat z łáski Páńskiej dobrze widziáł y mówił o tym Pietrze szerzey Křonikarze písá, iego cnoty swięte wychwáliáć. O tym Kościele niektorzy mowiá że był przedtym Pogańskim, á teraz z gruntu zá stáraním Pánny Xięni Doroty Kąckiey wymurowány. Przed láty miał ten Kościół Kru-
cyfix

cyfix wielce Cudowny, o którym tá jest Historia, że jest Przysła-
ny z Morawy pierwszemu w Polsce Chrześciańskiemu Xiążę-
ciu. To Xiążę tenże Krucyfix ná tym mieyscu z wielkiego na-
bożeństwą w szatę kosztowną, koronę złotą, y w trzewiki per-
łami háftowane ubrawszy, zostawił. do którego skrzypek grąc
piośnki swoje nabożnie chadzał: temu skrzypkowi ten Krucyfix
trzewik drogo zrobiony ze swey nogi spuścił, y dał ná poráto-
wanie uboſtwa jego: o czym potym frásunek miał, lecz Pan
BOG niewinnego prędko wybawił, bowiem mu ten trzewik
wzięto, y Krucyfixowi oddano: Skrzypek pod Krucyfixem po-
wtore grájac nabożnie, który przy wielu ludziach od Ukrzyżo-
wanego powtore trzewik otrzymał, o którym trádycya jest, że
ten wzwyż miánowany Krucyfix, wzięty jest do Włoch do Sy-
rolu milá od Loretu. przy którym wiele cudow Pan Bog lu-
dziom od niego łaski y miłosierdzia zebrzącym pokázuie, jest
tu tego wizerunek.

65. Kościół Świętey MAŁGORZATY y JVDYTHY.

TEN zbudowany ná págorku pięknym, odprawnia tu nabo-
żeństwą iáko y w inszych, zawiáduie nim tákże Pánná Xie-
ni Zwierzyniecka, ma swoie Odpasty.

Czwarta Część opisania Kościołow.
przyłączonych do Krakowskich od J. M. Xieży Bi-
skupow Krakowskich od lat kilkudziesi t.

66. Kościół Świętych Apostołow PIOTRA y PA- WŁA ná Tyńcu.

GDZIE Zamek był przedtym ná gorze piękney skálistej, pod
którą Wisłá płynie, teraz jest Klasztor wielkiego Pátryár-
chy y Oycá

chy y Oycá wielu Zakonow Benedyktá S. ktory Kázimierz Pier-
 wszy Krol Polski fundował. Ten álbowiem w Zakonie tegoż
 wielkiego Pátryarchy Benedyktá S. w Klasztorze Kluniáceńskim
 we Fráncyi leżącym, Professeſem y Dyákonem będąc, potym dla
 wielkich ućiskow y naiázdow nieprzyjaćielskich, ktore ná Ko-
 ronę Polską przez siedm lat podczas *Interregnum* przypadły, za
 uproszeniem y otrzymaniem od Benedyktá IX. Stolicie Apo-
 stolckiey ná ten czas rządzącego dyspensy, wzięty był z Klaszto-
 ru tegoż ná Krolestwo Polskie, y Roku 1041. pomászczony; dla
 czego chcąc się wdzięcznym pokazać dobrodźciestw wziętych
 od Máiestátu Boskiego, wymyślił Klasztor záłożyć Bráci Bene-
 dyktá S. (iáko o tym wspomina Długosz Ktonikarz Polski) że
Satagens crebra revolutione mentis Creatori & propitiatori suo, pro
susceptis beneficijs aliqua facere responsura, Religionis quondam sua
& Professionis Sacratum D. Benedicti Ordinem, qui eum in lege Di-
vina erudierat, Monasterium decrevit fundandum. Jákoż zá uspo-
 koieniem Páństvá swego, we dwie lećcie ná znak wychowánia
 swego, przyzwawszy ich dwunastu z Kluniaku, w ktorym sam
 był Zakonnikiem, mieysce im to podał, y ná nim Klasztor zbu-
 dował, áby się w nim Służbá y Chwałá Boża we dnie y wnocy,
 ná wieczne czasy nie ustájac, odpráwowála. Między ktorymi
 przybył on wielki w światobliwosci Zakonny Brát Aaron,
 Fráncuz, á ten nayspierwszym Opátem będąc, potym wzięty jest
 ná Arcybiskupstwo Krákowskié, ktore szczęśliwie przez lat 13.
 rządząc ná teyże godności żywotá swego w wielkiey światobli-
 wosci dokonál. Roku 1071. pochowany jest w Kátedrálnym,
 Kosćiele Kráowskim. Tenże Klasztor Krol Kázimierz I. wiel-
 kieni dochodámi y máietnościami nádał y ubogácił, ktorych
 teraz bárdzo wiele odpádko, (iáko pisze Długosz.) *Et licet Mona-*
sterium Tynecense centum Villis á Casim ro I. Rege Poloniae fuerit do-
tatum, nequitia tamen & avaritia humana, insuper negligentia Pra-
sidium diminutum fuit, iákoż do tych czas się to pokázuc, gdy
ex possessione secularium, bona Deo & Ecclesie consecrata, ac pijs
manibus Benefactorum dedicata, dotąd windykuie. Przy tymże

Kościół mieszka niemają poczet Zakonników, pod tegoż Reguła wielkiego Pátryárchy Benedykta Świętego hołdując, we dnie y w nocy nabożeństwa pilnując, ustawy Zakonne we wszystkich obserwując, y miłosierne uczynki ziednoczone z ludzkością y skromnością, według Reguły różnym Peregrynom przychodzącym czyniac. Kościół ten niedawnemi czasy wespół y z Klasztorem, renowacyą á prawie z gruntu reformacyą od ś. pamięci J. M. X. Stánisława Łubińskiego, Biskupa Łuckiego, Podkánclerzego Koronnego, Administrátora Opáctwa Tynieckiego, brąc począł; ktoremu nie przestają ozdoby struktury dodawac Ich MM. XX. Administrátorowie z szczodrośliwości swojej, á zwłaszcza dawniejszymi czasy Administrátor tegoż Opáctwa, Przewielebny J. M. X. Stánisław z Bużeniná Pstrokoński, Biskup Chełmski, ktoremu, nietylko Ołtarzem nowym wielkim dekoru przydawszy, ále y innemi mniejszymi pięknie przyozdobiwszy; lecz y w Zakrytych ornámentu przyczyniwszy, Kielichem szczerozłotym bárdzo kosztowney roboty onę ubogacił; Fábryki Klasztorney Dormitarzami y strukturą kończyć nie zaniechał. Relikwij Świętych w tym Kościele jest bárdzo wiele od Stolicy Apostolskicy nadanych, y za dozwoleńiem iey z Rzymu wywiezionych, á nie dawnemi czasy od J. M. X. Mikołaja Mieleckiego, Profesa tegoż Zakonu á Opátá Tynieckiego, w Rzymie uproszonych, ktoremi bárdzo jest ubogacony, á miánowicie Drzewem Krzyża S. sztuką suknie nie tzytey Chrystusa Pána, kámiem z Kolumny, u ktorcy był biczowany, ieszcze y ze Krwią Zbáwiciela nášzego; znaczne także Relikwie wielkich Apostołów Piotrá y Páwła S. y włosy z głowy Xiążęcia Apostolskiego, &c. &c. y innych bárdzo wiele, ktorych by tu długo opisowac. W tym Kościele jest Káplicá PANNY Nayświę: w ktorcy Ołtarzu jest Obraz teyże PANNY Nayświętszey dziwney piękności, u ktorého doznają ludzie łak y dobrodziejstw, co same tabliczki y wotá srebrne wyświadczaia. Tenże Obraz jest przywilciowany za dusze zmarłe od Stolicy Apostolskicy. Przy tym Kościele ná różnych miejscách leżą ciała wielu po-

bożnych

bożnych y świątobliwych Zakonnikow, lecz osobliwie w Kapitularku ná Ambicje, między ktoremi jest wiele w świątobliwości znacznych, miánowicie Jędrzeiá Opátá, Móisławá y Grzegorzá Kápłánow, y innych wiele. Z tych ciał y innych często-króć wielka wonia wychodzić zwykła, á zwłaszcza *in Augusto*, iáko się tráfíła w Roku 1636. gdy cíz Zakonnicy posłuszeństwo S. oddawali Nayiasnieyszemu Krolowi Ferdynándowi, Polskiemu y Szwedzkíemu Krolewiczowi, ná ten czas Administrátora Opátwá tegoż przy bytności Wielebnych IchMSCiow Prálatow Kapituły Krakowskicy. Zyiá cíz Zakonnicy w wielkiej pobożności, pokorze, y zobopolney miłości, wiedząc, iż *humilitas est mater omnium virtutum*; á wedle Apostoła: *Finis precepti Caritas est*. Dla tegoż z miłości przeciw Fundátorom swoim y Dobrodziciom, pámiątkę ich ná káždy dzień czyniá. Kázimierzá Krolá y Judythy, y innych Dobrodziciow swoich, według rejestru codziennego przypadájących, zá ktorych co dzień Mszá S. przed wielkim Ołtarzem odprawuiá. W tymże Klastorze ná dzień y Święto Apostołów Piotrá y Páwłá Świętych (29. Junij) rozdáią gościom przychodzącym chleb nowy, ná ktorych Święto zewszád wielki konkurs ludzi bywa.

67. Kościół Najswiętszey Pány Wniebowzięcia ná Gorze Srebrney, álbo Bielány rzeczony.

Milá od Krakowá ten Kościół jest pospołu z Klastorem, Zakonnikow álbo raczey Pustelnikow Kámáldulensow názwaných, cíz są Synowie Oycá Świętego Romualdá pod Regułą Świętego Benedykrá zyiá: kwitnie w wielkiej obserwancyi Zakonney, miéśca nie iadáią, w osobnych Cellách obmurowánych mieczkáiá iáko Pustelnicy, pewnych czásow milczenie podług swoich ustaw záchowuiá. Pielgrzymy przyimuiá, y infzych potrzebnych z wielkim poszánowaniem ludzko podejmuiá, ubogá ceni Odpuściami y Relikwiámi Świętych Bożych, osobliwie

Y
ná Koronkę

ná Koronkę Páná JEZUSA májá od rożnych Oycow Świętych nádáne Indulgencye: to iest, Drzewem Krzyżá S. Páwła Apostoła, Świętego Stefáná, Świętego Stánisláwá, Świętego Wáwrzyńcá, Świętego Sebástyaná; Świętego Máxymiliáná, Świętego Kándydá, Świętego Kornelego, Świętego Anicetá, Świętych Kosmy y Dámiáná, Seweryná, Świętey Krystyny Pánny, Świętey Máryi Mágdáleny, Relikwiámi, y inszych w pártýkułách mnieyszych niemáto. Tego Zakonu byli oni Święci Męczennicy, ktorých ciáłá odpoczywáia w Kázimierzu Miá. steczku w wielkiej Polšcze w Kościele Oycow Bernardynow, tych Imioná są te: Święty Benedykt Jan, Máteusz, Izáák, Chrystinus Męczennicy, y Święty Bárnabasz Wyznawcá, Święto ich obchodzą 12. Listopádá, z tegoż Zakonu y on Święty Apostoł y Męczennik Ruski był Bonifacyusz, który támże Krolá Ruskiego do wiáry Kátolickiey przywiódł, y z nim wielu inszych, tám też koronę Męczenišká wzięłá zapláte od Páná BOGA. Przy tym iest też *Altare privilegiatum perpetuum* ná wybáwienie Dusz z czyścá ná káždy dzień. Ten Kościół y Klasztor fundowany iest od Páná Wolskiego, Márzálká niegdy Koronnego, człowieká wielkiej pobożności Roku 1610. Poświęcony Roku 1642. dniá 14. Wrześniá. Płci białołówickiey do Kościoła nie puszczáią, tylko trzy rázy w rok. Są też tákże y Stácye Rzymkie Ołtarzow siedmi z Odpustámi.

68. Kościół Świętego W A C Ł A W A w Mogile.

Klasztor iest przy tym Kościele, nazywa się właśnie *Clara Tumba*, Zakonnikow Cysterceyńcow: ci káždy dzień niemal w káżdą godzinę Páná BOGA prosząc, żyją w wielkiej czuyności y Obserwáncyi Zakonney, są práwymi násládowncámi Oycá swoiego Bernardá Świętego. Máją w swym Kościele Obraz CHRYSTUSA PANA, álbo Pássyá sławná wszystkiemu Krakowowi, y inszym postronuy ludziom, dla Cudow, ktore przy

tym—

tym Obrázie Pan BOG czynić raczy. Máiá przezacne Relikwie Świętych Páńskich, to iest, Głowę Świętego Donatá y Erázmá Biskupow y Męczennikow, y Theodorá Zołnierzá y Męczenniká, Świętego Wáwrzyńcá niemal ręká cała, kości nápalone, znak wielkiego męczeństwa, także y Świętey Agnieszki Pánnny y Męczenniczki dobrze znáczná Relikwia, y inszych Świętych Relikwii bárdzo wiele zacnych iest, iáko goleni, rámioná, pálce, ziebrá, grzbiety, zęby, y inszych wiele członkow, ktorých powážna stárożytność imion niewyráziłá. Jest y Kościół Fárny Świętego Bártłomiejá, który także ma swe Odpusty y Relikwie Świętych Bożych.

69. Kościół Najswiętszey MARYI PANNY Náviedzenia y Świętego WOYCIECHA Arcybiskupá Gnieźnieńskiego w Stániatkách, przedtym Reguły Świętego BENEDYKTA Zakonniká.

TEN Kościół zbudowány y fundowány od Błogostáwionego Klemenfa *de Rusca*, z dozwołeniem INNOCENTEGO Papięzá, Roku Páńskiego 1253. przy ktorým Klasztor fundowány iest od tegoż Klemenfa dla Pánien Zakonnych Reguły S. Benedykta. Kwitnie ten Zakon w zachowániu Reguły swoiey, w nábożeństwie pilnym y wczuyności Zakonney, zá rzádem y spráwowániem lzczęśliwym Przewielebney Jeymości Pánnny Anny Cecylii Trzcíńskiey, Xięni ná ten czás Stániáteckiey, á zá pomocá y pracá powierzónego sobie urzędú száfarskiego Jeymości Pánnny Kátárzyny Agnieszki Swichowskiey, tegoż Klasztoru pracowitey Ekonomki, także y inszych wielu Pánien tegoż Zakonu rożnych Oflicyatek, ále miánowicie Jeymości Pánnny Xięniey wyżey miánowáncy, zá ktorey stárániem ten Klasztor práwie z gruntu wymurowány, y Kościół wżysstek reformowány. Jest przy tym Kościele Bráctwo Rożáncá Świętego Najswiętszey PANNY. W nimże odpoczywáją ciáłá Fundátorow

Y₂

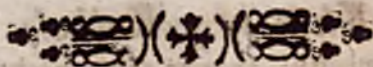
Świętych

Świętych, to jest: Błogosławionego Klementa, Hrąbie z Rusce, Kąsztellana Krakowskiego, y Błogosławioney Recláwey Małzonki jego, w Roku Páńskim 1269. pogrzebione: byli to Rodzicy Błogosławioney Wisennei Xięni pierwszy Stániateckiej, która umarła Roku Páńskiego 1289. y w grobie wybudowanym z Kościoła do Zákrytyi przez mur przechodzącym, wespół z rodzonym Brátem swoim Doiutrkiem nazwanym, jeszcze niemowlątkiem, z wielką czcią pochowana przy ciałach Rodziców swoich, gdzie widywana iásność wielka bywała nád grobem ich niektórych czółow. *Cromer. lib: 4.*

Ma te Relikwie Świętych Bożych znaczne: Świętego Maurycego, Świętego Plácydą Wyznawce, y innych w mniejszych pártykułach, także y znaczną pártykułę Krzyża Świętego, ma y Oápufty pewne dni pewnych.

EBRYS

A B R Y S

Teráznieyszego Kościoła.

Kollegiaty S. ANNY w Krakowie do Przesławney
Akadémij tuteyszey należącego.

Nie málárskiemí kolorámi

ODMALOWANY.

Lecz Historycznym piórem stófuiać się do delineacyi nie-
gdyś IMC X M. ANDRZEIA BVCHOWSKIEGO, Fi-
lozofii DOKTORA, Mátematyki PROFESSORA, Kolle-
gi Więszego, y teyże Kollegiaty KANONIKA,
szczupleysza jednák nárrátywá krotko

ADUMBROWANY.

Roku Panskiego 1744.

Rzed strukturą teráznieyszego znáydował się (a)
przedtym Akadémicki Kościół pod tytułem tákże
S. ANNY wystáwiony stárożytnościá swojá, w pro-
wádzaniem do niego Akadémii, wiela ciał Stóg
Bożych *in opinione Sanctitatis* zeszlých tu pogrze-
bionych, iáskámi S. ANNY sámotrzećiey stynący. Nayaśniey-
szego Krolá Polskiego JANA III. z rąd pod Widen dla uwol-
nienia Państw Niemieckich od Tureckiey potencyi ciągnącego
pobożną wizytá *ex voto* do grobu Błogostáwionego JANA
KANTEGO, przy ktorým ná tę woienną expedycyá brał Bło-

(a) Dawny Kościół S. Anny.

gostáwień.

gossławieństwo, wstawiony: (które rący niektorych Akadémikow tánowały *vota* do erekcyi nowego Kościoła, rączy konserwácyi stárożytności żądających) lecz dąleko szczupleyszy, (b) ktory licznych ná ow czas konkursov ludzi ná ząwdzięczenie odebránych dobrodzieystw przez przyczynę Błogosławionego JANA KANTEGO, álbo o otrzymanie łask nowych tu się do Jego Grobu udających, obiąć nie mogli; iáko też wielkicy Studentow liczby, ktorzy do tuteyszey Akadémii po náuki y dobre obyczáie, nie tylko z Polskich, ále też z poblizszych Prowincyi, iáko to z Węgier, z Śląská, z Moráwy, z Łusacyi, z Prus, w znáčney frekwencyi w ten czas gromádzili się, á wedlug dawnego zwyczáiu ktory dotąd trwa, ná Kazánia, Kwártuálne Nabozeństwa, iákic czterykroć do roku, generálne zą wszystkich Fundátorow, Dobrodzieiow, y Protektorow żywych y umárłych, zą szczęśliwe sukcessá Nayiásnieyszych Krolow, Xiążąt, Senatorow Duchownych y Swieckich Stanu Rycerskiego, y zą cálosć Naywyższey Rzeczy Pospolitey zwykły się odprawiác, tu się schodzić powinni. A więc te y tym podobne przyczyny do murowánia terážnieyszey Bazyliki ná iáką się zápátruujemy Stany Akadémickie *motivum* podály, ná co po dlugich kontrowersyách, po wielu konsultách, stął się iednostáynny konsens do podánia nowej Plány Ichnogáfickicy ná przyszłą strukturę.

(c) Ponieważ ząs znáydował się ná ow czas w Polsce u Dworu. Jáśnie Oświeconego Xiążęcia S.R.J. STANISŁAWA LUBOMIRSKIEGO, MARSZAŁKA W. K. ząwołány w Málarskicy náuce, y w Architekturze zálezony, nieiáki Szláchetnie urodzony Tylman, tylá dowodámi swey náuki wstawiony, ktory podał Máppę z obiema facyatami reprezentującą Kościół w Rzymie Świętego Károlá Boromeusza, Nácyi Hiszpáńskicy, ná ktorey Máppie ponieważ niektorych ánimádwersyi nie dostawało. Záczym deputowáni ná to niektory biegli y ná Architeknonii dobrze się znájący tuteyszey Aká-

(b) Przyczyny wysłáwienia nowego Kosciola.

(c) Autor Plány terážnieyszego Kosciola.

demii

demii Professorowie, to wykorrygowáli, y przydáli co było potrzebá, y ták wystáwili pierwszą Plántę w Krzyż terażniyszey Bazyliki, ná wzor Bazyliki Rzymskiej *S. Andrae de Valle*, ktora od całej Akadémii ákceptowána y ápprobowána.

(d) A przero Roku P, 1689. Dnia 22. Májá zá Rządow w Kościele Kátolickim Oycá Sw. INNOCENTEGO XI. zá pánowánia w Krolestwie Polskim Nayiásnieyszego y Niezwyciężonego JANA III. Biskupią Ręką J.O. J.W. JM. X. JANA MAŁACHOWSKIEGO, Biskupá Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, Kánclerzá y Protektorá Akadémii przy wielkiej znacznych Gości frekwencyi, przy Kazaniu y wydánym *in lucem* Pánegiryku wedlug dyspozycyi ápprobowáney Máppy, pierwszy Węgielny kámién z niewypowiedziánym káždego ukontentowánim, z wszelkim ferc rozweseleniem poświęcony, y ná tę ktora widzimy cudną Strukturę, szczęśliwie záłożony.

(e) Po záłożeniu Węgielnego kámienia wedlug Ichnograficzney Plánty, záraz kładzono fundáment wysokość májący ná łokci 14. szerokość ná łokci sześć, do czego wezwáno pewnego Lucemburskiego Architektá, przy ktorego dyspozycyi, gdy się pewne pokazały mánkamentá y niepowerowána wynikająca szkoda, te rácy wyperśwadowały Stanam Akadémii, do obránia iednego z między siebie Dyrektorá do zączynájącej się Fabryki. Záraz tedy obrano z zupełną władzą Wielmożnego

(f) IMC. X. SEBASTYANA PISKORSKIEGO, Oboygá Prává DOCTORA y PROFESSORA, KANONIKA Kátedrálnego Krakowskiego do tey funkcyi zdánim wszystkich naysposobnieyszego, zárliwego chwały Boskiej Promotora, w káždey akcji, w káždey dyspozycyi Mężá doskonálego, do wybornych Struktur Praktyká y mądrego Architektá. Ná którym w niczym niezawiedzione całej Akadémii intencye y prognostyki: álbowiem przyiawszy z prawdziwą chęcią pomienioná nowey Fábryki Dyrekcyá, wszelkiey rály y rostopności, całego zdrowia y

(d) Czas záłożenia Węgielnego kámienia. (e) Położenie Fundamentu

(f) Dyrektor Fábryki Iego rostopność, y inše pochwały.

życia.

życia przykładat, wszystkie szardował fortunę, żeby dzieło nieśmiertelney chwały tak, iako należy, następuiącym wiekom wystawił. Do czego wszystkie swoje obrocił myśli, zabiegi, y starania, dobrawszy sobie według upodobanego geniuszu swego zachwalonego Architektá Szlachetnie urodzonego FRANCISZKA SALAREGO, który wzwyż námienione errory, szczęśliwie wykorrygował, lubo z niemálą opóźnienia czasu, y ná to łożonych expens szkoda.

Prętko iednak przy nieustánney Wiel. IMć X. Dyrektora Fábryki attendencyi zewsząd w górę wyniesione mury, lecz Skarb y pobożne *legata* od dawnych składane Akadémikow w całe zmálaly, ponieważ ie częścią demolicya stárego Kościoła, częścią tak głębokie y szerokie fundáménta, częścią korektura błędow pierwszego Architektá wyniszczyła, ledwo iuz do odwleczenia kontynuacyi zaczętey Fábryki nie przyszło. Swiartobliwy zaś Dyrektor zupełną w Prowidencyi Páná BOGA Wszchemogącego pokładał nádzieię, ná ktorey się nie zawiodł;

(g) Albowiem przykładem pobożnego życia swego tak zachęcił rożnych Dobrodzieiow sercá, y to *actiuitate* y powagą swoią u wielu wyrobił, że znaczne łárgicze piniężne pomocy y obfite iálmuzny z pobożności swoiey nád spodziewanie złożyli; tak dálece: że pryncypálnieysze potrzeby (co było w wielkim u wszystkich podziwieniu) były doskonale ułatwione. A w szczegulności mowiac te łáskawe beneficencye czynili Nayaśnienie y Niezwyciężony JAN III. KROL Polski, Jáśnie Oświecony, Jáśnie Wielmożni IMć X. STANISŁAW SZEMBEK Prymás y Arcybiskup Gnieźniński, JAKUB ZADZIK, który ná to znaczna legował sumę. JAN MAŁACHOWSKI, KAZIMIERZ ŁUBINSKI, Biskupi Krákowscy, Xiążę HIERONIM LUBOMIRSKI, Kásztelan Krákowski, Hetman W.K. JOZEF MYSZKOWSKI Márgrabiá Pinczowski, Kásztelan Sandomirski, Fundátor Akadémii Pinczowskiey, FRANCISZEK SZEMBEK Kásztelan Kámieniecki, JAN WODZICKI, Podczászy Wárszáwski; Jáśnie Oświecone, Jáśnie

(g) *Pobożne Kontrybucye y rożni Dobrodzieic. Wielmo-*

Wielmożne ANNA POTOCKA, Kásztelanowa Krakowska, Hetmanowa K. TEOFILA LUBOMIRSKA, Márszałkowa Nadworna K. ANNA MAŁACHOWSKA, Woiewodżina Poznńska, ELZBIETA SIENIAWSKA, Woiewodżina Bełska, Hetmanowa Koronna. A zaś z Przeświętney Kápituły Krakowskiey Dobroczyńnością swoią ná wieczną zaśłużyli pamięć rey Bazylice wyświadczoną. Jásnie Wielmożni, Wielmożni JMć X. GASPARIENSKI, Dziekan, JAN POKRYWNICKI Proboszcz y Refer: WŁADYSŁAW OPACKI, Archidyákon, JERZY MORSKI, Dziekan Włocławski, Kánonik Krakowski, WŁADYSŁAW Przerebmski, JAN KOMECKI, ŁANCUCKI, MARCIN WINKLER, PIOTR PRACLEWICZ Kákonicy Krakowscy, WŁADYSŁAW PRZEREMBSKI, JAN KOMECKI. Dla skrocenia zaś terázniejszyey nárratywy nie wspomina się szczodroblivey munificencyi wiela rożnych Ichmościov Duchownych y Swieckich. Dam y Panow, o ktorych dosyć obszernie *nominatim* wspomina ná końcu w swoich Kazaniách W. JMć X. SOBESTYAN PISKORSKI, Dyrektor terázniejszyey Fábryki, y między inszemi osobliwszy Dobrodzi, ktory własną fortuną Rzemieślniká podeymował. Y o tym się tu także milczy, co wyłożyła Akadémia Krakowska ze Skárbu swego przez czas długi zgromádzonogo, iáko z Dobr kilkoletne dochody ná to odłożyła, iáko pártikulárnie wszytkie Kollegia y wielu Doktorow y Professorow *de privato peculio* ochotnie potrzeby budownicze supplementowali. (b) Gdy tedy przy ták obfitych Kollektách to chwalebne dzieło szło pięknie w gorę, y pomieniony Fábryki Dyrektor wszelkiey przy ustáwicznym dozorze przykładał pilności, do czego táką miał we wśelkich dyspozycyách rozeznáną rostopność, że mu to káždy przyznawał, iż co czynił, to według rády samego Pána BOGA czynił.

(1) Był także oto wielce stárzający się, áżeby wczesnie do-

(b) *Okolo Fábryki Dyrektora rostopność. (1) Zkad przysposobienis Marmurow albo inszych Materjalow.*

státek Máteryałow przysposobiáć. Dla tego z pobliskości wiela cegieł, piasku, wapna dobrze utemperowánego, kwadrato-
wych kámieni do proporcyi kolumn wyrobionych do Kápitelow y do inszych ozdób, z gor Myślenickich więcey iák o cztery mile ná Ambity u Kolumn y facyaty Kościoła, ná filary, ná cása Kopułę, á drugie niezwyčajney wielkości z sławnych Gor Pinczowkich, z Máchionatu Pinczowskiego o mil dziesięć od Kráková sprowadzono. Gipssem w ten sam czas z Opátrznosci Boskiej znaleźionym, gdy go do Sztukáteryi potrzebá było, Dobrá Tonie y Koniusza suplementowały. Mármur biały y rumiány w gruntách Wielebnych Pánien Zakonnych S. JĘDRZEIA, Reguły S. KLARY, umyslnie przez W. JMĆ. X. Dyrektora szukáne y znaleźione, tám ten gory Miástecká skály, ten zás gory Regulickie subministrowály, á zás czerwone z Chęcin, á czarne z Czerny zwożono: insze zás ktore się tu widzieć dáją, umysł Szláchetnego Bálcera Fontány Sztukátora eláborował.

(k) Tákových zás Máteryałow táka się znáydowála obfitość, że pátrzájącym ná nie zdawało się, iákby to nie ieden Kościół, lecz cále iákies Święte Miásto BOGU Naywyższemu ná ziemi wystawiáć zámyślano. A przytym koło wyrabiania tak przysposobionych Máteryałow, áni młoty, áni kielnie, áni windy, áni kluby, áni trági, áni klámry, áni topory, áni insze instrumentá rzemieślnicze bynaymniey nieproznowały, lecz kázde z osobná tygodniową miáło wyznáczoną robotę; tak restro-
pnie to *negotium* ákkomodowáne do práktyki Robotników.

(l) Wydawála się zás wielka pilność W. IMĆ X. Dyktora Fábrycz około sporządzenia wyrabiania pomienionych Máteryałow. Dla tego szukác go było álbo w Domu czyniácego dyspozycye Fábryczne, álbo przy kámieniarzách uvažájącego, áżeby według wyznáczoney formy, wielkość, długość, áplikacyá miáry pilnie uvažáli y záchowáli, áżeby dłotá tak iák należy áplikowáli, áżeby linie áni zbyt głębokie, áni zbyt

(k) *Obfitość Máteryałow.* (l) *Dozor y pilność Dyktora Fábryki.*
płytkie

płytkie wydrażali, albo przy wożących Furmánách upátrującego, áżeby kámienie przez zániedbánie iákie nie były wyłupione, ná wozách należyćcie ukłádáne, y iákby miáły byđz złożone; albo przy Mulárzách pilnującego, áżeby ná swoich mieycách, w angulách, koápracya kámieni wedlug reguły y węgielnic stáła się. Pryncypálnie zaś to stáránie zmierzáło naybárdziej do wystáwienia przyszłej kopuły dla umocnienia ták angulárnych Filarow, ktore miáły utrzymowác cáley nástępującej kopuły Máchinę, iáko srzednich stron w Kościele, áżeby były gruntownie spaiáne. Dla tego pomienione Filary pod kopułą z kwádratowych kámieni pod jeden kształt ćiosanych ná wzor pláskátych kolumn są erygowáne, iáko też y insze poboczne filary przy Káplicách w ten sam sposób y tákże kwádratowym kámieniem ćiosanym są wiázáne. Co wszystko generálnie do nieustánnego dozoru W. IMć. X. Dyrektora Fábriki z wielkim umysłu rostárgnieniem prowadziło, do czego nic nie excypuiąc swoiey Osoby, rády, rák y oká y rozumney dyspozycyi nie záfował.

(m) Tá dozorna áttendencya tym się bárdziej wydawála przy stawianiu większey Kopuły, ktore dzieło (zá Architektóniá Szláchenie urodzonego BALCERA FONTANY stánęło) u całego swiátá nieśmiertelney godne chwały, ná czterech z ćiosánego kámieniá Pilástrách, ná nie cátych albo nieiáko obciętych, wspierájące się Cyrkułách. Arcypiękna máchiná wielkiey cáłemu Kościołowi powagi, wspániáłości, illumináeyi, szácunku, iák naydroższy dyament szczerozłotemu Sygnetowi przydájąca, á tę práwie proporcya z całą Bazyliká iáká ma głowá w symmetryi Człowieká reprezentuiąca, wspániáłe to *Opus*, ktore tym sposobem potráfiła ugruntowác rzemieślnicza ręká, ktoremu wielkie zálecenie y estymácya samá nieprzyiázna potencya Szwedzka, gdy ie z swoim Krolem ćickáwie lustrowáła, przyznác musiała. Prawdá że stárodawne wieki z rózných Nácyi gromádziły się do Rzymu dla obaczenia owego Pánte-

(m) *Wielkiej Kopuły opisanie à dextra*

onu w cyrkulárną figurę Bożkom swoim od Agryppy tãżmę-
 wystãwionego, ktoremu się wydziwić nie mogły, lecz gdyby
 teraz dokument podobney inwencyi nád Wátykańskã Świętych
 Xiãżar Apostolskich PIOTRA y PAWŁA Bãzylikã, teyże wiel-
 kości, tãk wspaniãłe, tãk gruntowne, obaczyły dzieło, nie
 inszeby podãły zdãnia swoje, tylko to, że ludzkie dowcipy,
 co raz lepiej á lepiej hábilutniã się do wiãkszey doskonãłości,
 y bãrdziej się w mánufakturách swoich poleruiã. Wátykańskiej
 podobnã wksztãłcie y w postãci lubo nie w obizerności repre-
 zentuie magnificencyã Kopulã ná Kościele Świętey ANNY e-
 rygowanã, á tã wkoło ná bokách figurę osmãngulárnã gładko
 wyrażã, do ktorey wierzch okrãgły podługowãty według pro-
 porcyi y potrzeby iest ákkomodowãny, ná wierzchu wystãwio-
 na lucernã, álbo druga mãła kopulãkã przezroczytã w tãkowãż
 dãnã figurę, y tãkowym cyrkulárnym zãsklepiona wierzchem,
 y Koronã przyzwoicie obtoczona. Ná samym wierzchu poło-
 żony okrãg, czyli iãk pospolicie mowiã bãniã miedziãnã suto
 wyzłocona, w ktorey znãyduie się puł tãlentu przedney mie-
 dzi, álbo *ans attici* mãiãca Krzyż wyzłocony, Świętemi prze-
 ciwko naiãzdom ciemnoći piekielnych Relikwiãmi Drzewã-
 Krzyżã Nayświętszego, Świętego JOACHIMA oraz *agni DEI*
 INNOCENTEGO XI. zmocniony. Te zãs Święte Relikwie
 J.W. IMÉ X. KAZIMIERZ z ŁUBNA ŁUBINSKI, Biskup He-
 rãkliteński, Suffrãgan y Administrãtor Biskupstwã Krãkowskie-
 go, á potymże Dyecezyi Ordynãryiny Pãstierz w sam Fest Wnie-
 boztãpienia Chrystusowego, ktory był dzieñ 17. Mãiã tãm wła-
 snemi rãkãmi inkludowãł y zãpiczëtowãł. Stãncłã zãs szczę-
 śliwie tã bãniã ná dokończoney Kopule Dniã 11. Lipcã, Ro-
 ku od stworzeniã swiãtã 1612. Od Nãrodzenia CHRYSZTUSOWE-
 GO 1703. od pierwszey Nãyiãšnieyszege KAZIMIERZA Wiel-
 kiego ná Kãzimierzu Erekyi Akãdemii Roku 342. á przez Nie-
 zwyciężonego WŁADYSŁAWA JAGELONA do Krãkowã-
 z wielkimi Przywilegiãmi wprowadzoncy R. 303. Ná ten czãs
 gdy rãdzil Kościołem Bozym CLEMENS Papiész XI. zã Pã-
 nowãnia

nowania w Polskim naszym Królestwie Najjaśniejszego AUGUSTA II. Roku owego gdy w Polsce czerwony złoty taką mający wagę, i taką ma pieniądz złoty w Holandyi, w Cesarstwie Rzymskim, y w Wenecyi Cekin miał pospolitą kurrency złotych 15, talar bity złotych siedm, groszy sześć, tynf złoty groszy 6. Co wszystko y z inszym przydatkiem z inskrypcyą także dla potomnych wieków inkludowano.

(n) Gdy już z temi okolicznościami cała zakończona Kopia, y cały zaśklepiony Kościół, zaraz konsultowano o dachu albo nakryciu jego. Byli takowi, którzy radzili żeby według zwyczaju w Grecyi y we Włoszech praktykowanego nie pokrywać Kościoła, ile tak gruntownie wystawionego, tak mocno zaśklepionego, co się zdawało byż na długie przyszłe wieki, zepsowaniu nie podległe. Przeciż jednak przezwyjęczyła umysł IMX. Dyrektorá *Fabrice*, kráiu tuteyszego gruba y wilgotna konsultacya, iako też przez tylá wieków wszędzie wyprobowana praktyká, ażeby było przydane pokrycie Kościołowi.

Minawszy tedy figurę od Krzyżaków w prowadzoną, lubo ta jest mocna, y skazytelności nie łatwo podległa, upodobał się kształt mody terażniejszey w Figurę tryangulárną, niewysoką, lecz przytępioną, albo iak ją nazywa *Euclides Isoscelicam obtusangulam*. A więc zaraz sprowadzono bálki, płatwy, koźły, krokwy, ażeby na Kościół wciągane y tam tak iak należy, przy pilnym na to dozorze IMC. X. Dyrektorá *Fabrice* aplikowane były. Co gdy się doskonale stało, zaraz na ow czas glinianą w kárpiową łuszczkę dachówką, lubo teraz przy obfitey Wielmożnych s. p. IMC. X. KRUPECKIEGO, także IMC. X. MARCINA WALESZYNSKIEGO, Świętey Theologii Doktorow y Professorow, Kánoniká Krakowskiego, miedzianą blachą został pokryty.

(o) Gdy już tak wspaniałe BOGU wystawione dzieło, potrzebá było pomyśleć o wewnętrzney jego a niepospolitey ozdobie, ktora im udatniejszyza bywa, tym bardzicy sercá ludzkie

(n) *Konsultacye o nakryciu Kościoła.* (o) *Rada około wewnętrznej Kościoła ozdoby.* do pobo-

do pobożności zachęca. Więc po różnych rozmyślach, po często czynionych radach rezolwowany IMÉ X. Dyrektor *Fabrica* iák naywysmieniciey gipsowemi celaturami całe *Basilicum opus* doskonale ádornować. Minąwszy tedy wielu záleconych zdáło się do tey poważney zabawy záprosić nieiákiego Szláchetnie urodzonego Báltázará Fontány, dla ostrego dowcipu S. R. I. Xiążęciu LICHTENSTEINOWI, Biskupowi Ołomuckiemu wielce upodobanego, y wiela dowodami osobliwszych w Sztukáteryi rárytec záchwalonego. O czym listownemi rekwizycyami upewniony, wziął sobie zá punkt całej chwały swojej, áżeby w tym Stołeczny Miesćcie, dawnością swoią Krolow Koronácy, sławną Náukami y swiátobliwością Wielkich Mężow y Doktorow Akádemią, częstą Xiążat, Senatorow y innych Pánow, iáko też z różnych Państw y Prowincyi Osob frekwencya, wypolerowaną Obywátelow Policyą záwsze sławnym y u wszystkich Nácyi záleconym, iáko ná oku całego Polskiego swiátá, nieśmiertelność swojego dowcipu potomnym wiekow do záchwalenia y do násládownia mógł zostáwić. Dobrawszy tedy sobie do swego geniuszu Brátá rodzzonego Fránciszka zá koadiutorá z inszemi Sztukáterami do Kráková záchcał intencye, mieysce pracy swojej zlustrowawszy, zrozumiał, y záraz o inwencyą álbo dyspozycyą przyszeley ozdoby, ktoraby wedlug sposobności mieysca *acomode* áplikowana bydz moglá, upraszal.

(p) Stosuiąc się iego myśli IMÉ. X. Dyrektor *Fabrica* ná szczupłym prawdá exemplarzu, lecz wielce przyzwolta podal inwencyą. Tá záś inwencya bylá ANNA Swięta (pod ktorey tytułem iák dawny Kościół zostawał, tak y terážniey Jey Swiętey dedykowany Protekcyi) Gospodyni Nayswiętszey Corze MARYI, z swym y Oycá Przedwiecznego Synem w Domu swoim goszczącev, táciemnice zbáwienia ludzkiego, od wzięćcia ná tury człowiecka aż do chwalebneho Zmartwychwstánia znákami Apokáliptycznymi adumbrowáne prezentuie, á oraz ná Ol.

(p) *Inwencya do wewnetrzney ozdoby podána tu sie wyraża.*

tarzu

tarzu JEZUSA Wnuczka swego, Syná Naygodnieyszey Jey Cory MARYI pokornie ádoruje, ktorego cářá Genealogiá wedľug Ewángeliczney Máteuszá Świętego Kroniki Geniusze Niebieskie ná zaforse cářego Kořciola pátrzącym oczom wystawiáią, oraz roźne pikтуры, cudne cefatury, Chwałę Páná BOGA z ostátnich trzech Psalmow Dawidowych Symbolicznje wyrażáią, inźe zaś exornácye, ktore się nie křáda, niźey wspomniane będą.

(q) Tę odebrawszy dyspozycyá J. Pan FONTANA, do icy wykonánia zaráz pracy y umysľu rozsádnego przyľožył, záczałwszy Dzieľo swoie od exornáciyi Choru mnieyszego. Do czego pierwszy wstęp uczynił od ściány, ktora obádwa boki tegoź choru węgielná zřacza liniá, gđcie okoľo řredniego okná pátrzącego ku puľnocy, wielce miľá uformował cyrcumferencyá, iákie się znáyduia okoľo wřzyřtkich cářego Kořciola okien. Ná wierzchu tey cyrcumferencyi ryty Obraz OYCA Przedwiecznego, w pořzodku Geniuszow Niebieskich wesoľowđzięcná Symmetryá nářlonionych, á ná práwey řtronie Státuę PANNY Nayświęřzey w Kontempláciách do gľębokiey nářyloná ádoráciyi, á zaś po lewey Archánioľá Gábryelá pozdrawiáiącego Imieniem TROYCE Przenayświęřzey MARYÁ przyřľá Márkę Boská. Co wřzyřtko bárdzo dobra proporcyá, křřtaľtem y przenikáiącym áffektem, ráiemnicę Zwiářtowania reprezentuie. A poniewáź cáře tegoź choru podniebienie ná trzy superficyáľne arkusy iest podzielone. Więć ná pierwszym od Angulárney ściány iest wyráźenie popředzenie DUCHA Przenayświęřzego, do MARYI przy liczney Świętych assystencyi, ná třecim Národzenie SYNA Boźego, od Pářterzow ádorowáné ná řrednim zaś pokázuie wyborna pikturá Wniebowźięćie MARYI PANNY przez żywą expřesyá Anioľow. Te wřzyřtkie Arkusy, kwiatámi, owocámi řá w koľo przyozdobione, ofobliwie cyrcumferencye nád oknámi, międy ktoremi ná czterech superficyáľnych częřciách, do poboźnořci, do ádoráciyi řá ákkomodowáne, wyborne máľowánia, dwie zaś zostáiące gi-

(q) Choru mnieyszego wewnetřzaa ozdoba y cářego zofiru.

řřem—

psiem inkruftowane. Przy fundamencie podniebienia na oknach wspierającego się tabulatury wyzłocone, czterech Krolestw Polskiego Patronow przez tylą Geniuszow gipsowych, iako też nad cyrcumferencyami czterech okien, a na superficiálnych częściach; pod cyrcumferencyami dwoch tak, że wszystkich wyzłoconych tabulatur dzieścięć, reprezentuią. Przydani są do tego Aniołowie misternie wyrobieni na zoforze siedzący, ktorzy Antenatow CHRYSZTUSOWYCH wedlug ciála pokazuią tym porządkiem, że od rogu, gdzie Epistołę przy Mszy Świętey spiewaią, zaczyna się pomieniona Genealogia y tak się nierozdzielnie ciągnie przez zupełny ambit, albo zofor całego Kościoła y Káplie poprzecznych aż do Wielkiego Ołtarza na drugą stronę, gdzie Dyákoni Ewángelią czytać zwykli, z piękną korespondencyą, y miłym na to weyźrzeniem, ile że cały zofor kunsztownie nie tylko gipsowemi inkruftacyami, lecz oraz roznemi kunsztownie pikturami exornowany. A to wszystko Geniusze Niebieskie na Schedach zawieszistych przez inskrypcye z Świętey Ewángeli arcywesoło reprezentuią, kończy się zaś też Genealogia na pomienionym miejscu, na owych Ewangelicznych słowach *De qua Natus est JESUS*.

(r) Zaczynam teraz opisanie wszystkich Ołtarzow, a na pierwszym froncie Ołtarz wielki fundacyi IMC. X. KRZYSZTOFA SOWINSKIEGO, Świętey Theologii Doktorá y Professorá, Dziekana Świętego FLORYANA, Meża wielkich zasług, rożnych kwálitet w Akadémii, ktorego chwalebna strukturá y w tutejszych krájach rzadki exemplarz. Ten na sześć marmurowych Gradusach ulokowany, a zaś na obuch rogách cztery postumentá, a na nich cztery misterney inwencyi spirálne, albo toczone Kolumny, z pięknie udátnymi kápitelami. Między pomienionemi Kolumnami Obraz ANNY Świętey Samotrzcécicy ręką Krolewskiego, a wysmienitego Málárza IMC Pána JERZEGO ELEUTERÁ Stanu Rycerskiego, málowany iák drogi dyáment w złotym Sygnecie wydáie się. Dwoch Serafinow widzieć na Kápitelách kolumn, iako też na wierzchu

(r) *Wielki Ołtarz.*

Ołtarz

Ołtarz sutorozłożył wyzłocone promienie, Cherubinami arcykształtnie ozdobione. Między ktoremi Xięgą otwartą początek Ewangelii Świętego Mátuszá złączyniąca ná owych słowách *Liber Generationis JESU Christi*. Ná bokách zaś Ołtarzá dwóch Cherubinów ádorącyá czyniących, á infzych dwóch ná murze inkrurowánych y oraz odmálowánych niebieskiey hármónii *insignia* przedziwnie wyrażią, co wszystko wielkiey powagi y niemnieyszey ozdoby przydáie Ołtarzowi. Przy samych rogách Ołtarzá, dwá erygowáne Kolossy, ná których dwie Státuy gipsowe, pierwsza Świętego WOYCIECHA, druga Świętego STANISŁAWA Biskupów Polskich, Męczennikow y Pátronow całego Królestwá z piękná bárdzo práwie iák żywą wyrobione *expressyá*, y ustáwione ták, że ná ich proporcyonálná wpátruiać się Symetryá, káždy do uwagi dálszych ozdób záchcą się.

(s) Idziemy ztąd do Káplicy Błogosławionego JANA KANTEGO: á tam jest nowe iákiego dorád cáła Polská w swym Páństwie nie widziáá Dzieło, y oczy do pátrzenia, y umysły do podziwienią, y sercá ukochánia záchęcájące. Ná ktorego ozdobe, J. W. IMĆ X. KAZIMIERZ z ŁUBNA ŁUBIENSKI, Biskup Herákleckínski, Suffrágan y Administrátor Biskupstwá Krakowskiego, á potym *Loci* Ordynáryusz, Wielkich w Kościele Bożym y w Oyczyźnie Zasług, á niemnieyszy w pobożności Klient y Kultor Błogosławionego JANA KANTEGO, ze Skárbu swego bárdzo obfite łożył *expensy*, áżeby Grob tego Cudotworneho w Królestwie nášym Pátroná, iákby tylko bydz mogło naylepiey przyozdobił. A poniewáz IMĆ X. Dyrektor *Fabrica* ná ten sam czás záczytey struktury, co Cudowney Prowidencyi Páná BOGA przypisáć potrzebá biały znalazł mármur, tego tedy samego ná ozdobe záżyć prágnął, chcąc Grobowi Cudownemu czteremá Kolumnámi ná wzor tych, ktore ná Rzymskim Wátykánie Grob Xiążęciá Apostołów PIORRA zdobia, Máiestátu przydáć, (t) Ze zaś z owych gor mnieyszych tylko sztuk

(s) *Káplica Błogosławionego JANA KANTEGO y Grob Jego.*

(t) *Relácia o Kolumnách u Grobu.*

Áa dobywa-

dobywano sztuk, i takich na Menšy do Ołtarzow, na różne tabulatury, albo na odrzwia zażywają, przeto potąd takie głębokości fosy szukając y z wielką expensą dobywane, pokąd miarą y wysokością swoją nie wystarczyły wysokości mierze y różnionych Kolumn, co przy łasce Boskiej stało się: albowiem owe niezmierney wielkości z skały wykowane, żelaznemi wycięte klinami, przedziwnym wydzielone sposobem marmurowe szuki; tę figurę, wspaniałość, y cały kształt, iaki teraz widzimy, odebrały. Każda z tych kolumn zamyka w sobie łokci 14. na wwyż, które z miyscá gdzie są rzemieślniczą wyrabiane ręką do Krakowá, nie przez bramy, lecz przez Mieyskie mury sprowadzone, a potem na gruntownym fundamencie, na postumentach mozaiką miłym wzorem ufloryzowanych w czterech rogach Ołtarza nie bez wielkiego podziwienia ulokowane. Na kolumnach Kápitele, Ambity, Zafory czerwonym marmurem ozdobione, na samych zaś Kápitelách cztery Státuy gipsowe, do proporey takiego Májestatu, a to reprezentują czterech JANOW Świątych: JANA Chrzóciela JANA Ewángeliſtę, JANA Chryzostomá, y JANA Dámáscená. Mágnicencya tych kolumn y wysokość w nálních kráich nie widziana, rozumne oko, które się w cudzych Narodách podobnych mogło nápatrzyć struktur do podziwienia pociąga, gdy uważa pilnie, że tak wyfoko, a bárdzo gruntownie wyniesione, tak wspaniale na wzor starodawnych Kolosfow y Piramidow, bez żadnych ligatur ustawiono, w czym Architektonicznej inwencyi Cud się wydáie.

(u) Z takiegoż białego marmuru który od tylá wiekow przed okiem ludzkim był utáiony, dopiero na tę samę potrzebę odkryty, nazywający się marmurem Świątey SALOMEI, od puſtyni tej Świątey Dżewice. Ołtarz na czterech gradulach między pomienionemi Kolumnami wystawiony z tą ostrożnością áżeby dogadzając pobożności różnych Osob, wygodne wkoło Ołtarza przechodzenie zostało. Jest zaś wystawiony na

(u) Ołtarz u Błogóſławionego JANA KANTEGO.

tym sa-

tym samym miejscu, na którym z niewymowną całej Akademii radością znaleziono cynową trunę, a w niej tę samą ziemię, w której Święte Kości od pozwolenia pierwszey elewacyi były zachowane. Na rogach Menfy Ołtarza cztery Statury Doktorckie cztery przednieysze Scyencye symbolizujące w Akademickich Togach poważnym wyrobione kształtem na swoich ramionach trunę marmurową brzegi Mozaiką, a frzodki floresami adornowane mającą, reprezentują. W tej trunie inżynier znayduie się Cynowa, a w tej trzecia bławatna w obudwu Skarbnad Skarby tego Kościoła, to jest nieoszacowany Depozyt Reliquij Świętego Pátryarchy tam złożony, zamknięty y Biskupią obwárowany pieczęcią. Nad truną Cherubinowie w obłokach skrzydłami pokryci, promienie kształtnie rozrzucone y suto wyzłoczone utrzymują: sam frzodek tego światła Apokaliptyczny osiadł Báránek, którego Statua Świętego JANA Chrzciciela z kolumny pálcem pokazuje, a Cherubin z pod promieni na Schedzie owe słowá: *Et Lucerna ejus est Agnus*. Wczym álluzya do życia Świętego Pátryarchy, Niebieskiemu Báránkowi samemu CHRYSZTUSOWI poświęconego y od tegoż samego swoje w Duchu oświecenia odbierającego. Antependium Ołtarzowe z Mozaiki tak żywa mające kwiátow expressyą, że częstokroć dziatki málińkie z taką chęcią ich dotykac pragną, y tego płaczem wymagają.

(w) Podniebienie tej Káplicy zdobią pikture, także fruktá, kwiáty między Cherubinami, w większe y mniejsze cyrcumferencye ułożone. Na większey superficyálney obszerności bárdzo dowcipnie y wybornie jest odmálowáne miłosierdzie Páná BOGA, której Sw: DOKTORA KANTEGO do widzenia Błogosławionych nieco odchyliwszy załony Niebieskiej, przy asystencyi Duchow Anielskich z pompa wprowadza, a ztąd y z owad między mnieyszemi cyrcumferencyami, wyrobieni Cherubinowie, wyzłoceni, albo penzlem odmálowáni, insignia prac Akademickich, odzienie iákiego Professorowie-

(w) Podniebienie Błogosławionego JANA KANTEGO.

zżywają, pilną czułość, y w powierzonych sobie funkcyách, Jego áttendencją symbolicznie wyrażają. Część poboczna superficyálna z prawey ręki, pálmami laurami przy Architektoniczney ozdobie wielce okazała, cudowne wody w mleko przemienienie z Historji Zycia wyięte, z tym napisem *qui fecerit* reprezentuie. Podobnym sposobem iest exornowana druga lewa stroná, ktora ná przeciwko pokázuie komentáryusz ná Ewángeliá Świętego Máteusza z Ewágeliczną inskrypcją & *docuerit*. Ná gzemfami przy fundámenće podniebienia, znáyduie się czterech Łácińskiego Kościoła Doktorow z prawey strony dwoch, z lewey dwoch. (x) Ná ściánie zaś poprzeczniey wielkicy temu mieyscu przydáia powagi Historje z Dzieiow Apostolskich, pierwsza Wizji Xiążęćia Apostołow PIO-TRA, druga Náwrocenia Świętego PAWŁA, obiedwie cudną w Sztukáteryi expressją wydáne. Ná teyże łamey ściánie pod gzemsem y zoforem są ná wierzchu z gipsu kiztałtnie ákkomodowani Cherubinowie, á pod nimi powážna cyrkumferencya udátnym mármurem czarnym obwiedziona, także laurami, koronami, roznemi gáłázkami przyozdobiona, máiaca w srzodku konkámeracją Montego ręká sławnego Málárzá odmálowaną.

(y) Parastady álbo filary w tey Káplicy roznemi exornowane piktur farbami między ktoremi ná lewey ściánie ow miłości ku nędzy bliźniego w Błogosławionym JANIE KANTYM iest odmálowány dokument, gdzie zdięta z siebie samego suknią, ubogiego dla nágości drzącego od mrozu okrywa, á ná prawey tę łamę suknią z rak Najswiętszey MARYI PANNY odbiera. Záfor zaś tym sposobem iák y w mnieyszym chorze ozdobyony.

(z) Ná przeciwko Grobu Błogosławionego JANA KANTEGO iest Káplićá Świętego KRZYŻA rák ustáwiona, á żeby te dwie Káplice iák mocnymi barkami całemu Kościołowi były, á będąc z nim jedney szerokości y wysokości, długość iego obie-

(x) *Poprzeczna ściáná w tey Káplicy.* (y) *Filary ściány poboczne.* (z) *Káplićá Krzyża Świętego.*

dwie

dwie dzielą między ktoremi trzyma sam frzodek wielka kopu-
 łá. Tá Káplicá práwa stronę iáko teź druga Błogostławionego
 JANA KANTEGO lewą utrzymuie. A przy tych pryncypál-
 nych z obudwu stron po trzy Káplie z kopułami mnieyszemi,
 ná bokách Kościelnych ná wzor Pádewskiego Kościoła Świę-
 tey JUSTYNY z osobliwym pátrzących ukontentowaniem,
 znáyduie się. Przeszedłszy tedy ná tę práwą stronę Káplice S.
 Krzyżá, ná ktorey fundacyą pobożni Dobrodzicie łożyli ex-
 penfa, (aa) uważam w niey cały Ołtarz ná czterech mármu-
 rowych gradufach ná samey poprzeczney ściánie ustáwiony iest
 gipsowy, táiemnice złożenia z Krzyżá Ciála JEZUSOWEGO
 do ządziwienia pociągájącemi Státuami ozdobiona, árcypowa-
 źnie reprezentuie. w pośrzedku Ołtarzá z iedney strony Prze-
 naydoftoynieysza MARYA PANNA omdlewáiąca excess miłó-
 ści Syná swego ku Narodowi ludzkiemu z boleścią uważáiąca,
 łzami zálana, z Krzyżá złożone Syná swego Nayświętsze utrzy-
 muie Ciáło, á z drugiey Święty JAN Ewángelistá dla żalów
 serdecznych niby w záchwyceniu dziwuiać się stoi, ztąd Che-
 rubinowie wszyscy w smutku CHRYSZTUSOWE całuią y ádoruią
 Rány: z owad inni tryumfalny Znák Krzyżá Świętego ku Nie-
 bu wynoszą y do kompássyi nád śmiercią Zbáwicielá umysły ná
 ták żywą zápatruiających się expressyą skutecznie pobudzáią. Ná
 boku od Ewángelii Státua Świętey WERONIKI, á ná drugim
 od Epistoły, Błogostławionego LONGINA, bárdzo misterna,
 wyrázone symmetryą są wystáwione: ná brzegách zaś Ołtarzo-
 wych Cherubinowie Wszehmocność Boską zdádzą się opowia-
 dáć. Ná wierzchu Ołtarzá są promienie ná dłuź y ná szerokość
 poważnie rozrucone Obraz OYCA Przedwiecznego lituiącego
 się nád okrutną Smiercią Syná Jednorodzonego od Hierogliń-
 ku DUCHA Przenayświętszego. Między Cherubinami co wszy-
 stko iest suto wyzłocono nád gzems Kościelny wyniešione.
 Ná pobocznych zaś stronách od okná křztałtni Cherubinowie
 całą Męki Syná Bożego trágedyą w żalách reprezentuią.

(aa) Ołtarz w tej Káplicy.

(bb) Ná

(bb) NÁ podniebieniu tey Káplicy chwalebna Wniebowstą-
 pienia CHRYSZTUSOWEGO tájemnicá, bárdzo kunsztownym od-
 málowána penzlem: á zás przy fundámencie iego dwie figury
 Męki JEZUSOWEY w Księgách stárego Testámentu znáydujące
 się. Pierwsza gdzie Abráchám Izááká Jedyneká swego BOGU
 ná ofiarę oddáie. Druga gdzie Moyżesz ludowi ná puštyni od
 iádu grzechowego zaráżonemu wężá miedziánego ná drze-
 wie wywyższonego pokázuie, ná ktorego kto weyźrzał,
 ten uzdrowiony od zarázy został. Cyrkumferencye koło
 tych piktur Geniusze Niebieskie sztukáterská dyspozycyá bár-
 dzo dobrze są ákkomodowáne. Pod gzemlem zás y zoforem
 dwie rákże historye ná dwóch ściánách są wyrázone Pierwsza
 Ználezienia Krzyżá Świętego przez Święta HELENĘ Cefárzo-
 wą. Druga podwyższenia przez Herákliuszá Cefarzá.

(cc) Wedle tey Świętego Krzyżá Káplicy jest insza hoynym
 sumptem JMc: X. PIOTRA ORŁOWSKIEGO, oboygá Práwá
 Doktorá y Professorá, Protonotaryuszá Apostolskiego, Káno-
 niká Kátedrálnego Krákovskiego, Infułatá Tárnowikiego, o
 chwałę Páná BOGA wielkiego Zelátorá, Honorowi Xiążęciá
 Apostołów Świętego PIOTRA á swego ná Chrzcie Świętym—
 Pátroná dedykowána.

(dd) Ołtarz w tey Káplicy osobliwszym wystáwiony kształ-
 tem, y dosyć piékná Architektoniczná zálecony dyspozycyá,
 máiący w łrzedku Obraz cudnie odmálowány, ná którym znáy-
 duie się Historia o S. PIOTRZE w więźzieniu Jerozolimskim, z kto-
 rego przez Aniołá od Páná BOGA zestánego otworzywszy mu
 więzienie y ze snu obudziwszy, przez wárty wyprowadzony
 został. Ná bokách Obrázu dwáy Cherubinowie nád ták cudo-
 wną Páná BOGA spráwą, którą z Xiążęciem Apostolskim u-
 czynił, dziwuią się. Nád Obrázem Niebieski Geniusz Naywyż-
 szczy w Kościele Chrystusowym władzy PIOTROWI powierzony
 Insignia pokázuie z podpisem słow Páńskich: *quodcunq; solve-*
veris erit solutum.

(bb) Podniebienie w tey Káplicy y ściány poboczne. (cc) Káplicá
 Świętego PIOTRA. (dd) Ołtarz w tey Káplicy. (ee) Podnie-

(ee) Podniebienie nie pospolitym iest ądornowane mode-
 luszem, ąlbowiem wyzłoconych Cherubinow y infze celatury,
 iąko to znaki Kościoła Chrystusowego, Symbolą, Męczeniśtwą
 y powołania Piotrowego, to iest sieć, klucze, Krzyż w ąngu-
 lárnych ąrkádách reprezentuie. Pierwszą ściągę piękna skul-
 pturą z expressyą oddány Pittrowi od Zbąwiciela władzy nád
 Uniwersalnym Kościołem swoim przez podanie kluczy: drugą
 zaś máiąc pierwszy cud PIOTRA Świętego z Dzieciow Apo-
 stolśkich wyięty uzdrowienia ułomnego káliki przy Kościele
 Sálomonowym leżącego; poważnie zdobi. Między ąrkusami
 Filarow, Geniusze Niebiełkie zwyczajne Piotrowi przysławia:
 iąko to *amo te* kocham Cie Pánie; *peccator sum*, iestem grze-
 sznikiem, *non sum dignus*, nie iestem godzien, opowiadá-
 ią, przy wielce piękney, okrętow, y siatek do łamego fundá-
 mentu wyrobionych symetryi. Ná ostátek Antependium már-
 murowe mozáiką w kształtne kwiaty wybornie ozdobione.

(ff) Zá rá zaraz znáyduie się Káplicá Honorowi Świętey
 KATARZYNY Pánny y Męczeniczki, iąko *Aatra* Filozofow
 y wżysłkich uczących się Pátronki dedykowána, á nakładem
 JMé X. REMIGIUSZA SUSZYCKIEGO, Oboygá Prává Do-
 ktorá, Archidyakoná Kátedrálnego Krakowkiego, Scholásty-
 ká Łęczyckiego, wielkiego ludzi uczonych Estymátorá, w ná-
 nkách wypolerowánego Mężá, á w nich niegdys Nayaśńney-
 szych Polskich Krolewiczow ALEXANDRA y KONSTAN-
 TYNA Dyrektorá. W tey Káplicy iest wśpárty ná gradusach
 z czerwonego máruru postáwiony Oltarz, wiecznyu opátrzo-
 ny funduszem Státuę Świętey KATARZYNY w cyrkumferen-
 cyi Architektoniczney mistrernie wyrobioną máiący. Ná bo-
 kách dwie porfirowe iąkby rozdwojone kolumny z rzadką in-
 wencyą, á ná nich miłego kształtu są lokowani Cherubinowie.

(gg) Podniebienie tey Káplicy rozłozyst: Pálmy, przy kon-
 centách Anielskich Dusze tey Świętey Pánny do Niebá w pro-
 wadzálacych, splendor Chwały Niebiełskiej od lucerny wyni-

(ee) Podniebienie w Káplicy y ściány. (ff) Káplicá Świętey KA-
 TARZYNY (gg) Podniebienie y ściány. kájący

kąiaący przy pikturách y celáturách wielce exornuia. Ná prawey ściánie chwalebne pod Máxyminem Świętey Pánny Męczenstwo, á ná lewey Jey záslubienie z JEZUSEM przy ássystencyi Chorow Anielskich, są farbámi wyrázone.

Wewnętrznie ná filárách dwie Státuy gipsowe, pierwsza Świętey BARBARY, druga Świętey AGNISZKI Pánien y Męczenniczek wielkiey powagi cáley Káplicy przydáiaće. Arkusy zaś między filarámi inkrustácyámi, pikturá, wyzlóceniem modnie y wesóto ádumbrowáne. Antependium mozáiká zdo-
bi, máiaće w szrodku cyrkuł z udánego mármuru żełámi srebrnemi nárzucány. (bb) Pomknáwszy się dáley ku drzwióm, iest trzecia Káplica ktorá honorowi Pátroná swiego Świętego SEBASTYANA JMĆ X. DYREKTOR *Fabryca* wprzod niż insze, wystáwił wlásná dobrocynnościa, á tá bylá pochopem kształtu terážnieyszego Kościoła, inszych Káplie. (ii) Wystáwiony w tey Káplicy Oltarz w cyrkuł nákształt wieńcá z obłokow Niebieskich aż pod samo okno wyniešionego Cherubinámi y inwencyá sztukáterská ozdobionego. Ná bokách są dwáy Cherubini w zádziwieniu y w žalách zostáiaący nád okrucieństwem Świętego Męczenniká w ręku trzymáiaący Obraz Jego, á nád Obrazem Aniołowie, zwycięskie *Insignia* Swietego SEBASTYANA z áplikácyá do Chwały Jego wynoszą. (kk) Cále podniebienie Cherubin wyzlócony z rozłóżystá páłma powážnie nápełnia. Práva ściáná Historyá Świętego ALEXÉGORzy-
miániná, lewa Świętego ROCHA wyborná skulpturá wyraża. Ná Filarách y Arkusách znáki Męczeńskie z życia Jego wyięte, piękná inwencyá odmálowáne powagi cáley przydáia Káplicy.

(ll) Ztąd przenosi się oko ná drugá stronę do trzech Káplie wedle Grobu Błogóšłáwionego JANA KANTEGO crygowá-
nych proporcýá swojá pierwszym trzemá we wszystkim korre-
sponduiaących. A nayprzod zápátruie się ná Káplie Świętego JANA CHRZCIÉLA obšita munificencyá J. W. JMĆ X. PRZE-
(bb) Káplica Swietego SEBASTYANA. (ii) Oltarz w tey Káplicy.
(kk) Ściány podniebienie (ll) Káplica Swietego JANA CHRZCI-
CIELA. Oltarz w tey Káplicy.

REMBSKIEGO Referendarzá Koronnego, Scholástyká Gniczníńského, Kánoniká Krákovského, prawdziwego w promocyi Chwały Boskiej Zelántá fundowána.

(mm) Ołtarz w tey Káplicy ma Obraz gdzie JAN S. chrzci CHRYSTUSA ná kwádratowey obdłużney tábulaturze, w niczym nie májący nagány, y od káżdego ile znájącego się ná tym dziwnie záchwalony, Obraz cały obtacza piękna cyrkumferencya z udánego mármuru do wszelkiej proporcyi ákkomodowána. (nn) A ná bokách dwóch stoi bárdzo wybornych Cherubinow do modlitwy ułożonych. Podniebienie, Filary, Arkusy Geniusze Niebieskie cześcią gipsem inkrurowáne, cześcią kolorami odmálowáne z niektórymi słowy, iákie Święty Márszałek Chrystusow mawiał: iáko to: *non Elias*, nie jestem Eliafzem., *non Propbeta* nie jestem Prorokiem: *ego vox clamantis*: ja głosem wołájącego, przy expressyi rożnych kwiatow leśnych wesoło obiaśniáią. W pierwszey cyrkumferencyi ná ściánie Káplicznej jest wyráżona trąnsákcyá okrutnego ścięcia Świętego JANA, ktorego krwi niewinney prágnąca Herodias podáie ścińájącemu kátu miednicę pod Świętą głowę: czego ták jest żywa expressya, że uważájących sercá wskróś żalem przenika: á oraz wyborna w skulpturze biegłość wydáie, w drugiey zaś ná przeciwno, tenże JAN nád rzeką Jordanem pokutę, y przez práwego Messyaszá pewne zbáwienie opowáda.

(oo) Przy tey znáyduie się druga Káplićá ná uszánowanie táiemnicy Niepokalánego Poczęcia MARYI PANNY z pobożney Dobroczynności niektórych Dobrodzieiow wystáwiona.

Sam frzodek Ołtarzá utrzymuie Státuę wyboryczney pięknosci NIEPOKALANIE Poczętey MARYI PANNY, pod ktorey nogámi Mieśiac między máleńkiemi obłoczkiámi ulokowány. Nád głową jest ná murze wydrożona Koroná, ktora przez szkło swiátlá ná wzor promieni málowánych ná głowę tey Státuy dosyć rzadká inwencya komunikuie. Ná bokách są erygo-

(mm) Ołtarz tey Káplicy. (nn) Podniebienie y ściány. (oo) Káplićá Niepokalánego Poczęcia MARYI. (pp) Ołtarz tey Káplicy.

wáne dwie wielkicy godne uwagi kolumny ná wyfokość łokci sześć máiące, koloru przyzielonego, błękitnemi żelkami y niegdzie białemi powleczone, u niektórych zá mármurowe, u innych zá porfirowe, u drugich zá iáspiżowe osádzone, dla wybornego kunsztu nie mogące byđz dostátecznie wychwalone, ktore znáczney nie tylko powagi, ále y száczunku przydáią Ołtarzowi ná gradufach z czerwonego mármuru postáwionemu. Podniebienie tey Káplicy Aniołowie hármoniá Niebieską wyrażáiący z przydániem niektórych inskrypcyi iáko to: *ut Sol, ut Luna, quae est Ista?* iáko teź ángulárne Arkusy wyźłoceni Cherybinowie wielce exornuá.

Ná pierwszey ściánie po práwey stronie jest figurá zwycięstwo MARYI z szátaná, w pierwszym punkcie Jey Poczęcia symbolizująca w Judyćie Holofernelowi głowę učináiącey cudnie odmálowána z takim napisem: *una mulier fecit*. Ná lewey zaś Hester wyrażáiąca extráordynáryiny przywilecy samey jedney MARYI PANNIE z przeżyźrzanych Zasług CHRYSZTUSOWYCH iáko przy szley MATCE Boskiej od Wszecmocności Páná BOGA dárowány, przez ktory od pospolitey pierwородnego grzechu niewoli jest uwolniona, z tą inskrypcyá: *non pro te, sed pro omnibus hac lex*. Między filárámi ná froncie Káplicy dwie gipsowe Státtuy, Świętych JOACHIMA y ANNY Rodziców Nayświętszey MARYI PANNY, z osobliwzym pátrzących ukontentowaniem prezentuá, y do głęblzey uwagi całej Káplicy zachęcáią. Antependium Ołtarzá tym insze celuie że jest różnemi ozdobione kwiátámi, á w postzodku wydáie się Obraz Mátki Boskiej, kiztałt zwierciádlá máiący.

(qq) Ná przeciwo Ołtarzá Świętego SEBASTYANA ma swoje położenie Káplićá Świętego Pátryárchy JOZEFA Oblubieńcá Nayświętszey MARYI PANNY munificencya JMó Páná ALEXANDRA MYSZKOWSKIEGO, Skárbniká Sądeckiego, doskonałey w rzeczách experyencyi y Architektonicznych Mánufaktur, wyfokiego przy biegłey rostopności w obyczáiach po-

(qq) Káplićá Świętego JOZEFA.

loru Káwálerá exornowána; áżeby przy Szkolnych monuméntách, nieśmiertelna sławá Jego záwsze wiekowálá.

(rr) Ołtarz w tey Káplicy korréřponduie Ołtarzowi Świętego SEBASTYANA podobną iaki támten cyrkumferencyą w obłoki z niektórymi Cherubinámi wyrobioną á w pořzoku Obraz Świętego JOZEFA piáštuiącego y ádoruiącego Málińkiego JE. ZUSA utrzymuiąca, ná bokách dwóch Cherubinow wielkim táiemnicom się dziwuiących.

Podniebienie w Kopule roźnemi pikturámi y řuto wyřłconemi ná tábuláturách ádornowáne skulpturámi, ná filarách hieroglifiki przez Arkę Noęgo, przez Chleb w Egipćie konserwowány, umyřly y oezy pátrzących kontentuią. Ná práwey řciánie ieřt skulpturá ućieczkę do Egiptu MARYI z JEZUSEM przy ářlyřtencyi Świętego JOZEFA przed přeřłádowánim Herodowym pokázuiąca z tą expreřsyą, boiáźni upátrowánia drog y wfzelkiey ořtroźnořci, ktorą ná ow czás Nayřwięřsza PANNA MARYA pilnie záchowálá. Czego árcy piękný y řamę nářłáduiący náture ieřt wizerunek, do ktorego przydána Geniuřzá Niebieřkiego, iákby w obłokách do Świętego Pátryárchy mowiącego inřkrypcyą *fuge*. Ná lewey zász řciánie podobną řkkomodácyą Anioř Świętego JOZEFA o weyřćiu przez řen informuie, á Geniuřz Niebieřki iákby to ze řnu budźi JOZEFA owym Ewángelicznym řłowem *surge*. Antependium Mozáikowe paćiorkámi y roźnemi flořeřami ozdobione.

Zá temi Káplicámi pod Chorem dla Kápeli wyřławionym, ták řkkomodowáne podniebienie, áżeby wchodzący do Kořćiořłá záchęcáli się do uwagi Bořkich táiemnic, á z tych káźda dla exornácyi ma řwego Geniuřzá ná řuperficyálney cyrkumferencyi pierwfzy z tym napisem. *Quám dilecta tabernacula tua Domine*, drugi z tákowym *concupiscit & defecit anima mea in Atria Domini*, obádwá z Přalmu Dawidowego 83. wyięte ná pobocznych řciánách řą dwá Mauzolea z czarnego mármuru á pod káźdym drzwi z kád ieřt wchod ná wieźe y ná cáły Kořćiořł.

(rr) Ołtarz w tey Káplicy.

Bb2

Wyřzedźřzy

(ss) Wyszędłszy od dolnych Káplie, proszę ciekawe rzucić oko w górę, dla uważenia Choru większego, który się zwyczajnie nazywa *Navis Major*: á temu nie tylko z wysmienitych farb y miniatur, lecz y z okien wynikające Słoneczne światło, tákiey przydacie okazalności y splendoru, że wizytujący tę Bazylikę, do nabożeństwá, do uszánowania tego mieyscá Świętego, do serdeczney rádości, oraz do ządziwienia się pobudzają, zápátruiąc się ná ow kształt y niepospolitą ápparencyą ná tak wyborne dzieło, w którym nic zawistna censurá nie upátrzy coby záchwalenia godne nie było, coby należytey proporcyi, do całej struktury nie miało: czy to w gipsach, czy w pikturách, czyli też w mozáikách.

(tt) Ná samym froncie nád Arkusami Kolumnárnemi ná wzáiemnym z Kópułą wielką fundamencie nie ná bálce, álbo ná Tęczy według stárodawnego zwyczáiu naypryncypálnieyszey Wiary Świętey Kátolickiey zaszczyt, słodka duszy człowieká grzesznego y spráwiedliwego poćiechá, Xięgá wiecznego żywotá otwártá, przedziwná y wielce piękna skulpturá Ukrzyżowanego CHRYSYUSA, iákby Nayświętszą Twárzą ná cały Kościół obroconego y spuszczonego dla łatwieyszego ná siebie wpátrzánia się, przyzwoicie prezentuje się oczom ludzkim do pobożney ádoracyi; á ten Cherubinowie w kompáslyi, w płáczu y w žalách zostájący w gorze utrzymują, z tákim Májestátem, z ták żywym wyrázeniem, że się wydáie, iákoby sam Obraz cierpiącego Páná, z Niebá z politowaniem swoim dla wspomózenia słabości naszey ku nam laskáwie się náklániał, y rościágnionemi Nayświętízemi Rękámi człowieká przyimował. Głowá ubostwioná, okrutnie cierniową zránioná Koroná, cała zaś CHRYSYUSOWEGO Ciáłá symmetryá wycięńczoná, w której pięć Ran w Rękách, w Nogách y w Boku iákoby świežo zádáne krwią záfárowáne wydáia się, gdzie JMé X. Dyrektor *Fabrica*, w Ránie Boku Nayświętízego w samym Sercu JEZUSOWYM tę inkludował inkrypecyá stylem lácínskim, która tu po polsku

(ss) Chór większy, álbo *Navis Major*. (tt) Krucyfix pryncypálna tego Chóru ozdoba.

klądę. Gdzie iest skarb twoy tam niech będzie y ferce twoie. Nie day mi BOZE kad inąd sukąć chwaty, tylko w samym Krzyżu Pana Nászego JEZUSA CHRYSZTUSA, Niegodny grzesznik S.K. SEBASTYAN PISKORSKI, Oboygá Práva Doktor y Professor, Kanonik Krakowski, Akadémij Podkanclerzy y Rektor, tej Fabryki Kościoła Prowizor y Dyrektor, przy pomocy N. Bálcerá Fontány Sztukátera Roku Pánskiego 1698. Dniá 17. Sierpnia włożył.

(uu) Cała Navis Majoris álbo Choru więkzszego cyrkumferencya ná cztery mnieysze iest podzielona, ktore dystyngwuią Arkusy, rózne skulptury, fruktá, kwiaty, tak wesole y piękne, iákbyś weyzrał ná iákic ziemskie Niebo. Ná pierwzey reprezentuie się Moc, Władza, Honor, y Bostwo Mistycznego w Niebie Báránká, co wszystko Aniołowie przez znáki Zmartychwstánia y Uwielbienia wyrażáją. Ná drugiey tegoż Niebieskiego Báránká 24. Stárcow sędziwych poważnie ádoruią. Ná trzeciey Seráfinowie siedzącemu ná Tronie *trifagium* swoje wyspiewuią. Ná czwartey są rewelácye álbo tájemnice, ktore były JANOWI Świętemu Ewángeliście ná gorze Pátmeyskiej ná wygnániu zostájącemu obiáwione. Co wszystko w swoiey sztuce, w piękności, y w wesoley ná weyzrzeniu powadze doskonałe nie może bydź opisane y wychwalone. Máją zaś swoię sytuácya álbo położenie pomienione cztery cyrkumferencye między superfycyálnemi Kościelných Filarow Arkusami ápparycya Geniuszow Niebieskich obłoczkw obficie przyozdobionemi, przy ktorych fundámenćie ná samym śćian Kościelných wierzchu iest ośmiu znáczney wielkości skrzydłástych Cherubinow, á káždy suto wyzłocony. Dwáý pierwszy z tey y z tey strony Krucyfixowi ádorácye czynią: inszych sześci, Symbolá tájemnic Niepokalánego Poczęćia MARYI prezentuią, trzeci Zwierćiadło polerowne z napisem *sine macula*, czwarty Słońce w promieniowych splendorách z tą inskrypcya *Aurora*. piąty Gołębiá z roszczką oliwná z przydánym *epigraphe Una*. Szosty Jutrzenkę wschodzaca z napisem *Consurgens*. Siódmy Miesiąc w peł-

(uu) Podniebienie Choru *Wiakšego*.

ni z tym

ni z tym słowem *electa*: Osmy puklerz albo tarczą z takim przydánym lemna *mille*. Owe zaś cyrkumferencye które są nad oknami wesoło zdobią, Ośm Niebieskie błogosławieństw z przydánemi do nich Symbolami, co wszystko wybornemi wyrązono kolorami. Na wierzchu każdej z tych cyrkumferencyi są lokowani Geniusze na wyłożonych tabulatach do porocyi pomienionych błogosławieństw Niebieskich akkomodowani. (ww) Oprócz tego na bokach średniego okna tym sposobem iak insze exornowanego na przeciwko angulárney ściany chora mniejszego widzieć dwie skulptury Świętego JOACHIMA y ANNY nad ktoremi dwóch Cherubinow (co temu miejscu piękney przydają powagi) iakieś tajemnice imożnzymiujących.

(xx) Regulatność gzemfow, marginesow linii rożnych dyspozycya w koło całego Kościoła wielkiego tej strukturze dodacie zalecenia. Na zaforsze jest kontynuacya Genealogii Chrystusowej tym sposobem iak się wyżej powiedziało. W wszystkich filarow Kápitele do terażniejszego akkomodowane zwyczajni, ktorych elaboracya z swoią ozdobą do głębszey pościaga uwagi. Nad filarami wydają się Arkusy, w ktorych dwanaście odmalowane Sybillow, y ich Proroctwa o Chrystusie. A same filary zdobią 12. Apostołow na dwunastu Świętego Miasta kámieniach ulokowani tym porządkiem, że Geniusz po prawey stronie Wielkiego Ołtarza od figury drogiego kámienia pogląda na Obraz Zbawiciela swiata, trzymając na schedzie owe Psalmisty słowa. *Psal: 117. Lapidem quem reprobaverunt, hic factus est*, ktore pod samym Ołtarzem Jego kończy się, *Caput Angeli*. Na lewey stronie tegoż Ołtarza podobnyż geniusz, na rąkowej Schedzie pokazuje owo pismo *Gen: 28. & lapis iste Jacob vocabitur* Kończące się pod Obrazem Mátki Boskiej MARYI Panny *Domus DEI*, y takowym porządkiem po obudwu stronach Kościoła Święci Apostołowie, na filarach dobrze dysponowani, imionami rożnych utytułowani kámieni, ktore

(ww) *Sciana nad Eborem dla Kapeli.* (xx) *Gzemfy, Kápitele, y niżej insza ozdoba.* podpisy

podpisy tłumaczą. Pomienione zaś kámienie drogie wyrażają się prawie *advivum* kolorami, a są Krzyżami do Konsekracyi sposobnemi náznaczone, y nie tylko Bazylice wspániałości przydają, nie tylko do radości pociągają, lecz oraz pierwiastki Kościoła Chrystusowego nauką y krwią Świętych Apostołów ugruntowanego pobożnym Kátolikom na świeżą pamięć przyprowadzają. Chor dla Kápeli, Orgánami, pikturami, złotemi żelkámí niegdzie przyozdobiony.

(77) Obaczywszy choru mnieyszego y więkzszego oraz całego Kościoła wewnątrznią ozdobę, proszę teraz przypátrzyć się podobney w Kopule áppárencyi, która wielce jest chwalebna y do podziwienia oczy pátrzących mile pociągająca. Albowiem do niej od samego wierzchu przez okná dofyć obfite słoneczne wpada światło, y onę dostátecznie illuminuie, a Oltarz do Ofiar przygotowany w górę wynoszą Cherubinowie, złote z pod zaciśny Chwały Niebieskiej wynikają promienie, Przy Tronie TROYCY Przenayświętzey niby wspártym na Cherubinách stojąca w złotogłowym odzieniu, Krolowa Niebá MARYA z Narodem ludzkim nieustánne wnośi instáncye. Ztąd Święty JAN Chrzciciel z licznym Świętych Prorokow orszakiem BOGA chwałą, z owąd Święci Apostołowie ukłony czynią, tu Męczennicy Znaki Zwycięstwa swojego tryumfalne prezentują, tu Biskupi y Doktorowie swoich prac Kátedry, Wyznawcy, niewinne Dziewice swoich cnot hieroglifiki pokázuia: na ostátek Báránkowi na Oltarzu złożonemu wielka niewinniątek od Cherodá zámordowanych liczbą, różami, pálmami, wieńcami náznaczona assystuie, poniżey zaś y powyżey niepolicone Chory Anielskie, aż pod sam fundáment Kopuły wysmienią wszystkie miycsá nápełnią dyspozycją. Pod tą tak przyjemną áppárencją stoia párástády czyli kolumn szesnaście różności kwiatow, tak iáko należy ufloryzowane, a znáyduie się ich po dwa przy káżdym ósm grániástej Kopuły boku, a same boki dylyngwuią cztery okná w żelaznych ramách dla mocy u-

(77) *Wewnątrznią wielkiej Kopuły ozdoba.*

stawione,

stawione, także cztery konkameracye, alternatę między sobą w położeniu zachowujące. W pomienionych czterech konkameracyach wyrażają Anielskie postacie, cztery generalne albo powszechne Kościoła Chrystusowego Concilia. Gzems Kopuły, gzemsowi całego Kościoła korresponduie, y taką ma obfzerność, áżeby ją, iák y Kościół mógł wkoło, gdy tego potrzebá, wygodnie obchodzić; pod którym ná fundamentách ángulárnych są wydane wesołemi kolorami cztery kárdynálne cnoty, wielkiey temu mieyscu przydające mágnificencyi, ná którą zápátrzywszy, oczy się do uwagi, umysły do wystawiania Wielmożności BOGA Wszehmogącego záchęcają.

(zz) Przypátrzywszy się nie bez ukontentowania ferc, całej rey Bazyliki, wewnętrzney áppárencyi, wyszedłszy przed Kościół, kto pilnie uważa prospekt, álbo powierzchowná jego Facyatę, łatwo mu domyślić się potrzebá, że to iest wspaniały samemu BOGU wystawiony Ołtarz, w ktorey wszystkich części symmetrya ták iest ákkomodowana, że naymniejszy kámiień ma powiną sobie proporcyą.

(aaa) Weyrzawwszy ná bramę w pierwszym prospekcie Facyaty, álbo pierwszey kontygnacyi, iest się nád czym zádziwić, bo iest nowey inwencyi dzieło z białego mármutu bárdzo poważne, y wielkie rzemieślniczego geniuszu zálecenie. Potym cztery wyfokością y wielkością wspaniałe z ciosanego kámienia kolumny z swymi postumentami, y kápitelami iákoby przed facyatą wystawione zdádzą się. Z tákiegoż kámienia pilástry y páraštady, álbo filary z swymi ámbitami y kápitelami dobrym porzadkiem ná swych mieyscach ustawione, facyatę Kościelną do pobocznych dwoch bram pomniejszych zgodnie regulują. Obádwa ángulárne mury łączą dwie wieże, zewsząd ozdobnie filarami umocnione. W konkameracyach są wystawione dwie wyborney roboty Státuy, pierwsza Świętego BERNARDA Klárewáleńskiego Opátá, ná znak wdzięczności ku Nayprzewielebnieyżemu Konwentowi Mogielskiemu, Zakonu Cystercyenckiego, zá cessyą Práwą kollacyi z inskrypcyą *mel mirificum*,
 (aaa) Facyatá Koscielna Pierwszy prospekt álbo kontygnacya Facyaty.
 druga—

druga Błogosławionego JANA KANTEGO, z tym napisem *dulce canticum*: Nád pobocznemi bramami skulptury wysmienite dwoch Cherubinow znáyduią się, á zász nád srzednią wielką bramą, ná táblaturze z czarnego mármuru należytym kształtem wyrobioney, JMĆ X, Dyrektor *Fabryca* táka položyl inskrypcya.

D. O. M.

ANNA DEI Matris Mater Matertertia, Templum

Hoc, summæ Triadi fac anathema Sacrum.

Si præsens Hera Tu, si Tecum CANTIVS illi
Edilis! quid eo Sanctius orbis habet.

Divina Providentia fecit,

Encænna operatus est.

Illustrissimus ac Reverendissimus Dominus

D. CASIMIRUS ALVINA ŁUBINSKI,

DEI & Apostolicæ Sedis Gratiâ Episcopus Hieracle-
censis, Suffraganeus & Administrator Cracov:

Annô 1703.

Albo to samo po Polsku

O Mátko Mátki Boskiey, ten Kościół wspaniały
BOGV w TROYCY Nayświętsezy, zá nas odday cały.
Wktorym Ty Gospodynia, IAN KANTY Kościelnym;
Cała tu światobliwość zwiaskiem nierozdzielnym.

Boska Opátrznosc wystáwiła.

w tym Kościele bywały nąznaczone ną Stącye czyli obchody. To jest: Wielki Ostarz, W Kruczganku Ukrzyżowanego Paną JEZUSA u Grobu S. Jácká.

W Kościele Świętych Apostołów PIOTRA y PAWŁA.

1. Ostarz Wielki, 2. Naysw. Pąnny Niepokalanego Poczęcia 3. Świętego Stánisława Kostki, 4. S. Fránciszka Xąwierá. 5. Sw. Michála Archaniołá, 6. Paná JEZUSA Ukrzyżowanego. 7. Świętego Ignácego.

W Kościele w Rynku Pąnny MARYI.

1. Ostarz Wielki, 2. Nayswiętszego SAKRAMENTU, 3. Páná JEZUSA Ukrzyżowanego, 4. Zwiąstowania Naysw: P. MARYI, 5. S. Sebastryána, 6. SS. Trzech Królow, 7. Naysw: Pąnny MARYI Lorec nązwány.

W Kościele Oycow Bernardynow ną Stradomiu.

1. Ostarz Pąnny MARYI cudami znący, 2. Wieczerzy Pánńskiej, 3. przy Grobie S. Fránciszka, Błogosławionego Szymoná z Lipnice 4. Świętego Bernardyna, 5. Świętey Anny samotrzącey.

N A P O M N I E N I E.

WTych Kościołách, Stącye, przy Ostarzách nąznaczone obchodząc, to trzeba záchowác; nayprzed wypowiadać się y komunikowác, lubo przed tym, lubo potym, w którymkolwiek Kościele: Kościoły y Ostarze wzwyż míanowane obchodzić, á to w jeden dzień ma bydź czyniono, lubo to zřaná, lub też po obiedzie, może też rozdzielic na poránek y ną odwieczerze, dla słábizy y strużzonych. Wolno też ną woże, albo ną koniu; wolno też y Paćierze mowić ktore kto chce, lubo řo Rożaniec, albo też Koronkę lub *Officium* ktorekolwiek, siedm Pfalmow Pokutnych, albo y stopniow y wiele chce, od ktorego zechce Kościołá poczyć wolno, y od ktorego chce Ostarzá. Wchodząc do Kościołá, albo y Kościoły obchodząc, rozmyślác sobie Mękę Pánńská, nąd ktora nie mář nic miłszego y pożyteczniejszego duszy. Powinność w tych Kościołách tá jest: prořić Páná Bogá o zgodę Chrześciánńská, o wykorzenie Heretykow, y o wywyżzenie Kościołá Chrześciánńskiego: może też to lubo słowem, albo pomysleniem dobrą intencyą swą dyrygowác, o co chcesz Stworce swego prořić, w chodząc do Kościołá, by tylko to było nie ze škodą bliźniego y sumnienia swego. Jesliby się też blisko nie mogło do Ostarzá przystąpic, w tym skrupuřu nie trzeba mieć żádnego (co y w inřyich sprawách bydź się rozumie) álbowiem może się modlić ták z dáleká jáko y z bliská człowiek Pánu Bogu; Jář muřnę też iesli może dáć, niech dá wedřug przepomożenia: ktorzykolwiek tedy obchodzą te Kościoły, á w nich Ostarze, otrzymuń zupelny Odpust, nądány od Stołice Apostołńkiey, y zá uproszeniem Biskupow Krakowskich.

K O N I E C.

